

Dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona

Jaroslav Hašek

Z LETOPISŮ STRANY MÍRNÉHO POKROKU

POČÁTEČNÍ PROGRAM STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA

Intenzivní vzdělávací hnutí, které v létech 1904 hýbalo celou střední Evropou, mocné liberální ideje, přicházející k nám ze vzbouřených ruských gubernií, kde teroristi v období 1902- 1904 rozvíjeli svou největší činnost, kteráž válkou rusko-japonskou jsou podporována byla korunována ojedinělými úspěchy, jakým bylo vyhození Pleveho do povětří a strýce carova Sergeje ve Varšavě, nezůstalo ani u nás bez ohlasu. V severních Čechách vzbouřili se horníci a navrátili se teprve tehda do práce, když jim zaměstnavatelé snížili mzdy. Toto velké revoluční hnutí mělo ohlas i ve Vestfálsku, kdež byl vztyčen rudý prapor na radnici hlavního města Vestfálska, na jehož jméně nezáleží. Prapor ten si tam dali sami württenberští četníci, a to se stalo právě v té době, kdy ruské loďstvo baltické u Čušimi bylo poraženo Japonci.

Ohlas tohoto japonského vítězství způsobil tenkrát v Praze velký rozruch; ačkoliv byla zpráva pravdivá, psal tenkrát válečný zpravodaj Národních listů a Národní politiky přítel poslanec Václav Jaroslav Klofáč stále o velkých vítězstvích Rusů nad Japonci. V Praze tomu věřilo asi 30 % lidí, a to byli ti, kteří roku 1901 při vypuknutí války rusko-japonské stáli na Staroměstském náměstí před ruským chrámem svatého Mikuláše, kde báťuška Ryškov sloužil panychidu za zdar ruských zbraní, a ty zástupy českého lidu zpívaly venku Hej Slované, patrně na počest Petropavlovské pevnosti a 1000 ruských lidí, zastřelených tělesnou stráží carovou a kozáky na Něvském prospektu, když volali slávu carovi. Ozdobeni slovanskými trikolórami spráskali tam Pelanta, osm českých anarchistů a naposled redaktora Práva lidu přítele Skálu, který opožděně přišel po naprostém debaklu zpráskaných odpůrců carových a vida tolik lidí pohromadě, ve stranickém nadšení domníval se, že to musí být samí sociální demokraté, a zvolal uprostřed toho davu: "Pryč s carem, hanba carovi!"

Jedině tím, že ho policie zatkla, zachráněn byl před utlučením; jak sám vypravuje, dostal od nadšených carofilů kolem 600 facek. Dostal je právě od těch, kteří za čtyři roky poté na Staroměstském náměstí za bouří o všeobecné právo hlasovací volali s doktorem Soukupem, stojícím na balkónu radnice: "Ruské revoluci nazdar!"

Ano, v této době viselo již nad středními Čechy ve vzduchu všeobecné právo hlasovací. V Čechách počínalo se probouzet nejasné vědomí po lidské důstojnosti a anarchista Knotek dává zděděné peníze do žižkovské Komuny, Vohryzek maže si sporý věnec vlasů brilantinou, chodí po Praze v šatech nejelegantnějšího střihu jako arbiter elegantiarum, kupuje si voňavky a vydává Chud'asa, anarchistický krejcarák českého lidu, zatímco v úzké a smutné Charvátské uličce v Rokytově tiskárně zaniká satirický časopis Svítlna, kam malíř Lada ukládá prvně své zkreslené nohy. Svítlna tedy zanikla, když autoři vybrali si zálohy na honoráře až do šestého pokolení. České slovo přestává být Českou demokracií a Česká demokracie Českým slovem a poslanec Klofáč pochvaluje si v dopisech z Mandžurie statečnost ruského vojska, hrdinství

Japonců a posílá do Čech tatarské výšivky, které Rusové odebrali popraveným Chunguzům. Realisté zatím v Čechách nelení a Herben a Masaryk nadávají si navzájem. Masaryk prohlašuje, že je s Herbenem morálně hotov, k čemuž Herben ironicky přisvědčuje s velice nebezpečným dodatkem: "Ale nikdy ne finančně."

A zatímco klerikální sloup katolické moderny, denunciant páter Dostál-Lutinov, nadává Macharovi, úpíciému v nepřátelské Vídni s platem K 4000,- ročně v roztomilém vlastním domku za Vídni, v této vilce obrací Machar svou pěst směrem k Českému království a počíná se mu nelíbit Eliška Krásnohorská a studuje přitom pro budoucnost bedekra po Římě.

V Čechách vyskytují se dva mladí básníci, pišící jeden-každý horší verše než druhý. Jest to básník Rosenzweig-Moir a Frabša, který stal se po létech upřímným národním socialistou, redaktorem národně sociálního plátku v Kutné Hoře. V té době bylo zvykem, že mladí básníci jako Frabša unášeli dcery pekařů, a když na ně otec přišel, dopouštěli se urážky Jeho Veličenstva. Na Vinohradech nešťastný knihkupec Horálek rozdává Bibli kralickou mezi své přátele a známé po hospodách a vypůjčuje si od nich peníze. Anglikánská církev kupuje v Praze duše po jedné libře, v Nuslích v Heroldových lázních křtí adventisté nahé staré baby, v Makedonii vypuká revoluce, makedonští povstalci vyhazují do povětří mosty u Bitolje a Soluně, z hradčanského paláce arcibiskupského padá kominík do dvora, vzbuřená válečná ruská loď Potěmkin bombarduje rumunské pobřeží, na Labi pro malou výši vody ukazují se hladové kameny, agent-provokatér Mašek vydává se v redakci Komuny za italského anarchistu Pietra Periho, uprchnuvšího ze Sevastopole v Rusku, a spí jednu noc u Rosenzweiga-Moira, vlastně oba jsou vzhůru, poněvadž jeden bojí se druhého, do Prahy přijíždí nenápadně vévoda makedonský Klimeš, a tu v těchto bouřlivých dobách zakládám v hostinci U zlatého litru na Královských Vinohradech, za posměchu mistra Arbese, novou politickou stranu českou, stranu mírného pokroku v mezích zákona, kterýžto název byl hlavním a počátečním programem celé strany, kde slova "mírný" a "pokrok", "mez" a "zákon", spojeny ideově v jeden mohutný celek, udávala rámcový program celé strany, který ovšem později změnil se dle stávajících politických poměrů, přizpůsobil se okolnostem až do té doby, kdy roku 1911 přikročeno bylo k reorganizaci strany

A jest na místě, abych v první řadě zmínil se o dvou mužích, kteří v památný rok, kdy strana byla založena, stáli mně po boku vedle celé řady jiných, o nichž později bude zmínka, a podporovali mne v mém snažení. Byli to vévoda makedonský Klimeš a básník Gustav R. Opočenský.

GUSTAV R. OPOČENSKÝ A VÉVODA MAKEDONSKÝ KLIMEŠ

Básník Opočenský pochází z rodiny, kde pravý cit náboženský jest velice rozvinut. Jest to rodina neobyčejně počestná, ze které vznikli sami evangeličtí pastoři. I otec G. R. Opočenského byl váženým pastorem v obci Krouné za Chrudimí a z úst svého otce sál Opočenský mravní názory na svět, které také provázejí celou jeho dráhu životní. V mystickém šeru krounské evangelické katedrály dlíval mladý Gustav po celé dny, ukryt jsa pod některou lavicí v lodi chrámové před oním nástrojem spravedlnosti boží na zemi, jak jeho otec pastor nazýval metlu. A když byl vypátrán, tu neprotivil se nijak řízení osudu, ale přehnut jsa přes koleno, vzpomínal slov evangelia: "Všechna mocnost pochází od Boha, pročez kdo se

mocnosti protiví, řízení božím se protiví!" Otcovo koleno a rákoska byly Opočenskému nejlepší školou básnickou. Neboť tomu sluší právě poděkovati za onen výstižný rys v básnické tvorbě G. R. Opočenského, který literární historik může sledovati v každé jeho básni, totiž nesmírnou beznaděj, smutky, jež se ukonejšit nedají, ohně, které uhasly...

A na jeho život mělo toto období krutého svíjení se na otcově kolenu vliv ten, že v touze po realismu vyhledává dnes právě ona dobrodružství, jichž výsledek jest podobný stav duševní, v jakém býval v útlém svém mládí. Celý jeho život záleží v odříkávání se všech radostných požitků života, on hledí na svět okem toho, který ví, že ani u Apolla, ani v Bendově kavárně, ani u Hvězdiček či v Technice nenalezne toho, co hledá jeho poetická duše, toužící po krásnu.

A tento svět čistě materialistický přechasto disharmonicky vnikne v jeho citlivou duši. Mohutné paže chopí se ho a již jest vynášen z lokálu a ty, které on miloval, píší mu psaní, že už je po tom splynutí duší, a tu on opřen jsa o strom za tmavé noci pláče do ticha ulic a praví hlasem přerývaným slzami k těm, kteří ho chtějí těšit: "Vždyť já jsem nikdy ani kuřeti neublížil, jdi ode mne, nebo ti dám pár facek." - A mám tu čest prohlásit, že tento dokonalý muž stál po mém boku při zakládání strany mírného pokroku v mezích zákona.

Jak odlišným od něho byl vévoda makedonský Klimeš! Předně nikdo z nás nevěděl, kde a kdy se narodil tento bojovník za práva utlačovaného lidu. Byl postavy vysoké a jeho obrovský hnědý plnovous v zarostlé tváři, hrozný výraz jeho obličejce, vášnivé proslovy daly tušiti, že on jest rozeným vojevůdcem revolučních vojsk, a jako takového poznal jsem ho dva roky před založením naší nové strany v Sofii. Každopádně bude třeba obšírné kapitoly k vylíčení všech jeho slavných činů, z nichž nejslavnějším bylo naše setkání, kdy zúčastnili jsme se oné památné bitvy na hoře Garvan, kdy obléhali jsme Monastýr a obklopeni řadovým tureckým vojskem nizzami utekli jsme tak krásně, jak se jen z boje dá utéci.

MAKEDONSKÝ VÉVODA KLIMEŠ

I

Pravím ještě jednou, že ve své straně měli jsme po jistý čas tohoto muže, kterého jsme si neobyčejně vážili právě pro jeho vystupování hrdiny.

Toto, co zde však dále píši, nebudiž snad považováno za nějaké zlehčování tohoto muže, nýbrž spíše za krásný dokument jeho charakteru.

Věřu že se ten muž nebál, ale když došlo k nejhorsšímu, uznal také za nejlepší ustoupit, a to také učinil vždy v úplném pořádku.

Nejkrásnějším bylo, když setkal jsem se s ním v Sofii.

Bylo to právě v oné pohnuté době, když tlupy stálého tureckého vojska, nizzamové, obkličovaly krajiny kolem Soluně a vrhaly svou největší sílu směrem k bulharským hranicím pod krásnou Vitošou, oním čarovným koutkem plným poezie.

Bylo to v době, kdy vše vonělo v mocných hájích a pralesích Vitoši a kdy hřímala děla tam dole a rachotily pušky makedonských povstalců.

A tam právě postupovaly čtyř revolucionáře bulharského Sarafova a dál a dál zas ta děla hřímala a ozýval se křik za osvobození Makedonců.

A v té době seděl Klimeš v továrně na pohovky v Sofii, neboť nebyl rozený vojvoda, nýbrž vyučený čalouník. A seděl tam zcela klidně, netuše, že hodnost vojvodská již sklání se nad jeho hlavou, a v té době právě přišel jsem do Sofie a jako s krajanem seznámil jsem se s tím mužem, který do té chvíle neznal nic jiného než klid a mír a v jehož duši teprve dřímaly ty jeho pozdější bohatýrské vlastnosti.

A tu při víně z hor aténských (prachmizerné a drahé bylo to víno), při víně z Olympu (což též nebyl žádný nektar bohů, nýbrž prachobyčejná břečka), lhal mně ponejprv v životě, že zná všechny průmysly, že zná všechny revolucionáře, že zná všechny tlupy makedonských povstalců, že zná jejich vůdce, hrdinu Sarafova, kterého později komiti zabili, poněvadž zpronevřil jim peníze za strojní pušky, za ruční pumy a jiné příjemné předměty.

Přiznávám se, že jsem pocítil v tom okamžiku touhu vypravit se s ním na hranice, a on byl ochoten jít hned či zítra, zkrátka jít bojovat za svobodu utištěných bratří makedonských.

A aby to dokázal, vzal klobouk a vyzval mne, abych ho následoval.

Šli jsme do malé kavárny, kde, jak se mně později svěřil, myslel, že se tam komiti nescházejí, ale oni se tam scházeli nešťastnou náhodou, a proto stal se vojvodou makedonským, ta dobrá, hrdinná a statečná a poctivá duše. A právě tam verbovali dobrovolníky za hranice. Zbledl, ale tuše, že snad mu kyne sláva, v neuvědomělém stavu hrdinství, jako když se Ilja Muromec rozhoupal, bulharsky víc lámaně než plyně prohlásil, že má s sebou krajana z Čech a on že sám jest ochoten nasadit se mnou život za svobodu bratří za Vitošou, za jich zájmy, ženy, děti, za vše krásné, za vše hrdinné, ohromné, báječné.

"Dejte nám pušky, bratří," zvolal, když se napil rakije. A pak jsme přísahali. Přísahali jsme na prapor svobody. Přiznávám se, že do té doby jsem střílel zajíce, a teď jsem měl střílet Turky. Bylo to něco neobyčejného, ale teprve druhá, třetí, čtvrtá a pátá rakije dodala mně odvahy.

A když jsme přísahali, třásli jsme se oba, klepali jsme se, a tak jsme v noci nejtmaší a nejsmutnější, kterou pamatuji, vyrazili na turecké hranice.

Pod Vitoší k ránu přišli jsme do skladiště zbraní, do malého domku, kde nám napřed dali sýr a potom teprve rozdali nám zbraně. Byly to verndlovky. Nabíjí se to jako manlicherovka a já ani vojvoda Klimeš nevěděli jsme, jak se to vlastně nabíjí.

"Rozumíte tomu?" otázal se nás náčelník tlupy.

"Jak bychom nerozuměli," řekl statečný vojvoda Klimeš, celý se klepaje, když nám dali zásobu nábojů, "strčíš, bratře, náboj do pušky, zamíříš na Turka, bac, a ta turecká svině se válí, ty jí šlápneš na krk a uřežeš hlavu a je ti veselo v srdci, radostně, bratří, podejte mi čutoru."

Podali mu čutoru, a když se napil, mluvil dál: "Tak je to, bratří, Turek, potvora nekřesťanská, žije jako pes, umře jako pes, a na to přísahám, jako že se jmenuji Klimeš."

Jeho mohutná postava vztyčila se v plné kráse, oko modré mu zaplálo, jeho mohutný vous se rozježil, a to nebyl již Klimeš, tovaryš čalounický, to byl pravý vojvoda makedonský, to byl ten hrozný Klimeš.

A tak nás postavili do první řady, abychom u Turků budili hrůzu. Já, poněvadž jsem měl evropský šat, a Klimeš, poněvadž vypadal jako Goliáš.

Na tomto pochodu poprvé jsme omdleli hrůzou, poněvadž jsme si pomysleli, že budeme v první řadě a že nás Turci nepochybně rozsekají na kaši.

A k večeru jsme zapálili opuštěnou stodolu. Patřila tureckému knězi, byli jsme na tureckém území a mulah byl pojištěn v Soluni.

A před námi tyčil se vrch, hora Garvan, strážce tureckého území, kde se to jen hemžilo škorpióny.

A my vylezli na tu horu. My zahodili pušky. My byli první, kteří jako přední stráž vydrápali se nahoru, abychom viděli, že dole pod námi hoří koldokola ohně tureckého řadového vojska.

A my utekli k Turkům. Znal jsem z turečtiny několik vět a z těch jsem si sestavil: "Páni Turci, nás ženou komiti, my utíkáme!"

A to bylo všechno pravda. Zajali nás zcela formálně a usnesli se, že dřív, než nás pověsí, že nás předvedou důstojníkovi.

A když nás předvedli, shledali jsme, že důstojník byl velice roztomilý člověk. Tázal se mne francouzsky, proč nás komiti hnali, a já řekl, poněvadž mysleli, že jsme Turci, a tu on se dal do smíchu a pohostil nás a ráno vlakem dal odvézt s čestným průvodem na hranice.

To byla ta velká bitva na hoře Garvan, o které v Praze vykládal Klimeš, vojvoda makedonský, že jsme tam pobili 2580 Turků.

II

Nebyla to však jen bitva na hoře Garvan, kde vyznamenal se, jak jsme již uvedli, velkou statečností vévoda makedonský, bylo to však hlavně ono hrdinné dobytí Monastýru, při kterém projevil on právě tu nejkrásnější schopnost vojevůdce, nečitelnost vůči jakýmkoliv vlivům, které by byly s to poškodit zájem svaté věci, za kterou tak statečně bili jsme se na hoře Garvan.

Kdo sledoval jeho vypravování v Praze o tomto bojarském zápase, ten viděl zřetelně, jak mnoho vévoda makedonský vykonal pro věc utištěné Makedonie. Ten seznal, jakými jsme my byli mstiteli všech ukrutností, které Turci páchali na křesťanském obyvatelstvu za Vitoší. Podotýkám, že byl vždy tak skromný, vlastně, že znaje spíše mou skromnost, nikdy nevypravoval, že jsem se též onoho skvělého tažení zúčastnil. Jsem mu za to velmi povděčen, neboť v našich poměrech člověk věru nerad o sobě slyší, že by byl těm stům a stům Turků hlavy usekal a uřezal. Jsme zde příliš povzneseni nad takové malichernosti. A zabije-li člověk třeba jen kotě, mluví se již o něm jako o netvoru. Ale Klimeš není z těch, kteří by své činy zakrývali. Není z onoho druhu lidí, kteří stydí se za to, co provedli, a omlouvají to pak tím nejnejapnějším způsobem. Jsou v Praze svědci těchto jeho krásných slov o dobytí Monastýru:

"Mohu říci, pánové, že příliš jsem se na svou četou, čítající 200 mužů, nespolehal, neboť tužil jsem mezi nimi zrádce. Kromě toho cesta, kterou jsme se městu Monastýru blížili, není právě nejvábnější, postupujíc krajinou hornatou, abych tak řekl, úplně pustou. Na svém tažení, které jsme konali touto krajinou před čtrnácti dny, otrávilí jsme všechny studně, aby turecké řadové vojsko nemohlo dále postupovati, a nyní představte si, že ani my nemohli jsme se napítí z těchto studen, v hrozném žáru 38 stupňů. Několik komitů, nedbajíc mého výslovného nařízení, aby se otráveným studním nepřibližovali, zaplatilo svou odvážlivost životem. Dva z nich byl jsem nucen pro výstrahu dát pověsit.

To však nebylo to nejhorší. Zrádcové nebyli jen v našich řadách. Každé skalisko ukrývalo za sebou zrádce, který běžel nás udat k nejbližšímu valimu, a už tu byl aga s janičáry. A povážím-li, že takových skalisek napočítal jsem 2000 až 3000 na té cestě, můžete si pomyslit, jak nám bylo. Vám se to pěkně zde sedí před pivem a u piva, ale sed'te tak klidně, když nad vašimi hlavami praskají děla a vedle vás třískají strojní pušky i obyčejné a každou chvíli některá trefí a kuň se pod vámi plaší a skákat musíte přes rokly, poněvadž Turci už všechny mosty strhali, a musíte ještě ke všemu taky střílet, kuň se pod várna ještě víc splaší a odnese vás do tábora nepřátelského. To jsou radosti...

Tak nás nakonec zbylo jen 80 proti 28 000 pěšího řadového vojska nizzami, 4000 janičárů a bůhví kolika ještě tisícům jiného vojska tureckého. A to všechno vojsko má zelené uniformy, takže kam jsme se podívali, tam mysleli jsme, že zříme les a že se najíme malin, ale když jsme tam přišli, byli to Turci, a všechno to před námi uteklo a byli jsme zase na holé půdě. Jo, to jsou radosti... Ale přál nám svatý Sáva, patron Bulharska, kterého tenkrát Turci bez dlouhých okolků pověsili, poněvadž u něho našli od Sarafova dopis, to byla radost. A tak jsme přece jen jednoho krásného rána přitáhli k Monastýru. Abych vám to, pánové, vysvětlil, Monastýr je jedna z nejsilnějších tureckých pevností v Makedonii. Samotná pevnost vnitřní, víte, to je, abych to tak rek, tak jako ten stůl, co za ním sedím. Tamto piano tady nalevo a napravo ten druhý stůl a tamhle pan hostinský u dveří a tam, jako co hrají karty, zas ve druhém rohu, to jsou pevnůstky kolem Monastýru. A každý dobrý stratég, chtěl-li by se zmocnit Monastýru, musí postupovat tak, že napřed se zmocní piana, potom pana hostinského a tamhle toho stolu. Poněvadž však v případě, kdyby štěstí válečné se obrátilo a nepřítel dobyl střední pevnůstky, pana hostinského, musíme vyhodit pana hostinského do povětří a z piana střílet sem na stůl, když ovšem napřed porubáme tamty, co hrají karty. A dle tohoto promyšleného plánu jsem také postupoval. Střední pevnost vyhodili jsme do povětří, ostatní jsme obsadili a děla namířili jsme proti hlavnímu městu. Tři dny a tři noci stříleli jsme bez ustání na město, a tu takhle Čtvrtého dne kvečeru dostavila se do našeho tábora čarokrásná Turkyně, která přála si mluvit jedině s vévodou makedonským Klimešem, totiž se mnou. Řekl jsem, aby ji pustili do mého stanu, a tu ona padla přede mnou na kolena a počala mi líbat boty a prosila mne, abych města ušetřil, že se mi úplně vzdá, že s ní mohu dělat, co chci. To byla radost. - A víte, co jsem já udělal, pánové? Já jsem ji zneužil a ráno jsme města dobyli, vydrancovali a zapálili na šesti místech, obyvatelstvo bez milosti zahladili, povraždili a vypověděli z Turecka. - Přátelé, bude se zdát snad někomu z vás, že je to ukrutnost, sveřepost, ale není to pravda. To vám lehce vymluvím. Na náměstí byla již připravena šibenice pro všech nás osmdesát a osmdesát sudů s petrolejem. Tak si považte, jak by se nám bylo vedlo, kdyby nás byli chytli."

III

Byla to mužná slova, jimiž jasně osvětloval vévoda makedonský Klimeš svou činnost ve prospěch ujařmených bratrů Bulharů za Vitoší. Ale přesto dovolím si některá jeho sdělení co

nejstručněji ne snad přivést na pravou míru, toho jsem dalek, nýbrž prostě ukázati, že v jeho duši nežily žádné zvířecí pudy, nýbrž že vše, co konal u Monastýru, dělal jedině pro naši záchranu. - Tak kupříkladu Monastýr není žádné město, nýbrž monastýr znamená tolik co klášter, kde žiznivým hladovým poutníkům poskytnou mniši občerstvení na další cestu. Když nás tenkrát onen turecký důstojník, ke kterému jsme se pod horou Garvan obrátili ze strachu před bulharskými komity, dal ve vsí slávě doprovodit vojenskou hlídkou na hranice bulharské, dostali jsme se po dvouhodinném pochodu již na bulharské straně k onomu monastýru. A tam oblehli jsme branku kláštera a prosili jsme o nějaké občerstvení, a tu jest pravdou, že vévoda makedonský Klimeš monastýr vyplundroval, neboť pobýli jsme tam týden a vyjedli všechny zásoby kláštera.

Dále jest pravdou, že přišla do našeho tábora krásná Turkyně. Leželi jsme té osmdesátileté babě v kupě jejího sena na louce a dojili jsme její kozu. To ale bylo už hodinu před Sofií, kam jsme poté kvečeru Šťastně dorazili a kde Klimeš ukazoval prvně své rány, utrpěné v boji za zelenou Vitoší. Odřel si totiž čelo a loket, jak spad v monastýru do sklepa, když tam šel ohledat zásoby vína, které mniši před námi pečlivě tajili. Jak vidět, nemůže ovšem toto nijak zlehčit Klimešovu slávu vojenskou, neboť Klimeš zde v Praze za svého pobytu, byl-li na nejvyšší stupeň rozrušen sám svým líčením, sundal kabát a vestu a povytáhnuv si košili na zádech, dal si každým z posluchačů ohmatati nad levým bokem tvrdý předmět, střepinu z granátu, která mu uvízla v těle, když roztrhl se nad námi jeden z těch sta a sta granátů, vypalovaných tureckým dělostřelectvem při oné slavné bitvě na hoře Garvan, kdy probili jsme se dvěma pluky řadového vojska tureckého a vzadu stojící pluk úplně rozprášili.

Ten tvrdý předmět byla bloudivá ledvina, kterou přijel si vévoda makedonský Klimeš do Prahy dát vyléčit. - Mohu tedy říci, že jeho statečnost, jeho veliké uvědomění svatě věci, pro kterou bojoval, působila pro naši stranu mírného pokroku v mezích zákona velice přitažlivě a že jeho vypravování o všech těch nesčetných bojích, slavných vítězstvích jeho vlastní čety, byla prvními přednáškami poučnými, se kterými vyšli jsme na veřejnost, obravše si za úkol vystoupit s programem osvětovým a poučným, neboť co jest lidu potřebí, aby získal si svou samostatnost? Nic jiného nežli osvěty. - A to osvěty takové, aby jeho duch získal pochopení pro správné názory životní, aby si lid uvědomil, že se nemá ukvapovat, aby dále toužil po sebevzdělání. A mohu říci, že právě tím, jak jsme do svého programu pojali kulturní otázky, získali jsme si oblíbenost těch vrstev, které dosud neměly o vzniku nové naší strany ani tušení.

Kulturní naše propaganda rázem způsobila převrat. V kruzích literárních i studentských počalo se rozumově uvažovat, že strana, která poučnými přednáškami jde mezi lid a nezahajuje svou činnost žádnými planými frázemi, že tato strana má budoucnost.

A houfně přidávali se k nám dle teorie Darwinovy o společenském životě vyšších savců, u kterých houf může tvořit třeba jen šest jedinců.

A tak 14. prosince roku 1904 bylo nás ve straně celkem osm.

PRVNÍ NEÚSPĚCHY STRANY NA ČESKÉM VENKOVĚ

Musím říci, že venkova nedotkly se ony velké liberální ideje, popsané v kapitole druhé. Venkov v letech 1904 nebyl ještě náležitě připraven pro program nové strany. Český sedlák dál klidně oséval svá pole, jeho dobytek v chlévech dál klidně bučel a poskytoval mu stejné množství mléka jako dosud. V agrárních organizacích té doby nebyly projednávány žádné aféry Švehlů, Bergmannů a Prášků. Mladočeši pevně ještě drželi se ve svých venkovských sídlech, mír a klid panoval po Českých dědinách, jakási lenivost zmocňovala se všech představených v obcích. Za tohoto stavu věci nemohli jsme doufat, že i český venkov mohl by naše ideje přijati za své vlastní, nicméně odvážili jsme se propagovati náš osvětový program na zanedbaném českém venkově. Jediný muž poskytl nám z venkovského obyvatelstva pomocné ruky, a to byl nezapomenutelný Josef Kratochvíl, syn hostinského a majitele usedlosti v Letňanech. Dobrý ten člověk propadl kdysi třikráte na Československé obchodní akademii v Praze a uznal za rozumnější místo kontokorentů zhotovovat sedlákům účty za syrečky a pivo. Občas zajížděl do Prahy, stýkal se s námi, a prodchnut našimi zásadami, vyzval mne, abych pro neuvědomělé selské obyvatelstvo v Letňanech uspořádal v nejbližší neděli poučnou přednášku v sále hostince jeho otce. Připravoval jsem se bezodkladně ku své apoštolské cestě. Věděl jsem dobře, že na prostý venkovský lid nelze působiti bombastickými frázemi, nemajícimi smyslu vzhledem k jich sociálnímu postavení. K tomu lidu musí se promluvit o tom, co ho poutá k rodné hroudě.

Proto ku své přednášce, jež konala se v Letňanech za neobyčejného účastenství, neboť přišli sedláci i z Vinoře a Čakovic, zvolil jsem téma velice populární: "Některé nové názory na hubení hrabošů."

Velectěné shromáždění!

Bylo to roku 1812, kdy anglický badatel a učenec Swifen vystoupil s úžasnou teorií, že se polní hraboši nerozmnožují. V té době nad celou Evropou ležely chmury napoleonských válek. Věda nacházela se pod jařmem bodáků a militaristických choutek velkého tyрана Napoleona. Není tedy divu, že Francouzská akademie věd v té době neozvala se proti úžasně teorii Angličana Swifena, ačkoliv Anglie a Francie nežily v poměru přátelském. Teprve po bitvě u Waterloo poměry se změnily. Anglie vnutila Francii Ludvíka XVIII. a anglický učenec Swifen chtěl vnutit učencům francouzským, že se hrabošové vůbec nerozmnožují. Tím byl francouzský venkov pobouřen na nejvyšší stupeň a toto rozhorlení sdíleli i francouzští profesori. A byl to zejména francouzský učenec Bernard, který roku 1816 ve dvou krátce po sobě vyšlých knihách dokázal jasně, že hraboši se rozmnožují v poměru 1 .240. Ale jako všude najde se zrádce, tak i mezi Francouzi samými profesor Charles Clemont o dva roky později vystoupil s novou teorií, která podepřela úplně názory Angličana Swifena, že se hraboši rozhodně nerozmnožují, a dokazoval to svými pokusy. Práví:

"S neobyčejnými finančními obětmi získal jsem dva hraboše, které jsem dal do jedné klece a pozoroval bedlivě po dva roky. A oni se nerozmnožili."

Případ byl pečlivě prozkoumán a tu vyšlo najevo, že oba hraboši nacházeli se sice v jedné kleci, že byli také skutečně po dva roky pozorováni. Ale že to byli samečkové. Nato se profesor Charles Clemont utopil i se svými hraboši v Seině.

Po těchto mých slovech nastal hluk v sále a nějaký muž skočil k mému stolu.

"Co tady povídáte, je blbost, sousedi, vyhoďte ho!"

Vyhodili mne okamžitě, ačkoliv jsem je ujišťoval, že to není všechno, že ještě není konec a teď že přijde to nejlepší.

A to nejlepší přišlo. Vyváleli mne v blátě na silnici k Ďáblicům a hnali bez klobouku s klacky až k Vysočanům

To byl první neúspěch naší strany mírného pokroku v mezích zákona na venkově. Další neúspěchy dostavily se časem a svědčí to jistě o malém pochopení kulturních otázek.

PŘÍTEL STANISLAV ZEMAN

Rakouská vláda oktrojovavši ústavu ze dne 4. března 1849 prohlásila se pro centralizaci," s těmito slovy přistoupil k našemu stolu mladý člověk, který tvářil se víc než vážně. "U nás v Americe," pokračoval, přisedaje si bez okolků, "vláda dobře věděla, proč Indiánům na západě povolila svobodné území Indian-Territory. Kdo žil za sebestísněnějších amerických poměrů, kdy jednotlivé vlády americké vydávaly zákony, přičítají se všemu lidskému rozumu, ten dobře chápe, co to znamená centralizace." Po těchto slovech bouchl pěstí do stolu, a poněvadž tento mladý muž, který si počínal takovým způsobem, nesklidil žádných sympatií, nezbylo nám nic jiného, nežli odkázat ho násilím na jeho místo, proti čemuž on protestoval, tvrdě, že jako svobodný občan americký a jako kdokoliv má právo sedět u našeho stolu a zúčastnit se našich debat a našich hovorů. Ještě ve dveřích obrátil se na nás s tímto apelem: "Občané! Já to byl, který přemohl nejlepšího boxera Ameriky, černocho Hansera; boxoval jsem v Kanadě a získal jsem šampionát státu Oklahoma. Vás se také nebojím, a znásilňujete-li mne, nemohu o vás si myslet nic, nežli že jste zbabělci." Po těchto slovech utekl, jako by mu hlavu zapálili, a příštího dne k svému údivu spatřili jsme ho, jak sedí zcela klidně u našeho stolu s jedním dlouhovlasým mladým mužem, kterého představil jako akademického malíře Vacíka z New Yorku. Ale Vacík je z Vršovic. Původně, jak jsme vypátrali, byl Vacík holičským pomocníkem, do akademie nikdy nechodil a dává si malovat svoje krajinky po 1,- K nebo po dvou šestákách mladými, snaživými umělci, upraví ladně v celek ona díla a prodává je ve velkém. Jestli nám ho Zeman představil s báječným klidem jako Američana, mělo to ten jediný účinek, že Vacík od té doby tvrdí, že pochází z Ameriky a že po Americe mnoho cestoval, v americkém spolkovém domě všenárodním ve Washingtonu že zpeněžil některé své obrazy prérií, k čemuž dodával Zeman, že je nejen viděl, nýbrž že koupil sám prostřednictvím tehdejšího amerického prezidenta Crolgoše (spletl si jméno prezidenta s jménem jeho vraha) zprostředkoval a telegraficky koupil uskutečnil. - Od toho okamžiku počal Zeman vystupovat jako silná individualita a za jeden večer získal si sympatie vévody makedonského Klimeše. V době necelého týdnu ležel před námi jeho život jako na dlani. A zajímavé bylo, že vévoda makedonský Klimeš věřil všemu, co Zeman povídal, a jenom někdy zamyslel se a řekl hlasitě: "To bych také dokázal." - V tom prvním týdnu slyšeli jsme od Zemana, že jest dílem nalezenec, jenž nepoznal otce ani matky (to bylo v úterý), a teprve ve čtvrtek nám odhalil, že není nalezenec, ale že je synem bohatého farmáře, 80 mil od New Yorku na samém pobřeží Mexického zálivu. Podotýkám, že kromě Klimeše všemu, co Zeman povídal, věřil ještě částečně starý mistr Arbes. Sedával tam každou sobotu za stolem, upíraje zrak na svou podobiznu, visící na stěně proti němu, kterou vděčný hostinský od Zlatého litru ověnil a opatřil červenobílými stuhami. V tomto malém prostředí nestrpěl Arbes odporu. Všechno věděl lepší než ostatní, všechno ho uráželo, a to také věděl, že 80 mil od New Yorku je příliš málo, než aby to stačilo až k zálivu Mexickému; vytkl to Zemanovi, jenž řekl: "Já že jsem řekl 80? Snad 800." - Nyní zas byl mistr Arbes v koncích. Vévoda makedonský Klimeš

se do toho zamíchal a prohlásil, že na jedné míli nezáleží. Pan Šimáček, majitel hudební školy a bratr nakladatele Šimáčka, pronesl své mínění, že takovým mladíkům, jako je Zeman, dávat do ruky míle je jako dát malému dítěti nůž. Došlo k velké a úporné hádce, při které Zeman nakonec nabyl vrchu, a celá ta literární i pseudoliterární společnost za krátký čas věřila Zemanovi na slovo. Naslouchal mu spisovatel Rožek, profesor Sekanina a bledý mladík, který vydal svým nákladem sbírku veršů Quarnero, začež byl z mého popudu Frabšou zpolíčkován. - A Zeman slavil triumfy. Zejména slečna Šimáčková, která se vdala později za nějakého Bulhara, věřila Zemanovi toto: Že třikrát v sudě přeplaval Niagaru. Že v Kalifornii vyšplhal se na mamutí strom, vysoký 500 stop. Že přeplaval úžinu Beringovu - právě počátkem zimy, takže na tři neděle zamrzl uprostřed v ledu a teprve příštího jara svůj úkol dokončil. - Do tohoto období spadá též i záhadné zmizení Stanislava Zemana. Jak přišel, tak i odešel. Ale na cestu vzal s sebou jistého Hessa, pořadatele koncertů. Celá tato historie jest velice spletená a Hess jenom vyplavuje, že se sám sobě diví, jak mohl Zemanovi věřit. Jednoho dne se totiž stalo, že Hess vydělal nějaký větší obnos na koncertu, a když se to Zeman dověděl, šel k němu s prohlášením, že Hess jest jeho nejlepší přítel: "A když máme teď peníze, pojedeme do Vídně k mé tetě, která mi má vyplatit legát po strýci, celkem K 20 000." - "Tak jsme tedy jeli," vypravuje Hess. "Když jsme přijeli do Vídně, tu Zeman povídá: poslyš, Hessi, zůstaň zde v hotelu a já dojdu k tetě. Tetu přivedu k tobě, řeknu, že jsi můj právní zástupce, a během půlhodiny máme zde peníze. Netrvalo to ani hodinu, Zeman se vrátil s vyděšenou tváří a řekl: „Není to nic platné, musíme do Terstu. Teta dlí nyní v Terstu. Tak jsme jeli do Terstu, a když jsme tam přijeli, šel Zeman k tetě, vrátil se zas za hodinu a povídá: „To je náhoda, teta odjela do Lovrána, musíme jet do Lovrána. Když jsme přijeli do Lovrána, s velkou radostí mi oznámil Zeman, že tetička není už dva dny v Lovránu, nýbrž že jela na Boku Kotorskou, kde prodlí celé léto.

Tak jsme jeli na Boku Kotorskou u černohorských hranic a ze všech peněz, jež jsem měl, zbyly nám tři koruny. Přijeli jsme tam pozdě večer, našli si hotel a ráno šel Zeman hledat tetičku. A od té doby jsem ho neviděl. Tak jsem zůstal sám tam u moře, u černohorských hranic, a museli mne supem přivést do Prahy."

Tím mizí stopa Stanislava Zemana a s tou stopou i jeden člen strany mírného pokroku v mezích zákona. -

Když se o tom Klimeš dozvěděl, tu pravil: "To se dal asi k albánským povstalcům."

PRONÁSLEDOVÁNÍ PRVNÍCH KŘESŤANŮ NA VINOHRADĚCH

Do našeho sídla chodil pan Kopejtko. Byl to muž velice zbožný, jenž dával najevo, že námi naprosto opovrhuje. My jsme totiž nemluvili způsobem právě nábožným o milém pánubohu a pan Kopejtko považoval za svou svatou povinnost při desáté sklenici piva zastat se boha. A tak jsme mu říkali "první křesťan na Královských Vinohradech". Zahalen ve svůj havelok vcházel sem zádumčivý a tichý - právě tak vcházel první křesťané do starořímských osterií, přeplněných římskými žoldněři. A když zvedal v tom ovzduší nevěreckém sklenici piva, činil tak s posvátnou vznešeností, jako kdyby za časů svatého Petra zvedal ciborium v katakombách. Jeho nejvyšším znakem jizlivého opovržení bylo, že odcházeje volal k našemu stolu: "Tak spánembohem!"

Pokoušeli jsme se kolikrát vzít mu jeho boha, ale on vždy s tupou rezignací vrtěl hlavou a říkal: "To je všecko marný, říkejte si, co chcete. V té víře, ve které jsem se narodil, v té i umru." - Někdy také říkal: "V té víře, ve které jsem se odkojil..." -

Zaměstnáním byl funebrák, a to snad právě tak působilo na jeho zbožnou mysl, ačkoliv jinak nevyjadřoval se o těchto posledních věcech člověka s patřičnou dávkou zbožnosti, vykládaje: "To vám mně to zas dalo práce, než jsem dneska tu starou babu vecpal do tý rakve." - Jeho zbožnost mu nevadila, aby náruživě nehrál v karty.

Tak se stalo, že jednoho dne v sobotu, když jsme hráli jednadvacet, uprosil nás, abychom ho vzali také mezi sebe.

Napřed měl štěstí, poněvadž při začátku hry se pokřižoval. Pak se mu ale karta obrátila a on prohrál do krejcaru celou svou týdenní mzdu. V nejasném tušení, že kdyby ještě dál hrál, že by to zas vyhrál nazpátek, poprosil nás, zdali bychom mu půjčili 5 korun, že by hrál dál. Tedy s našimi pěti korunami proti nám.

"S největší radostí, milý příteli," řekli jsme mu, "ale dáte nám do zástavy hodinky a prohlásíte, že nevěříte v pánaboha." V banku bylo právě 5 korun.

V duši Kopejtkově odehrál se jeden z těch velkých duševních zápasů.

Podobné rysy v obličejí jistě měli oni křesťané z dob císaře Nerona, když předvedeni před vladaře měli prohlásit, že se vzdávají svého boha.

"Nikdy!" vykřikl Kopejtko.

"Tak hrajeme bez vás!"

To znamenalo asi tolik, jako když v Římě vykřikl vladař: "Hod'te je šelmám!"

Obličej Kopejtkův zřejmě značil jeho utrpení, boj hrozný, strašlivý.

Místo šelem v cirku římském vyvstal v jeho duši obraz jeho ženy.

"Pánové," pravil náhle, odevzdávaje nám hodinky, "já tedy v pánaboha nevěřím!"

Dostal 5 korun a zvolal, když dostal kartu: "A přece věřím v pánaboha, hopám těch pět korun!"

Prohrál je. Pak křičel: "Nevěřím v pánaboha!" a vypůjčil si na svůj snubní prsten od hostinského deset korun a prohrál je za výkřiku: "A přece je ještě pánbůh na světě!"

Pak tam nechal zimník a nakonec si pro něho přišla žena.

Příští neděli odjel na Svatou Horu dělat pokání a přivezl hostinskému růženec.

PERZEKUJE NOVÉ STRANY KRUHY VLÁDNÍMI

Když se pan Kopejtko vrátil ze Svaté Hory, šel a udal nás na policii, kde prohlásil, že hrajeme zakázané hry, že mluvíme špatně o pánubohu a vyšších tohoto i onoho světa. Od té doby sedával mezi námi pan Markup. Kdo byl ten pan Markup? Byl to dobrý člověk. Byl úředníkem policejního komisařství. Měl malý plat a šest dětí. V těchto dobách, kdy schylovalo se k velkým pražským bouřím za všeobecné právo hlasovací, vydělávali si lidé jeho druhu peníze tím, co donášeli svým představeným, kteří to opět sdělovali státní policii do Vídně. Kromě toho bylo to po návštěvě Jeho Veličenstva v Praze. Pan Markup rád si chtěl přivydělat. Již Chateaubriand pravil, že policie jest vždy romantickou. A když Kopejtko tenkrát v bezpečnostním oddělení prohlásil, že se již na to, jaké řeči se vedou v naší hospodě, nemůže dívat, poslali tam pana Markupa. Nic nedbali, že jest otcem šesti dětí. Když se zbožného Kopejtko tázal pan komisař: "A jací jsou ti lidé?" odpověděl: "Milostpane, jsou to lotři." A otec Šesti dětí šel mezi ty lotry. Šel jako legionář římský do Británie, aby se postavil na přední stráž do mlhy cizího ostrova. A myslel, že ho nikdo nezná. Ale znal ho synovec policejního ředitele, který mezi nás chodil, a ten prostě řekl, když pan Markup odešel prvního večera: "To je Markup." Co nám o něm pravil, bylo dosti smutné. Muž ten dá se krásně zpolíčkovat, má šest dětí a za každou facku dostane dvě koruny tantiém. Jinak dostává diety, vlastně noční, per 5 K za každou návštěvu v pelechu lotrovském. Takto mu platí jen 52 zlaté měsíčně.

Příští večer přišel pan Markup dříve než my a seděl u našeho stolu s tváří velkého dobráka. Když jsme přišli, omlouval se a pravil, že si sedne k jinému stolu, byl ale vyzván, jen aby zůstal, že nám jeho společnost jest velice příjemná. Že sice mluvíme o politice, ale to snad mu nebude nijak překážet. "Tedy ujednáno," pravil přítel Mahen tiše ke mně, aby to pan Markup slyšel. "Ano," řekl jsem, "konám poslední přípravy." "Vědí o tom již na Moravě?" nahnul se k nám inženýr Kun. "Morava ví již o všem," pravil jsem hlasitě. Pan Markup sebou trhl. "Znám, s dovolením, Moravu," řekl. "Morava jest země, která vždy stojí Čechám po boku." "A to se račte mýlit," řekl jsem. "Dovolíte, pánové," pravil pan Markup, "přece račte vědět, že Moravani padli u Hvězdy." - "To je nám novinkou," prohlásil Opočenský. "Víte, že se o tom nesmí mluvit? Že byste se mohl pěkně zaplést? Začal byste třeba mluvit o císaři Ferdinandovi - "

Markup se přívětivě usmál. "Což myslíte, pánové, že císař Ferdinand byl nějaký vynikající člověk?"

"Zajisté že byl," řekl jsem vážně. "Muž, který dovedl šlápnouti roku 1620 na krk zmiji vzpoury, jest jistě mužem ctihodným. Zejména povážíme-li, že patří ke vznešené dynastii Habsburků."

"No a vidíte," řekl pan Markup, "přece dal popravit tolik českých pánů na Staroměstském náměstí."

"Snad toho litujete, pane," vykřikl jsem divoce. "To byl přece jen mírný trest na ty rebely, kteří vyházeli místodržící z oken královského hradu Pražského, svého vlastního krále sesadili a povolali si do Čech cizáka a svému vlastnímu králi pobili v bitvách přes 20 000 vojáků. A vy se těch lidí chcete zastávat? To jste Čech, pane? Nestydíte se? - Jsem přesvědčen, že za chvíli začal byste mluvit o maďarské revoluci z roku 1848 a chválil byste Košuta a říkal, jaký to byl pašák, a zatím ten lump padělal bankovky a vzbouřil všechny beřáry proti habsburské

dynastii, a když měl být pověšen, utekl, darebák! A vy nyní přijdete klidně sem a začnete hájit Košuta a schvalovat revoluci maďarskou a křičet tady: „Ať žije revoluce!“ -

"Ale pánové, vždyť já jsem nic takového neříkal."

Vstal jsem. "Zde ti pánové jsou svědky, že jste to řekl. Že to řekl, kamarádi?" -

"Ano," zvolali všichni, "a ještě horší věci."

Mahen vstal: "Vy jste, pane, vplížil se do tohoto poctivého shromáždění, abyste zde propagoval velezrádná hesla, vy jste se zde rouhal pánu bohu u tohoto stolu, kde sedí samí synové katolických rodičů, křičel jste, že nevěříte v pána boha, mluvil jste ošklivě o neomylnosti papeže, nás, řádné občany, chtěl jste svést na scesti bludu a nevěry - na to je jediná odpověď - kriminál. Pane hostinský, zavolejte strážníka."

"Ale pánové -"

"Žádné ale, strážník vás musí zjistit a my vás udáme pro rušení náboženství, pro urážku Veličenstva a takové věci, rozumíte? Naše heslo jest: pro boha, vlast a krále. A vy nám to chcete brát? Že se nestydíte, takový vzdělaný člověk!"

Již tu byl strážník.

"Prosím vás, pane strážníku, zjistěte nám laskavě jméno tohoto pána. Mluví neuctivě o bohu všemohoucím, o papeži, o celé dynastii a kazí nás morálně. Chce z nás udělat anarchisty, teroristy a rouhače."

Pan Markup vstal a řekl klidně a vážně: "Jsem úředník z policie."

Synovec policejního ředitele vyskočil. "Vy šílíte, člověče! Legitimujte se! Kdyby to můj ubohý strýc věděl!"

Pan Markup jal se prohledávat kapsy a zničeně prohlásil: "Já jsem si prosím legitimaci zapomněl doma." - A synovec policejního ředitele přistoupil k strážníkovi, a ukazuje mu svou legitimaci s tím obávaným jménem, řekl důstojně: "Policejní ředitel, váš šéf, jest mým strýcem!" A ukazuje na nešťastného pana Markupa, zvolal: "Odvedou ho!"

A zatímco zaraženého pana Markupa odváděl strážník, zněl za ním náš velebný chorál: "Morava nikdy věřit nepřestane, dědictví otců zachovej nám, pane!"

Pan Markup se vícekrát již mezi námi neukázal, neboť přeložili ho na policejní ředitelství do registratury, aby oprašoval stará akta.

STRANA ROSTE, ALE JE BITA

U každé nové politické strany jest třeba nadšení. Ale toto nadšení mají i jiné politické strany, nejen ta nová strana, a pakli se tato nově založená strana setká se starší v politickém boji, plyne z toho nezbytně, lépe řečeno zvykově, že ti, kteří jsou v menšině, rozhlašují do světa, že

na jejich straně jest morální vítězství. Morálního vítězství domůže se každý, komu odpůrce přerazí nohu. Tolstoj kdysi prohlásil, že morální vítězství jest něco ohromně jasného! Masaryk si chválí morální vítězství, ale ani Tolstoj, ani Masaryk nebyli nikdy zpráskáni. Kdo chce tedy propagovat zásady strany, která teprve se rodí, musí se obyčejně spokojit jen tím morálním vítězstvím a zvolat: My jsme zvítězili, a přitom opodeldokem dát si natírat záda, neboť opodeldok jest výborný prostředek proti pohmožděninám, jelitům a krevním podlitinám. S opodeldokem musí tedy každá nová strana počítat. Zejména každý apoštol nové politické myšlenky. Kdo chce druhé politické straně vštípit své vlastní politické přesvědčení, nos s sebou vždy lahvičku té směsi, není-li blízko ochranná stanice. Každý takový politický řečník buď pamětliv toho, že opuchliny léčí se vodou kolárskou, a když po facce oteče tvář, že otok zmizí, natíráme-li ho směsí chloroformu a olivového oleje s malou přímíšeninou kafrového lihu. To paralyzuje výborně účinek nových politických hesel a řečnických obrátů.

Rány bejkovcem nesmí se třít, nýbrž záhodno je na ně přikládat studené oblady. Pokud se týče rozbitých hlav, ty vám spraví na každé chirurgické klinice, neboť se vzrůstem politických stran pokročila též věda chirurgická. Když vám, jako řečníku, někdo plivne do očí, nestírejte to rukou, rukávem nebo šátkem, mohli byste dostat zánět rohovky. Zde pomůže vlažná voda. Vyrazí-li vám politický protivník zub, nezoufejte. Svaté Kateřině vymlátili političtí protivníci všechny zuby a ona stala se sveticí. Poněvadž však se církev dnes takovými svatými, jako jste vy, nezabývá, jděte klidně k lékaři, aby vám tam usadil jiný. Utrhnou-li vám vaši posluchači na schůzi lidu ucho, seberte ho a nechtějte dokončit svou řeč a běžte rychle k nejbližšímu lékaři, aby vám ucho zas přišil. Když vám utrhnou hlavu, nechtě ji ležet, protože ji k politice nepotřebujete. - Toto jsou všechny zásady, jistě velice rozumné, s nimiž dostavili jsme se my, výbor strany mírného pokroku v mezích zákona, na schůzi národních sociálů v sále Banzetovy tančírny v Nuslích. Šli jsme tam vesele jako lidé, kteří jsou si vědomi toho, že ten, kdo sedí za pecí, zůstane světu úplně neznámým. A my jsme chtěli růst, jako každá jiná strana. Tak chtěli růst staročeši, zatímco rostli mladočeši. Tak rostli národní sociálové, právě když mladočeši chtěli růst. A sociální demokrati vyrostli, když národní sociálové mysleli, že jen sami rostou.

My jsme ale měli nejlepší mínění o sobě ze všech politických stran, poněvadž jsme o sobě tvrdili, že porostem, poněvadž nejlepším vítězstvím v politice jest to, o němž se mluví v budoucnosti.

Tak jsme tam šli v pevné víře, že když národní socialisté mají program, že ho můžeme mít taky my. A mají-li na svém programu svobodu slova, tu svobodu slova že my také chceme mít, což znamená, že oni budou poslouchat a my že budeme mluvit. A proto právě děkujeme tomuto památnému večeru, že mohli jsme do svého programu vsunout nový bod, jež jsme tam odkoukali: "Pryč se svobodou slova!"

Skutečností tedy bylo, že jsme tam přišli a že jsem se ujal slova po hlavním řečníku, kterému tleskali za každým slovem, za každým mrknutím oka a rozmachem ruky, kterému aplaudovali, když lezl na tribunu i když z ní slézal. A kupodivu. Když já jsem vylezl na tribunu, tleskalo jen šest lidí, a to jen členové výboru naší strany, a ostatních 900 mužů i jinochů pohlíželo na mne s onou hrozivou tvářností, jako by chtěli říci: "Z tohohle sálu zdrav nevylezeš!" - To člověka bolí. To musí bolet každého apoštola. Hned v první větě jsem jim to řekl. Neboť člověk má být důsledně upřímným. Privil jsem:

"Ctěné shromáždění!

Já se vám divím, že mně netleskáte. Což jsem něco horšího než můj předřečník? Jemu jste přece tleskali dřív, než otevřel ústa ..."

"Ty rošťáku!" ozval se hlas vzadu, a současně jako kdyby to vjelo do všech, hrnuli se k tribuně za různých výkřiků, které mi předpovídaly morální vítězství:

"Smrade, deš dolů!" "Uleť, potvoro!" "Václave, plácni ho!" "Ty socane!" "Nekoukej blbě!", a jakýsi vysoký muž mohutné postavy chytil mne svou svalnatou rukou za límec u kabátu a nesa mne doprostřed toho rozzuřeného davu křičel: "Přišel jsi nám sem rozbít schůzi, my tě naučíme!"

Od předsednického stolku ozval se hlas: "Nebijte ho, bratří!", přehlušovaný však protestem proti vedení strany: "Ale jen ho seřezte, bratří!"

Ctím ty lidi dodnes. Seřezali mne, seřezali celý výbor strany mírného pokroku v mezích zákona, a když nás vyhodili na ulici, vrátili se zpět, aby rokovali dál o kulturních otázkách. Byla to bolestná pravda...

V ZAJETÍ KARTAGIŇANŮ

Po onom velkém morálním vítězství u Banzetů sešly se naše rozptýlené řady až nahoře na Havlíčkově třídě. Kulhal jsem, pod okem jsem měl modřinu a mé tváře, jak praví Goethe, nevěstily nic dobrého. Byly opuchlé! A jak tak stojíme a rozmlouváme o tom našem velkém morálním vítězství, mihne se kolem mne mladý muž, plácne mi do ramen a zvolá: "Ale ty vypadáš znamenitě od té doby, co jsem tě neviděl!" - Byl to můj přítel Ladislav Hájek-Domažlický, kterého jsem neviděl již dva roky a který mně byl milý od onoho památného okamžiku, kdy mne neznal na Hradčanech v hostinci nad podloubím, kde mají volské pivo, totiž z voleského císařského pivovaru.

Byl to charakter a počítáme ho též mezi své přívržence.

Abych tedy stručně pohovořil o tom krásném úkazu přátelství.

Bylo to za parného letního dne roku 1902. Přítel Hájek ohlásil, že má na Strahově strýce děkana. A ten strýc že má peníze, že je milosrdný a dobrý, šlechtný a uznalý a že miluje velice svého synovce, totiž Hájka.

A my že se k němu vydáme. Že napíše dopis plný naříkání a já že ten dopis předložím a že dostanu padesát korun. Dopis ten zněl:

Předrahý strýčku!

Osměluji se k Vám uchýlit s tou nejupřímnější prosbou, abyste se ustrnul nad svým nemocným synovcem Ladislavem, který posílá k Vám svého přítele, kterému je již dlužen 12,70 K za léky, které mně zakoupil ze své kapsy, neboť ví, jaké mám rozhárané poměry doma, o čemž vy, strýčku, zajisté také víte.. Přiznávám se Vám, že má matka neposílá mi žádné peníze, poněvadž jsem se ukázal nehoden její obětavosti mateřské. Nechoval jsem se tak, jak se má chovat řádný syn, obelhával jsem ji, a nyní, v těžké nemoci, teprve vidím, jak

milou by mi byla pečlivá ruka matky. Stydím se však obrátiti se k ní, a proto žádám Vás, milý strýčku, abyste mi momentálně vypomohl z té nouze a bídy, která jest u mne nyní domovem. Neračte se zmiňovat mému příteli o ničem, a pomůžete-li mne, jak doufám, račte to dáti do přiložené obálky. Vyprošuji si současné Vaše kněžské požehnání a zůstávám Vám oddaný synovec

Ladislav.

Toto psaní stylizovali jsme v oné hospodě, kamž jsme přišli bez krejcaru v kapse, neboť před námi ležela bohatá kanonie strahovská. Bavili jsme se znamenitě, pili, jedli, hráli kulečnick, kouřili a o půl čtvrté odebral jsem se k lidumilnému knězi, strýci přítele Hájka, na Strahov. Když jsem tam přišel, řekli mně, že veledůstojný děkan Hájek je právě na požehnání a že se vrátí za hodinu. Vrátil jsem se tedy zpět do hospody a zase jsme jedli, pili, kouřili a hráli kulečnick. "V takový šťastný den si můžeme dát víno," řekl Hájek, "strýc je anděl."

Dali jsme si tedy víno a před půl pátou šel jsem opět do kanonie strahovské. Důstojného lidumila, děkana Hájka, našel jsem v jeho pracovně, modlil se breviář a pil pivo. Vyložil jsem, že mne posílá jeho synovec Ladislav Hájek z Domažlic, který jest churav a leží nemocen, a toto psaní že mám doručiti veledůstojnému panu děkanovi. Otevřel psaní, přečetl je a řekl laskavě: "Počkejte, prosím!" - Odešel do vedlejšího pokoje a za chvíli se vrátil se zavřenou přiloženou obálkou, ve které jsem nahmátl nějaký papírek.

"Dá bůh," pravil měkce veledůstojný pan děkan, "že se můj synovec brzo pozdraví. Či jest to s ním tak špatné? Nemůže chodit?"

"Leží jako lazár, veledůstojný pane," řekl jsem, mačkaje radostně v kapse obálku s papírkem.

"Vy jste, jak jsem poznal, velice řádný mladý muž," pokračoval. "Jak se račte jmenovat?"

„Jaroslav Hašek, veledůstojný pane!"

"Tak vám děkuji," řekl veledůstojný pan děkan a já pln vděčnosti políbil jsem mu ruku a vesele vrátil se do hostince pod podloubím.

"Neseš?" volal Hájek.

"Nesu, nesu."

A roztrhli jsme obálku. Byl v ní lístek s tímto obsahem:

"Lumpové! Videl jsem vás, když jste vcházeli do hospody

U Karla IV.! Když jsem sel na požehnání, ještě jste tam seděli.

Styd'te se! Děkan Hájek "

A tak jsme seděli v zajetí hostinského od Karla IV. v cizím ovzduší, vzdáleni přátel, beznadějní, a předstihovali jsme se v šlechtetnosti, neboť každý z nás tvrdil, že poběhne do města a že se vrátí s penězi, abychom mohli zaplatit úratu.

Kol šesté hodiny večerní tahali jsme sirky. Padlo to na Hájka; zbledl a prohlásil, že tedy půjde do Prahy a že se vrátí zpět.

A odešel z tohoto ponurého vězení, kde hostinský chodil pak kolem mne samotného jako kočka kolem myši, chycené v pasti, a říkal: "A já, já padnout na podvodníka, nezavolal bych hned strážníka, zbil bych ho jako koně napřed a pak bych ho teprve dal zavřít!"

A v deset hodin, když ze zoufalství zdvojnásobil jsem celkovou útratu, objevil se Hájek a pravil:

"Žab mne! Vypůjčil jsem si od tvého strýce šest korun a zastavil jsem se v jednom hostinci. Hráli tam "boží požehnání", já chtěl jsem naše jmění zdvojnásobit a já to prohrál a nemám ani krejcaru."

Hrdina starořímský Regulus vrátil se dobrovolně z Říma do zajetí Kartagiňanů, aby byl umučen ...

PŘÍTEL JIŘÍ MAHEN A JOSEF MACH

Tím, čím byli ve Francouzské revoluci nejzuřivější jakobíni, tím byl Mahen mezi celou společností. Byl nesmiřitelný, poněvadž se nikdo na něho nehněval. Byl ukrutný, poněvadž neměl nikdy příležitost někomu ublížit. Kromě toho studoval na filozofické fakultě. Jeho duch sám o sobě mnoho myslel, ale my jsme o něm nemysleli nic, takže nakonec si sám o sobě již nic nemyslel, a to bylo jeho štěstí; a stal se etickým anarchistou. Stal se tímto anarchistou právě tak, jako se stávají anarchisty sedmnáctiletí mladíci v gymnáziích i reálkách, kteří tvoří mezi sebou tajné spolky, aby měli příležitost sdružit se někde v hospodách; takovým anarchistou býval kdysi také Mahen. Ačkoliv prohlašoval zcela správně, že jest individualistou, byl přece jen etickým anarchistou v nejširším smyslu toho slova, což znamená dle slov přítele básníka Mácha:

Odvahu a sílu pro budoucí činy dodávaly nám hlavně lihoviny.

Anarchista Vohryzek byl Mahenovi trnem v oku, neboť Mahen byl káchovec a neumannovec dohromady.

Leč zbytečno mu na to vzpomínati, kde zůstal dlužen, tam už nezaplatí.

Tato věta týká se též přítele Josefa Macha. Co tyto řádky píši (a mohl bych je psát věčně), jest mně dlužen K 27, - . Vohryzek slíbil Machovi pár facek za báseň Anarchisti, která kdysi vyšla ve Švandu dudákovi a nyní v knihovně Slunovrat, kterou pořádá inženýr Rudolf Ptáčník v Turnově.

Jisto je, že Vohryzek musí se tedy vyrovnat nejen s Machem, nýbrž i s panem Herrmannem a inženýrem Ptáčníkem. - Josef Mach býval tedy kdysi anarchistou. Tím anarchistou byl jsem i já a děkuji tímto policejnímu radovi Petráskovi z Královských Vinohrad, že mně to vymluvil. Bylo to před posledním příjezdem Jeho Veličenstva do Prahy, když jsem byl redaktorem anarchistické Komuny. Byl jsem volán na policejní komisařství na Královských Vinohradech a nebožtík rada Petrásek, správce policejního komisařství na Královských Vinohradech, s

jehož synem jsem se dobře znal, zavolal mne k sobě a řekl mi vskutku otcovskými slovy, přičemž mně poklepal na rameno a žoviálně stiskl ruku: "Milý příteli, pamatujte si toto: vídeňská státní policie vede vás v seznamu anarchistů."

"Dovolte, pane rado, snad pražská."

"Pražská i vídeňská, milý příteli."

"A což brněnská, pane rado?"

"Brněnská není státní, milý příteli."

"Přestěhuji se tedy do Brna, pane rado."

"Vy se do Brna nepřestěhujete, vy zůstanete na Vinohradech, jako já zůstávám na Vinohradech."

"A dovolte, pane rado, nesmí být člověk anarchistou?"

"Ale pročpak by nemohl být anarchistou," odvětil pan policejní rada, "jenomže to má vzápětí nepříjemnosti. Jste mladý člověk a byla by vás skutečně škoda. Tohle všechno jsem já kdysi také prodělal. Já byl také hrrr ... Jednou jsem řekl svému představenému "no dovolte" a prásk jsem dveřma. Ale já jsem jimi nechtěl prásknout, mně se jenom zachytila kapsa kabátu o kliku, jak mne vyhazoval. A když jsem přišel do svého pokoje na starém policejním ředitelství, tak jsem si to rozvážil, co jsem vyved. Sel jsem k šéfovi a požádal ho o prominutí a ta anarchie jako kdyby ze mne spadla. Teď jste v Komuně, mladý příteli," vstal a pohladil mne po hlavě. "Dejte si to vymluvit, kamaráde. Máte matku, pořádnou ženu, máte bratra, který čeká na místo v bance Slavii, dejte se k mladočechům. Vypusťte z hlavy ten petrolej a dynamit, vždyť vám to neslouží ke cti, a když vy chcete být v nějaké straně, která hodně křičí, dejte se k národním socialistům. A když už máte nějaké revoluční smýšlení, dejte se k sociálním demokratům. Ti chtějí všeobecné právo hlasovací, ale my jim ho nedáme. Ale my vás taky za to nezavřem. Jenom vypusťte bomby z hlavy. Ať se podíváte kam chcete, vidíte, že musí být pořádek. Když přijдете domů, hodíte boty do kouta a nemůžete je najít, tak nadáváte, že není žádný pořádek. Tak je to v celém politickém životě. Podívejte se na mne, já jsem starý člověk, leccos jsem prodělal, ale abych volal " pryč s králi", to se nikdy nestalo." Usmál se a řekl: "Leda takhle, když jsme hráli jednadvacet a já jsem si výtah na dvacet ještě krále, když jsem držel bank, a to jsem pak volal " pryč s králem", poněvadž jsem měl dvaadvacet." Pohladil mne po vlasech ještě jednou a řekl: "Tak si to dejte konečně vymluvit. Vystupte z toho anarchistického časopisu Komuna, přejděte do jiného politického časopisu, když už bez politiky nemůžete existovat. A teď můžete jít."

Tak jsem tedy vystoupil z Komuny, založil jsem stranu mírného pokroku v mezích zákona a stal se redaktorem časopisu Svět zvířat.

SVĚT ZVÍŘAT

Kdo je politik, musí prodělat velkou školu života, hlavně musí se naučit klamat lidi. V politice není nic bezúhonně čistého. Většina politiků schází se v hospodách a usmívá se těm naivním

lidem, kteří jim pomohli, aby mohli do těch hospod chodit. A když v té hospodě vyskytne se jeden člen té řady naivních dobráků, který přijde ke stolu a říká „nazdar, příteli poslance, jak stojí ta a ta věc“, tu přítel poslanec okázale mu podá ruku a promluví s ním s výrazem živé účasti několik slov a rychle se omluví, že má nutnou konferenci s těmi pány u stolu, neboť právě u stolu politiků nemluví se o politice, ale pije se pivo či víno, a politik se baví jako každý jiný občan, chce mít pokoj od těch naivních blouznivců. - Ale než dojde k tomu názoru, musí prodělat školu života - a tak jsem prodělal též první ten stupeň k tomu, jak lze lidi klamat a šálit, neboť stal jsem se redaktorem Světa zvířat s tou nadějí, že ze Světa zvířat jest jen malý krok do poslanecké sněmovny. A ten, který mne v tom posiloval, byl nebožtík Václav Fuchs. Kvůli obchodu dal se pokřtít, žil ze zvířátek a žil z lidí. Byl to zaměstnavatel v nejhorším toho slova smyslu. Nebyl ani tak chytrý, jako mazaný. Uměl křičet, ale když mu někdo vynadal, zalezl do postele. Byl nemoderní, pokud se týče úpravy listu, ale koupil si na dluh automobil. Muž ten je mrtev a o mrtvých nic než dobře. Redaktora považoval za nádeníka a redaktor jeho za blba. A tak se vždy redaktor sešel se svým šéfem. A nakonec se oba dva ctili vzájemně. Kdyby byl Václav Fuchs býval politikem a všímal si veřejných otázek, byl by se stal poslancem. Neboť uměl křičet, znal plakat, dovedl se přetvařovat, a co mu scházelo na inteligenci, to nahrazoval žvástavostí. Politickým smýšlením byl mladočech. A převzal protektorát nad zvířaty. Vyskytují se dvě knihy, jež jsou podepsány Václav Fuchs. Název jedné knihy zní Všechny druhy psů slovem i obrazem, napsal Václav Fuchs. - Tu knihu přeložil z němčiny bývalý jeho redaktor Kukla a svému šéfovi k svátku daroval to jméno Václav Fuchs. - Druhá kniha jmenuje se Svět rad, sestavil Václav Fuchs. To opět přeložil Kukla z němčiny a jméno Václav Fuchs musil tam již napsat z povinnosti. - Časopis Svět zvířat jest vůbec jen snůškou překladů z němčiny. Původního tam není nic, kromě básní Ladislava Hájka (a to poslední dobou) a kromě několika reprodukcí fotografií holubů voláčů ap. Jest to časopis populární, a to znamená nevědecký. Víím, že jsem si zvířata vymýšlet musel.

"Co nového bude v listě, pane redaktore?" tázával se pan Fuchs.

"Zas nějaké nové zvíře," odpovídal jsem.

"Jen bože houšť!" - Obrázky vystřihovali jsme z Die Woche, Sport im Bild, Das illustrierte Blatt, Weite Welt a jiných německých listů a občas z Country life a La vie a la campagne; texty braly se jen z německých časopisů a všemu tomu dával se název Jediný český časopis svého druhu. - Jednou jsme tam uveřejnili obrázek kočky, kterou drží na ruce dívka, a pod to dali jsme nápis: "Kocour Mimi miláčkem mistra Arbese." Byl to reklamní obrázek z Odolu. - A jeho vile říkali v Košířích „blázinec za bránou“. Měl hospodyní, o níž všichni mysleli, že je jeho manželka. A měl hodnou ženu, o níž se domnívali, že je služkou. Po jeho smrti se to obrátilo. Slečna Drahocká stala se kuchařkou a paní Fuchsová stala se paní. - Právě tento Časopis Svět zvířat způsobil v mé duši naprostý politický převrat Co se tam provádělo v malém, děje se v politice ve velkém. Jedině klamáním celé společnosti mohou jednotlivci pohodlně žít. Psali jsme o ubohých psech proletářích, kteří o hladu, v dešti ran choulí se skrčeni do koutka, a když pozvednou svůj hlas, jsou biti nanovo; a sluha Čížek bil ty psy, kteří byli ve psinci Světa zvířat, až jedna radost. A když v noci štěkot psí probudil přítele zvířat Václava Fuchse ze spánku, tu vycházel Čížek ze svého pelechu s býkovcem v ruce a ztloukl ony psy revolucionáře. Tak se dělá i politika. - Ta stará slečna Drahocká koupila mi jednou tři košile na vyrovnání účtu nedobytného inzerátu té firmy v našem časopise, strhla mi za ně plnou cenu z mé gáže a rozhlašovala všude, jaké dobrodiní mi prokázala, ačkoliv jsem ty tři košile nepotřeboval, a tvrdila, že ví, že se jí jednou za to ukáží nevděčným. Ale já děkuji jí tímto, jako děkuji celému Světu zvířat za tu zkušenost, již jsme převzali do programu strany

mírného pokroku v mezích zákona, a to onu krásnou větu: "Dělej, co chceš, ale mluv o sobě vždy jen to nejlepší!"

JINÁ ORGANIZAČNÍ STŘEDISKA NOVÉ STRANY

Každá strana politická má množství organizačních místností, nikoliv snad v soukromých bytech, nýbrž po hospodách. Čím víc alkoholu v hlavě, tím lépe se daří politice. Pohleďte na tábory lidu, velké veřejné schůze v prostranných sálech, tu nesmíte při řeči vůdce lidu, vůdce strany zakašlat nebo kýchnout, jinak jste ihned okřikováni, abyste byli tise. Ale číšník, který nosí sklenice piva, zahřmí do toho davu zcela nerušené: "Kdo chce pivo, platí se hned!" A tu i sám řečník umlkne, počká, až se shromáždění uklidní, až se pivo roznese

a nové myšlenky zas

do boje povedou nás.

Alkohol vzpružuje politické sebevědomí, působí ono příjemné rozčilení v duši, která stává se přístupnější slovům řečníka, alkohol jest jakási průprava k disciplíně všech politických stran. Za sklenici piva dají lidé pro vás duši. To bývalo kdysi. Dnes političtí vůdcové nechají si sami za sebe pivo zaplatit. Okrsky politických skupin jsou tedy vždy v hospodách a jsou velkými utopisty ti, kdož se domnívají, že by bylo možno zřídit velké budovy, kde by sály byly propůjčovány ku schůzím lidu a přednáškám a kde by žádné lihové nápoje, hlavně ani víno, ani pivo se neprodávaly. Pak bylo by po politických stranách. Politika stala by se věcí minulosti, poněvadž by na tyto bezalkoholní schůze přišel jen řečník, a ten by měl tajně v kapse lahvičku koňaku. Dnes scházejí se bez piva jen realisti. Měli sice také své místnosti v jedné restauraci, ale to tu restauraci zabilo, poněvadž když přišel na přednášku nerealista a uviděl tam samé sodovky na stolech, pomyslně si: "Sakra, tady musí být mizerné pivo." Kromě toho realisté zůstávali i za tu sodovku dlužní a některý si ani tu sodovku nedal, ale přinesl si s sebou lahvičku jogurtu. Dále v těch dobách ve straně realistické objevil se ke všemu směr československý a vegetariánský. Čeští bratři požívali zeleninu a měli řídkou stolicí. Obléhali hostinskému záchod. S takovou partají se těžko vychází a on je vyhnal. Tedy myšlenka pořádat schůze a přednášky bez alkoholu se naprosto nesetkala s úspěchem. A právě ty nejkrásnější a nejlepší přednášky každého hostinského naplní radostí, přinutí ho k výkřiku: "Jen kdyby ten lid se chtěl pořádkem vzdělávat jako včera, to by se vytočilo pivo!"

Toto všechno podotýkám jen proto, že i v těch dobách, kdy naše strana vznikla, byl velký odpor vůči abstinentům a že my, členové strany, nechtějící se nijak vzepřít všeobecnému mínění o nutnosti alkoholismu, také jsme pluli s proudem doby a svá střediska zakládali po místnostech, kde bylo dobré pivo. Toto bylo hlavní podmínkou. Je-li novorozeně živeno mlékem výtečné jakosti, prospívá na duchu i na těle; každá novorozená strana musí vyvoliti svá střediska jedině tam, kde jest pivo první jakosti, jinak by nejen nepřibrala členů, nýbrž naopak své stávající členy by ztratila. Neboť alkohol jest mlékem politiky.

Proč strana křesťansko-sociální má v Praze tak málo přívrženců? Poněvadž má své místnosti tam, kde čepuje se pivo vinohradské nebo košířské. Kdyby strana křesťansko-sociální přesídlila do místnosti s pivem velkopopovickým, smíchovským nebo branickým, pak by také katolický duch prostoupil hlouběji ledví mnohých, kteří dnes jsou ve víře vlažni, poněvadž

mají odpor proti vinohradskému pivu. Dejte jim pivo smíchovské a oni budou stát věrně při víře svých otců.

Jest zajímavé, že strana národně sociální má své místnosti všude tam, kde jest nad vchodem nápis: "Zde se čepuje dobře vylezené pivo smíchovské" a pod tím "Místní organizace strany národně sociální".

Některý rok ovšem se nepodaří ani smíchovskému pivovaru, aby uvažil pivo prima jakosti. A tu jest úbytek členů strany velmi nápadný.

V dobách, kdy se naše strana zakládala, jest důležité vzhledem k politickým poměrům oné epochy poznamenat, že státoprávníci a radikálové chodili do tří hostinců pražských, kde se čepovalo pivo práčské. Pro cizí řeči byla by to nepřeložitelná hříčka slovní: "radikál" a "Práč".

A jaké pivo zvolila si strana mírného pokroku v mezích zákona k účelům politickým? Velkopopovické, smíchovské a plzeňské. Později s rozmachem strany pili jsme i jiná piva, ale vždy jakosti první. Vína pila naše strana dalmatská, italská, těžká španělská, jemná rakouská a tu a tam víno uherské. Z likérů a kořalek se pila: slivovice, rum a kontušovka. Dohromady tvořila začáteční písmena SRK, což znamenalo: svornost, rovnost, kamarádství, čemuž jsme říkali: "Dáme si jeden srk." A naše střediska byla: U zlatého litru v ulici Mánesově, v restauraci U svíčky, v Slovanské kavárně. Do Slovanské kavárny chodil Pelant, doktor Škarda, nyní primář nemocnice v Banjaluce, dr. Papoušek, nyní advokát ve Vršovicích, dr. Rypáček, nyní státní návladní, a jiní z nás, členů strany. U Svíčky scházeli se přátelé Drobílek, dr. Gazda, dr. Griinberger, bratří Ibserové, soudce Koťátko a jiní a jiní, kteří během času propagují na venkově myšlénky strany mírného pokroku v mezích zákona.

A u Zlatého litru scházivali jsme se všichni. Tři proudy se srazily v jeden mohutný celek a nastalo debatování o všech možných otázkách. To byly plenární schůze. Dle zápisů tehdejšího zapisovatele výboru strany, přítele Boučka, nakladatele a vydavatele Nové edice, sbírky krásných kněh, podávám tu jednu z těch důležitých schůzí.

BÁSNÍK TOMAN PRAVÍ MONSIEUR, N'AVEZ-VOUS PAS UNE CORONNE'

Ve straně mírného pokroku v mezích zákona hrál vynikající roli básník Toman, jehož příjmení vlastně zní Bernášek. Kdyby byl své básně Torzo života podepsal jménem Bernášek, byl by jistě nedocílil toho úspěchu, jako uživ jména Toman, a tomu děkuje Erbenovi. Mnozí lidé, kterým se básně jeho dostaly do ruky, domnívají se, že je psal onen nešťastný Toman z balady Toman a lesní panna, a jeví hluboký soucit s nešťastným autorem. Také se mnozí přeptávali Tomana, jak to vlastně dopadlo s ním a s tou lesní pannou, a v jejich očích zůstal zhýralcem. Byl proto nucen státi se skeptikem; jako proskribovaný člověk počal nadávati na Erbena a odešel do Paříže. Jak žil v Paříži, o tom vypravuje básník Gellner; Toman zadal si svou sbírku básní k Zeyerovu fondu a obdržel od Akademie 400 korun. Jakmile Toman v Paříži dostal oněch 400 korun, přišel ke Gellnerovi, který v té době vzdělával se v Paříži pitím absintu, a prohlásil k němu, že odevzdává mu 350 franků s tou prosbou, aby mu vydával dva franky denně - Gellner to slíbil a řekl, že kdyby Toman přišel a chtěl od něho peníze nazpátek, že mu přeláme hnáty. Za dvě hodiny vrátil se Toman a žádal Gellnera, aby mu především

přelámal všechny hnáty a pak mu vrátil 350 franků, že chce začít nový život. Tuto krásnou větu pronášel též velice často přítel Gottwald, který vypůjčuje si v nočních kavárnách pět korun a říká: "Půjč mi pět korun, abych mohl začít nový život!"

Básník Gellner vyplnil Tomanovi celé jeho přání, srazil ho ze schodů se 350 franky v kapse. Když se Toman uzdravil, tu první jeho věcí bylo, že si najal automobil a ve společnosti dvou šiček z náměstí La Grève podnikl výlet do nejbližšího okolí pařížského, a když se vrátil večer do Paříže, měl v kapse jen pět franků. V krčmě u St. Louis za těch pět franků vypil vína a vyšel na ulici plácl nejbližšího strážníka na epolety a zvolal: "Vive Ravachol!" Francie je sice republika, ale k Ravacholovi se její oficiální kruhy nehlásí. Ku cti toho strážníka budiž řečeno, že žádal přítele Tomana, aby ještě jednou opětoval svůj výrok, neboť dle francouzských zákonů o zemském nebezpečí je třeba, aby se podobné projevy opakovaly.

"S'il vous plait," odpověděl Toman, "vive Ravachol." Tak způsobil Toman u staré brány St. Louis malé vzbouření pařížského lidu a za přispění tří strážníků byl dopraven na prefekturu. Tam nastala nová kapitola pojednávající o stycích česko-francouzských. Policejní komisař pamatoval ze svého jinošského věku zájezd českého sokolstva na slet francouzských gymnastů v Nanc.y a ujistiv Tomana, že Češi jsou výborným národem, diktoval mu měsíc vězení (jinak jsou na to tři roky) a vypověděl ho z Francie na půl roku a při jeho propuštění z vězení dal mu poukázku na rakousko-uherský konzulát, kde opět obdržel novou poukázku na ředitelství mezinárodní společnosti drah, šest franků do kapsy a volný lístek na rakouské hranice. Dva členové municipální gardy vedli ho do vlaku, a tak se v měsíci říjnu téhož roku objevil Toman u Zlatého litru a s čistě francouzskou žoviálností, kdykoli někdo z naší společnosti odešel na záchod, vyšel Toman za ním a řekl: "Monsieur, n'avez-vous pas une couronne?"

Do dvou hodin měl 20 korun v kapse a my neměli na černou kávu. "Pánové," řekl Toman, usmívaje se našim rozpakům, "teď půjdu na víno." A odešel, cinkaje korunami v kapse, a to byl jeho vstup do strany mírného pokroku v mezích zákona.

MISTR ARBES

Jaké stanovisko zaujímal senior českých spisovatelů k nové straně, je dodnes záhadou. Sympatizoval s ní, či nesympatizoval? Obojí je pravdou. - Často otíraje si své brýle, pravil ke mně: "Vy jste pitomec," s čímž jeho stůl úplně souhlasil. Jindy opět prohodil: "Vy jste výborný člověk," což ale myslel sarkasticky.

Na naši stranu pohlížel s despektem, neboť je to starý pán, který prodělal tolik ve svém životě, že musel o tom každou sobotu mluvit, a my jsme ho zbožně poslouchali, neboť ať řekl kdokoli z nás něco, Mistr Arbes vždy našel v tom příležitost, aby vzpomínal perzekuce, která ho kdysi stihla, mluvil o Barákově a nakonec pustil se do Třebízského a do Topiče. Činil to s elegancí jemu vlastní.

"Třebízskému," vykládal, "vydává Topič po smrti jeho sebrané spisy a já jsem zneuznáván, odkopáván a každé to mé dílo má přece větší cenu nežli plačtivé povídky Třebízského." A když přišla tak řeč na jakoukoli věc, kritizovala se jakákoli myšlenka, tu Arbes vždy říkal: "O tom jsem už psal roku toho a toho, to bylo napsáno v mé knize Za bratra socialistu, o tom psal jsem již v Etiopské lilii a tento názor uveřejnil jsem již tenkrát ve svém romanetu Ukřížovaná

a tuto myšlenku vyjádřil jsem v několika větách již tenkrát, když jsem psal Newtonův mozek."

Kdo seděl s Arbesem, nesměl mít jiné mínění nežli on, neboť jinak mistr Arbes uměl, či lépe snažil se svým sarkasmem zesměšnit svého odpůrce, což se mu často nezdařilo, neboť on byl takřka z jiného světa a ony záchvěvy mladé energie byly mu již trochu cizí. On nedovedl se dobře vžít do toho prostředí, které mu věkem bylo tak vzdáleno. Jak ale mluvil k nám, tak mluví dědové ku svým vnukům. Mluvil k nám laskavě - dopáleně, a když řekl věc sebenaivnější, bylo přece jen znát jistý talent. Ale jedna věc nám rozhodně imponovala: Mistr Arbes dovedl pít. Nepil také jako obyčejný člověk, který zasedne si k pivu jen proto, aby pil bezúčelně, v tomto ohledu mistr Arbes byl epikurejcem. Pil s rozkoší a rozkoší bylo dívat se, jak sklání svou bílou hlavu s vysokým inteligentním čelem ke sklenici piva, které pro něho neznamenovalo jen prostý odvar chmele a sladů, nýbrž nápoj starých germánských hrdinů, kteří u nádob s tímto odvarem stejně vypravovali o svých činech mládeži, jako Arbes poučoval nás. A přitom mizela sklenice za sklenicí v útrobách tohoto kozáka literatury a nakonec jsme šli do Sportky na černou kávu. Mistr Arbes na své cestě na Smíchov stavíval se někdy i v noční kavárně Chaloupce v Řeznické ulici, kde obyčejně dokončoval své rozhovory o Třebízském. A to vše prováděl ten ataman v onom věku, kdy neliteráti chodí spát už v osm večer.

POKLADNÍK STRANY EDUARD DROBÍLEK

Všichni ti literáti, kteří byli v našem kruhu, bohužel musím říci, že nevyvážili nikdy tolik, jako vyvážil prostý muž z lidu, přítel Eduard Drobílek. Jeho minulost byla velice pestrá. Ztratil záhy rodiče, což vždy patří do pestré minulosti, kdykoliv spisovatel slavného jména, jako jsem já, začíná psát životopis vynikajícího muže, zůstal osamocen stát uprostřed rušného víru života a vydal se za krásného dne pešky ku svému strýci, kamsi za Labe nad Mělníkem. A co ho na cestě potkalo? Potkala ho dobrodružství v té noční tmě, která zahalovala údolí labské? Kdy Labe, vylité tou dobou ze břehů, řvalo, rozbíjejíc své vlny o břehy, jež vlastně nemělo, poněvadž nebylo ještě regulováno? - Drobílka potkal četník. "Kampak račte?" otázal se četník Drobílka s tím jemným sarkasmem, jehož jsou schopni jen Četníci, setkavši se v nočních hodinách s podezřelým individuem. Četník považoval Drobílka za takové individuum a Drobílek velice uctivě odpověděl:

"Kam ráčí vaše blahorodí?"

"Já jdu k Neratovicům," odpověděl překvapený četník.

"A to je náhoda, já jdu právě od Neratovic."

"Prosím vás," řekl četník, "mají tam ještě u Sezemských otevřenou hospodu?"

"A vy chcete jít do hospody?" řekl Drobílek. "Vy nedbáte ani na nařízení ministerstva vojenství, které klade právě četnickým stanovištím za povinnost, aby dnem i nocí bez přestávků byly na nohou, aby každou rozkoš světskou odmítaly, neboť právě v těchto rozkoších světských tkví nebezpečí, že nebudou řádně konat své povinnosti. Vy jste se mne nyní kupříkladu tázal, zdali je ještě u Sezemských otevřeno. Vy, pane, nevíte, kdo já jsem, a dokonce se já domnívám, že vy vůbec ani nejste četník, ale převlečený darebák. Protože kdybyste byl četník, tak byste se jistě nikoho neptal v noci na silnici, zdali je někde hospoda

otevřena. Vaší první svatou povinností bylo ptát se mne po mých průkazech, a kdybych je neměl, zatknout mne a odvézt na nejbližší četnickou strážnici, tam zavést se mnou protokol, a kdyby se shledalo, že jsem padouch a ničema, pak jste mne měl podle nařízení odvést k nejbližšímu okresnímu soudu, kde bych byl souzen pro přestupek tuláctví. Já si na vás budu stěžovat."

"Ale vašnosti -"

"Žádné vašnosti, já s vámi teď mluvím jako váš přítel. Znáte ministra zeměbrany?"

"Toho neznám, vašnosti."

"Tím hůř pro vás. Vy neznáte jeho poslední nařízení z roku 1901 ze dne 12. května?"

"Ne prosím."

"Tak vy tedy neznáte ono nařízení, kde stojí, že když potkáte ve svém rajónu v noci podezřelou osobu, kterou neznáte, že máte se optat nejen po průkazech, nýbrž i říci: Kolikpak máte s sebou peněz? A tu bych vytáhl svou tobolku a řekl bych: Mám s sebou jen dva krejčary čili správně - podle ministerského nařízení ze 3. května 1900 - čtyři haléře. A vy také nevíte, že každý, kdo u nás v Rakousku cestuje, musí mít alespoň K 4,50? A poněvadž já mám u sebe jenom čtyři haléře, schází mi do onoho zákonem stanoveného obnosu čtyři koruny čtyřicet šest haléřů, které mi musíte teď půjčit, ačkoliv vás neznám a vím jenom, že jste neplnil řádně své povinnosti a že za to můžete být potrestán."

"Mám u sebe jen pětikorunu," řekl malomocně četník.

"Tak ji sem dejte," řekl Drobílek. Četník prohlížel si tobolku a zvolal vítězoslavně: "Vždyť já mám drobné! Kolik jste říkal, že vám chybí do toho obnosu?"

"Čtyři koruny, čtyřicet šest haléřů." A při světle kapesní elektrické svítilny vyplatil Drobílkovi celý obnos a tak Drobílek přišel ke svému strýci s četnickovými penězi. Od té doby vypravuje se, že onen četník, jehož jméno jest František Kohout, půjčuje v noci všem podezřelým chlapíkům, které potká na své obchůzce, čtyři koruny čtyřicet šest haléřů a že se tak prodlužil během doby, co existuje strana mírného pokroku v mezích zákona, že co nejdříve vystoupí od četnictva a bude sám v noci hrát podezřelé individuum. Tímto činem získal si Drobílek jistě sympatie všech členů strany a v další kapitole bude záhodno promluvit o tom, jak snesl v jedné restauraci hrdinně ztrátu své nevěsty.

DROBÍLKOVO MILOSTNÉ DOBRODRUŽSTVÍ

Jsou na světě šlechetné povahy, které vykonávají však přitom trpný úkol lidí klamaných, lidí, kteří dožijí se konečně všelijakého nevděku. Zejména pokud se týče styků těchto šlechetníků s druhým pohlavím, přichází se přecho k tomu názoru, že právě ty nejšlechetnější muže klamou ženy nejraději a že ti nejšlechetnější mužové mívají v lásce velká neštěstí. Tak i Drobílek, který jest vždy ochoten podepsat směnku Machovi, býval občas nešťastně zamilován.

Miloval Barušku, kuchařku z restaurace U svíčky, děvče venkovské, buclaté a naivní, a kdysi osmělil se jí říci, že by rád s ní šel do kinematografu. "Vy sviňáku," odpověděla Baruška, "co si to o mně myslíte?" - Od té doby Drobílek Barušku ctil, a kdykoliv mluvilo se o ženách, říkával, že poznal jedinou poctivou dívku, a to že byla Baruška. Byla to ta, jež o několik let později ukroutila k ránu, když dávala na kávu, v bytě svých zaměstnavatelů kohoutek u vodovodu, a když nemohla vodu zastavit, skočila z třetího patra a zabila se. Tak umírají jen nihilisti na Rusi.

Pak miloval Drobílek jednu švadlenu. Zahrnoval ji svou přízní tak, že ve své dobrotě a poctivosti beze všeho zlého úmyslu vyzval ji jednou na výlet a na určené místo schůzky dostavil se s velkým balíkem pod paží. "Co to nesete?" tázala se ona mladá dívka s půvabným úsměvem, když sedali na parník, aby odjeli na Závist. "Až v lese, slečno, tady je moc lidí," odvětil Drobílek, dívaje se jí oddaně do očí. A když konečně byli v lese a seděli na místě, skrytém všem lidským zrakům, přitulil se Drobílek ku své druhé lásce a řekl jí něžně: "Mám s sebou, zlatoušku, dvoje podvlékačky a dvě košile a také nitě mám s sebou. Ty podvlékačky jsou v rozkroku rozpárané a ty košile mají díry na lokti. Zlatoušku, spravte mně to tady." A otáčeje se nadšeně, zvolal: "Podívejte se, jak ptáci krásně zpívají!" - A vypravuje nám o tom, Drobílek vždycky vzdychl a dodával: "Víte, že mi řekla sprostáku? Než jsem jí mohl ty podvlékačky a košile podat, že byla pryč? Co ta ženská si myslela, když jsem jí říkal, abychom zalezli do houští?" -

Pak dlouhý čas pohlížel na ženy s nedůvěrou, až konečně jednoho dne prohlásil, že ho miluje jedna majitelka vinárny, poněvadž tam vždycky hodně utratí. Když přestal utrácet, přestala ho také milovat a Drobílek seznal, že ženy nestojí za nic. A zříkal se všech žen, až do oné doby, kdy seznámil se s dceruškou hostinského, kam chodíval na obědy. "Kupodivu," říkával Drobílek, "ten hostinský má několik dcer a já miluji právě jen tu jednu. To je prazvláštní náhoda. S tou se musím oženit, jestli mně do toho nic nevrže." Ale vlezl mu do toho přítel Förster. "Slečno," řekl jednoho dne k té, kterou Drobílek tolik miloval, "vy si nesmíte Drobílka vzít, poněvadž miluji vás sám. Jestli však ani mne si nechcete vzít, uděláte nejlepší, když z domova utečete."

Příštího dne slavil Drobílek své zasnoubení se slečnou Vilmou. Hodinu po zasnoubení přišel Förster a promluvil ke snoubence Drobílkově delší řeč, v níž vysvětloval, že nečiní dobře, když si chce vzít Drobílka, poněvadž je ještě mladá, za druhé že on sám ji miluje a že učiní nejlepší, jak už jí předešle říkal, když uteče z domova a nechá všeho být... A nechce-li od Drobílka upustit, že on sám Drobílka přinutí, aby se jí vzdal a udělal si známost s některou její sestrou. Pak jí navrhl, aby utekla hned v noci a přespala zatím někde v hotelu a napsala Drobílkovi, aby jí to odpustil, že to bude velká legrace. A aby mu tam také napsala, že ho nemá ráda, to že bude ještě větší legrace. Že jsme všichni na to zvědaví. Pak ji nechal stát na chodbě, zavolal Drobílka a řekl, že by slečna Vilma si přála o samotě s ním pohovořit o dalších plánech do budoucnosti. Tak Drobílek stál s Vilmou na chodbě půl hodiny a vrátiv se řekl: "To hodné děvče pláče štěstím, jelikož jsem jí vyložil, že už mám objednaný nábytek a že jsem všechno zařídil, aby byly tři ohlášky najednou." Nato jsme oslavovali zasnoubení Drobílkovo a Förster měl řeč, ve které pravil, že sice zasnoubení jest důležitým vstupem do nového života, ale že žádný člověk nesmí se domnívat, že zasnoubení jest již ukončením, a objasnil něžně Drobílka, řekl: "Byť by tě stihly jakékoliv nehody v tvém životě, pamatuj vždycky, že jsem já tvým nejlepším přítelem."

Téže noci slečna Vilma utekla.

Když druhého dne Drobílek přišel jako obvykle k obědu, těše se na moučník, který tak rád jedl, shledal toto: ve výčepu seděl otec Vilmy, maje před sebou sklenici s černým pivem, a uzřev Drobílka, zvolal: "Pane Drobílku, já si rvu vlasy, víc vám nemusím říkat." Pln údivu vstoupil do lokálu a spatřil tam vzadu sedět paní hostinskou uplakanou a ze dveří kuchyně vykukovaly uplakané tváře všech pěti dcer a ubřečená číšnice přistoupila k Drobílkovi a řekla: "Ubohý pane Drobílku, už to víte? Vilma utekla."

"Ale nedali jste mně moučník?" zvolal Drobílek ustrašeně. To když zaslechla paní hostinská, spráskla ruce a běžíc do kuchyně volala na své dcery: "Ježíšmarjá, pan Drobílek se z toho zbláznil." A vtom již přistoupil k Drobílkovi hostinský a odevzdal mu tento lístek, psaný rukou slečny Vilmy:

Pane Drobílku, velectěný pane Drobílku! Prosím Vás tisíckrát za odpuštění, že Vás nemám ráda a že jsem utekla. Vaše Vás milující Vilma.

A zatímco dobrému otci Vilmy tekly slzy z očí, zastrčil Drobílek dopis do kapsy a řekl úzkostlivě: "Ale pane hostinský, nechali jste mi přece ten moučník?"

A vtom již přicházela slečna Boženka, slze jí kapaly na velkou porci malinového nákypu, který předložila Drobílkovi se slovy:

"Ubohý pane Drobílku, tohle jste vždycky rád jedl. A ona utekla v noci." A Drobílek zakusuje se do nákypu s blaženým úsměvem řekl: "Zaplat' pámbu, už jsem měl strach, že jste mi ten moučník nenechali."

O tom případě dodává, když přijde na to řeč: "Jakživ už tak velkou porci moučníku nedostanu jako tenkrát, když mi utekla nevěsta. To jsem si tenkrát pochutnal."

FRANTIŠEK ŠAFR VYPRAVUJE SVOU NOVOU POVÍDKU: OPLÁTKA

Šikovatel Marhan u 10. kumpanie ... ého pluku zeměbrany byl nesporné povahou velice podivínskou. V názoru, že podivínek jest, shodovali se stejně jeho nadřízení jako podřízení, avšak různili se přímo podivuhodně v mínění, jakého druhu podivínství Marhanovo vlastně jest. Představení, poručík Hessel, nadporučík Stehr i setník Kvěch, velitel kumpanie, byli toho přesvědčení, že feldvébl Marhan je při dokázaných zvláštěnostech své povahy vojákem nad jiné zdatným; podřízení, četař Pavloušek, kaprál Kalous a frajtr Čejka tvrdili solidárně, že jejich pan "fél" je největším psem a nejvydařenější kreaturou z celé rakouské armády.

Nebudeme luštit, která strana měla vlastně pravdu, zaznamenáváme prostě mínění obyčejného infanteristy Jakuba Válka, jenž všude, kde se to dalo, tvrdil, že fél Marhan je bezcharakterní mizera, jemuž kanibalskou rozkoš působí týrání podřízených, který však přímo virtuózně dovede tancovati mezi vejci, tj. zaříditi vše tak, aby nahoru vypadal pěkným a mužstvu mohl podle libosti dávat pocítiti celou tíhu moci, již subordinace a disciplína vojenská do ruky jeho vložila. A Válkovi dalo se už něco uvěřit, bylť hoch značně inteligentní a přitom dosti zámožný, aby si mohl dovolit pronést svoje mínění všude, kde nehledělo z toho přímé služební porušení subordinace. Byl synkem bohatého mlynáře, dovedl často za

kamarády zaplatit a tito rádi věřili, že dokázal by si i celého pana féla koupit a zpříjemnit si tak co nejvíce pernou službu vojenskou.

Válek však nikdy neučinil takového pokusu a řekněme hned, nebylo také u celé kumpanie, ba u celého regimentu větších nepřátel nežli Marhan a on. Pan fél šikanoval Válka při každé příležitosti, ten však konal službu svědomitě a střežil se obezřele, aby nebyl postižen při podstatném přestupku. Při tomto tichém zápolení uběhl Váلكovi celý první rok vojančiny.

Nastal rok druhý, přišli noví rekruti a Válek těšil se, že zarputilý nepřítel jeho, zaneprázdněn abrichtunkem nových uch, musí popustiti v pozornosti vůči jeho vlastní osobě. Zmýlil se však kapitálně; na koho si pan fél Marhan zalezl, ten nevyváží tak snadno z jeho pazourů. Infanterista Válek dostal krom všeho nadání na límec hvězdičku a byl komandován jako hilfsorgán pana feldvébla při nastávajícím abrichtunku. Jinými slovy stal se beránkem, snímajícím hříchy světa, pro nějž doba výcviku rekrutů měla býti pravou cestou křížovou. Ať se činil jak chtěl, nic neudělal dobře a pan fél vždy nalezl příležitost, aby na něm exemplárně dokazoval rekrutům, jak rakouský voják vypadati nemá.

Lavina řízných titulatur jen přšela na hlavu ubohého frajtra a s opravdovou kanibalskou rozkoší pásl se tyran na mukách své oběti, která jen s největší námahou zachovávala sebevládu, aby náhlým výbuchem spravedlivého rozhořčení nepřipravila si zcela jistou basu. Že jen na to pan feldvébl hraje, věděl Válek předobře, a proto co nejpevněji zatínal zuby při jeho nadávkách a zůstával napohled jak z kamene, ačkoliv dobře věděl, že většina rekrutů má z týrání jeho nehoráznou švandu. Věděl, že na vojně víc než kde jinde platí: "Když jsi v neštěstí postaven, o posměch se nestarej," a namáhal se všemožně, aby ani mrknutím oka neprojevil, co se v nitru jeho děje.

Bylo dne 5. listopadu. Z těžkých, olověných mraků, které celou oblohu zastíraly, padal od časného, rána hustý déšť a znemožňoval jakýkoli výcvik venku. Bylo nutno omeziti se na školu v kasárnách, již s rekruty držel sám pan šikovatel. Vlivem bídného počasí v rozmaru prachšpatném, více ještě než kdy jindy vozil se toho dne na ubohém hilfsorgánu Váلكovi k obzvláštnímu gaudiu rekrutů.

Válek snášel dnes týrání svého šéfa s podivuhodnou chladnokrevností, ba bylo jemu samotnému z něho do smíchu. Vzpomínky jeho vracely se každou chvíli ku včerejšímu večeru a k ladné Mařce, s níž se včera seznámil. Bylo to děvče jako višňový květ a učarovalo našemu frajtrovi na první ráz. Na dnes smluvil si s ní randíčko, službu u kumpanie má dnes nadporučík Stehr, Němec sice rodem, ale důstojník nad jiné hodný. Přesčas je tedy na dnešek zajištěn, ten mu ani zlovůle feldvéblova nepokazí, a proto i obligátní sekatury svého ušlechtilého příznivce snášel lehčeji než jindy.

Pan fél Marhan bral si dnes za předmět výkladů téma nad jiné důležité; vykládal totiž nadějným obráncům vlasti o subordinaci a disciplíně. Přitom neopomněl přes tu chvíli podívat se oknem, zdali se počasí nelepší. Kolem desáté hodiny protrhla se na chvíli clona mraků a nejistý svit sluneční zatřepetal se na střeše protějščího skladiště. Z úkrytu za komínem téhož vybatolil se veliký kocour a protahoval líně svoje tělo ve slunečních paprscích. Povznášející tento fakt neušel panu félovi a poskytl vynalézavému duchu jeho příležitost, aby názorně ukázal, co to vlastně vojenská subordinace jest.

"Všichni k oknu!" komandoval ostře a rozkazu vyhověno bylo bleskurychle.

"Frajtr Válek, kouknou támhle k tomu komínu," vyzýval pan fěl s neobvyklou žoviálností, "to je medvěd, co?"

Ucha hleděla na sebe udiveně, ale průchod podivu slovy neodvážil se dáti nikdo.

Válek zahleděl se na střechu. Pochopil rázem zámysly feldvéblový. Tatřmana ze sebe dělati nebude, neviděl však pro sebe jiné sebeobrany nežli zůstatí na půdě skutečnosti. Srazil paty a pravil:

"Poslušně hlásím, to není medvěd, nýbrž kocour."

To však právě šikovatel od něho očekával.

"Jakže," zahřměl na něho z plných plic, "voni se vodvažujou voponovat? Jsem já jejich vojenskej představenej, nebo ne? Chtějí porušit subordinaci? Když já řeknu, že je to medvěd, tak je to medvěd, kdyby to byl tisíckrát kocour. Frajtře Válku, jak neřeknou, že je to medvěd, půdou do basy. No?"

Válek zde stál bled a krve by se na něm nedořezal. Tohle byla šikanace zbrusu nová, a kdyby si stěžoval, kdo ví? Neuposlechne-li, je alespoň pro dnes basa jistá a večerní rendez-vous v pekle. Vzpomínka na Mařku vrátila mu rozvahu. Večer si přece nezkaží.

Rozpačitě poškrábal se v týle a hlasem velmi tichým pronesl:

"Poslušně hlásím, je to tedy medvěd, ale malej."

To malej mělo být přece pokusem protestu.

Všichni rekruti vybuchli ve smích a pan fěl s tváří zářící víc než listopadové slunko volal:

"Tak vidějí, já jich naučím, co je to subordínace! A vy," to platilo rekrutům, "vemte si z toho příklad. Představený na vojně může říci sebevětší nesmysl, vod toho je představenej, ale podřizenej se voponovat vopovážit nesmí. Nikde a nikdy!"

Tím skončila škola a Válek za škodolibého smíchu uch proklínal střídavě fěla i kocoura. Ovšem potichu.

Zima ubíhala pomalu, ale posléze se převalila přece. Z rekrutů stali se vojáci, ale poměr mezi fělem Marhanem a frajtre Válkem se dosud nezměnil. Až tu pojednou . . .

Neříká se zbytečně, že kola osudu se točí a že bůh peče oplátky. Náhoda vydala fěla tyřana Válkovi do ruky. V magacíně se cosi šustlo a frajtr Válek, jenž si ze zvláštní lásky k panu fělovi dal na tom záležet, stal se vlastníkem tajemství, jak mizejí z magacínu kalhoty a boty a jak ze starých bagančat dělají se nová. Feldvébl Marhan ocítl se ve vyšetřování a jedině slovo Válkovo stačilo, aby byl nadobro zničen. Frajtr, povahou dobrák od kosti, nebyl takovéto pomsty lačen. Uvažoval, že má fěl rodinu a že na těle vojenského eráru přizívuje se leckdos a více. Rukoudáním slíbil Marhanovi, že ničeho neprozradí, ale byl příliš člověkem, nežli aby se vzdal pomsty morální! Pamatoval dobře, jak ho fěl před rekruty pokořil na podzim pomocí kocoura, a umiňoval si, že mu jeho lekci o subordínaci oplatí.

Příležitost naskytla se hned druhého dne po slibu, který feldvéblovi dal. Kumpanie cvičila pod velením poručíkovým na cvičišti a frajtr Válek měl dosti času přemýšlet o odvetě. Právě velen pohov a poručík odstoupil, aby vykouřil cigaretu.

Na hřebene střechy blízké vojenské pekárny usadilo se několik vrabců, což neušlo bystrému oku frajtrovu. Nápad zvláštní bleskl jeho hlavou. Přikročil k félovi, a ukazuje na střechu, volal tak, aby to celá kumpačka slyšela:

"Pane fél, pane fél, kouknou, to jsou čápi!"

Feldvébl Marhan vytrhl se z dum. Přemýšlel právě o svém případě. Jistota, že Válek bude mlčeti, byla proň rozhodující, proto vsak přece nebyl bez obav. Tyto starosti zabránily, aby vzpomněl hned, kam frajtr slovy svými míří.

"Bláznější?" povídá, aby vůbec něco řekl, "vždyť jsou to vrabci."

"Pane fél," pronesl Válek hlasem dušeným, aby zůstalo to pouze mezi nimi, "řeknou hezky nahlas, že jsou to čápi, jinak nestojím ve slově."

"Cože," rozkřikl se fél, zapomenuv na okamžik hněvem, ale ihned zdravý rozmysl vešel do jeho hlavy a vzpomínka na podzimní příhodu s kocourem vybavila se v jeho mozku.

"Zasloužím tu lekci," řekl potichu, a drbaje se rozpačitě v týle, pronášel nahlas:

"Mají pravdu, frajtře, voni jsou to čápi, ale malí."

Celá kumpanie patřila vyjeveně. Znali všichni vojáci historii s kocourem, nechápali však nikterak tuto zvláštní po-volnost jindy všeobecný postrach budícího féla. Dlouho však si tím hlavy nelámali. I je všecky pronikl pocit zadostiučinění nad pokořením zlého šikovatele a homérický smích otřásl celou kumpačkou.

Pan fél pochopil, že nejlíp udělá, bude-li se smáti také, ačkoli mu nijak do smíchu nebylo.

"Byla to voplátka dobrá a vtipná," povídal, nutě se k bodrosti, aby alespoň zbytek pošramocené reputace uhájil, "proto se na ně, frajtře, nemrzím." Přitom podával Válkovi ruku.

"Jsme tedy kvit?"

Frajtr přijal pravici zkroceného tyрана, a duse se ještě smíchem, svědčil:

"Ano, kvit, nadobro kvit."

POSLÍČEK STRANY BÁSNÍK FRABŠA

V onom prvopočátku politického vývoje vystupuje do popředí mladý, nadaný básník Frabša. V té době nebylo nadšenějšího sedmnáctiletého mladíka pro českou literaturu, než byl Frabša, který již v šestnácti letech vydával časopis, a to ne jeden, nýbrž asi pět, a psal básně lyrické, v

nichž zdůrazňoval, že jeho duše se houpá na zlatých strunách. Teprve v budoucnosti bude náležitě oceněn, neboť tento mladík byl známý v té době ve všech kruzích literárních; řeklo-li se Frabša, tu se sice mnozí od toho jména odvraceli, ale jméno to znali. Byl to mravenec na českém Parnasu. Kdo kdy viděl mravence v lese, ten pozoroval, jak každý jednotlivec chytí zčistajasna nějaké dřívko či podobně, věc, která je kolikrát větší a těžší než on sám, a jak ji táhne s napětím všech sil přes nějakou hromádku hlíny, která jest pro něho horou. Tam se mu to dřívko skulí a on se zas vrací a tak to dělá od rána do večera. Mravenec nikdy nezoufá a je dokázáno, že pozoruje-li ho někdo, snaží se s tím větší chutí.

Tak i Frabša neúnavně vydával své verše lyrické svým vlastním nákladem, zakládal jeden časopis pro umění a literaturu za druhým, a to vše s nadšením sedmnáctiletého mravence. My první zakladatelé strany scházeli jsme se v bytě, kde bydlel vévoda makedonský Klimeš a básník Rosenzweig-Moir. Tam chodil též přítel Jaroslav Kubín, malíř, dva ctihodní bratři Markové, pak jeden mladík, který byl nihilista a kupoval si u Böhma na Ferdinandově třídě za dva krejčary žabky a tajně vycházel s nimi k Hodkovičkám, kde je zapaloval a od nich utíkal. Jak vidět, byla to doba velkého, revolučního kvasu. A sem do toho soukromého bytu chodíval i jeden lakýrnický pomocník, který psal verše obsahu, jak tvrdil, neobyčejně krásného a díval se na Frabšu s takovým výrazem obdivu, jako se dívá Ind na sochu trojhlavého Buddha. Neboť v té době Frabša sice si vypůjčoval peníze od toho lakýrnického pomocníka, ale těch peněz používal k uskutečnění svého úmyslu z dob, kdy mu bylo 13 let, a to k vydávání uměleckého literárního deníku pod názvem Volná tribuna. "V Čechách," vykládal nadšeně, "jest třeba nyní jedině toho, aby obecnost přestala si všímat denních novin, kde jsou jen politické zprávy a denní zprávy. Zde jest třeba, aby český člověk, když ráno vstane, mohl si přečíst dobré básně ode mne a od jiných autorů, aby věděl též hned ráno, každodenně, jaké novinky chystají se v české literatuře. Že já vydám onu čistým lyrismem dýšící sbírku básní Na zlatých strunách, že vydám sbírku Na strunách pozlacených a dále že hodlám vydat sbírku Písň skřivánka a básně Ó, zlaté mládí, kdy se navrátíš!"

A vévoda makedonský Klimeš prohlásil, že úplně souhlasí s návrhem toho kloučka a že se sám co nejdřív dá do práce, aby dohotovil svůj epos pro nový deník literárně umělecký pod názvem Bitva na hoře Garvan, a již druhého dne přinesl počátek onoho eposu, který začínal takto:

Hle, jektajíce zuby, se Turci klepali, jak osiky se třásli a ze skal skákali, a zdáli zvuk zněl harvan (varhan!) až tam na horu Garvan.

A v těchto dobách, plných velkého očekávání, Frabša, onen poetický duch, který vždy prohlašoval, že čistý lyrismus vylučuje všecken realismus, stal se poslíčkem naší skupiny a za mírnou odměnu nosíval rukopisy Opočenského a mé příteli nakladateli tohoto spisu, který tehdy ještě měl své místnosti v Lazarské ulici. Jistě se přítel Ločák pamatuje na mladíka bezvousého, s vyraženými zuby, který tam smlouval do krve o každou korunu zálohy a mluvil k němu o bílých květech, o svěžích poupatech lyrismu a přitom pevně stál na našich požadavcích, neboť pro onoho dobrého, mladého, nezištného básníka znamenala každá urvaná koruna z kapsy nakladatele dvacet procent provize. A vracíval se odtamtud vesel, s očima planoucíma dobrotou dítěte a s cigaretou v ústech.

A když jednoho dne Opočenský i já odevzdali jsme mu pro přítele Ločáka větší zásobu rukopisů, Frabša se již k nám nevrátil. Až za týden, za pochmurného podzimního dne, kdy déšť se lil a my seděli zasmušile kol stolu v pokoji, objevil se Frabša; v ruce nesl balík prvního čísla Volné tribuny, onoho literárního deníku, které vydal za naše peníze. Vévoda

makedonský vstal pln rozhořčení, neboť jsme měli velikou žízeň již celý týden, chytil Frabšu a odnesl ho na záchod, kde ho zamkl, přičemž k němu prohlásil, že se poradíme, jak s ním naložit dle stanného práva. A Vrátil se zachmuřeně mezi nás, pravil: "Myslím, abychom nedělali žádných okolků s tím lumpem a zastřelili ho tak, jak jsme to dělali se zrádci v Makedonii."

Všichni jsme s tím souhlasili. Tak jsme vytáhli Frabšu ze záchodu, dali mu nové rukopisy a kladli jsme mu na srdce, aby hleděl co nejvíc vymáčet z pana Ločáka, poněvadž je to na zakoupení revolveru, kterým bude zastřelen.

A Frabša vrátil se za dvě hodiny a místo peněz přinesl nám revolver. Poněvadž nekoupil náboje, otloukli jsme mu ho o hlavu a prodali se ztrátou třiceti procent.

ADOLF GOTTWALD, PŘEKLADATEL ZE SVĚTOVÝCH JAZYKŮ

Když jsem sháněl prameny k této obsáhlé historii nové strany, dozvěděli se tak mnozí, že budou v této knize uvedeni, a tu si počínali velice různě. Některý z těchto mužů právě by si tam přál být, neboť domníval se tenkrát, než přečetl tuto knihu, že to bude jakási bibliografie, ve které budou velebeny zásluhy každého jednotlivce. Jak vidět, ubožáci se zklamali nesmírně a považují za svou povinnost toto napsati a umístiti právě zde, abych i ostatní, kteří teprve přijdou v dalších kapitolách na řadu, připravil na jich bídný konec. Jiní opět uslyševše, že bude o nich řeč, volali výhrůžně: "Jen se opovaž!"

Tímto mužem byl Ladislav Hájek, který když mu to bylo potvrzeno, tvářil se velice zoufale a prohlásil, že si toho nikdy nezasloužil. Ejhle muže s Černým svědomím! - K tomuto všemu podotýkám, že jsem původně měl v úmyslu všechny osoby, které zde hrají jakousi roli, popsat ve formě románu z galejí, kde by všichni zde jmenovaní byli vrahy, lupiči ze řemesla a podobnou sebrankou. Jedině mé manželce Jarmile, která mne uprosila, mají všichni co děkovati, že jsem úmysl změnil a použil této jemné a něžné formy. Neboť čeho já si nejvíce vážím v každé literatuře, jest ona možnost tutéž myšlenku provést různým způsobem.

Přejdeme nyní k třetí řadě lidí. Tito, když se dozvěděli, že o nich budu psát, klepali se v pravém slova smyslu strachy. To byli lidé, kteří vědí, čeho jsem schopen; a tito lidé, vynikající v české společnosti, byli tak laskavi, že mne poučovali, co mám o nich napsat, když viděli, že jsou mi vydáni všanc, ale byli přitom tak trestuhodně naivní, že se domnívali, že použiji při líčení jejich charakteru a činnosti pseudonymu, aby každý hned nevěděl, že se jedná o ně. Když pak jsem prohlásil zcela otevřeně, že na celé knize je právě to nejkrásnější, že tam budou plnými křestními i rodovými jmény, aby každý, kdo to bude číst, hned věděl, aha, to je ten a ten, tu nastalo teprve zděšení v kruzích, o nichž mluvím, a tu teprve přicházeli jeden za druhým a říkali, abych o nich nepsal to a to. Tímto způsobem dozvěděl jsem se leccos, co jsem dříve nevěděl a na co jsem už zapomněl. (Takže jsem byl nucen to a to si poznamenat.) Považuji tedy ony muže za jakési své spolupracovníky a tímto jim upřímně děkuji.

Jedním z těchto posledních jest právě přítel Adolf Gottwald. On sám mne uvedl na cestu, kterou se mám ubírat při líčení jeho postavy. Nezapomenu nikdy na tato jeho slova: "Piš si o

mně, co chceš, napiš si třeba, že rád piju, ale jen o to tě prosím, nevkládej do mých úst žádnou blbost!" Tím jaksi přiznával se ku své řečnické slabosti, stejně jako Opočenský mne žádal: "Poslyš, Hašku, o té Mařce nepiš," a jako Hájek, který vroucně mne prosil, abych se o Anežce nezmiňoval, a Mach, abych nemluvil o těch knihách a o tom zimmíku, a Louis Křikava, abych nepsal o tom černém kabátě od inženýra Kuna, a Kun zas o hostinském Perglerovi, a jiní a jiní, mezi nimi Drobílek, abych nepsal o Lidce, ba ani o té tlusté vinárnici. A celou tu dlouhou řadu zповědí ukončuje právě Gottwald oním protestem, zoufalým výkřikem: "Jenom mně nevkládej do úst nějakou blbost!"

Jsem věru na rozpacích, jak si mám počínat v případě Adolfa Gottwalda. Vskutku se nepamatuji, že by nějakou blbost řekl. Ať přemítám, jak chci, nepamatuji se na nic podobného, neboť kdykoliv Gottwald mluvil, nemluvil nikdy sám ze sebe, ze svého vlastního nitra, neboť co řekl, byly citáty světových filozofů. A jestli řekli nějakou blbost Kant, Fichte, Schopenhauer, Nietzsche a jiní slavní filozofové (neboť i ten největší filozof se často nějaké blbosti neubrání), mám svalovat vinu na Gottwalda? Inspiroval ty muže Adolf Gottwald? Myslím spíš, že pravdou je opak. Adolf Gottwald, mohu směle prohlásit, vypouštěl z úst jediné cizí myšlenky, kterých měl příležitost velké množství spolykati, neboť světová literatura vědecká i zábavná jest jeho denním chlebičkem jako překladatele, a právě citátů z oněch knih, jež překládá, užívá ve svých polemikách v různých restauracích, neboť jest pravdou to, co dovolil mně, abych napsal, že totiž rád pije. Jest nyní na mně, abych vysvětlil, co rád pije, a mohu ujistit každého, že kromě vodou a mlékem neopovrhne žádným jiným nápojem, ale nechápu, proč si myslel Gottwald, že bych tím měl vyplnit celou jednu kapitolu, neboť toto mohl bych směle napsat o každém Českém člověku, i o takzvaných abstinentech.

A ještě slovíčko, příteli Gottwalde. Až dočteš tyto řádky, budeš myslet, že už ti dám pokoj. Ale to se strašně mylíš. V některé z dalších kapitol zmíním se o tom, jak se chováš ve společnosti.

DOMLUVA K DÍLU PRVÉMU

Jak v díle prvním, tak i v díle druhém bude řeč o mnohých vynikajících v českém životě osobách. Co jsem o nich napsal, musel jsem uvést jako historik, který píše podrobně politické dějiny nějakého hnutí. Uznal jsem za nejlepší způsob nechválit nikoho kromě sebe. Neboť kdybych chválil všechny, o nichž píši, ztratil bych se úplně mezi tím pochváleným davem. Z toho ovšem též plyne, že jsem si vědom důsledků chvalořečení. Důsledky ty ovšem nelze ještě předvídat, ale již vzhledem k tomu, že znám své lidi, musím nutně počítati se zpolíčkováním. Vzhledem k tomu dovoluji si objasniti všem interesentům dějiny políčku. První políček, o němž se mluví v bibli, jest ono památné vyhození padlých andělů z ráje. Církevní Otcové, jako byl svatý Augustin, tvrdí, že se ta celá věc bez facek neobešla. Ve středověku bylo o této aféře důkladně pojednáváno v různých náboženských spisech a bylo uznáno jednomyslně, že jest naprosto sporné, kolik dal archanděl Gabriel políčku Belzezubovi. Biskup řezenský Otto odhadoval to na 500 000 facek a praví, že ta jedna faccka trvala celý den, takže to trvalo 1368 let, nežli padlé anděly vypolíčkovali z ráje. V Číně byl políček již obvyklým za časů mudrce Konfudze, který prohlašuje, že moudrost nedá se obejít bez políčku, neboť i ten největší mudrc a filozof byl zpolíčkován, nebo někoho zpolíčkoval. A klasické Řecko ústy Platóna, žáka Sokratova, řeší to neobyčejně přiléhavě v jeho pojednání, zdaž jest lépe býti zamilovaným či neza-milovaným. Platón naráží tam na manželský poměr svého učitele Sokrata a praví, že i největší učenec a mudřec bývá zpolíčkován. Že mezi Židy

velice často se fackovalo, o tom svědčí slova Kristova: "Dostaneš-li jednu na pravou, nastav levou."

Ve staré Persii považováno bylo za nečestné někoho zpolíčkovat holou rukou. A v perské Zodavestě jest pátým přikázáním: "Chceš-li koho zpolíčkovat, zpolíčkuj ho opánkem." - Staří Egypťané políčkovali cizoložníky kamennou deskou. Ve starém Římě platil políček za něco velmi neslušného, a kdo někoho zpolíčkovai, byl zpolíčkován sám na veřejném náměstí. Teprve za časů ukrutných císařů římských vidíme, že políček stal se jakýmsi prostředkem k napravování křesťanů. Za časů císaře Diokleciána, jak zaznamenáno v historii církevní, dostal svatý mučedník Vavřinec 3000 políčků od legionářů ze Sýrie a Cymberie na rozkaz samotného císaře Diokleciána. Poněvadž se ale ani potom nenapravit, hodili ho do vařícího oleje. Tak minula léta, tak minula celá staletí, a políček pomalu se rozšiřoval celou střední Evropou, až vyvrcholil v onom dějinném okamžiku české historie, kdy někde v Německu nějaký český pán na říšském sněmu nebo na jiné mírové konferenci zpolíčkovai nějakého kurfirsta, poněvadž chtěli vzít českému králi titul vrchního číšníka. Kdo se интересуje, o jakou hospodu se vlastně jednalo, dočte se to v Palackého Dějinách národu českého. A zase přešla staletí, až konečně políček stal se vlivem vzrůstající vzdělanosti pedagogickým prostředkem při vychovávání mládeže. Ale tu bylo shledáno, že se učitel nemá rozčilovat, a nastal ten obrat, že ministr vyučování zakázal všechny tělesné tresty ve školách v celém Rakousku, a políček stal se jedině výchovným prostředkem v parlamentě a dospěl význačného postavení zejména v rakouské říšské radě a v uherském sněmu. Facka stala se proto politickým dokumentem, politickou zbraní, a jest jisto, že má právě v tomto oboru veliké množství propagátorů.

Pokud se pak týče toho, jak dalece pojem políčku vnikl do nejširších vrstev lidových, o tom svědčí některá zajímavá folkloristická rčení jako: "facka jako trám", na Moravě "facka jako Brno" a podobně. Políčky obírá se psychologie i kriminalistika. A obě tyto vědy došly k vskutku překvapujícím výsledkům. Jest dokázáno největšími vědeckými autoritami, že někoho zpolíčkovat jsou schopni jen lidé velice nízké duševní úrovně, pseudointeligeni, lidé nemravní, zlotřilí, padouši a sprostí.

Z těchto důvodů očekávám každé úterý návštěvu onoho padoucha, který by si chtěl dovolit mne zpolíčkovat. Na ulici, prosím, aby tak nečinil, neboť moje manželka nemá takové výstupy ve veřejnosti ráda. Kromě toho podotýkám, že jsem se učil boxovat u pražského mistra Hoyera, že jsou u nás v domě velice příkré schody a že zmlátím každého, kdo by v určený den, v úterý, na moje dveře zaklepal. Obvyčně však nejsme v úterý doma.

Má adresa jest: Vršovice, 363. Ale ta adresa je falešná.

APOŠTOLSKÁ ČINNOST TŘÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ STRANY MÍRNÉHO POKROKU

PROFESOR FRANTIŠEK SEKANINA, ČESKÝ KRITIK

Jest málo lidí v Čechách, kteří by tak spokojeně vypadali jako profesor František Sekanina. Zejména však jest málo kritiků, kteří by se tak příjemně usmívali na tento svět, jako to činí pan Sekanina.

Vezměme si za příklad kritika dr. Arne Nováka, ten vypadá v pravém slova smyslu jako mistr popravčí, a kritik Vodák z Času pohlíží před sebe zachmuřeně a má typ onoho muže, který vodí odsouzence k šibenici. A na všechny výkladní skříně knihkupectví pohlíží jak Arne Novák, tak i Vodák s velkým opovržením, neboť tam čtou za sklem jména proskribovaných. A často si odplivnou, když uvidí onu povědomou sobě pásku "Novinka". A už ho vedou na šibeničku, toho autora. Jaký však rozdíl je v chování profesora Sekaniny. Jest to nejlepší muž v Čechách, muž velkého zlatého srdce, do kterého se vejde celá česká literatura. Jsem přesvědčen, že kdyby měl Sekanina nějaké jmění, že by ho úplně rozdal, kdyby byl lékařem, že by léčil zadarmo a v čas moru že by mrtvé z piety pochovával. To zlaté srdce profesora Sekaniny! - Stejně usměvavě sedával kdysi mezi námi u Zlatého litru a se stejně blaženým úsměvem pročítá zaslané sobě práce k recenzi a nikdy dosud se nestalo, aby nějakého autora úplně odsoudil k smrti, dává milost všem lotrům jako francouzský král Ludvík Filip a jen tu a tam dotkne se, ovšem velice taktně, nejslabších stránek literární tvorby v díle a končí svou kritiku větou: "Jen čtenáře zarazí několik menších chyb, kterých jistě autor budoucně se vyvaruje. Tak píše autor důsledně omyl s měkkým -i- a -měl- píše -mněl. Přčetné germanismy vloudily se do knihy jistě omylem, takže kniha ta i přes některé formální nedostatky stane se drahou a milou všem, kdož přečtou ji s chutí a s pílí, neboť shledají v knize té pravou perlu moderní české tvorby, a jestli si Anna vzala konečně proti vůli svých rodičů hrdinu románu Pěšáka, skončí celý děj ku spokojenosti starých rodičů, neboť právě včas autor v mistrném líčení odhaluje, že mladý Pěšák stává se spolumajitelem domu. A co v té knize radostně uvítáme, jest dále to, jak celá rodina na onom malém českém městě zdůrazňuje své české smýšlení. Zmínka o lesích v okolí dovede vás uchvátit, neboť jistě každý cítí z těch několika řádků vůni jehličí a zdravé ovzduší venkova, ve kterém duše nalézá pravý klid."

V nejšpatnější sbírce veršů nalezne Sekanina pravé perly, byť i nepatrné, a končí svůj referát o nešťastníkově slovy, že jest naděje, že během času zlepší mladý básník svou formu, neboť celá sbírka veršů jeví nepopíratelný talent, zejména báseň Za soumraku, z níž každému jistě nejlépe se zamlouvá ono pěkné dvojverší:

a za nějakou poté chvíli

nad lesy vyplul měsíc bílý.

"Ovšemže i tato báseň jeví jistě formální chybičky, tak kupříkladu nerýmuje se na březeneš a na jehličí-keř kdoulový. Básník měl jistě dobrou snahu podati své verše bez rýmu, a očekáváme zcela určitě, že za krátký čas opět setkáme se s pilným pracovníkem, který dívá se na svět velmi moudře."

A právě v těch větách, které objevují se v Národní politice ve sloupci Písemnictví, pozorujeme onu velkou lásku ke všem lidem, onu všelidskou snahu žít s každým v klidu a míru, nikomu nešlapat na jeho ideály, dle onoho čistě lidského výroku slavného německého básníka: "Leben und leben lassen." A jestliže Arne Novák a Vodák si myslí: "Já ti dám psát, holomku," - volá profesor František Sekanina: "I jen si piš, synu!" A toto heslo vytrysknuvší z

jeho velkého srdce jest dokumentováno každým řádkem, ve kterém uvádí Sekanina poctivé čtenáře Národní politiky do tajů nové literární české tvorby, ať je to jakéhokoliv oboru, básně či dramata, povídky, romány neb i odborné spisy z jiných oborů lidské činnosti, na které pohlíží Sekanina stejně shovívavě a stejně láskyplně. A tak vytryskla ze zlatého srdce Sekaninova ona úchvatná i krásná kritika knihy inženýra Paličky o zkouškách se zatěžováním železobetonových mostů. "Srdce se směje na tuto knížku." Tak začíná náš přítel Sekanina svou obsáhlou, nadšenou kritiku a pokračuje dále: "Knížka tato jest nejlepším, co dosud máme v moderní české literatuře."

A stejně otcovsky, s tou velkou laskavostí velkodušného člověka choval se Sekanina vždy i v soukromém životě a u Zlatého litru pohlížel na nás všechny s povzbuzujícím úsměvem, nikdy nepouštěl se do žádných polemik a na všechno kýval svou krásnou hlavou. Nejraději jedl taliány a rozřezával je s takovou pietou, s jakou rozřezává knihy, zaslané mu k recenzi. A když je pojídal, díval se vždy s lítostivým pohledem na ty taliány, které teprv přijdou na řadu, a jistěže je v duchu odprošoval za to, že je musí naprosto zničit. A když bylo po pohřbu, napil se piva a již opět s velkodušností, která nemá sobě rovné, zastával se i nejmizernějších básníků.

A tak z toho všeho povstalo ono přísloví, rozšířené v kruzích literárních: "Koho chválí Sekanina, z toho Vodák sekaninu udělá."

MALÍŘ JAROSLAV KUBÍN

U kolébky strany mírného pokroku v mezích zákona stál též můj přítel Jaroslav Kubín. Seznámil jsem se s ním na Karlově náměstí v sadech, když právě studoval jsem velikou mapu Uher. Nějaký mladý muž, patrně jsa vesele naladěný, přistoupil ke mně, posadil se vedle na lavičku a řekl: "Dovolte, pane, to je Francie, není-liž pravda?" "To jsou Uhry, mladý muži." - "Ale to se mýlíte," řekl neznámý, "to vás napálili v knihkupectví. To se dělá. Namalujou mapu Francie, daj na to maďarská jména a prodávají vám to za Uhry."

Ze stylu této řeči seznal jsem okamžitě, že přede mnou stojí malíř nebo něco takového. Vtom mihl se kolem jiný mladý muž, poskakující do taktu, neznámý chytil ho za rameno a překvapeného přitáhl ke mně a řekl: "Milý příteli, vy to musíte rozsoudit. Je to Francie, nebo Uhry?" Přitažený mladý člověk zamrkal očima pod skřípcem a řekl: "To je Anglie."

"Nedělejte si z nás legraci, člověče," vykřikl muž, tvrdící, že je to Francie, "a posad'te se vedle, ať vás poučíme."

Překvapený začal něco koktat, ale již seděl vedle a pořád mrkaje očima třásl do taktu levou a pravou nohou.

"Tak vidíte," řekl neznámý, "člověk nikdy neví, kdy se mu naskytne příležitost, aby se poučil. Abyste věděl, není to ani Francie, ani Anglie, ani Uhry, je to Turecko." A náhle nabyl jeho obličej hrozivou tvářností a on zvolal: "Ale tohle je opovážlivost, vy si sednete a ani se nepředstavíte!" -

A tak jsme se seznámili navzájem. Neznámý řekl: "Já jsem Jaroslav Kubín, akademický malíř," přitažený pak pravil důstojně: "Já jsem František Wágner, člen baletu Královského

českého zemského národního divadla v Praze." - Ještě téhož večera zavedl jsem je k Litru, kdež stali se členy strany mírného pokroku v mezích zákona. Přijímání nových členů dalo se u nás beze všech formalit, jenom každý z nově přijatých členů musil pronést řeč na téma, které jsme mu určili. Byla to jakási průprava k řečnickým kursům. Dále bylo povinností každého člena podvoliti se bezpodmínečně onomu úkonu, který za trest pro jeho chování se mu uloží všeobecným hlasováním. A tu se stalo, že téhož večera, kdy byl přijat Jaroslav Kubín a František Wágner, dopustil se člen baletu oné beztaktnosti, že při řeči předsedy počal si pohrávat ukazováčkem v nosu. Kárný výbor sešel se ihned ve vedlejší místnosti k poradě.

"Kdo ho přivedl?" tázal se Mahen. "Kubín a já," odpověděl jsem. Poslali nás pryč k nešťastnému Wágnerovi, který všechno toto nechápal, a za čtvrt hodiny po živé debatě byl nám přečten předsedou kárného výboru Mahenem tento písemný rozsudek:

"Vzhledem k nepřístojnému chování Františka Wágnera odsuzuje se tento k tomu, aby odejel vlakem zítra, pozítří ráno do Jihlavy a odtud pěšky prošel Moravou, Dolními Rakousy, Uhry, Chorvátském, Krajinou, Štýrském, Horními Rakousy, Čechy a vrátil se za čtyři měsíce, a to dne 7. října tohoto roku, v sobotu k osmé hodině večerní do hlavní organizační místnosti u Zlatého litru. Současně Jaroslav Hašek a Jaroslav Kubín se vyzývají, aby provázeli Františka Wágnera na jeho cestě a hleděli, by úkol jemu daný byl také řádně proveden. O jakémkoliv poklesku Františka Wágnera budiž neprodleně zpraven výkonný výbor strany telegraficky. Současně vyplácí se všem třem dotyčným cestovní podpora K 40,- ze spolkové pokladny a ukládá se všem třem, aby všude propagovali program strany mírného pokroku v mezích zákona a každý pátý den zaslali nám obšírnou zprávu o své apoštolské činnosti." -

A bylo to 7. října téhož roku, přesně v osm hodin večer, když objevili jsme se všichni tři opět u Zlatého litru, prošedše půl střední Evropy.

To jest disciplína, pánové!

APOŠTOLSKÁ ČINNOST TŘÍ ČLENŮ STRANY, ZRAČÍCÍ SE V DOPISECH NA VÝKONNÝ VÝBOR

V Jihlavě dne . . .

Vykonávajíce úkol, vznewsený na nás kárným výkonným výborem, oznamujeme toto: Pro pana Františka Wágnera přišli jsme ve čtyři hodiny ráno a poručili mu, aby se neprodleně oblékl na cestu do Uher. Domnívám se právem, že považoval celou věc za pouhý žertík, a teprve když promnul si oči, zpozoroval naše turistické vaky na zádech, krátké naše punčochy a jinou turistickou výzbroj, lekl se a můžeme odpřisáhnout, že jal se hlasitě vzlykat. Teprve když jsme mu řekli, že ani neví, co ho čeká, neuposlechne-li rozkazu kárného výkonného výboru, dal se pohnouti k tomu, aby se oblékal. Činil tak s výrazem neobyčejné hrůzy. Poněvadž byl nevykonal, jak samozřejmě, žádné přípravy na naši misionářskou cestu, musel své prádlo na cestu vložiti do velkého ručního košíku, který váží osm kilogramů. Když ten košík potěžkal, padl na kolena před námi a proboha nás prosil, abychom ho zprostiti daného úkolu. Byli jsme však neúprosní a našli jsme v jeho garderobě dlouhé pruhy tmavozeleného sukna, které si ovazuje tento člen baletu kolem noh, když tančí v úlohách siciliánských lupičů. Obtočili jsme tyto pruhy sukna kolem jeho lýtek přes kalhoty, takže činilo to dojem

turistických kamaší onoho nešťastného anglického cestovatele lorda Everesta, který prvně přešel Himaláje. Tyto všechny přípravy sledoval pan Fratišek Wágner se strnulostí divokého prasete z džunglí, když na ně upřeně se dívá had kobra. Pak jsme před něho položili půlarch papíru, aby napsal o svém náhlém zmizení zprávu své staré tetě, u níž bydlí. A nadiktovali jsme mu: "Drahá teto! Řízením osudu se stalo, že jsem nucen jít pěšky kolem světa. Kdybych na cestě zahynul, podám ti o tom bezodkladně zprávu. Líbá Tě Tvůj synovec František." - Polomrtvého vyvlekli jsme ho s jeho těžkým košem z bytu a v nejbližším výčepu lihovin vrazili jsme do něho šest skleniček slivovice, takže šel pak již jako beránek. V šest hodin dvacet minut vyjeli jsme státní drahou na Jihlavu přes Kolín, Kutnou Horu, Německý Brod. V pět hodin třicet dvě minuty byli jsme v Jihlavě, kdež vyhledali jsme pana Bozděcha, úředníka filiálky Živnostenské banky. Chování Františka Wágnera bylo bezvadné a večer téhož dne v České besedě jihlavské uspořádali jsme první přednášku o straně mírného pokroku v mezích zákona a o jejím stanovisku vůči českým menšinám. Sotva však byla schůze zahájena, dostavil se městský komisař společně s úředníkem od hejtmanství a vyzval nás, abychom s ním laskavě se odebrali na městský úřad. Šli jsme tedy s ním a na úřadě byli jsme podrobeni důkladnému výslechu. Tázali se nás po úkolech naší strany, a když Jaroslav Kubín prohlásil, že hodláme uspořádati v německých městech českým menšinám přednášky o správném stanovisku Němců v Čechách, o české nesnášenlivosti a rozpínavosti a cyklus přednášek o německé literatuře, velmi blahosklonně byli jsme přijati a odvedeni do německého kasina, kdež byli jsme hoštěni až do tří hodin do rána a na popud náměstka starosty Šafránka byla mezi přítomnými uspořádána sbírka, jejíž výnos 112,- K byl nám doručen jako podpora na cestu. Náměstek starosty Šafránek poskytl nám noclehu a ráno odebrali jsme se k příteli Bozděchovi, který uvítal nás s velkou radostí a prohlásil, že po našem odvedení na městskou radnici shromáždění členové české menšiny odeslali telegrafickou zprávu Národním listům o znásilnění tří českých turistů Všeněmci v Jihlavě. Druhý telegram že byl zaslán ministru spravedlnosti, aby zabránil znásilňování českého člověka na půdě slavného markrabství moravského.

Budete-li v Národních listech čísti o našem smutném osudu v Jihlavě, nechovejte žádných obav, neboť právě odcházíme od pana Šafránka, majíce vřelý přípis na znojenskou městskou radu. Nás jako Čechy by velice bolelo, kdybychom musili pumpovat české menšiny, a proto raději pumpneme německou většinu ve Znojmě.

SLAVNÉMU VÝKONNÉMU VÝBORU STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA

V Marušicích na Moravě. . .

Marušic přišli jsme oklikou. Z Jihlavy šli jsme na Třebíč a odtamtud řízením božím došli jsme do Marušic. Na cestě nepotkalo nás nic zvláštního, jen za Třebíčem, rodištěm slavných sociálně demokratických vůdců Šmeralů, zastavili nás dva četníci. V Třebíči ztratil se totiž ruční košík na prádlo a četníci mysleli, když uviděli, že podobný vleče upocený Wágner, že mají před sebou bandu zlodějskou.

Teprve když jsme se legitimovali a místo dámských kalhot odkryl Wágner své podvlékačky v koši, bylo nám uvěřeno, že nekrademe ruční košíky s prádlem, a v dobré náladě, že naše nevinnost vyšla najevo, přišli jsme do Marušic. V Marušicích, obci, kteráž jest od Znojma asi

třicet kilometrů vzdálena, jest 400 obyvatelů. Toto obyvatelstvo nemá takřka žádné spojení s okolními obcemi.

Přes Marušice nevede ani říšská, ani zemská, ani okresní silnice, ale v Marušicích mají místní odbor Klubu turistů, okrašlovací spolek a spolek pro povznesení návštěvy cizinců. Samotnou vesnici nikdo nenajde, a to nejvíce mrzelo tamějšího učitele, který po smrti zdejšího řídicího přišel sem z Brna. Šťastnou náhodou byl sem dosazen na malou farku nový kaplan, taktéž z Brna, a během roku snažili se oba dva mladí mužové z Marušic udělat místo, do kterého by se hrnuly zástupy turistů ze všech dílů světa. A jako se inzerují boty, inzerovali učitel i kaplan toto místo v Lidových novinách a v jiných listech: "Kdo chce se pokochati přírodními krásami uprostřed historických památek, zajed' do Marušic. V místě odbor Klubu českých turistů, spolek okrašlovací a spolek pro povznesení návštěvy cizinců." Z nejbližší stanice je tam však deset hodin cesty. - Tak uplynuly jedny, uplynuly druhé prázdniny a o Marušice nezavádl nikdo cizí. Až konečně objevili jsme se tam my. V obecním hostinci seděli jsme při nějakém mizerném venkovském pivu, z něhož jsme lovili mouchy, a na otázku hostinského, jak dlouho se zde hodláme zdržet, odpověděli jsme, že hned zas půjdeme dál. Zatím okny dívalo se na nás udiveně všech 96 dětí z vesnice. Pak se za okny ozvalo z dětských hrdel hromové "Pochválen buď Pán Ježíš Kristus" a do hostince vstoupil pan učitel s panem kaplanem. Šli přímo k nám, poklonili se a učitel promluvil k nám radostným hlasem: "Dovolím si vás, ctěné pány turisty, uvítat jako předseda místního odboru Klubu turistů, jednatel okrašlovacího spolku a místopředseda spolku pro povznesení návštěvy cizinců."

A kaplan s modrýma očima měkce zahovořil: "Máme z vás velkou radost, pánové!"

A vtom již do dveří vkročil nějaký výrostek a vítězoslavně vykřikl: "Ten žebříňák je volný, pane učiteli!"

"Tak pojd'te, pánové, pojd'te," zvolal kaplan a strkali nás ven k žebříňáku, do kterého byla zapražena jedna kobyla a jedna kráva. Na žebříňáku bylo zatím mistrně připevněno pět židlí, přivázaných provazy k žebřinám. Silný, ramenatý čeledín chytil z nás každého vzadu za kalhoty a za krk a vsadil nás na židli. Totéž učinil s panem kaplanem a s panem učitelem. Spousta dětí, jakmile čeledín vykřikl "hyjó" - zvolala opět "Pochválen buď Pán Ježíš Kristus" a podivnou cestou úvozovou mlátili jsme se na nějaký kopeček. Když jsme tam přijeli, zastavil se žebříňák, čeledín zas nás všechny obratně postavil na zem a pan učitel s panem kaplanem vedli nás k velkému kamenu, který byl namalován hlinkou na červeno. Pan učitel smekl, kaplan smekl, čeledín smekl, my jsme smekli také.

"Zde, ctění pánové, na tomto kameni seděl svatý Cyril a Metoděj."

"Dovolte," řekl jsem skromně, "kde prosím seděl svatý Cyril: na levé straně nebo na pravé straně? A pak bych si přál vědět, kde seděl svatý Metoděj. Nalevo nebo napravo?"

"Dle našeho historického zkoumání," řekl pan učitel, "seděl zde jen svatý Cyril, kdežto svatý Metoděj stál támhle na tom druhém kameni." - Ten byl natřen modře.

Šli jsme k němu s hlavou nepokrytou a s úctou dívali jsme se na zbrusu nově vyhloubené obrysy boty nějakého sedláka. Ty obrysy byly natřeny eisenlakem.

"To ale není všechno, pánové, počkejte, až vyjedeme támhle na ten druhý kopeček," řekl kaplan.

A opět jsme se mlátili na žebříňáku cestou dolů a nahoru a zas nahoru a dolů, až konečně po dlouhém utrpení dorazili jsme na vyvýšeninu, uprostřed které ležel v zemi velký balvan, natřený bíle. Zase jsme smekli a seskupili se kolem tohoto balvanu. Slova ujal se kaplan: "Zde, pánové, na tomto kameni seděl Napoleon, než se svým vojskem odtáhl na Slavkov."

Kubín zaškrábal se na hlavě a řekl:

"Dovolíte, pánové, zde je jistá mýlka. Zabýval jsem se dlouho dějepisem a zabývám se jím posud a o zdejší krajině jsem též mnoho četl a mnoho studoval; a slavní čeští dějepisci, kteří taktéž studovali tuto otázku, došli k tomu názoru, že vlastně tady, co měl sedět Napoleon, stál svatý Metoděj a Napoleon seděl na tom kameni, co měl sedět svatý Cyril, a svatý Cyril stál na tom kameni, kde měl stát svatý Metoděj."...

Kdybyste tedy, drazí přátelé u Zlatého litru, četli, že se kaplan a učitel v Marušicích zbláznili, nic si z toho nedělejte, neboť bude to zcela přirozené. Měli po okolí ještě mnoho historických kamenů a my jsme jim je všechny popletli, takže oni po našem odchodu naprosto neví, zdali Napoleon seděl na místě, kde odpočíval Amos Komenský, anebo zdali stál na svatém Cyrilu, zatímco na něm klečel svatý Metod.

ČESKÁ PANNA ORLEÁNSKÁ SLEČNA SUSSOVÁ

Jeanne d'Arc má svou následovnici v Čechách. Strana mírného pokroku rostla a museli jsme se bit, jak vidět z předcházejících dvou kapitol, o bytí či nebytí té strany po celých dlouhých lánech polí a lesů, které dělí od moře Adriatického českou zem.

A v těch dobách sedávala dál klidně u Zlatého litru slečna Süssová.

Süss, či jak se píše teď Sís, znamená v němčině něco hodně sladkého, sladkost samu.

Když slečna Sísová však počala v české literatuře vystupovat a dostala řízením osudu do rukou své Besedy Vydrovy, změnil se jí náhle hlas.

Jsou případy v Číně, že ze slepiček stanou se kohoutkové. A tak i slečna Sísová jako redaktorka Vydrových Besed oslovila G. R. Opočenského při vstupu do jejího panenského redakčního pokojíku hlasitě hromovým hlasem basovým: "Vstupte!"

"Co je to asi za chlapa za těmi dveřmi," pomyslil si G. R. Opočenský, nesa jí do Vydrových Besed celou řadu svých básní o nešťastném milování, a zaklepal poznovu.

"Rhačthe vsthoupith," ozval se poznovu hluboký bas za dveřmi.

Opočenský tedy vstoupil a ku svému úžasu seznal, že za psacím stolem sedí muž v ženských sukních s vlasy krátce přistřiženými, který se ozval hlubokým hlasem: "Přejete si?"

Jak nám G. R. Opočenský později sdělil, nedovedl si nikterak vysvětlit podivné chování dotyčného muže, který se převléká do ženských šatů, a hned mu napadlo, že slečna Sísová požádala svého bratra, mladočeského redaktora, aby zatím na nějakou hodinu ji zastával. A

tento muž, oddaný bratr, že se převlékl do ženských šatů, aniž by si vycpal poprsí, a že očekával tak oholen návštěvy redakčních přispívatelů.

G. R. Opočenský oslovil tedy převlečeného bratra slečny Sísové: "Dovolím si vás, ctěný pane redaktore, požádat, byste tyto mé verše laskavě odevzdal slečně sestře!"

"Sestrou toho domnělého bratra jsem sama," ozval se basový hlas od psacího stolu, "co si to myslíte, zbláznil jste se?"

Pln hrůzy Opočenský podal té záhadné bytosti své verše a utekl.

Na ulici si rozmyslil, že přišel vlastně též požádat o zálohu.

Gustav R. Opočenský se vrátil. Zase zaklepal a opět ozvalo se basové: "Vstupte."

A Opočenský vstoupil, třesa se po celém těle. "Já bych prosil, pane redaktore, pardon, slečno redaktorko, o nějakou zálohu! Nacházím se právě ..."

"Ve finanční tísní," ozval se basový hlas od psacího stolu.

"Zajisté, ve finanční tísní."

"A chcete zálohu na básně, pane Opočenský."

"Chtěl bych zálohu, jakpak bych ji nechtěl."

"Stačí vám, pane Opočenský, patnáct korun?" ozval se opět basový hlas.

"Jakpak by nestačilo, pane redaktore, pardon, slečno redaktorko."

"Zde máte poukázku, a pamatujte si, že jsem žena!"

"Pamatuji si, že račte být žena," ozval se opět G. R. Opočenský, mačkaje v ruce poukázku na patnáct korun.

A přistoupiv k té bytosti, která seděla za psacím stolem, políbil jí ruku a řekl: "Rukulíbám, slečno!"

Ta slečna nebyla než česká Panna orleánská, česká Jeanne d'Arc, slečna redaktorka a spisovatelka, žena povznesená nad všechny flirty, žena dobrodějka jako literátka a redaktorka, svatá panna Sísová.

Vypravuje se, že ji kdysi přepadli tři chlapi. "Slečinko," řekl první. "Co ode mne chcete, lumpové," zvolala svým hlubokým hlasem, hlasem, nad kterým se třesou topoly jako osiky.

Utekli zděšeně a zanechali na místě svá zavazadla.

A ještě jeden zázrak se stal s českou Pannou orleánskou.

Jednou na cestách zpívala si sama v lese árii z Dalibora.

Byl tam šéf opery Národního divadla, hledal hříbky v lese, v blízkosti té, která tak krásně zpívala.

A dodnes hledá toho basistu, aby ho angažoval pro Národní divadlo ...

PAN SPISOVATEL ROŽEK

Mezitím co tři členové strany plahočili se v prachu silnic, vycházival každou sobotu pan spisovatel Rožek ze svého bytu na Žižkově a valíval se se svou manželkou k Litru. Jeho tlust'oučká postava, dobrácký obličej daly tušiti v něm člověka velmi dobromyslného. Ale to by se každý pěkně zmýlil, kdo by to chtěl tvrdit. Znáte paní doktorku Skřivánkovou? Tu dámu vehnal rafinovaným způsobem do takového zoufalého postavení, že se otrávila, a jejího manžela vyličil pak jako největšího bídačka, takže týž se z morální povinnosti zastřelil, a to veřejně na scéně Intimního divadla na Smíchově. Specialitou pana spisovatele Rožka je právě drásat rodinné štěstí, šlapat nohama po manželské spokojenosti, a jsou to hlavně střední stavy, které jsou nejhůř postiženy činností páně Rožkovou. On má největší radost z toho, když může někde poslat milence nejváženějšího občana anonymní psaní. Ten tlustý pán, který tak dobromyslně vypadá, píše sám ty anonymní dopisy. Ale on je také i tiskne veřejně u Vilímka nebo v Máji. - A když mladí novomanželé někde v hájovně jsou nejvíce šťastni, najímá pan Rožek pytláky a o Štědrý den sestřelí najatý vrah šťastného manžela od talíře s rybí polévkou.

A dobromyslný pan Rožek slavně shazuje manželku do rybníka, a když nepodaří se mu snad násilím ukončit štěstí rodinné ihned, tu on takového ubohého úředníka najednou, právě když v jeho domácnosti nedostává se peněz, postaví před otevřenou pokladnu a nyní mu našeptává: "Vem si dva tisíce korun! Vem si čtyři tisíce korun! Ale vem si to všechno!"

A úředník jde na návod páně Rozkuv a sebere celou pokladní hotovost. - Vtom přijde revize. A teď přiskočí pan Rožek k defraudantovi, vede ho k otevřenému oknu a říká mu: "Prožeň si hlavu kulí z revolveru!" A úředník skočí z okna a zabije se. To jest právě ten dramatický spád spisů páně Rožkových a v tom záleží velká originalita jeho duševní tvorby. Hrdina jeho novely mluví stále o tom, že se otráví. Čtenář si říká: "Tak, kdypak už se konečně otráví!" A když je to tak všechno hezky jasné, hrdina se oběsí. To překvapení čtenářovo! Vypravuje se, že pan Rožek kdysi tak zarputilým vůči člověčenstvu nebýval. První svůj román vydal vlastním nákladem na venkově; v tom románu nikoho nepřipravil o život, jenom majitele tiskárny připravil o jeho iluzi, že totiž kniha dočká se druhého vydání. A kniha byla určena hlavně pro střední stavy, a tu když pan spisovatel Rožek viděl, že ty střední stavy ignorují jeho román, pomstil se jim strašně. Jako dýmějový mor řadí nyní v oněch kruzích a neušetří ani pacholátek. Všechno musí u něho skončit tragicky.

A tento anděl smrti sedával každou sobotu u Zlatého litru. Vypravoval jeden člen oné literární družiny, že kdysi přišel navštívit pana Rožka do jeho bytu a tu že slyšel v předsíni hlas pana spisovatele, promlouvajícího ku své manželce: "Co myslíš, Mařenko, mám toho oficiála Komárka dát zardousit sluhou berního úřadu?" "Což abys ho, miláčku," ozval se hlas paní Rožkové, "takhle kupříkladu probod, nebo shodil na výletě ze skály."

Anděl smrti se zasmál: "Nu, nějak už ho odpravíme, Mařenko!"

A když návštěvník vstoupil, tu jeho zrakům objevil se tklivý obrázek. Dvě dětičky hrály si u nohou toho hrozného muže, nic netušíce, že jejich tatínek právě najímá na té bílé čtvrtce vraha na oficiála Komárka. - Nyní si představte, že tento muž je řídícím učitelem na Žižkově. Jaká to bude generace, kterou vychovává ve svých zásadách, když místo onoho přikázání "nezabiješ" hlásá všude: "I jen to pobij všechno!" -

DALŠÍ DOPIS Z MISIONÁŘSKÉ POUTI

Z Vídně dne . . .

Slavnému výkonnému výboru strany mírného pokroku v mezích zákona.

Jsem nucen tímto podati výkonnému výboru velmi smutnou zprávu o zrádném chování Františka Wágnera. Očekávám, že na naši adresu: Vídeň, Mariahilferstrasse 7, bude bezodkladně odeslán telegram, co máme činiti s Františkem Wágnerem. Věci se zběhly takto: S doporučujícím dopisem jihlavské městské rady na znojemský magistrát přibyli jsme šťastně do Znojma, kdež odevzdali jsme doporučující dopis samotnému starostovi, a podotýkám, že jsme stále říkali: "Jawohl, jawohl." Starosta Znojma byl předsedou spolku německých turistů pro jihozápadní Moravu, Provinz Westsüd-Mähren. Napsal nám poukázku na K 100,- podpory, která nám byla pokladníkem tohoto spolku ihned vyplacena, když jsme stále ještě říkali: "Jawohl, jawohl!"

Poněvadž nás nikdo nekontroloval, šli jsme do České besedy, kdež Wagner zpíval asi čtyři kuplety a vybíral mezi hosty. Vyneslo nám to na celou útratu a ještě asi 12 korun. Celkem měli jsme celého jmění 142 korun. Dle našeho usnesení každý třetí den jiný z nás dělal pokladníka. Tento den přišla řada na Františka Wágnera, který, jak měl ve zvyku, přijav peníze do opatrování, řekl: "Ani krejcar nevydám zbytečně." Kubín chtěl jít na víno, ale Wagner řekl, že to nedovolí a na to že peníze nevydá a vydat nesmí, že svatá povinnost mu káže svěřené peníze vydat na věci potřebné a nikdy na nějaké hlouposti. On že považuje se za strážce toho pokladu.

Upozorňuji, že v městě byl trh. Okolí jest velice zemědělské, jak vám jistě známo, neboť znojemské okurky, cibule, chřest, rajská jablíčka a podobné zeleniny jsou hlavním předmětem vývozu.

"Proč to ten mamlas píše?" pomyslíte si jistě, když si přečtete tyto řádky hodné toho, aby byly vloženy do nějakého obchodního zeměpisu.

Píšu to prostě z toho důvodu, že jsme se všemi těmi plodinami měli co dělat, že ještě dnes zdá se mi o samých hromadách rajských jablíček, já ležím v cibuli, plavu ve znojemských okurčičkách, na mne padají svazky chřestu. A vedle leží na posteli František Wágner a bučí jako stará baba, když jí posledního vnuka věší a ona je samotinká na světě.

A co tyto řádky píší, chodí Kubín po světnici a postaví se občas k posteli Františka Wágnera a spílá mu hrozně.

Poslyšte nyní, co nám ten bídák provedl. Už jsme ve Znojmě křičeli, že se z toho zblázníme, a nyní to křičíme tady ve Vídni.

Byl tedy ten trh. Ubytovali jsme se v jednom českém hotelu, nakoupili si tabáku do krátkých dýmek.

Wágner dívá se oknem na náměstí a pochvaluje si: "Tady jsou ale hezké holky."

Podotýkám, že Wágner měl již den předtím takovou nepříjemnost pro své erotické chování. Poplácal před Znojmem jedno selské děvče a ono ho koplo do břicha, že zvracel přes půl hodiny, a pak řekl: "Ale to musíte uznat, že měla plné poprsí!"

"Nech holky být holkami," pravil jsem mu moudře, když stále poskakoval u toho okna, jakmile viděl děvčata z okolí v tom kroji točit se po náměstí u povozů s různými druhy zeleniny, té proklaté zeleniny.

On však nedal si říct a náhle řekl: "To je ale hezké děvče," a odběhl.

Nevšímalí jsme si toho a leželi jsme na posteli a na pohovce.

Ona však uplynula hodina a on nikde; uplyne druhá hodina a on se nevrací. Zmizel s našimi penězi, jako když se propadne do země Messina.

Byl pryč. Pryč je strašné slovo, tak hrozně krátké a tak strašlivě dlouhé.

Šli jsme spát o hladu. Zradil nás, opustil nás, či se mu stalo nějaké neštěstí?

"Mám naději," řekl v noci Kubín, "že ho někde zabili. Kdyby to pánbůh dal, aspoň bych ho sám nemusel zastřelit, že nás zradil."

"Kdyby bůh dal a někde se zabil," pravil jsem, "alespoň bychom uchovali ve své duši jen Čistou vzpomínku na něho."

Pak jsme usnuli.

Nepřišel ani v noci. Víím, že zatínáte pěsti a že voláte: "Kde jest ten bídák, podejte ho nám!" Jak jsem již řekl: povaluje se nyní ve Vídni na posteli a pláče jako stará baba.

František Wágner byl tak laskav, že přišel až v poledne. Samo sebou se rozumí, že jsme se na něho vrhli a on s pláčem vykřikl jen slovo: Maryša! A bylo to horší než celá stejnojmenná tragédie Mrštíkova, co nám nyní vypravoval. Předně, když nám zmizel, šel dolů na náměstí a tam jal se bavit nějakou dívku u jednoho vozu. Velice se mu líbila a dozvěděl se od ní, že je z Drahoňovic, dvě hodiny od Znojma. Tak se s ní hezky bavil a konečně řekl, pln odhodlání, že v devět hodin večer v Drahoňovicích bude stát před statkem, nebo kde se jí bude líbit. Tak mu vysvětlila, kde vlastně ten jejich statek leží, kudy se tam jde, a že bude nejlepší, počká-li vzadu u sadu, aby jen přešel tam plot, a ostatní že už...

Wágner se dal do pláče.

"Tak jsem se hned vydal na cestu a čekal jsem tam tak dlouho, až mne našel v zahradě její pantáta. Tak to mám tady od něho potvrzené."

A vytáhl z kapsy několik papírků, které byly popsány strašným rukopisem a rezavým inkoustem.

"Přijal jsem od pana Františka Wágnera zálohu K 20,- na okurky."

"Přijal jsem od pana Františka Wágnera zálohu K 20,- na drobnou cibuli."

"Přijal jsem od pana Františka Wágnera zálohu K 20,- na rajská jablíčka."

"Přijal jsem od pana Františka Wágnera zálohu K 20,- na chřest," a tak to šlo teď celou řadou...

A s brekotem dodával František Wágner: "Co jsem měl dělat, když mne tam dopad? Musel jsem říkat, že kupuji zeleninu."

"Kolik ti zbylo, lotře?"

"Deset korun."

"Tak jen deset korun?" zvolal Kubín, "klesni a modli se otčenáš!"

Wágner pustil se do otčenáše, zatímco Kubín odešel dolů ke kupci. Když se vrátil, hodil před Wágnera svitek motouzu a řekl: "Teď víš snad, co máš dělat." A ke mně řekl prostě: "Pojď."

Tak jsem s Kubínem odešel na sklenici piva a nějakou masitou snídani, a když jsme se vrátili, trhající po cestě listí z akátové větvičky, a počítali jako zamilovaná dívka: oběsil se, neoběsil se - a vždycky vyšlo, že se oběsil, našli jsme Františka Wágnera sedět na posteli a motouz ovazovat si právě kolem podvlékaček, které mu padaly. K tomu ten zbabělec použil našeho motouzu.

Nemine nyní ani deset minut, abychom mu to nevyčetli. V noci probouzíme ho ze spánku a křičíme mu do ucha: "Lumpe, kams dal naše peníze?" - Načež on stereotypně mručí ze spaní: "Mrkev, okurčičky, rajská jablíčka, chřest..."

Ptám se nyní slavného výkonného výboru strany mírného pokroku v mezích zákona, jak máme s Františkem Wágnerem definitivně naložit. Prosím o telegrafickou odpověď.

Jaroslav Hašek

Ráno přišel telegram stručného dosti obsahu: "Prodat v Turecku za eunucha."

I rozhodli jsme se s Kubínem, že bude nejlepší, když také skutečně Wágnera do Turecka odvedeme, a jistě byli bychom ho také prodali do nějakého vykřičeného domu, kdyby různé okolnosti nám v tom byly nezabránilly.

A kdo podal návrh k telegrafické odpovědi? Básník Louis Křikava.

BÁSNÍK LOUIS KŘIKAVA, JINAK BLAŽEJ JORDÁN ZVANÝ

Ku cti jeho budiž řečeno, že byl kdysi také zaměstnán v redakci Světa zvířat. Toto stálé místo přijal právě na tři a půl hodiny. A to ještě tam vydržel poměrně dost dlouho. Jinde ani tak dlouho nevydržel. Ale byl to také skutečně první a poslední případ, kdy v redakci Světa zvířat seděl opravdický básník. Nynější redaktor tohoto časopisu Hájek píše sice také básničky, ale básníkem přece jen není. Teď píše veršičky o srnkách, o holubech, o smutných loveckých psech a píše je se stejnou živostí, jako když kdysi psal báseň "Můj tatík lámal kamení a lámal až do umdlení" - ačkoliv jeho tatík byl ředitelem spořitelny v Domažlicích.

A nyní si ale představte, že skutečný básník, jakým je Louis Křikava, seděl v redakci Světa zvířat a měl přeložit z němčiny nějaký článek o opicích. Majitel časopisu Fuchs obcházel kolem nového svého redaktora, aby mu dal najevo, že on je tu pánem a že ho živí, a Louis Křikava překládal. Jeho duše byla rozdělena na dvě půlky. Jedna půlka psala o psohlavých paviánech, kdežto druhá, vznešenější, povznášela se nad ony ošklivé opice s červenou zadnicí a místo durana červenolícího ta vznešenější část jeho duše zřela červenolící děvče, prolínala se ovzduším básnickým, a v tomto chaosu dvou protiv přeložil Louis Křikava z originálu větu: "Die Affen sprangen vom Ast zum Ast," takto výstižně do češtiny: "Opice skákaly od případu k případu."

"Tak mně to přečtěte, pane redaktore," řekl plantážnický pan Fuchs a Křikava četl: "Opice skákaly od případu k případu."

"Ježíšmarjá," vykřikl pan Fuchs, "jak mohou skákat opice od případu k případu! Vždyť je v originále, že skákaly z větve na větev."

A tu objevila se nezlomná básnická povaha Louise Křikavy.

"Pane," řekl, vstávaje hrozivě, "když jste mně zaplatil dnes ráno na půl měsíce gáži předem, tu myslíte, že tu musím těch čtrnáct dní psát takové blbiny o paviánech a o opicích a že opice nesmějí skákat od případu k případu? Opice dělá, co se jí líbí, pane, a pokud se týče mne, za tím, co napíši, vždycky stojím a nezměním na tom ani řádku."

"Já vám ale rozkazuji," vykřikl pan Fuchs, "abyste napsal: opice skákaly z větve na větev. Vždyť náš časopis je populární a v našem listě musí se podat našim hloupým čtenářům všechno jako na dlani, a kdyby četli, že opice skákaly od případu k případu, tak se nad tím takový sedlák zamyslí a řekne: Tohle je švindl, to dál neodbírám! "

"To je dobré," zvolal Křikava. "Víte, co se stalo tomu sazeči, který mi vynechal v jedné básničce jednou celou sloku? Vytáhl jsem mu uši o celý metr. Ostatně jaké řeči, s vámi to také udělám."

To se stalo v témže pokojíku, ve kterém jsem o několik let později jako redaktor Světa zvířat řekl panu Fuchsovi: "Jestli ještě pípnete, tak vás vyhodím tímhle vašim oknem na silnici."

A tak Louis Křikava odešel z tohoto místa, vytrvav tam tři a půl hodiny. A proč? Poněvadž Louis Křikava je pravý básník a básníci neradi píší o paviánech s červenou zadnicí.

SLAVNÉMU VÝKONNÉMU VÝBORU STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA

Ve Vídni dne.

Jak jsme se tedy dostali bez peněz ze Znojma do Vídně? bylo ve Vídni něco poučného a pozoruhodného, z čehož by šlo nabýt nových zkušeností, potřebných v politickém životě?

K první otázce odpovídám zcela stručně. Dělalí jsme sociální demokráty z Prahy. V živočišstvu totiž vůbec, stejně i v rostlinstvu, panuje přírodní zákon asimilace, přizpůsobování se okolí a poměrům. A to jest právě velice důležité i pro člověčenstvo. Zkrátka a dobře, my jsme se dozvěděli ve Znojmě z plakátů, že jest ve Znojmě veliká sociálně demokratická slavnost, pod znojenským hradem u řeky Dyje ve velké zahradě Güntherově, ku kteréž sociálně demokratičtí železniční zřízenci ve Vídni vypravili svůj zvláštní vlak. Tak jsme se tedy usnesli, že musíme dělat sociální demokráty a že musíme zapřít program strany mírného pokroku v mezích zákona. Jednatel onoho spolku z Vídně byl právě v onom stavu, kdy dobré srdce jest přístupno všem žádostem. Byl totiž drobátko podroušen a vedl nás doprostřed zahrady, kdež vystoupil na stůl a zvolal česky i německy: "V té chvíli právě přibyli mezi nás tři soudruzi turisté z Prahy."

Sotva to dořekl, nastal obrovský jásos po velké zahradě a všechny ty davy myslely, že my tři schválně kvůli tomu, že zde mají výlet, přišli jsme sem do Znojma pěšky. Vylezl jsem na stůl a řekl jsem:

"Soudruzi! Děkuji vám jménem svých kolegů za ono manifestační uvítání, kterého se nám tu dostalo. Přes vysočinu

Českomoravskou, od Třebíče až k údolí Dyje, stále jsme na vás vzpomínali, na vás, kteří v mozolných rukách třímáte prapor socialismu nyní právě pod tímto hradem znojenským, kde sídlí vzpupná aristokracie, která se třese před těmito šiky bojovníků za právo a rovnost národů. A vám, soudruzi z Vídně, prohlašujeme tolik, že s vámi půjdeme třeba na kraj světa. A děkujeme vám ještě jednou, že jste nás přijali s tak otevřenou náručí. Děkujeme vám srdečně za veškeré pohostinství, které nám prokážete a které zajisté jasně dokumentuje, že není na celém kontinentu místa, kde by soudruh soudruhem nebyl přijat s otevřenou náručí. Geehrte Genossen, wir danken ihnen für alles! Sozialdemokratie hoch!"

Pak nám dali nějaké červené šerpy a vedli nás k jinému stolu, kde nás hostili. Pak se šlo s hudbou na nádraží, a když všichni našli do železničních vozů, my jsme následovali jejich příkladu a jeli tím jejich zvláštním vlakem do Vídně. Bylo sedm hodin ráno, když jsme přijeli do Vídně na státní nádraží, ranní slunce časného léta bylo zahaleno do mlh a kouře továrních čtvrtí, celé naše jmění činilo jednu korunu. Jedna koruna je ovšem moc málo pro tři lidi na Vídeň. Tak jsme sedli do první tramvaje a jeli do vnitřního města.

Co bylo naší touhou ve Vídni v tom okamžiku? Koho bychom si tak horoucně byli přáli vidět? - Machara. Ano, pumpnout básníka Machara. Vždyť v Čase kolikrát jsme četli fejetony, že nějaká česká realistická duše přijela jen kvůli tomu do Vídně, aby uviděla Machara. Ovšemže o tom musela napsat ta dobrá duše fejeton, aby aspoň částečně byly jí

hrazeny útraty toho výletu. Už jsem dávno měl podezření, že každý český inteligent přijíždí do Vídně, aby Machara pump. A nyní se mi to potvrdilo.

My jsme chtěli totéž udělat! Když ale chce někdo k někomu přijít a říci mu: "Dovolte, vašnosti, my jsme na cestách," musí ho předem najít. A tak jsme ve staré Vídni vlezli na starý zrušený hřbitov, proměněný v sad, zapálili si dýmky, a sedíce na hrobě měšťana vídeňského Maxe Grünhuta, u kterého byl rozpadlý pomníček s nápisem: "Lebe wohl", konali jsme válečnou poradu. "Prozatím," řekl jsem, "necháme Machara stranou a hledme využitkovati všech vymožeností kultury. Mezi divochy nejsou politické strany. Mezi vzdělanými lidmi máme však sociální demokraty a národní socialisty. Vídeňská sociální demokracie vyplnila již dostatečně svůj dobročinný úkol. Přivezla nás ze Znojma do Vídně. Nyní musíme hledět využívat národní socialisty. Strana národně sociální vydává zde časopis Česká Vídeň. Redakce, pokud vím, jest v Josefsstadtě, v jednom ze starých domů v Bertholdgasse. Okolnosti nás tedy nutí, abychom se stali na dvě hodiny národními socialisty. V redakci vysvětlíme svoje stanovisko a dovíme se tam jistě též adresu Macharovu. Pak půjdeme kvečeru k Macharovi, poprosíme jeho manželku, aby nám něco zazpívala u piana, a jeden z nás, zatímco bude paní Macharová zpívat, Machara někde ve vedlejším pokoji pumpne. Machara si můžeme nechat také na pozítří. Na básníky je vždycky dost času. Ale v České Vídni zaopatříme si adresy Českých besed. A ty hezky oběhneme a pak teprve dáme se do Machara." - Tak jsme tedy po tomto promyšleném plánu vyšli ze hřbitova a odebrali se do redakce národně sociálního časopisu Česká Vídeň, když jsme si natrhali dříve na hřbitově červenobílé karafiáty do knoflíkových dírek. To se musí dělat systematicky.

Místnost redakční České Vídne vypadala velice prostě. Zde nejlépe bylo dokumentováno, že národně sociální strana jest předně stranou socialistickou, a jako taková nemiluje žádného přepychu. Uprostřed stál kuchyňský stůl, na kterém byl hrnec s kávou a lahvička inkoustu, několik archů papíru a pero. Pak byly v té místnosti ještě dvě staré židle a na archu papíru, přibitém na zeď, stálo napsáno:

Nedejme se!

V koutě ležela halda starých novin, pečlivě nerozřezaných, a u dveří visel mouchami znečištěný mistr Jan Hus. Oči tohoto světce hleděly moc smutně na ten hrnec kávy na stole. Jinak v celé redakci nebyl nikdo. -

Nějaká stará paní otevřela dveře a řekla zcela otevřeně: "Pan redaktor sedí už od božího rána na záchodě."

"A co tam prosím tak dlouho dělá?"

"Ale píše tam úvodní článek proti sociálním demokratům. Tam má klid, tam má pokoj, nikdo ho tam nevyrušuje, poněvadž tady má každá partaj svůj záchod. Jestli s ním chcete mluvit, je to ten první od kraje na chodbě."

Tak jsme předstoupili před ty skromné dveře, za kterými seděla naše spása, a řekli jsme: "Nazdar, bratře, tady jsou tři bratři z Prahy."

"Hned, bratří, hned," ozvalo se za dveřmi. "Hned jsem hotov!"

Spustil vodu a vyšel statečně ven. Byl to mladý muž, rozpačitě se omlouvající, že to jest jediné místo, kde má pokoj.

"Ovšem," řekl jsem přátelsky, "Zola psal ve vaně."

"Tak, kam půjdeme na pivo?" - zvolal redaktor. Popadl klobouk a vyšli jsme do ulic nepřátelské Vídně . . .

BÁSNÍK RACEK

Zatímco jsme dleli v nepřátelské Vídni, zcela klidně navštěvoval v sobotu Zlatý litr úředník Obchodní a živnostenské komory, vousatý básník Racek. Dnes již Racek nepíše žádné básně, má slávu za sebou, smutnou slávu sice, ale přece jen slávu. - Slavil kdysi před lety na kolbišti mladé české poezie Pyrrhovo vítězství. Přesto však ještě dodnes Racek nosí dlouhý vous a dlouhé vlasy, takže nevypadá nikterak jako úředník Obchodní a živnostenské komory, nýbrž jako model mesiáše z uměleckoprůmyslové školy v Praze. Jemu samotnému stalo se několikrát, že byl osloven mladými vlasatými lidmi, kteří s ležérností malířů se ho tázali, zač by jim stál nahý hodinu? A tu celý den býval Racek velice smuten, neboť vlasy a vousy si nechával růst jedině proto, že je básník - a dnes je nechává růst, poněvadž býval básníkem. A kdo by chtěl vědět, co napsal za sbírku, nechť si vzpomene, že roku 1900 vyšla nákladem Lotosu v Ústí nad Labem podivná tlustá knížka veršů pod názvem Srdcové eso. - Lotos knihovnu vydával zajímavý muž jménem Herles, Z přátelského styku mezi tímto účetním továrny a mladým tenkrát Rackem vzniklo toto dítě v červené obálce s černým nápisem: Srdcové eso.

Kdo byl autorem, na knížce nestálo, a tenkrát v literárních kruzích vzbudila ona sbírka neobyčejný rozruch, jak pro svou zvláštní formu, tak i pro podivný obsah, který dával tušiti člověka úplně hotového již se svým životem, a jak napsal tenkrát kritik v Národních listech: "Celá sbírka Srdcové eso neznámého autora činí na vás dojem, že byla psána mužem, který, maje být druhého dne pověšen, požádal o inkoust, pero a papír a v poslední noc rychle celou sbírku napsal, aby odcházel z tohoto života s vědomím, že si ještě udělal z veřejnosti poslední legraci."

A nakladatel Herles, maje radost nad touto slávou Hérostratovou, který zapálil chrám bohyně Diany v Efezu, vykládal tenkrát mé sestře Máně, které se dvořil, že Srdcové eso napsal sám, a věnoval jí výtisk s dedikací, chtěje působiti na ni i na mou nebožku matku oním krásným slovem "básník".

Tak jsme to při večeři rozřezali a bratr Bohuslav četl:

Támhle je porodnice, támhle je kříž, támhle je bordel, tam jatky blíž.

"No tohle je pěkné," řekla maminka, "a s takovým ty bys chtěla chodit? Hned mu tu knížku pošleš nazpátek."

Nesl jsem ji na poštu a v antikvariátě mně za ni dali 50 haléřů. Měl jsem zlost tenkrát na autora a napsal jsem do Moderního života zdrcující kritiku, ve které zejména jsem uváděl, že básníkovi schází vůbec myšlenky, takže jest nucen psát takovéhle verše:

*Matko mých matek matko
matko mých matek matko
 má
Sestro mých sester sestro
sestro mých sester sestro má*

Nakonec jsem napsal, že ono rčení "třiatřicet stříbrných křepelek letělo přes tři sta třiatřicet stříbrných střech" je patrně od téhož autora.

A konečně vyšlo najevo, že nakladatel Herles není autorem té sbírky a že tu celou ničemnost spáchal básník Racek.

Racek připravil Herlesa o zámožnou nevěstu a Racek napsal také tuto báseň:

Moje děvče černovlasé

vlasý jeho plavovlasé

odváděli lupiči

to byla celá jedna básnička. Za tři roky po vyjití sbírky přítel Racek si ty své verše přečetl a od té doby bloudí v noci po ulicích, a když potkáte rozervaného muže v haveloku, který si drží hlavu v dlaních a šeptá si pro sebe: "Co jsem to vyved, co jsem to, bože, vyved," - to je básník Racek. A šel tak dalece do sebe, že od té doby začal psát pohádky pro děti. Aby pak seznal, jaký účinek jeho pohádky mají na dětskou duši, oženil se, a tak si zaopatřil vlastní děti. Když pak dívky počaly chápat, přečetl jim v rukopise jednu ze svých pohádek. Poněvadž byla lékařská pomoc při ruce, za šest měsíců se dívky jakžtakž zotavily a od té doby ještě zasmušileji bloudí básník Racek pražskými ulicemi, úžeji a úžeji hale se do svého haveloku.

HONBA ZA MACHAREM

Slavnému výkonnému výboru

strany mírného pokroku v mezích zákona

Vídeň dne . . .

Redaktor České Vídně vedl nás na pivo. Tvářil se přitom velice vesele, neboť si hvízdal a stále si říkal: "Tam u Knoblocha, to uvidíte pivo! To jsem rád, že jste přišli z Prahy!"

A my jsme byli zas rádi, že jsme našli tak vřelé uvítání, kterého jsme ani neočekávali od muže, o němž jsme museli myslet, že jest povahy velice uzavřené. On však nevedl s námi žádné hovory o politice, nýbrž s tváří rozšířenou blaženým úsměvem stále říkal: "To jsem rád, že jste mne přišli navštívit. U Knoblochů mívají výborné bramborové knedlíky s vepřovou a se zelím. To si pochutnáte. Pro to já žiju. Mohli bychom jít také ke Komínkovi, ale tam mají schwechatské pivo. Tady ale budeme pít třeba, a to jsou velké rozdíly, bratří."

Tak nás zavedl do oné restaurace a tam teprve se vážně při pivě rozhovořil o úkolech strany národně sociální: "My těm židovským zaprodancům ve Vídni vypálíme rybník. Věříte, bratří, že už tiskneme o 50 exemplářů víc! A jaké máme fejetony! To já sám píšu! To je něco gusto. Je to takové výstižné všechno. Není to žádná taková omáčka. Švadlena zabije toho svůdce, mistra, a pardon nedává tomu židovskému zaprodanci, - totiž abych vám to, bratří, vysvětlil, on je sociální demokrat a ona je organizovaná národní socialistka. Zatím tedy, co ji zavrou, poněvadž zabila toho sociálního demokrata, toho svůdce, dostane se její dítě k jejímu strýci, který je také sociální demokrat. A oni ho mučí, to dítě, oni ho mučí, až se o tom dozví Klofáč, odveze si dítě do Prahy. Dítě roste, a co bych vám to ostatně dál povídal . . . Teď si dáme tu vepřovou. - Tak co, jaká je? Je vidět, že vám chutná - ty knedlíky, ty se jen rozsypají! Inu, pravá Česká kuchyně! A to člověka musí těšit tady v té zatracené Vídni, která naše mozoly z Čech cucá. Naše strana národně sociální je teď tady na postupu a dočkáte se, bratří, že celá Vídeň bude národně sociální. Tady, bratří nemastějí knedlíky lojem jako jinde. Tu mají sádlo z pravých českých prasat a hostinský sám je také organizovaný národní socialista. Ve víru sociálních zápasů, tady se docela dobře sedí, co myslíte, mám si dát ještě jednu porci? Víte co, bratří, já tu porci si dám, dejte si vy také ještě jednu, ať držíme společně, neboť strana národně sociální má na programu ono zlaté heslo: Jeden za všechny a všichni za jednoho."

Později jsme ovšem pochopili, co to má znamenat, všichni za jednoho.

"Bratře," povídám, "my bychom rádi našli Machara." Redaktor České Vídne podepřel si ruku jako člověk, který přemýšlí o nějaké velké záhadě, a pak řekl, že to jméno mu připadá známé, ale že si nemůže vzpomenout, kde tu firmu viděl . . . "Na Ringstrasse nebo ... Machar, Ma-char . . . ne, ten se jmenuje Machner, Machner - to je na Ringstrasse ten kožešník - ale Machar - ne, to jméno neznám." "Ale víš, bratře, Machar, ten básník ..." - "Neznám," řekl národně sociální redaktor, "nemohu si alespoň vzpomenout - jednou nám poslal do České Vídne někdo nějaké verše - ale to byl Józa Počaplický-Orlický, ten nám píše epigramy. Ostatně básníků je na světě, každou chvíli vyskytne se nějaký básník, já také píšu verše, jsou to velice dobré věci, tak kupříkladu tady mám pro májové číslo na příští rok pro Českou Vídeň:

*Bij, prapore, jen bij,
to' osud tvůj, bij dále,
volejme neustále,
a až nás bude Vídeň plna,
nás soudruhů víc nezahubí vlna.*

To jsem já tedy . . . víte, bratří - ale Machara neznám. Říkáte, že je Machar tady ve Vídni? To nevím, to nevím. Kdyby se měl člověk starat o každého, co by bylo se stranou? Ostatně, když ten bratr Machar přijel do Vídne, proč nevstoupil hned do nějaké organizace národně sociální ve Vídni? Třebas do Mladé generace. A tak teď bychom mohli jít do kavárny, zahrát si kulečnick. Zaplaťte, bratří, celkovou útratu, až já přijedu do Prahy, tak se vám revanžuji, já nemám ani krejcar, a abyste nemuseli snad v kavárně platit za mne, tam mne znají, tak mi půjčte pět korun, abych si moh v kavárně platit sám. Já už tam beztoho visím asi deseti korunami. Ale vrchní je náš člověk."

Tak jsme mu vysvětlili, že naopak on nás pozval a že nemáme peníze a že jsme mysleli, že on nás hostí. -

Trochu se zarděl a pak prohlásil, že tedy někde sežene peníze a že se vrátí a za nás tu útratu zaplatí. Abychom jen bez starosti klidně cekali na něho. Samo sebou se rozumí, že po jeho rychlém odchodu, když nás nechal tedy v zástavě, věděli jsme, že se ubožák již nenavrátil.

Kubín, utíraje si oči, zvolal: "To je hrozné, už ho vícekrát nevidíme!"

"Víte co, přátelé," řekl jsem, "půjdu hledat Machara." Nechtěli mne pustit, Kubín křičel, že on je mladší a že radši půjde s Wágnerem, a já jen abych klidně čekal a odpočíval, beztoho že jsem si stěžoval, že mne bolejí nohy.

Wágner se na všechno díval tupě a konečně prohodil: "Mám zahynout na ulici hladem a žízni? To raději zahynu tady! Já odtud nejdu."

"A mne také nenapadá, abych šel pryč!" řekl Kubín. "Dáme si jedno pivo a půjdeš ty, když jsi se nabídl."

Co jsem měl tedy dělat. Vypil jsem ještě to jedno pivo a pak sám a sám vydal jsem se do vídeňských ulic hledat Machara. Nemohl jsem si vzpomenout na nic chytřejšího, než že zastavil jsem nejbližšího policejního strážníka a řekl jsem: "Entschuldigen Sie, kennen Sie nicht den bóhmi-schen Dichter Machar?"

"Wo wohnt der Kerle?" tázal se strážník. "Das weiss ich eben nicht." "Ich auch nicht," řekl strážník suše a obrátil se ke mně zády. Tak jsem šel na nejbližší policejní ředitelství a tam po dlouhém vyjednávání, poněvadž strážník ve vratech, vida mne tak vyděšeného, vyptával se, co mi ten pan Machar udělal a proč ho hledám, odkázali mne na bytový seznam.

"Tady si napište na arch," řekl úředník, "jméno a příjmení toho, koho hledáte, zaplaťte korunu poplatku a zítra si přijďte pro vyřízení." "Hned, hned," zvolal jsem a už jsem byl venku na ulici. Tam jsem si na čerstvém vzduchu vzpomněl, že Machar je úředníkem v jedné bance. Nejbližšího strážníka jsem se tedy optal, kde je tu nejbližší velká banka. Neboť správně jsem hádal, že velký básník musí být zaměstnán jen ve velké bance. - "Um die Ecke," řekl strážník. "Und Name?" "Credit-Bank." - A za rohem tyčila se budova rakouského úvěrního ústavu. "Je prosím pan Machar přítomen?"

"Je na Simeringu." - Semmering, ježíšmarjá, pomyslně jsem si. - "Proboha vás prosím, proč teď jede do Alp?" "Ale v Simeringu, jaképak Alpy, ve dvaadvacátém okrese. To je přece jméno toho okresu. Číslo domu 212."

MACHAR NENÍ DOMA

Ať se pohlíží na Machara jakkoliv, ať se o něm sebelepší píše, ať se i o Macharovi píše a mluví špatně, nebudu nikdy plout v životě s tím či oním směrem. Nebudu ho nikde chválit a také nebudu mu nadávat, budu chválit jen jeho manželku.

Jen tolik vždy řeknu každému: "Machar nebyl tenkrát doma."

Toto jest zdrcujícím faktem v plodném životě básníka Machara.

On, který o sobě tvrdí, že stál vždy na pravém místě, což též tvrdí jeho přítel dr. Bouček, tento Machar, tato velká veličina literární, básník, který jest popisován jako muž, který nikdy neopustil onu baštu na Dunaji, když ho bylo potřeba, aby do těch shnilých poměrů života českého mocně zaburácel svým pérem, tento konzul realistů nebyl doma. V literární historii tento fakt musí každého ohromit. Když Češi nejvíc potřebovali svého básníka, tu zcela klidně nebyl doma. Toto je nejtrapnější poznání, které kdy bylo zjištěno o českém básníku a spisovateli. Zrada na české věci, toť jest ten nejslabší výraz, jehož tu lze užití. Celá aféra Sabinova není ničím proti tomu, čeho se dopustil v tom horkém měsíci tenkrát Machar vůči třem českým lidem. Nebyl doma a nebyl doma, a kdybych se byl rozkrájel na místě, nešlo to.

Když jsem tedy přišel do onoho slavného bydliště, první, co mi padlo do oka, byla slepice, která se bezúčelně potloukala na dvoře toho útulného domku, který ve svých útrokách ukrývá průměrně dvě stě dní do roka slavného českého básníka. Hned jsem chápal, že ta slepice patří Macharovi. Z piety k básníkovi chtěl jsem slepici pohladit, když vtom malá holčička objevila se ve dveřích vedoucích na dvůr a křičela do chodby: "Mami, nějaký člověk nám bere naši slepici." Jak jsem se později dozvěděl, ztrácely se Macharovi slepice při každé návštěvě jeho ctitelů. Někdo totiž má ve zvyku, že si vezme z bytu oblíbeného básníka nějakou památku, kupříkladu zbytek ožvýkaného doutníku, krabičku zápalek, vosk na kníry, kapesní nůž, zlaté hodinky a podobné drobnůstky. - A ctitelé Macharovi odnášeli si slepice. Tajně, pod kabáty, pod dámskými plášti - a tu ona dáma, manželka Macharova, ihned seznala, jakmile jsem se hnal po slepici, že jsem pročet všechny spisy Macharovy, a okamžitě zvolala do dvora: "Račte dál, Machar není sice doma, ale ukáži vám jeho pracovnu, jeho psací stůl "

Mně bylo, jako by mě palicí praštili do hlavy - tak Machar není tedy doma - v zoufalství jsem vykřikl: "Jaké je vstupné, milostpaní? Já totiž nemám peníze, my jsme tři, my jsme ve Vídni bez krejcaru, my jsme z Prahy, já nejdu jako ctitel, já se jdu dlužit. Já taky píšu." - Ta dobrá paní Macharova! Vedla mne do pokoje, ačkoliv jsem chtěl hned odejít, volaje: "Ubohý Kubín, ubohý Wágner!" "Wágnerovu hudbu má Machar rád," pravila paní Macharova. "Jestli se zdržíte nějaký čas ve Vídni, on Machar přijde až za dva dny, jel na nějaké přednášky do Prahy." Pak jala se prohledávat zásuvku a z velké kožené tobolky vyňala papírovou desetikorunu a ve velkých rozpacích mně ji počala strašným oklikama nabízet, až jsem měl strach, aby si to zatím nerozmyslela. Když jsem ale měl konečně tu desetikorunu v kapse, jako by mně byl kámen spadl ze srdce a já zvolal: "Ale máte to tady pěkný." A pamětliv toho, jak Machar ve svých fejetonech děkoval bohu, že nemusí se stýkat s tou českou společností v Praze, řekl jsem již na odchodu: "To se, milostivá paní, nedivím, že náš Machar je tady ve Vídni tak spokojen!" Paní Macharová se usmála: "Vždyť on by rád šel zas do Prahy!" Pak jsem jí políbil ruku a ona dlouho se za mnou dívala, zdali jí neukradnu ještě tu slepici, a volala zcela diplomaticky na slepici: "Puťa, puťa." -

Tak jsem se navrátil do restaurace Knoblochovy a ku svému překvapení jsem zpozoroval, že v tom pekle sedí jen Wágner. "Kubín šel za tebou," řekl, "k Macharovi, asi před půlhodinou. Neboť dozvěděl se od jednoho českého pána, který sem přišel na pivo, Macharovu adresu."

Asi za hodinu Kubín se vrátil a vítězoslavně ukázal nám pět korun. -

Zaplatili jsme útratu a šli hledat nějakou Českou besedu, abychom se u nějakého vlivného Čecha usídlili.

JAK SE BAVÍ ČEŠI VE VÍDNI

Vídeňští Češi se dělí na dvě třídy: zámožnější a chudší. Ti chudší mají své dělnické spolky a zámožnější třída má své Besedy. Celý český život je v těchto Besedách. K nám do Čech zalétají zprávy, jak jsou Češi ve Vídni utiskováni, jak 300 000 českého lidu úpí tam ve Vídni ve strádání, žalu a nevesele na té proklaté baště nad Dunajem. A jistě byl by to smutný osud Čechů, kdyby neměli své Besedy. Co českou duši dovede nadchnout, co ji podporuje v boji s germánstvem, to je české pivo v Českých besedách. A jsou to hlavně dvě piva, která posilňují statečné vídeňské Čechy, dvojí druh piv, který získal si nepopiratelné zásluhy o českou věc ve Vídni, pivo třeboňské a pivo budějovické. Tato dvě piva pijí se ne jako nápoj opojný, nýbrž pijí se jako pozdrav ze staré vlasti. Češi vídeňští mnoho nečtou a nepodporují také českou literaturu, ale zato pijí naše pivo z království. Jest to pivo šťastnějších bratří, kteří nevyvedli tu hloupost, že se vystěhovali do německého města. Ročně se vypije toho piva tolik, že by mohli si za to postavit ne dvě, ale deset škol českých, oni ale raději pijí české pivo a spoléhají se na bratry v Čechách a na Moravě. Někdo dokonce říká, že Čechů vídeňských je půl miliónu. A ten půl miliónu vídeňských Čechů nechá si vydržovat své dvě školy penězi ze sbírek vždy ochotných bratrů v Čechách a na Moravě. V Cincinatti v Severní Americe žije 40 000 Čechů a těchto 40 000 Čechů postavilo si již osm českých škol a jednu českou školu obchodní za své vlastní peníze, ačkoliv vláda americká není o nic lepší než vláda rakouská a chce ze všech příslušníků Spojených států udělat Anglosasy.

Ovšemže ustupuje před kapitálem. Stále mluvíme o neobyčejném hrdinství vídeňských Čechů, jak tito Češi lpí na svém rodném jazyku, a najednou se dozvídáme, že všech těch minimálně řekněme 300 000 vídeňských Čechů má jen 800 dětí zapsaných ve školách Komenského. 100 000 Čechů v Chicagu v Americe má svých vlastních 30 škol, které si postavili. Jest jisto, že máme určité mravní povinnosti k nějaké menšině, řekněme v Zalužanech, kde je Čechů tři sta, kteří si za svoje peníze nemohou ovšem školu vystavět. Ale když vídeňský týdeník nařiká, že půl miliónu Čechů ve Vídni nemá posud slušnou českou budovu pro českou školu, a křičí stále: "Vy Češi z království nekonáte svou povinnost," to je prosím čisté darebáctví. Prý převážná většina vídeňských Čechů jsou chudí dělníci. Ale u nás v království naši chudí dělníci posílají peníze na školu Komenského, ačkoliv mzdové poměry v Čechách jsou mnohem mizernější než ve Vídni.

Ovšem my tady vzpružujeme obecnost k dobročinnosti umělými manifestacemi, spojenými s průvodem reklamních vozů na výstaviště. Takový krásný den jmenuje se: Praha - vídeňských Čechům. Maršnerova továrna na cukrovinky na Vinohradech vypraví několik továrních dělnic a dělníků v nemožných národních krojích, nákladní vůz ověncí červenobílými drapériemi, upevní nahoru na vůz standartu s nápisem „Banánové kakao, Maršnerovo bakao jest nejlepší. Ony utrápené víly v utrápených krojích národních rozhazují mezi obecnost, které volá: „Nazdar české Vídni, reklamní lístky „Pijte Maršnerovu čokoládu a jezte Maršnerovy cukrovinky, a za tímto vozem, který jest živě pozdravován, poněvadž má patrně také co dělat s českou Vídni, kráčí osm pochopů, kteří mají představovat středověké žoldněře, ačkoliv, kdyby se tito mužové objevili v tomto kroji ve středověku, byli by bez pardonu pověšeni na nejbližším stromě, ježto by je museli považovat za hyeny bojiště. A těchto osm mládenců má na krku plakáty s nápisem „Holoubkovo mýdlo jest nejlepší. Není to sice vidět, poněvadž ti chlapíci jsou špinaví, ale lid vítá je bouřlivým voláním: Sláva české Vídni Nato objeví se vážně kráčejíci v černém měšťanském kroji, v krátkých kalhotkách dlouhý, hubený mladý člověk, bledý, který vleče s námahou tlustou Bibli kralickou. Jest to malíř Wenig, který dělá si tak ostudu, ale velice rád a často. Kráčí vedle povozu, vypůjčeného od jednoho mlékaře z Vršovic, kterýž povoz táhne nejsešlejší drožkářský kůň z Prahy a okolí.

Z vozu vykukuje obličej bělovlasého dědka s nosem růžovým a vedle něho sedí dvě herečky z Vinohradského divadla, které si taky dělají ostudu, a nad těmi nešťastníky nese se nápis Čeští exulanti. Za vozem přizívuje se jeden mladík s kordem, který dívá se hrdě na policajty a tváří se tak, jako by 011 sám byl ta celá česká Vídeň, které tu volají slávu. Pak následuje povoz alegorický vinohradského pivovaru. V krojích středověkých kolem velkého sudu sedí osm mužů, mávajících korbely a křičících: "Okuste vinohradské pivo." Dělají, že jsou opilí, a také jsou. Povoz se náhle zastavuje a toho nejlepšího herce ze skupiny přivazuje kočí k vozu, aby jim nespád. Tento alegorický vůz těší se největší oblibě a také jest nejnadšeněji pozdravován. A za vozem vinohradského pivovaru loučí se Komenský s vlastní. Vypadá jako starý venkovský učitel z let šedesátých, na nose má brejle a nese nějaké modlitby. Obecenstvo vítá ho velice srdečně a nějaká žena praví: "To je krejčí Hlaváček ze Žižkova." - Komenský zpozoruje v davu nějakého svého známého a volá na něj srdečně: "Zítřka u Šenfloků!" Pak jdou národní socialisti a baráčníci v národních krojích, stlučených ze všech možných půjčoven maškarních kostýmů. Před kasinem na Příkopech zazpívá se Hej, Slované, a když "hrom a peklo" zabouří Příkopy, praví vůdce baráčníků: "To bych pil." - V povznesené náladě dochází se za tři čtvrtě hodiny na výstaviště a výsledek toho všeho je, že čistý výtěžek slavnosti K 10 000 pošle se spolku Komenský do Vídně. Ovšem nebýt takové zábavy, sešlo by se jen pár krejcarů, ale buď jak buď, výsledek jest velice čestný. 50 000 lidí věnovalo za jedno odpůldne 10 000 K českému školství ve Vídni. Telegrafická zpráva o tom doletí do Českých besed a Národních domů ve Vídni a teď panuje velké nadšení v těchto společnostech.

A když přijde český turista z Prahy právě v takovou šťastnou chvíli do některé z Českých besed, není divu, že v tom ovzduší, rozeřtátém 10 000 korunami z Prahy, jest přivítán s velkou vřelostí.

A tenkrát nepřišlo do Vídně v době naší vídeňské návštěvy 10 000 K, přišly jen čtyři tisíce korun z nějaké slavnosti, ale to stačilo, aby nás v České besedě v jedenáctém okresu tři dny a tři noci napájeli, krmili, hostili všemožným způsobem. A ke všemu to byli Indiáni, neboť česká společnost ve Vídni dělila se tenkrát na stolní společnosti indiánské a stolní společnosti Ašantů. Indiáni mají ve svých místnostech velkou dýmku míru; když je slavná příležitost, jako tenkrát, když přišlo těch čtyři tisíce korun, oblekou si plátěné mokasíny a tahají za velkou koženou rukavici visící ze stropu a křičí přitom: "Hovgh, hovgh, hovgh!"

Ašanti mají pak meče, dřevěné velké štíty z papíru a luky se šípy, to si přehodí přes záda a tak zasedají ve svých místnostech a navštěvují se navzájem Indiáni s Ašanty a pije se přitom, až se hory zelenají, zatímco my sbíráme krejcar ke krejčárku na školství našich utištěných bratří ve Vídni.

SOUDRUH ŠKATULA

Ve Vídni seznámili jsme se se soudruhem Emanuelem Škatulou, který později v Praze chodíval též do naší společnosti. Jest to vskutku jeden z nejlepších sociálních demokratů a v boji za právo proletariátu utěšeně tloustne. Toť jest již osud všech vůdců nejen sociálně demokratických, ale osud vůdců lidových stran vůbec. Mají-li nyní sociální demokrati své tlusté muže Šmerala a Němce, národní socialisti mají tlustého Hübschmanna a 118 kg vázícího poslance Exnera. Obě strany nemají si tedy co vyčítat a jest to jistě jen dobrým znamením, že proletariát jest na postupu. Strany, které mají hubené poslance, nemohou to

nikdy přivést daleko. Kupříkladu vezměme si jen státoprávníky, které tak dobře charakterizoval jejich vlastní poslanec Hajn, vážící 45 kg. A tak kdo z politických řečníků, agitátorů a redaktorů ve službách strany pomalu, ale jistě tloustne, ten se musí stát konečně poslancem, to je zákon přírody. - Tak vidíme, že v poslední volební kampani přibyl Škatuloví, který kandidoval na Vinohradech, o 400 hlasů. Ale Škatula také přibyl od předcházejících voleb o 12 kg. Kdo zná poměry v redakci Práva lidu, tomu padne do očí váha na nádvoří. Na této váze váží se předáci strany a pilně se jejich tělesná váha zaznamenává a vede se ve zvláštní knize, jejíž cifry jasně dokumentují, jak tělesná váha jde ruku v ruce s politickou zdatností strany a s jejím rozmachem. Proč to prohrál Soukup v Holešovicích? Poněvadž se spadl v prvním období zasedání říšské rady o 5 kg, zatímco Stříbrnému, nynějšímu poslanci za Holešovice, přibyl na váze 3 kg. Jest to jistě nepopíratelný rozmach u národních sociálů.

Tenkrát ovšem ve Vídni, když jsme se seznámili se Škatulou, nebyl ještě tak tlustý jako dnes. Tloustne se vzrůstem strany, poněvadž příjmy redaktorské jsou tím větší, čím více lidí časopis odebírá a přispívá na tiskové fondy.

Redaktoři Českého slova proto také nikdy nemohou tloustnout. Redaktor Matějů zůstane hubeným stále, zato však za ně všechny tloustne dr. Hübschmann jako předseda vydavatelského družstva.

A Emanuel Škatula jedná zcela správně, když hledí využítkovat plnou měrou božího daru, kterému se říká politika. Když na schůzích lidu zahřmí: "Dejte nám chleba," sní k tomu chlebu po schůzi tři vídeňské řízky, nějaký sýr, a vypije k tomu několik plzeňských. A když to člověk dělá den za dnem, pak není divu, že má naději stát se poslancem. Byl původně modelérem. A toto původní zaměstnání přenesl i do politiky. Jako se z hlíny vymodelují různé figurky, Škatula chytne za pravý konec srdce posluchačů a nadělá z nich sociální demokraty. Ale to není všechno, co on dělá. Každý rád cestuje po dálných krajinách a zemích a jest jistá nápadná shoda mezi jeho tajuplným odcestováním a událostmi v zemích, jimiž on právě procestoval.

Škatula jede do Cařihradu, a když se odtamtud vrátí, sesadí Turci sultána a udělají revoluci.

Jede do Portugalska, vrátí se, a ještě nedojel do Prahy, a už je v Portugalsku republika.

Táži se proto veřejně ministra spravedlnosti, ví-li o těchto rejdech Emanuela Škatuly?

A ještě něco. Škatula umí italsky, španělsky, německy, francouzsky a také obstojně česky. Poslední chvíli učil se čínsky a sotva vzal gramatiku do ruky, vypukla v Číně revoluce a je tam republika.

Ví o tom ministr spravedlnosti?

VZPOMÍNKY NA SPOLEK LITERÁTŮ SYRINX

Když jsme se tenkrát ve Vídni setkali s Emanuelem Škatulou, informoval se důkladně o literárních poměrech a tázal se, zdali ještě existuje spolek literátů Syrinx.

Co to bylo za spolek? Tento spolek vznikl roku 1901. Nešťastnou náhodou jmenoval se Syrinx, což znamená píšťalka pasáka vepřů ve starém Řecku.

Zakladatelem tohoto spolku byl Roman Hašek, můj bratranec.

V těchto dobách počal totiž vydávat Moderní život, časopis šířící nestoudnost, jak napsala katolická Vlast.

Roman Hašek seskupil tenkrát kolem toho časopisu mladé básníky, několik podivných figurek, které většinou již zanikly a jejichž literární činnost záležela tenkrát ve velkém opěvání nahých ženských.

Roman Hašek sníval a spřádal tehdy své básnické sny u Botiče a na vyšehradských hradbách. Tam chodíval vymýšlet své hrozné verše a náměty k potřeštěným románům i mladý Bakule, který se podpisoval Hilar. To je ten nynější lektor Vinohradského divadla.

A tak se založil spolek píšťalky pasáků vepřů Syrinx, spolek mladých literátů, který až z Krouné přivábil G. R. Opočenského.

Tento nadšenec, když otištěny byly jeho verše v Moderním životě (honorář se neplatil a každý, kdo chtěl, aby mu tam něco vyšlo, musel se předplatit na časopis), vypůjčil si otcovy zlaté hodinky a tajně ujel do Prahy, která v jeho mysli zářila jako velká hvězda přitahující moci. Jakmile je zastavil, G. R. Opočenský stal se pravým básníkem. On, který zpíval:

*Slyšíš, jak tu divně zpívá
smutný chřástal zvečera,
noc je kolem mlčenlivá,
do šera;*

naslouchal, jak hraje hudba v různých tanečních místnostech, jak hýří život po Praze, už nemyslel na smutného chřástala, on si zazpíval:

Mé čelo zahřál pocel slunce žhavý a srdce mé se naplnilo klidem, jsou dny, jichž půvab nikdy neunaví, ba pravým požehnáním jest nám lidem.

Ba neunavovalo ho to dotud, dokud se nerozprchlo, nepropilo sto korun, které Opočenský v zastávámě dostal.

A pak nastaly dny smutné pro mladého muže. Jeho límeček na krk dostal barvu smuteční. G. R. Opočenský v tomto límečku smutně hleděl na dlažbu neznámé Prahy, která ho tak zrádně přilákala ve svou náruč.

A psal domů psaní plné synovské lásky. Ztracený syn by tolik rád se navrátil ku svému otci, panu pastorovi.

Ale teď se vžijte do postavení pastora. Vmyslete se, že jste evangelickým farářem a že vychováváte svého syna v duchu křesťanském, ale zatím ten váš syn že píše verše, ale jaké k tomu. Verše, které nemají co dělat s evangelismem, a že ten syn vám sebere zlaté hodinky a ujede do Prahy, aby tam udal své verše v takovém nějakém svinském časopise

A proto právě přišla Opočenskému tato odpověď: "Uličníku! Běda těm, skrze které pohoršení pochází. Matouš, kap. 8., verš 15. Posílám Ti 5 K a přijed' hned, abych Tě seřezal. Tvůj otec."

"I podívejme se," pomyslí si G. R. Opočenský, "básníku chce někdo nabít, to se nestane." A do rána bylo pět korun.

A límeček G. R. Opočenského nabyt barvy ještě smutnější a v tomto černém límečku dostavil se Opočenský slavnostně na zakládající schůzi spolku literátů Syrinx u Choděřů. Přišla tam také spousta mladých literátů, kteří nikdy nevynikli, kterým práce jejich redakce šmahem vracely a kteří nakonec nechali všech snah o obrození mladé české literatury a nepsali vůbec.

Z těch, co jsme tam tenkrát se shromáždili, zachránilo se jen nepatrné procento na poli literárním. Ostatní byli pobiti v redakčních koších a upáleni v redakčních kamnech. Zmizeli a ztratili se.

Kupříkladu Josef Anna Vladimír Krecar, ten vydal sbírku básní svým nákladem pod názvem Předčasné vinobraní, a když jsme později u Litru zpívali různé potupné písničky na ty mladé básníky, o Krecarovi se zpívalo:

Z předčasného vinobraní

přišlo na nás velké . . .

stejně jako zpívalo se o Opočenském:

Jest miloval všechny ženský

Gustav Roger Opočenský.

A v tom chaosu zmatených výkřiků nové družiny literární přistoupil ke mně Opočenský a řekl smutným hlasem: "Příteli, vy jste si dal, jak vidím, lososa s majonézou! Vy jediný tady večeříte z celé společnosti. Dle toho máte víc peněz u sebe. Půjčte mně na dráhu do Chrudimi čtyři koruny."

Zatímco jsem mu je půjčoval, volal tam básník Neklaň Soukenka: "Přátelé, dnešní den znamená novou epochu v české literatuře!" A znamenalo to také novou epochu pro číšníka, neboť to byla doba, než ta pěkná společnost stloukla na útratu.

Moc špatnou kritiku pronesl tenkrát vrchní číšník: "Vypili dohromady dvanáct piv a ještě z nich šest po táčkách umazali." Tak byl znehodnocen ten krásný, nový spolek mladých literátů Syrinx čili Píšťalka pasáka vepřů.

NEZNÁMÝ LITERÁT

V těchto dobách rozmachu mladé české literatury všichni redaktoři českých listů dostávali podivné návštěvy. Objevil se totiž v redakcích mladý Člověk s falešným plnovousem, který, ukloniv se redaktorovi, micky položil na redakční stůl svazek rukopisů, podíval se na redaktora smutnými očima a hrobovým hlasem řekl: "Prosím o otištění." A jak tajemně přišel,

tak i odešel. Druhého dne přišel opět a stejně se ukloniv, položil zase nový svazek rukopisů a zašeptav: "Prosím o otištění," zmizel.

Bylo to něco tak záhadného, že nemohlo to naprosto zůstat bez povšimnutí. Ti, kteří byli postiženi jeho návštěvou, vypravovali si o tom navzájem a za čtrnáct dní se dohodli: tajemný člověk prováděl toto ve všech redakcích. Ba i do odborných listů přinášel své povídky. Tak kupříkladu v redakci Kovářských listů položil na stůl svazek povídek pro kováře. V Zájmech pekařů objeviv se, předložil redaktorovi románek ze života pekařského dělníka. V Katolickém Čechu vzbudil pozornost položením na stůl svazku povídek pro katolický lid.

Redaktoři zábavných příloh v Národních listech i Národní politice byli uděšeni stále se množící zásobou příspěvků. Ku konci týdne shledáno, že dotyčný tajemný literát předložil 700 novel, povídek a románů různým redakcím za jeden týden. Povídky jeho byly však takového podivného rázu, že neměly konce a ku konci stálo jen: Viz pokračování v Národní politice. Povídka, již položil do Národní politiky, měla nápis: Viz začátek v Národních listech.

Současně též objevoval se tento tajemný muž s falešným plnovousem v divadlech, zadávaje tam své kusy ku provozování. Redaktoři s tajemnou hrůzou hleděli vstříc okamžiku, kdy tajemný muž objeví se ve dveřích. A on se objevoval pravidelně, pro každou redakci měl svou určitou hodinu. Věc byla konečně tak nápadná a podezřelá, že o celé věci byla zpravena policie. Muž ten nosil rukopisy v ručním kufříku. Jeden detektiv sledoval ho kdysi, an mizí v jednom domě v ulici Bartolomějské. Šel za ním do domu a viděl, že otvírá dveře v místnosti, odkud ozývalo se mnoho hlasů. Nakoukl dovnitř a zpozoroval, že u dlouhého stolu sedí dvanáct mladíků, píšících horlivě na arších, půlarších, a tajemný muž, otevřev ruční kufřík, sebral ty rukopisy, naházel do kufříku a zas vyšel na lup. Místnost ta byla spolkovou a redakční místností spolku literátů Syrinx.

DR. K. HUGO HILAR

Dlouholetý sled historických syžetů. Vratkost vnitřní skladby. Locus communis. Antiteze nejtmaší. Nesprávně informován. Nedůstojné ideje nádherné setby lidí. Tajemný poměr kladných a záporných sil."

Tak vždy počal hovořit K. H. Hilar, jinak Bakule původním jménem, za které se však styděl, poněvadž tento muž žil původně život moderního básníka.

Tak vždy se rozhovořil, těmi kusými větami, o některém ze současných děl české literatury a pokračoval v těch dobách, kdy byl členem Syrinx: "Zapomínám, jak bych ten motiv rozvinul. Otrávený syžet všemi možnými jedy běžného skeptismu. Toť, pánové, exotická flóra, červená hanba, jako modrý plamen. Zhasněme světlo, není to negativní předností."

A hekaje, neboť mluví velice rychle: "Zkracovati něco v pouhé co jest nesprávné. Povrchní literární pretenze. Kritická svoboda věků zvláštních, zakuklený teror. Zadostiučinění, vyslovované názory. Nenávistná drsná polemika. Recenze vědecká a nestranná. Vznosné torzo idolu. Ekvivalent programu, nemám pravdu?"

A dál pokračoval: "Cyklický návrat bolestné kantilény. Chaotičnost a drzost, nemám pravdu? Bezohlednost tvorby, odvěký zápor, to jsou slova. Vržená linie přes celý román jest zjasněním pro skeptiky, co? Jest úkolem ovšem velice těžkým nalézt něco, v čem by bylo dvakrát podtržené ztělesnění onoho principu, který hraje a plaje všemi barvami v naprosté nostalgii budoucna v onom vznešeném chaosu, jehož imaginací oživuje se víra v panteismus dobra, nemám pravdu?"

A měl vždy pravdu, neboť v tom právě bylo vidět, že něčemu rozumí, totiž tomu, užít způsobem nejméně vhodným cizého slova a způsobit dojem.

Jisto jest, že dříve Hilar považoval psát za peníze do různých časopisů za velkou nemorálnost.

Konečně však opustil své umělecké stanovisko a pod několika pseudonymy přesel do zábavných příloh listů, jak mně sdělil, a tam nevynikl. Jeho práce byly mu vráceny a pamatují se, že Bakule měl velkou zlost, když našel v jednom časopise tuto noticku listárny redakce: "K. H. Hilar, slabé - nehodí se."

I vrátil se opět k umělecké dráze. Ku dráze básníka, která, domníval se, že jest nejlepší. Zatím napsal román, který vydal svým nákladem.

Psal ho jako básník, kterému náhle myšlenka slétne i s kaňkou na papír z péra, ale kteráž myšlenka, připojí-li se k ní druhá, tvoří u básně velký celek, ale u románu utvoří špatné pojetí o schopnosti spisovatele.

U básně má to význam jisté myšlenky, které ovšem nerozumí ani sám autor, ani čtenáři. Ale báseň snese všechno. Čím větší pitomost, tím více lidí hledá v ní zrnko myšlenky, schopnost, neobyčejný talent, a tím více lidí uznává geniálnost básníka.

U prózy však dopadá to špatně. Hilar na to nemyslel, nýbrž velice stručně psal: "Ale nelitujme ... Snad tedy potom - možná, potom . . . Ale dnes? . . . Vy prominete . . . Stín se vznáší nad zahradou? Poněvadž jest již soumrak? Ovšemže je. A to nepřekvapí. Jest pozdě večer. Zvláštní? Nikoliv, přirozené. A onen jinoch se dívá? A jak se dívá? Opět přirozené? Zajisté, nehledejme v ničem zvláštnost. Svit měsíce ozáří ho jistě. On to ví, a proto čeká, až vyjde. Ví to určitě a jest šťasten. Tak šťastni jsou jinoši. Měsíc vyjde. On vyjde vždy. Neúprosná logika, myslí si jinoch.

A proč by na to nemyslel? Má se smát svitu. On se nezasměje. Jemu po něm nic není."

Ovšem, čtenářům do románu Hilara také nic nebylo.

A Hilar vrhl se na dráhu dramatického kritika. Věc velmi lehká. Samé fráze. Hloupost. Podivuhodná drzost. Darebáctví. Zaprodanost. Nemohoucnost.

Divadelní kritika, jako kritika vůbec, jest klamáním lidí. To se neděje kvůli nějaké umělecké snaze, to jsou nesmysly. Kvůli tomu, že někdo má odvahu si myslet, že je povznesenější nad všechno.

Sám neumí nic a stane se kritikem a dál to nedotáhne.

To ovšem nesmí se říct o K. H. Hilarovi, totiž o K. H. Bakulovi.

Ten se stal ještě k tomu dokonce lektorem Vinohradského divadla, rehabilitovav se jako doktor filozofie nějakého komického předmětu, a dělá tam ještě ke všemu režiséra. Dr. filozofie není žádný doktorát.

Jak vlastně se dostal k tomu, jest záhadou. Ale Vinohradskému divadlu to neublížilo, a ovšem též neprospělo.

JAK TO DÁL DOPADALO SE TŘEMI PŘÍSLUŠNÍKY STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA

Podle staré zkušenosti vím, že člověk na cestách je nejspokojenější tenkrát, když nemá ani krejcar a jest odkázán, aby si vyhledal prameny, kde by se na další cestu opět posílil, kde by přespal, a že mít na cestách peníze je vlastně hříchem, poněvadž je tolik dobrých lidí, kteří nevidí v tom, když někdo bez krejcaru chodí dneska po světě, žádné darebáctví, nýbrž něco vysoce sportovního. A vy, když jste na cestách, tu ztrácíte úplně jemnocit, jestliže jste ho totiž vůbec měli, a přepadáte v pravém slova smyslu rodiny krajanů a myslíte nakonec, že je to zvláštní čest pro ty lidi, když s nimi poobědváte, a když není takzvaný lepší oběd, považujete je za nevzdělance a jste hned uraženi a myslíte, jak vy k tomu přijdete, že se vám tohle stane.

Ovšem předtím, než zasednete ke stolu, musíte pohovořit s přednostou domácnosti o tom, že máte radost, když setkáte se s krajanem, že vás zajímají poměry Čechů v cizině, ale přesto, že byste se neodvážili vyrušit právě v tuto dobu, před polednem, ale že byste měli zas ještě jednu žádost, upravit si toaletu v tomto domě, kde bijí zlatá česká srdce, a napsati psaní domů, že vám došly už všechny peníze, aby vám je mohli z domova poslat do nejbližšího města, kam dorazíte asi za tři dny. Vyprošujete si adresy krajanů, usazených na cestě do toho města, prosíte, nemá-li na cestě do města, kam jdete si pro peníze, nějakého známého, k němuž by vás doporučil, odložíte si svá zavazadla a říkáte, rozzařující se: "To jsme rádi, že sedíme, dneska je tam takové vedro, a když člověk nemůže zajít do hostince, aby tam utišil žízeň a hlad, to se to moc špatně cestuje, to jsme rádi, to jsme rádi."

A tu poznáte nejlépe všechny druhy lidských povah. Setkáte se se sangviniky, flegmatiky, choleryky i melancholiky a každý z nich s vámi jedná jinak. - Cholerik napřed je pln nadšení, že vidí před sebou krajany, ale za dva dny už ho omrzí a on najednou začne říkat: "To je náhoda, to mne mrzí, já musím zítra odejet, nutná povinnost, jsem volán tam a tam," a počne najednou vycit'ovat, že vy kýváte hlavou ke všemu, co povídá a vypravuje, jen kvůli tomu mizernému žvanci, dostává podezření, že vy tam snad u něho chcete strávit celé prázdniny, má-li mladou ženu, dává pozor, zdali se při obědě na ni nedíváte, a vy se třeba jenom díváte na její talíř, že si toho nabrala moc a že na vás nic nezbyde, zavolá si vás najednou stranou a říká: "Pánové, dál to nejde, tady je deset korun, já si nemohu pomoci, já vás vyprovodím až za město." Vy tedy s ním jdete zas dál, ku konci obce zavede vás do hostince, tam vás ještě pohostí vínem, lituje vás, dá vám nových deset korun, prosí, abyste ho zachovali vždy v blahé paměti, a praví, že ho velice mrzí, že jste ještě u něho nezůstali, že byste tam mohli zůstat, jak byste chtěli; přitom se trochu třese, poněvadž má strach, abyste se s ním nevrátili, rozdává vám doutníky na cestu, doprovodí vás půl hodiny cesty za město, poučí vás, kudy máte jít, dá vám adresy na svoje známé do okolí daleko široko, objímá vás na rozloučenou a dlouho za vámi mává ještě šátkem a křičí: "Nazdar, hoši, šťastnou cestu, nazdar, nazdar!"

Naproti tomu flegmatik, když k němu mluvíte, říká: "Ale dobrá, dobrá, to věřím, že máte žízeň, já mám taky, ale musím jít pracovat," a nechá vás civět u stolu dvě tři hodiny, vy slyšíte, jak vedle se obědvá, pak k vám přijde a je mu to zase docela jedno, jestli tam jste nebo nejste, jenom se vás ptá: "Vy jste ještě neobědvali? No, tady ještě dostanete oběd na náměstí v hostinci, ona vás tam služka dovede." Tak se na něho vrhnete a vykládáte mu, jak to vlastně s vámi stojí, a tu on řekne: "A to je něco jiného, to si musíte při večeři vynahradiť a můžete si tu třeba zůstat, až vám přijdou peníze, mne je to jedno, já proti tomu nic nemám."

Vy si tam tak zvyknete, že kouříte z jeho dýmek, nosíte jeho bačkory a župan, a jemu je to pořád jedno. Dívá se na vás jako ovce, a když se vám konečně zprotiví asi za týden dívat se na toho chlapa, tak jdete pryč; také vás nijak nezdržuje a dá vám na cestu, o co si řeknete, podá vám ruku a jde zas po své práci.

Melancholik pak vidí ve vás krajany. Přijme vás skutečně s otcovsky otevřenou náručí. Mluví o vlasti, vyptává se, jestli neznáte nějakého Pazderu nebo Kuliška, a když řeknete, že ne, praví: "Máte pravdu, vždyť on už dávno umřel. Škoda jich, to byli lidé," a ve vás třech vidí zosobněnou vlast. A ve vlasti vzpomíná, co kde bylo, co kde leželo, s takovým výrazem smutným vykládá: "Tam byla taková pavlačka, pod tou jsme si vždycky hráli jako děti a maminka nám tam přinesla kousek chleba, namazaného sádlem," - a dá se do pláče a vy pláčete s ním. A to je ten nejpříhodnější moment, kdy ho pumpnete. Dá vám všechno a lituje, že nemá víc, hostí vás, vypravuje o nebožce babičce, v noci se jde podívat na vás, zdali jste se neodkopali, pak vás vzbudí, protože vám zapomněl dát na noc likér, tak vám ho nese teď, ráno pak vám dá mapu do kapsy a ještě vám koupí, když vás jde doprovodit třeba dvě hodiny daleko, aby si popovídal o staré vlasti, kus sýra. - Toť velice zajímavý psychologický moment, že melancholické darují svým krajanům na cestu vždy kus sýra.

Nijak záhadný není sangvinik. Jest stále veselý, když vás vidí, hned vám začne tykat, říká kamarádi sem, kamarádi tam, vypravuje vám anekdoty, vláčí po všech hospodách a dělá si s vámi ostudu a dluží se pro vás, a pak s vámi jede třebas dva dny cesty a utratí všechny peníze, co měl s sebou, takže mu musíte sami dát na zpáteční cestu, co vám předtím dal. -

Se všemi těmi typy setkali jsme se na cestách a získali si tak velice mnoho zkušeností pro celý život, ačkoliv Emanuel šlechtic z Lešehradu tvrdí, že krajané v cizině jsou všichni stejní.

EMANUEL ŠLECHTIC Z LEŠEHRA DU

Kdo jest vlastně ten, který jest mým dobrým známým? - Vezměte si gothajský almanach, který obsahuje všechny šlechtické rody v celé Evropě, kalendář šlechticů, vydávaný ve Vídni, obsahuje taktéž rody šlechtické, počínaje svobodným pánem až po rody císařské; avšak tyto oba šlechtické almanachy naprosto ignorují Emanuela šlechtice z Lešehradu. Není tam žádná zmínka o tom, že by v Čechách žil nějaký rod šlechticů z Lešehradu. - Lešehrad sice v Čechách existuje, ale je to vesnička, patřící panství Coloredo-Mansfeld, takže otázka šlechtického původu Emanuela šlechtice z Lešehradu je tím záhadnější. Než rod Coloredo-Mansfeldů získal ono panství, patřila víska Lešehrad Rožmberkům; kde tedy vzal Emanuel šlechtic z Lešehradu onu odvalu, psáti se šlechticem? Pravý šlechtic si však z takových maličkostí nic nedělá. Emanuel kdysi shledal, že jest rytíř ducha, a počal se podpisovat na své první literární výrobky Emanuel šlechtic z Lešehradu. Tak to dělá také magistrátní rada Čenkov, který vzal si zase pro své literární práce přídomek "rytíř z Čenkovy" a podpisoval se

tak i soukromě, a dokonce začal pátrat po svých předcích a dokazoval, že jeho předkové byli v držení hradu Čeňkova, kterýžto hrad však byl úplně smeten z povrchu zemského, kroniky, kde byla o něm zmínka, že zmizely a dnes že nikdo tedy neví, kde stával a kde nestával. Rytíř z Čeňkova tak dbal a ostře chránil svůj šlechtický predikát, že chodil i do šlechtického kasina, o jeho manželce říkalo se paní rytířka, až konečně to prasklo, že on žádný rytíř není, ale že je to praobyčejný magistrátní rada Čenkov. Toť něco krásného v našem demokratickém století, když si spisovatelé dávají pseudonymy šlechticů a nakonec myslí si, že jimi skutečně jsou, a brání se zuby nehty, řekne-li někdo, že to není pravda. Máme kupříkladu ještě jiné takové chlapičky, jako: Czech z Czechenherzů nebo Jan z Wojkowicz, a aby to vypadalo ještě nobileji: Karel de Wetter. Ale všichni, i 'z Finberků', myslí, že tím omráčí čtenářstvo a že jejich práce nabudou tím větší ceny. Kdo to blíže nezná, ten si myslí: "Tolik šlechticů v Čechách je literárně činný," a má dojem, že šlechtici nic jiného nedělají, nežli že píšou básničky a povídky. Kdo však šlechtice zná, ví, že každý šlechtic je nehorázný hlupák, který by stěží napsal souvisle pár vět. Někdy ovšem i práce těchto pseudošlechticů vypadají, jako by je psali šlechtici skuteční.

Emanuel šlechtic z Lešehradu málo však dbá své cti šlechtické, poněvadž je ve službách plantážníka Hynka. Hynek sám jest velice dobrý člověk, ale Emanuel šlechtic z Lešehradu uvízl v jeho tenatech. Rediguje tam různé sbírky se zoufalou odhodlaností, že práce člověka šlechtí, a pracuje pro firmu Hynkovu, ono nakladatelství krváků, s lítostivým vzdycháním, jak by to bylo krásné, kdyby skutečným tím šlechticem byl a měl v Lešehradu své panství, svůj zámek, a nemusel psát Hynkovi povídky, řádek za čtyři haléře. Aby pak aspoň trochu blíže byl oněm oblakům, kam zalétá jeho básnická duše, vystěhoval se až na Malvazinka a bydlí tam v jednom z rodinných domků, v najatém bytě. Toť hrozný osud toho šlechtického rodu. Jeho panství má Coloredo-Mansfeld, on musí jezdit elektrikou domů, je ve službách Hynka a ke všemu ještě není ani šlechticem, nýbrž jen českým spisovatelem, a to je jistě to nejhroznější, co šlechtice může stihnout.

DOBRODRUŽSTVÍ STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA VE VÍDEŇSKÉM NOVÉM MĚSTĚ

Nejlépe se daří pořádným lidem? Jisto je, že v pivovarech. Páni sládci nedovedou se zatvrdit vůči lidem potřebným, zejména jsou-li to krajané.

Takovým obětavým mužem byl i sládek Chrž z Vídeňského Nového Města nad Litavkou. Bezprostředně u uherských hranic leží toto město, které vyniká akademií vojenskou teprve v druhé řadě.

V první řadě vyniká totiž tamější pivovar měšťanský a v něm sládek Chrž.

Jest to muž vlastností vynikajících, ovšem velice opatrný.

Když jsme k němu přišli, doporučení na něho od jednoho policejního komisaře z Vídně, výtečného Čecha-Indiána, tento výborný muž prosil, abychom na nádvoří tolik hlasitě česky nemluvili, neboť on jest sice Čech, ale opatrný Čech.

Nechce mít rozhodně žádné nepříjemnosti, spíše příjemnost, život příjemný, nerušený nikterak výbuchy národnostního záští. "Čech musí být velice opatrný mezi Němci," vykládal, "opatrný Čech domůže se všeho, nač člověk má mít takové nějaké starosti, proč bys měl křičet v noci na náměstí ve Vídeňském Novém Městě: „Já jsem Čech, pojd'te na mne. Člověk, milí pánové, během času otrne a zapomene na nacionální rvačky. Mé jméno Chrž tak hrozně dokumentuje můj původ, že věru nemohu nijak jim to vyvrátit, že nejsem Čech a že jsem Němec. Kolikrát jsem jen tak, ovšem z legrace, říkal: Já nejsem Čech, ich bin doch kein Čeche, ich bin ein Deutscher,' aber was, s'hálf't mir gar nichts. Sie sagen: „Aber unser lieber Cherž, ihr Name, ihr spashafter Name, was glauben sie. Sie sind ein Böhm. A já zas, víme, jen tak, abych to zkusil, dal jsem své syny studovat německy, ale je to marné, úplně marné. Oni mně stále nevěří, že nejsem Čech. Marně jim to vykládám, chci jim to vsugerovat, ale nakonec vždy se mně vysmějí. To jsou hrozné poměry, mezi Němci žít a s nimi hledět se smířit za každou cenu.

Na druhé straně jsem opět rád, když vidím skutečné Čechy. Já už vůbec nevěřím, že jsem Čech. Moji synové dělají podivuhodnou náhodou Němce, já chci sám odvrhnout každou sentimentalitu, ale pánové, ono to nejde. Jak vidím Čechy, české lidi, hned jsem velice pohnut, doopravdy velice pohnut. Stávám se takovým zvláštním, jaksi sentimentálním. Čechy, drahá vlast, buď zdráva, a vás vítám, hoši, opravdu vás vítám, ale bohužel budu muset jít večer na schůzi městského zastupitelstva, jehož jsem členem, a tu musíte prominout, že s vámi nepovečeřím, teprve až se vrátím, pohovořím si s vámi, já jsem z Libáně, oh, ta malá Libáň, byli jste v Libáni, doopravdy, to údolí k Starým Hradům, ta bažantnice. Zavedu vás zatím do loveckého pokoje, tam uvidíte, co jsem zde zastřelil v Alpách, nemáme tam daleko, ta Libáň, jen jezte, pijte, veselte se, všechno vám ukáží. Čtyřicet lahví vína mám v lednici. Povedu vás tam. Jíst vám donesou, co budete chtít, kachny, husičky, všechno možné, radujte se, že jste u dobrého Čecha. Můžete si dělat zatím, co chcete. Na má prsa, krajani. Tady zazvoňte, když chcete pivo, hned vám sem dají tucet lahví ležáku. Dělejte vůbec, co chcete. Dávám vám k dispozici celou budovu. Žena je pryč na prázdninách v Uhrách, synové jsou ve Vídni, máte zde volnost, krajani. Tak vy jste tedy byli také v Libáni, vy znáte tu krásnou krajinu, ty lesy, ty milé lesy, tu krásu, tu slávu. Nazdar krajani, dělejte si tady, co chcete, já se vrátím k půlnoci!"

A my jsme zatím také dělali, co jsme chtěli. Napřed jsme jedli, pak pili, a nakonec se ukrutně servali s personálem, který nám nechtěl doběhnout pro doutníky. Řádili jsme tak, že v loveckém salóncu byl nábytek převržen, Wágner od nás i sladovnické chasy po celém těle potrhán, takže v hadrech stál právě uprostřed salónu, který jevil strašné spousty po naší statečné obraně, když vtom objevil se pan sládek Chrž. Ani nevím, jak se to stalo, on, vida tu spoustu, ve které válely se na zemi jeho lovecké trofeje, různé parohy, zvolal: "Ven, ven, česká holoto!"

A tu noc byli jsme vyhozeni na dlažbu ulic Vídeňského Nového Města pomocí chasy sladovnické, a dodnes nevím, jak vlastně ku rvačce přišlo, jen tolik, že jednomu sladákovi, který nás obsluhoval, ustříhli jsme jeho knír. A z toho to všechno povstalo.

Proč jsme mu ho však ustříhli, to nevím, neboť se nepamatuji na bližší podrobnosti, jen vím, že jsme vypili ty láhve vína a v noci překročili uherské hranice.

NEJVĚTŠÍ SPISOVATEL ČESKÝ JAROSLAV HAŠEK

Poněvadž již několikrát během líčení historie strany mírného pokroku v mezích zákona dotkl jsem se své osoby, cítím, že je třeba odložití nemístnou skromnost a před celou veřejností nestranně sám sebe důstojně kritizovati.

Jako vůdce strany mírného pokroku v mezích zákona a její kandidát musím svá jednání a konání posuzovati co nejobjektivněji a zároveň přehledně, aby nikomu neušel ani jeden skvělý bod mého charakteru. Jsou skutečně chvíle v mém životě, kdy šeptám si sám pro sebe, jsa nadšen nějakým vlastním činem: "Můj bože, já jsem pašák." Co by mi to však ale bylo plátno, kdyby se o tom svět nedozvěděl. Svět musí přijít k tomuto názoru, lidstvo musí mne náležitě ocenit, a to nejen mé velké vlohy a obrovské schopnosti, nýbrž hlavně můj báječný talent a můj nevyrovnatelně ryzí charakter. Někdo ovšem namítne, proč jsem si tento chvalozpěv nedal napsati od jiného, povolanějšího, proč činím své skromnosti takové násilí, chvále se sám?

Odpovídám: proto, že sám sebe znám nejlépe a jistě také nenapíši o sobě nic, co by pravdě neodpovídalo, poněvadž by to bylo směšné, kdybych, píše sám o sobě, nadsazoval. Používám proto výrazů nejskromnějších, kdykoliv je třeba, abych se pochválil, ale rozhodně stojím na tom stanovisku, že skromnost krásí muže, ale pravý muž že se krásiti nemá, a proto nesmíme býti skromnými přespříliš. Odvrhneme konečně všechnu sentimentalitu, pro niž nám přezdělí "národ holubicí", a buďme muži. Nestydíme se veřejně se přiznat ku svým přednostem! Jak je to krásné, když směle dovedu říci: "Vašnosti, já jsem génius," kde by nemístně skromný muž řekl: "Vašnosti, já jsem hovado."

Rozumný Člověk také zcela chytře se strká vždy do popředí a volá sám sobě slávu, kdežto takový upejpavý člověk sedí na záchodě, zatímco jeho šťastnější druh, oceniv se náležitě, také se dovede uplatnit ve veřejném životě. Upejpavost jest nejhorší stránka lidské povahy. Je to podvod, zahalený v roušku skromnosti, a právě ode mne, muže tak velice zasloužilého o celou českou literaturu, politiku a život veřejný, bylo by hanbou, bylo by hříchem, páchaným na českém národě, kdybych ho nechával v nejistotě o tom, jsem-li či nejsem geniální člověk.

A proto pravím zcela prostě: V dějinách celého lidstva vyskytl se jen jedinec tak všestranně dokonalý, a to jsem já. Vezměte si kupříkladu jen některou z mých neobyčejně zdařilých povídek. A co vidíte, obracejíte stránku za stránkou? Že každá věta má svůj hluboký smysl, každé slovo že jest na pravém místě, všechno že jest v souhlase se skutečností, přikročím-li k líčení krajiny, tu že ji máte tak před sebou, jako kdyby byla ofotografována, a osoby, které vám předvádím v nejrozkošněji zapleteném ději, že stojí před vámi jako živé. Přitom čeština v mých pracích literárních jest nejryzejší, předčic ryzostí i češtinu Bible kralické, jest to pravá lahoda přečíst si aspoň jedinou řádku z mých prací - a když tak učiníte, uvidíte, jaké kouzlo vlévá se do duše, jak se rozehríváte, jak s blaženým úsměvem tu knihu ani vůbec neodložíte, nosíte ji pořád s sebou. Byl jsem kolikrát svědkem, jak lidé s opovržením odkládali časopis, poněvadž v něm nebylo nic ode mne. Ano, i já jsem také tak činil, neboť i já patřím mezi své ctitele, a také se tím nikterak netajím. Každou svou otištěnou práci dám si předčítat svojí manželkou Jarmilou, nejroztomilejší a nejinteligentnější ženou na světě, a u žádné věty nemohu se zdržeti výkřiku zasloužilého obdivu: "Toť nádherné, toť krásné! Jaká to hlava, ten pan Jaroslav Hašek!" - Toto ovšem podotýkám jen mimochodem, neboť to jest právě výborný dokument, jaké nadšení působí mé literární práce v kruzích čtenářstva, a jsem přesvědčen, že tisíce a tisíce čtenářů činí tak se stejným nadšením, a toto nadšení jest mně tak drahé právě proto, že vytryská ze srdcí velice inteligentního davu, pro který zůstanu vždy nejslavnějším spisovatelem světa. Já jsem živým dokladem toho, jak lživé zprávy roztrušují nesvědomití kritikové tvrzením, že u nás nemáme žádného světového spisovatele.

Přikročím nyní zcela krátce k ocenění svého charakteru. Člověk, který píše tak krásné věci jako já, musí mít také duši krásnou. A při příštích volbách do rady říšské naskytne se jistě možnost, abych, jsa zvolen na některém či více okresech jednohlasně, zbavil rakouský parlament té ostudy, že tam dosud nezasedal nejšlechtetnější muž rakousko-uherkého mocnářství! Nemusím snad vykládat, že tímto nejšlechtetnějším mužem míním sebe. Nakonec výslovně prohlašuji, že i toto, co jsem napsal, jest jedním z oněch velkých, šlechtetných skutků, neboť co jest krásnějšího, nežli když člověk někoho úplně nezištně povznese na vrchol slávy? Touto kapitolou také otevrou se oči mnohým, kteří snad hledali v této knize, v této velké historii snůšku hanopisů a opovržlivé kritiky tak četných veřejně činných osob. Jsou-li tyto řádky hanopisem, pak namouduši už nevím, co je hanopis!

ROZJÍMÁNÍ O POČÁTKU CESTY, VĚTŠÍM DÍLEM NECESTOPISNÉ

I

Ano! Bylo to loni na počátku měsíce srpna a byl to příjemný večer, který strávil jsem se svým přítelem malířem Kubínem v zahradní restauraci U silného Jana v župním městě Zala-Egerszegu župy Zala, kteráž jest protékána říčkou téhož jména, vtékající do Blatenského jezera, dvacet kilometrů odtud.

Byl to večer s pestrým programem. Cikáni hráli, víno z vrchů blatenských, červené jako západy slunce nad kukuřičnými lány, nám chutnalo a ryby na paprice (halpaprikás) chutnaly nám také a menu doplňovaly žluté melouny, naložené v medu ze včelníku svatého Ladislava v sousední stolici Veszprém. Majitel restaurace a hotelu U silného Jana, neméně silný než onen Jan na štítě, dobrosrdečný pan Püspök doporučoval nám též kukuřici pečenou na ohni, kterýžto dezert jsme odmítli, majíce smutné zkušenosti s těmi klasy kukuřice, kteréž viděli jsme péct od Szombathelye až sem na ...

Na čem vlastně? Inu na čem? Truchlivá byla by to kapitola, že již od Jósza na Szombathely a na Körment nemají dostatek paliva v mnohých místech. Dříví je příliš málo, ale zato hojně stád. Půda je na mnohých místech pokryta exkrementy dobytka, které sušené nahrazují palivo.

A kukuřice pečená na podobném ohni je prý nejlepší. Nám se přejedla. Abychom však si pana Püspöka usmířili, objednali jsme novou láhev vína a hovořili o tom, že musíme šetřit.

Pak jsem vyňal poznámky a počal uvědomovat přítele, jak jsme se dostali až k Blatenskému jezeru.

Napřed jak vlakem přijeli jsme do Jihlavy, majíce v úmyslu následující vykonat cestu: Jihlava, Znojmo, Vídeň, Štýrský Hradec, Maribor, Pulje, Lublaň, Gorice, a jak jsme se ocitli obdivuhodným způsobem místo v Gorici u Blatenského jezera na počátku měsíce srpna. A na tom všem mělo vinu víno a známosti a potom to, že přítel Kubín se všude zamiloval.

"Vidíš, hochu," řekl jsem, probíraje se poznámkami, "do Vídně jsme se velmi málo odchýlili od původního programu"

"Máš kupříkladu Jihlavu. Do Jihlavy jsme přijeli a zdrželi se tam den. Navštívili Českou besedu a udělali tam rámus, že fonograf hrál tam německé písně. Ráno šli jsme pohodlně dál obcerstvení dršťkovou polévkou, což jest výborná cestopisná poznámka. Přišli do údolí Jihlavky a obdivovali se té příjemné krajině. Kopce porostlé lesy, Jihlavka šumí, malebné skály. Příjemná krajina pro rekonvalescenty. Modravý nádech lesů způsobil, že jsme si sedli a hovořili o barvách. Ty jsi řekl, že bys do toho, malovat to, přimíchal ultramarín. Kolem nás šel četník a vedl mladíka spoutaného řetízem. Ostatně zde je poznámka: „Četník, mladík, řetízek, malebná krajina, napsat povídku. Potom jsme si koupali nohy v Jihlavce a mne štípl ovád. Čekali jsme, až někdo pojedje kolem, aby nás svezl, a když jsme se dočkali žebřinového vozu, sedlák nám hrubě odvětil na naši uctivou žádost „Že nás svezou, fotr?4., když prý vandrujem, ať vandrujem."

"Žebřinový vůz, hrubý sedlák, malebná krajina, napsat povídku," poznamenal přítel Kubín.

"Potom," pokračuji, "potkali jsme starou ženu s nůši trávy, která se smála našim dlouhým vlasům, a šli jsme dál, až za hodinu přišli jsme v údolí na vesnici, ve které u říčky stála továrna na papír. Šli jsme k řediteli požádat o dovolení prohlédnout si papírnu."

"Myslel jsi, že nás pohostí," řekl Kubín. "Ale zapomněl jsi, že papírna není žádnou továrnou na uzenářské výrobky."

"Ty jsi měl též takové zjištěné myšlenky, a tak jsme se potili dvě hodiny v dusných prostorách. Byla tam též hezká děvčata, kterých nám bylo líto. Byla tam sušárna, kde bylo 58 stupňů Celsia a kterou jsme prokleli, ačkoliv byla moderně zařízená. Pán, který nás provázel, obětavě se potil s námi, vykládaje nám smutným hlasem o výrobě celulózy. Se zájmem prohlíželi jsme si obrovské kotle, kde se vaří papírová kaše, a tu poznali jsme, že naše cesta má též vědecký účel.

Pán dal nám ukázky všech možných barev papírů a druhů a podáváje nám kus hnědého papíru vztyčil se hrdě a pravil: Tento papír slouží k balení tabáku, erár je naším hlavním odběratelem.

Ukázal nám také splav a turbíny a řekl, že jeho syn bude dělat maturitu, a doporučil nám zíznicím kantýnu, kde jsme vyprázdnili několik lahví piva a šli dál, přes chatrný most pro dělníky, mezi polmi jetele. Pak přišli jsme do lesa, kde byl na cestě písek. Slunce pražilo a bylo nám jako v sušárně té papírny. Panovalo bezvětří. Zašli jsme do lesa, kde kvetly zvonky a voněly jahody. Snědli jsme jahody kolem sebe, lehli si do mechu, zapálili dýmky a říkali si, že především byli jsme ještě v Praze a před třemi dny seděli na Karlově náměstí. Dostali jsme hlad a těšili se, jak v nejbližší vesnici dáme si upravit oběd. Zvedli se tedy a šli po cestě v písku, ještěrky běhaly kolem nás, mateřídouška voněla, a tak vyšli jsme z lesa a přišli do polí. Před námi žitné lány donekonečna, i v dálce viděli jsme, jak se chvěje řídký vzduch na poli.

Někde volali na sebe pasáci, teď se o tom hezky povídá při víně. Nu a pak zas bylo ticho, a po vesnici ani stopy. Slunce do nás pražilo, oči bolely v ostrém světle, les vzadu ubíhal, černý a tichý, hlad byl stále větší a větší, až jsme ku svému potěšení konstatovali, že co v dálce připadalo nám jako chvění vzduchu, je kouř vystupující z vesnice, která nachází se v údolí, a že protější pole mít za celek je optický klam. A již sestupovali jsme úvozovou cestou, nad kterou kvetl ligrus, do vesnice, kde jsme obědvali. To byla první vesnice, kde jsme se pořádně najedli. První a poslední, neboť nikdy jsme řízením osudu nepřišli později na celé cestě přes

Moravu v hodinách poledních na oběd. Krajina kolem postrádala nyní půvabu. Pivo bylo také nechutné. Údolí Jihlavy nechali jsme stranou a přišli až druhého dne opět k němu. Ten den spali jsme u žida, který dal nám k večeři ohříváné knedlíky se zelím. V knedlíkách jsme nenašli nic, v zelí našli jsme špendlík, víš ten, kterého jsme upotřebili potom za tři neděle, když se ti u Vídeňského Nového Města roztrhly kalhoty. V té hospodě vysvětlili nám naše setkání s oním četníkem, který vedl mladíka. Ten mladík ukousl Šafářovi té vsi v hádce prst. Pro formu projevíli jsme politování nad tím případem a navrhl jsem ti myšlenku na obraz: Prstožrout. A teď zas ty mně vypravuj, jak jsme šli dál, takové reminiscence jsou dobré u vína."

"Ráno," vyprávěl přítel, "probudili jsme se velmi záhy. Latinská jména těch malých bytostí neznám, která nás probudila. Ostatně se říká o lidech: „To je štěnice. Nedurdi se, zde neznají česky. Pan Püspök je kupříkladu štěnice, když nabízel pořad tu kukuřici. - Ne, nic si nepřejeme, pane Püspöku, semmit akarunk! - No jednu novou láhev můžete přinést, to nám neublíží. Viděli jsme pole, lesíky, oblohu nad námi, ptáky pod oblohou, slunce, mraky, lidi, vesnice, samoty, dobytek, husy, louky. Ten den uplynul bez příběhu, jen viděli jsme tuláka, který seděl na cyrilometodějském kříži a pil sodovou vodu, což nás překvapilo. Obědvali jsme polévku, kterou dali jsme si uvařit z konzerv, které máme s sebou, a pak vajíčka na másle se salámem. Někdo rád, když salám zavání, ale my nikoliv. Nějakému stařečkovi darovali jsme ty salámy a on měl báječnou radost a nedal si vymluvit, že nejsme kupečtí mládenci. Abys mu dokázal, že nejsme, kreslil jsi ho do mapy. A když jsi mu ukázal obrázek, stařeček se divil, že kupecký mládenec dovede tak pěkně kreslit. Byl opilý a se svou utkvělou myšlenkou, že ho hostili kupečtí mládenci, vyvrávorál ze dveří. Mluvili jsme také s tamějším mladým učitelem, který se nám svěřil, že jeho řídicí učitel píše mluvnicki, kde budou takovéhle věty: Kdo je ten pán, který jde přes ulici? To jest tentýž, který mně zachránil život. Tento pán má tři sobě podobné syny. Můj přítel má švagra, který má černé vousy. Panský zahradník jest nejen poctivý, ale i pilný. V noci není vidět dobře na cestu v lese, ale hajný vidí. Muž nemocný může býti i nejbohatší z města. Strýc mého otce spadl do rybníka. Pomalý žák, špatný učenec.

Mladý učitel chtěl nám představit řídicího, ale s díky odmítli jsme, tyto mluvnické věty nám dodaly, že ani siestu nestrávili jsme po obědě v té hospodě, ale až daleko za vsí ve stínu mohutného dubu, na kterém byl nápis, ale teď jsem úplně již na ten nápis zapomněl. V poznámkách tvých není?" "Není." "Tak řekněme, že nápis tam nebyl. Blízko nás byla louka a tam se dva hoši rvali, a poněvadž jsme si chtěli zdřímnout, dali jsme jim pětník, aby si šli hrát jinam, ale oni se pak před námi o ten pětník rvali. Teď bys zas mohl ty mně vypravovat, jak se nám dařilo."

Vtom přišel pan Püspök, že jeden pán, který prý slyšel, že jsou zde dva páni z Čech, z nichž jeden je malířem, přeje si nás poznat, a jestli nebude obtěžovat, bylo by mu velmi milé, kdybychom dovolili, aby měl tu čest přisednouti si k našemu stolu.

Naše svolení a příchod toho pána bylo dílem okamžiku.

A ten pán nebyl nikdo jiný než pan Miklos Bucsutay, stoliční župan z města Zala-Egerszég nad říčkou Zalou, zelenou jako lány jarní kukuřice . . .

II

Večerní kapitola

Pan Bucsutay seděl pět minut naproti nám u jednoho stolu a po celých těch pět minut nepromluvil ani slova, dívaje se upřeně na nás, konečně vyhrkl ze sebe: "Úraim merre fekszik Prága? (Pánové, kterým směrem leží Praha?)" A touto větou vtipně navázal hovor. -

"Praha leží asi tím směrem, jako stojí pan Püspök," odpověděl jsem, "můžeme si myslet přímkou odtud k panu hoteliéroví, od pana hoteliéra pak přes náměstí k honvédským kasárnám a severozápadně pak za Körment, nu a pak přes stolicí vás . . ."

"Zkrátka," dodal Kubín, "tím směrem má čest ležet Praha." Pan Bucsutay vyložil nám pak ve velmi uctivé řeči, neboť Maďaři vůči každému cizinci kromě Švábů jsou velmi uctiví, jak hluboké vědomosti může mít župan stolice Zala o Češích a českém národě.

"Češi," pravil, "jsou sládkové, hudebníci, malíři, chemikové a inženýři. Jednoho Čecha znám jako sládka, jest to pan Znojemský, sládek na Velké Kaniži, znamenitý muž a po-hostinný, Češi též ,beillik katonáknak', hodí se za vojíny, pro Češi kdysi ,a dolog rorosszul ütött ki, věc špatně dopadla, a Čech byl jako ,gutaütött', mrtvicí raněný, a v tom byl vinen huncút Nemét, Němec, s kterým Češi ještě snad nechťi ,számot vetni', udělat účet, jinak znají Češi v parlamentě ,lármat utni, ztropit křik a porazit ve fotbalu všechny protivníky. Pilsen jest proslulá pivem."

"Ne Pilsen, to je německy, ale Plzeň, ctěný pane."

"Ach rozumím: Pelzeň, Pelzeň, Pelzeň. To je divná řeč, ta česká, já vás, pánové ctění, poslouchal, jak jste mezi sebou mluvili, a velmi jsem se divil, jak rychle mluvíte. A kde, s dovolením, naučili jste se maďarsky? Že dílem v Praze a dílem na svých cestách v Uhrách? Což v Praze, s dovolením, se smí učit maďarskému jazyku, což Němci to nezakazují? Že vám nesmí nikdo poroučet a že Němců v Praze je tak málo? A i na univerzitě že učí se jazyku maďarskému? Éljen a barátság, éljen a Csehek."

A my upřímně jsme provolali "Éljen a Magyar!"

A přítel Kubín šel k cikánům, a již vedl s sebou celou kapelu s primasem jejich, která stoupla si k našemu stolu a na naše vyzvání zahrála "Košut Lájóš . . ."

A vstali jsme již a naslouchali, jak pod klenbou vlašských ořechů zvučí a hřímá hymna Maďarů se vzpomínkami na nejslavnější boje: Košut Lájóš to nám píše, že ztratil tři regimenty ...

A burácela ta píseň za svobodu, ach, tenkrát ani panu vrchnímu županovi nenapadlo, že syn Košuta Lájóše, Košut Ferencz, stane se ministrem, a on, košutovec, zašeptal, když poslední sloka dozněla za potlesku našeho a všech hostů: "A gyózelem sok vérbe fog keriielni, vítězství bude státí mnoho krve."

Představili jsme si, že by u nás okresní hejtman tak mluvil. A z těch vážných vzpomínek vyrušil nás pan Bucsutay otázkou: "Kedves úram, mibe került ez a ruha? Milý pane, co stál ten oděv?"

Ukázal přitom na lodenové šaty mého přítele. Tato podivná otázka nás překvapila, ale vysvětlila se brzy, pan Bucsutay propálil totiž popelem svého doutníku příteli kabát na rukávě, a koktaje za chvíli cosi na omluvu, opakoval svou otázku podruhé.

Vycit'ovali jsme trapnost situace, a proto hleděli jsme ho upokojit, že to nic není, taková náhoda, jen stěh že to spraví. Málem byl by si začal nadávat, což v jeho hodnosti bylo by se špatně vyjímalo, i počali jsme chválit zdejší víno, zejména krajinu u říčky Žaly s dědinami malebně rozloženými v šumících hájích.

A chválit Maďarům jejich kraj, Maďar zapomene na všechno a poslouchá, oči může na vás nechat, upírá zrak na naše ústa, z kterých vycházejí slova "szép", krásný, "legszépebb", nejkrásnější, "nagyo szép", velmi krásný, a když jsem skončil, tu pan Bucsutay vykládal o svém rodišti tam kdesi za Veszprémem, o té dědině na úpatí Bakoně v lesích dubových, mohutných, širých, plných zkazek romantiky.

Oči mu přitom plály a svítily, když vyprávěl o dubech, které deset lidí objati nemůže, o tom, jak až k jezeru Blatenskému, maďarskému moři, hvězdy se táhnou a náhle mizí v bařinách, končí se a moře rákosí se chvěje a za ním zelenají se vlny Balatonu. A mezi rákosím a bařinami jak procházejí se stáda dlouhonohých dropů .. .

Pak prohlásil, že jsme jeho hostmi. První láhev přišla vína deset let starého, kterouž pili jsme na zdraví Maďarů, druhá láhev přišla vína patnáct let starého, vypili jsme ji na zdraví Čechů, a když jsme pili třetí láhev, dvacet let starého vína, sedělo kol našeho stolu více pánů z města, pan notář, úředníci z župního úřadu, představený města, dva důstojníci honvédští, jakýsi obchodník, kteří představili se nám tak rychle jeden po druhém, že pro ten večer nemohli jsme si zapamatovat jejich jména, která později nám dobře utkvěla v paměti, neboť ti všichni pánové byli celý týden našeho pobytu v Zala-Egerszegu našimi přáteli, kteří sdíleli s námi všechny radosti a strasti v městě samém i v okolí.

Nálada toho večera byla výborná. Zасыpávali nás otázkami, pili na naše zdraví, opět se nás ptali a vím, že přítel Kubín, unaven těmito otázkami, zdali jsou v Čechách vlci, jak mnoho prší, zdali Vltava má mnoho ryb a podobně, odpovídal na každou později česky: "Sviňobrodská zeleň!" K čemuž já dodával vážně: "Až igaz! To je pravda."

Bylo to obdivuhodné, jak nám rozuměli před dvanáctou hodinou noční, když jsme mluvili česky.

Přítel Kubín vykládal důstojníkovi od honvédů Česky, že v Praze je Spálená ulice, kteráž má od toho název, že vyhořela.

A důstojník odpověděl: "Tudok, rozumím."

Přednosta města zpíval podivnou píseň o kuchařce, kterou cikáni okradli o devět zlatých, a dodnes nevím, zdali to byla improvizace či zdali jeho kuchařku skutečně okradli, jako nevím, že prý jsem od dvanácté hodiny říkal panu Púspókoví, že vypadá jako slečna Růženka od Fleků.

V půl sedmé políbili jsme se se všemi, kteří nás doprovázeli až do našeho hostinného pokoje v prvním patře u Silného Jana, přičemž strčili nám do pokoje láhev vína, čímž ukončena večerní kapitola a nastala noční...

KONFERENCE DELEGÁTŮ STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA S VYNIKAJÍCÍMI UHERSKÝMI POLITIKY

Maďaři mají smysl pro politiku. Říká se, že u nás se politizuje u džbánu - ale Maďaři politizují u vína. Pivo nikdy neučiní člověka tak politicky vyspělým jako víno, neboť: „En oinó alétheia - ve víně jest pravda. A Maďaři hledají tu pravdu tak dlouho, až spadnou pod stůl. Když u nás spadne někdo pod stůl, tak už nemluví. Ale Maďaři ještě pod stolem politizují. Ve svých konferencích s vynikajícími maďarskými politiky viděli jsme několik takových případů. V Nagy Mártonu okresní královský notář Barabás ještě pod stolem křičel: „Éljen a Kossut!“ a pronesl právě leže pod stolem jednu ze svých nejlepších politických řečí. Wágner myslil tenkrát, že ho musí napodobit, spadl pod stůl a řval: „Ať žijí Maďaři, sláva Čechům!“ Byla to tehdy nezapomenutelná politická konference. Cikáni stále hráli „Kossut Lajos až bigentes - Košut Lajos to nám píše, že ztratil tři regimenty“. - Účastníci přitom neztráceli regimenty, ale rovnováhu na židlích, kývali se z jedné strany na druhou, a když i padali ze židli, do posledního dechu křičeli: „Éljen a Csehek, éljen a Kossut!“ - Klofáč tenkrát svou návštěvou v Pešti výborně nám prorazil tu cestu. A do toho chaosu vpadl tenkrát v Nagy Mártonu župan stolice vážské István Vargay nezapomenutelnou řečí, ve které prohlašoval, že Češi a Maďaři jsou jeden národ, odlišný sice řečí, ale národ, který se již léta přátelsky stýká mezi sebou. Čeští fotbalisté hrají v Pešti, maďarští v největším městě Čech, ve fõvarosi Pragaban a Isten hoszta három legnagyon ember Nagy Mártonba! Éljen a Kossut, éljen a Csehek. Bůh přivedl tři nejlepší Čechy (totiž nás dle všeho) do Nagy Mártonu, nechť žijí Češi! Sláva Kossutovi!

A přistoupiv k cikánské hudební bandě, zvolal, aby primas zahrál na housle českou národní hymnu. „Rozumíme, velkomožný pane,“ řekli cikáni a spustili: „Jeszcze Polska niezginieła.“

Pak to všechno vstalo a podpírajíce se navzájem, vykřikli rázem: „Edy pohárt sár! - Vrazme do sebe sklenici vína!“

A v tom slavnostním okamžiku, když jsme pili ex, velebně se nesla hospodou naše česká hymna Jeszcze Polska niezginieła. V té chvíli Wágner, ležící pod stolem vedle pana královského notáře, pumpl toho o deset korun. Dodnes jest mi záhadou, jak to provedl, poněvadž neznal ani slovo maďarsky a druhý ani slovo česky. Kubín se vztyčil, a rozohněn vínem, pronesl svoji panenskou politickou řeč česky:

„Slavní magnáti, ctění Maďaři! Velectění přátelé, vidím, že slovatný královský notář leží pod stolem jako ta nejhorší svině z bakoňských lesů, když se válí po žaludech.“

„Éljen,“ zařvali Maďaři.

„A podívejme se,“ pokračoval Kubín, „jak vypadá tady ten vrchní župan stolice. Vždyť ty ses učiněná karikatura, pitomče! Oči máš jako tele, uši jako osel, to jsi pěkně královské úředník. Co na mě koukáš jako vůl na nový vrata? To se ti to líbí, vid’?“

„Éljen,“ vykřikli Maďaři.

„Tak vidíte, vy pitomci, já vám tady nadávám, inu, jste beze všeho hlubšího vzdělání“ - a máchnuv pěstí, zesílil hlas: „Vy darebáci, neumíte ani česky.“

"Éljen, éljen," ozvalo se místností, a když se potlesk utišil, povstal jsem a promluvil jsem:

"Éljen Kossut, éljen a haza! - Ať žije vlast! Co je vás tady, jste všichni opilí pod obraz boží, a kdyby se vás někdo teď zeptal, co to je sviňobrodská zeleň, tak byste mu to nemohli vysvětlit za živého boha" (bouřlivý potlesk). "Sviňobrodská zeleň je jed, vy chytráci! Obsahuje v sobě otrušík, tak, teď to víte a dejte nám pokoj. Ten váš Košut také to jistě nevěděl" - (bouřlivé volání "Éljen a Czehek! Ať žijí Češi!"). "Tak, teď už toho mám dost, abych se s vámi bavil. Nazdar!"

Pak hráli zas Jeszcze Polska niezginiela a nakonec uvítalo ranní slunce všechny účastníky politické konference pod stoly i na stolech.

A když jsme z Nagy Mártonu odcházeli dál za svým velkým politickým posláním, zastavil nás na chodbě číšník a řekl správnou češtinou: "Já jsem Bohuslav Koudelka z Heřmanova Městce." - To byl ten Maďar, který nejvíc tleskal a křičel éljen.

SLEČNA SLÁVA

Do Nagy Mártonu, kde se konala ona památná konference, došel mne pohlední lístek z Prahy tohoto obsahu: "Milý Grýšo! Víte, že jsem byla včera na Prodané nevěstě v Národním divadle? Vaše přítelkyně Sláva." A dál stálo: "Tož bylo to krásné, seděla jsem na galerii."

Víc toho tam nebylo. Čekal jsem, že bude tam zmínka o Rutkovi, záhadném ženichu slečny Slávy, neboť ona měla ten zvyk, že ve psaních na svého ženicha vždy mu psala o mně, a mně zas o Rutkovi nebo bratranci Loosovi, a ták to všechno pletla dohromady.

A kdo to byla ta slečna Sláva? To byl typ venkovské dívky, toužící po tom, aby v očích celého okolí byla považována za emancipovanou. Přitom velice romantická, sentimentální. Kromě toho lhala, zaplétala se do různých malých milostných poměrů, byla toho mínění, že se jí každý musí kořit, chtěla od pánů, s kterými se stýkala, jen přátelství a nikoliv lásku, zpívala romance a árie z oper, milovala hudbu, zastavovala své skvosty, když její kvartýrská neměla na činži. Dlužila se, aby mohla chodit do divadla, koukala vždycky tak nevinně jako svatá Alžběta, pila pivo a víno, chodila do ženského výrobního spolku, byla z Moravy, tvrdila, že je o čtyři roky mladší, žila v samých intrikách, hrála na piano, a když k tomu zpívala píseň Rudé růže, tu plakala, prodávala školní knihy, neučila se, propadala, milovala Rusy, chodila do pravoslavného ruského kostela, hovořila rusky, aby lidé mysleli, že je Ruska, milovala vyšehradský hřbitov a u hrobu Boženy Němcové učila se zeměpisu na nejbližší hodinu a plakala, trhala pampelišky na hřbitově a sušila je v atlase, ctěla d'áčka zpěváčka, vousatého Vaňka od Svatého Mikuláše, chodila do pravoslavné Besedy, nosila mrtvého kanárka své kvartýrské po dva dny v penálu a nakonec ho zahrabala do země na hrobu Boženy Němcové na Vyšehradě. Chodívala do lesa a zpívala zamilované písně, zamilovala si hru na citeru a hrála na ní kozácké válečné popěvky, vypůjčovala si knihy a nevracela je, myslela o sobě, že je D'Artagnan ze Tří mušketýrů, kouřila cigarety, jedla vášnivě ráda cukroví a říkala mazlivě tož a zdobňovala jména svých známých, nakonec učila se zpěvu a ve své naivnosti vdala se nakonec za člena jednoho sboru divadelního, který stavěl kulisy. Taková byla slečna Sláva.

Od ní byla tedy ta přátelská vzpomínka do dalekých Uher. Uznala za vhodné potěšit mne sdělením, že seděla krásně na galerii při Prodané nevěstě.

Byla to taková dobrá duše. Jednou jsem byl nemocen a tu mně napsala, že včera snědla tři indiány a že zpívá teď z opery Tosca jednu árii.

To právě přišel na ni takový záchvat přátelství, kdy říkala: "Všichni na mně chtějí lásku, a já chci umění." A když to na ni přišlo, jedla indiány a zpívala árie z oper.

Kdo chtěl na ní lásku? Nikdo, o kom mluvila. Ona však ve své cudnosti hned nabízela přátelství. A když ho už nabídla, pak si ho nedala tak snadno vymluvit. Přátelství takové dívky je něco hrozného.

Já jsem to zkusil nejlíp a ještě dnes mně po zádech běží mráz, když si na to vzpomenu.

Kam jsem se vrtnul, už tam byla. Teď vypátrala, že jsem v Uhrách, a bude mne bombardovat po uherských poštách podobnými přátelskými pohlednicemi, a to jen proto, aby mohla napsat: "Milý Grýšo!"

Ona byla tak poetická, ale jak jsme se spolu seznámili, v tom byla hrozná próza.

Šlo předně o kalhoty. To bylo dva roky před naší misionářskou poutí. Vracel jsem se tenkrát z Polska pěšky do Prahy, přes Těšín, Frýdek, Moravu.

Když jsem přišel do Frýdku, vypadal jsem tak, že mne zavřeli a nepustili, až přišly z domova peníze na cestu. Měl jsem z Moravské Ostravy ject vlakem do Prahy, ale přišla do toho na nádraží nějaká partie karet.

Ráno jsem měl 30 haléřů a musel jsem jít z Moravské Ostravy do Prahy pěšky.

Tak jsem se spojil se dvěma vandráky a šli jsme fechtem po markrabství.

Řezníka nám chytili četníci ve Fulneku. Zbyl jsem s obuvníkem a rozdělili jsme si vždy každou obec. Levou stranu jsem měl já, pravou on. Tak jsme s klidným svědomím sbírali krejčárky, knedlíky, kusy chleba, mléko, až po Helštýn nad Bečvou.

Na levé, mé straně, byla škola. Tam jsem přišel právě po poledni. "Má poklona," řekl jsem panu učiteli, "jsem spisovatel Jaroslav Hašek z Prahy a prosil bych o něco od oběda, a jestli máte nějaké kalhoty." Ten dobrý muž nemohl se dlouho z toho vzpamatovat, a když jsem mu vyličil své osudy, nejenže mně daroval kalhoty po podučiteli, který zemřel na tyfus, ale pozval mne k obědu, vyvádnuv mne, abych se převlékl a vykoupal ve vaně na zahradě.

A tam jsem se seznámil se slečnou Slávou. Ubožačka, když mne totiž viděla upravovat si toaletu, s výkřikem hrůzy vběhla do školy a křičela: "Tatínku, nějaký vandrák se nám svlíká na zahradě!"

Otec ji upokojil, že to není vandrák, nýbrž pan spisovatel Jaroslav Hašek, který se jen nešťastnou náhodou ocitl v takové situaci.

A když jsem přišel k obědu, řekla mně přímo slečna Sláva: "Budeme přáteli." Tak to na její romantickou povahu účinkovalo.

A odpůldne jsem odešel pryč od nich, abych nastoupil cestu do Prahy, kam jsem se po mnohých útrapách za čtrnáct dní šťastně dostal.

A za rok nato v dubnu byl průvod ševců od Primasů v Praze na nuselskou Fidlovačku.

Náhle mne nějaká slečna zatahá za kabát a řekne: "Tož, vy jste pan Hašek, co se u nás svlíkal na zahradě."

To byla slečna Sláva, která přišla do Prahy studovat, a v romantismu a v poetické náladě neopomenula podívat se na táhnoucí ševče.

Od té doby její přátelství připravilo mně trpké chvíle, neboť mně byla stále v patách.

Našla mne všude a to ji utvrzovalo v tom, že naše přátelství je velice pevné.

Vyhýbal jsem se jí, a přece mne našla. Naštěstí namluvila si jednoho Angličana, Němce ze Saska, a já svou ženu. A byl konec.

MÁJOVÉ VÝKŘIKY

Aby bylo úplně jasno, jaké duševní proudy na začátku založení strany mírného pokroku v mezích zákona háraly tenkrát v nás, pravím, že nebylo tehdy snad jednoho mladého muže, který by v té době, která měla zrodit novou stranu, nepsal verše.

A v tomto novém proudu nových idejí objevila se také na knižním trhu tenkrát dvaatřicetistránková sbírka veršů pod názvem: Májové výkřiky. Vydali jsme ji s Ladislavem Hájkem Domažlickým nákladem J. Sólcha, Praha II. - 313. Na jedné straně vždy stálo: Ladislav H. Domažlický, na druhé Jaroslav Hašek. Bylo to tolik skromné, jen šestnáctkrát bylo jméno každého z nás v oné sbírce veršů, nepočítaje titul, to by bylo osmnáctkrát, a pak jsme si věnovali každý čtyry básně, tak tam každý byl zvěčněn jménem dvaadvacetkrát, ačkoliv každý přispěl do té knížky jen třinácti básničkami. Byly to verše uchvacující. Hájek pěl: "Byli jsme tolik veselí, nám tepny divně bily, já řval jsem jako šílený, též vy jste řvali chvíli." Když se tedy vyrval, já mu odpovídal na druhé stránce:

A karty leží pod stoly zde dole, my ferbla od večera stále hráli, spi na stole dva, kteří již se zpili, a jeden z nás, jenž na zem pád, a krčmář nosí pivo stále, kdos melodii tvoří ku finále a nikdo nás snad nemá rád.

Jakpak by nás měl rád, když takhle jsme zpívali, ale my jsme neustali a pěli dál:

Přírodou jdeme veselí dneska, vítáme jaro, jež je tak krásné, srdce nám volně, svobodně bije, křičíme, pějem revoltní básně . . .

A stromy, když viděly tu naši dvojici, tu chvěly se pohnutím a:

sypou nám v cestu květy své bílé,

a slunce září, vesele zírání

na nás, již jdeme v mohutné síle.

Párek básníků šel tedy v mohutné síle, ale nepřátel bylo dost. Museli jsme se ozvat a vysvětlit to, kdo vlastně má v tom prsty a nejvíc nás nenávidí:

Jenom to město, z něhož jsme vyšli

s komíny všemi zuří a kleje, ozvěna

v lomech před námi zase divně si

brouká, divně se směje.

Bylo to tedy město, které na nás zuřilo se všemi komíny. Komín - to bylo vzato symbolicky. Tím komínem mínili jsme totiž onoho nešťastného majitele knihtiskárny, který nám ty verše vytiskl.

Jméno nakladatele Sölch jsme si sice nevymysleli, ale jednoho dne se usnesli, že když někdo pod verše napíše "nákladem vlastním", že lidi nad tím přirozeně ohrnují nosy, i kdyby to byly básně, ku kterým se má veřejnost přece jen chovat slušněji než vůči nějakému raubířskému románu, a že nám nezbývá nic jiného než dát tam nějaké cizí jméno, nějakého cizího pána jako nakladatele.

A tak jsme si vybrali hokynáře J. Sölcha, Praha II. - 313, kterého jsme vůbec neznali. Na procházce jsme si tu firmu opsali a od té doby neměl nás jisté také rád.

Představte si, že majitel tiskárny, když jsme již vylákali všechny exempláře z tiskárny, podepsavše mu směnku, že mu zaplatíme za tisk do tolikátého a tolikátého, přirozeně nemohl mít žádných nadějí, když uplynul měsíc onoho tolikátého a tolikátého, a šel po nakladateli jako kočka po myši.

Dobry hokynář Sölch, když došlo k návštěvě majitele knihtiskárny, plakal hořce, co si to o něm lidi myslí, že by se tak dalece spustil a vydával nějaké básně jeho nákladem, křičel, že byl vždy poctivej a že vydával jen svým odběratelům knížky na dluh. A když mu to ukázal tiskař vytištěno s úplnou adresou: Nákladem Josefa Sölcha, Praha II., Karlovo náměstí 313, dostal tanec svatého Víta. Tento tanec má posud a je mrzák navždy a bylo mu tak jako v mé básni v té nešťastné sbírce.

Břízo, má břízo, čas, svět mi vyrval z duše mé jas, nemocný stojím, na světly hledím se smutkem den. Břízo má, břízo, za zimní doby vzpomenu někdy na tvůj snad kmen.

Jsem přesvědčen, že hokynář Sölch na břízu ovšem a její kmen nevzpomínal, nýbrž na dva holomky, na mne a Ladislava H. Domažlického.

A ten faktor s majitelem tiskárny byli den co den u toho ubohého hokynáře, po okolí se vypravovalo, že se hokynář Sölch zbláznil, že vydává na stará kolena básně lidem, které vůbec nezná, a že teď se mu to vrazilo do hlavy.

Už znal z paměti celé Májové výkřiky a křičel: "A tohle že jsem vydal, tohle svinstvo:

*Večerní písně nepějem,
často se hlučně zasmějem,
neslušné tisknu k sobě ji,
vzpírá-li se, hned zakleji,
ni nelíbá ni ji na líčka,
vždyť lump jsem - ona fabrička.*

Tak já jsem tedy lump a ona fabrička!", řval v krámě od rána do večera, pak náhle jednoho dne zvolal:

"Chacha - chacha, směj se, drahá, kdo ví, kdy se sejdeme, jaro prchne, lásky ví aha do podzimu najdeme."

A když přišli ho z tiskárny upomínat, smál se chacha, chacha a dostával zvláštní křeče a v jedněch těch křečích volal: "Podejte mně L. H. Domažlického, nuž a Jaroslava Haška!" Za podobného záchvatu dorážel jednou na něho popletený majitel tiskárny: "Mějte rozum a zaplaťte těch osm set exemplářů!", a tu ubohý hokynář zvolal: "Tak to tedy zaplatím!"

Svědék tu tedy byl a fendovali ho.

My jsme však těch 800 exemplářů rozprodali za půl roku po hospodách a při té příležitosti seznámili jsme se se spisovatelem Janem Ostenem u Fleků, který si koupil hned dva exempláře.

NEJTlustší ČESKÝ SPISOVATEL JAN OSTEN

Doba, kdy čeští spisovatelé bývali hubení, je již bohudíky za námi. Nyní nastává nová epocha české literatury. Čeští spisovatelé mohou se směle zúčastnit závodů nejtěžších mužů o ceny. Ovšem nesmí se dle tloušťky soudit na produktivnost spisovatele. Nejtlustší český spisovatel nemusí právě napsat také nejlepší věci. Jisto však je, že hubený literát nemá v Čechách žádné šance.

Když jsem kdysi redigoval za redaktora, který byl na dovolené, zábavnou přílohu jistého listu, první pohled na autora mi stačil, abych věděl, zdali jeho příspěvek jest přijatelný, čili nic. Když jsem viděl hubeného člověka před sebou, tu každý z těch hubených mužů vykládal, že jeho práce jest prvotřídní a že jistě dodá lesku naší příloze; tak například mluví František Šafr. (Je strašně hubený.) Soudil jsem tedy takto: Když jsi hubený, tak ti literatura asi moc nevynáší; a proč ti nevynáší? Poněvadž tvoje práce jsou dle všeho prachmizerné. - "No, uvidíme," říkal jsem a třeba ještě před ním jsem to hodil do koše. Jaká rozkoš je však pro redaktora, když přijde tlustý spisovatel, který dovede svou tloušťkou své práce reprezentovat. To ani nemusíte číst jeho práce, jen napíšete ‚borgis‘ a pošlete do tiskárny a víte tedy předem, že jest to práce prvotřídní.

Jan Osten proto také donáší své příspěvky do redakcí osobně a většinou jsou to práce, až na fejetony v Národní politice, velice dobré a vydělá si tak hezkých pár zlatek do roka. Dnes pravý český spisovatel nepíše krví, ale sádlem. Redaktor nemůže takovému tlust'oučkému sádelnatému spisovateli nic odepřít.

Kdysi náhodou dostal se mně do ruky Münchener Zeitung. Ku svému úžasu četl jsem tam tuto zprávu:

"Aus der Ausstellung der Dicken. Zum Schlusse der gestrigen Ausstellung dicker Männer veröffentlicht Direktion děs Klubs folgendes: L Preiss, goldenen Becher erhielt Johan Osten, Schriftsteller aus Prag."

To jsou tedy cesty Jana Ostena do Mnichova. Odtud vznikly jeho Listy z Bavor, ve kterých Osten píše o Mnichovu vždy s nejlepším nadšením, každoročně zmiňuje se o tom, jaký pestrý život panuje v královském pivovaru, a jest také dosud největší český znalec mnichovského piva.

V Simplicissimu objevil se kdysi veselý obrázek z mnichovského dvorního pivovaru, kde malíř Thóma hledal sy-žet ku svým črtám. Tlustý muž, sedící na sudě, praví k sklepnici: "Heute schmeckt es mir nicht. Kann i'nach zehntem Maas ka' Durst kriagen!" Ku svému překvapení poznal jsem v tom dobrém muži na obrázku Jana Ostena. Znalí ho tam všechny sklepnice v Hofbräuerei jako stálého hosta, každý rok pravidelně dvakrát usedá na svůj vlastní sud v pivovaru dvorním v Mnichově a přemýšlí, kolik má tady v Mnichově vypít piva, aby na sebe nabral opět nějaké kilo, aby v pražských redakcích budil větší respekt. A když nesedí v pivovaru v Mnichově, sedí u Fleků, kde spřádá s viržinkou v ústech náměty ke svým svižným a poetickým pracím z ovzduší aristokracie. Ve svých pracích píše s oblibou o lidech elegantně hubených. Jeho hrdinové jsou sportsman, hrají tenis, jezdí na koních, milují komtesy, skáčí do vody, aby zachránili své nevěsty, zadržují splašené koně, zatímco tvůrce toho všeho musí si vybírat tu nejsilnější židli, aby se pod jeho tloušťkou a tíhou neprolomila.

Odpůldne pak můžete se s ním setkat ve vinárně, kdež s kanibalskou rozkoší pojídá slaninu, spřádaje v duchu nové románky z ovzduší hubených šlechticů a jejich hubených lásek.

NAGYKANIDŽSKÁ IDYLA

Úkolem tohoto spisu není naprosto předvésti čtenářům popis krajiny, nýbrž stručně seznámit čtenáře s osobami, s kterými jsme se na svých cestách setkali.

My byli vlastně první stranou politickou, která vyslala do ciziny své zástupce, aby tam v cizině pečlivým studiem politických, hospodářských, národnostních a sociálních poměrů získala zkušenosti, které by bylo možno uplatnit v programu strany.

Teprve později, po nás vyslali realisté Masaryka do Ameriky a za řadu let sociální demokraté dr. Soukupa taktéž do Ameriky. A oba dva vrátili se s četnými zkušenostmi; Masaryk přinesl do Čech novou ideu, aby se totiž i u nás někdo uchopil té myšlenky, přestovat na polích druh kaktusových rostlin, jejichž plody jsou velice chutné. A dr. Soukup vyjádřil své zkušenosti touto krásnou, ale trochu podivnou větou: "Zbudujem si svou vlastní Niagaru a můžeme hybnou elektrickou silou zásobiti celé Čechy."

My tedy, procházejíce uherským královstvím, všímali jsme si bedlivě poměrů v obyvatelstvu. Tak kupříkladu nabyli jsme zkušenosti té, že i lidé, kteří se nepřevlékají, dosáhnou vysokého stáří. V Kórmentu ukazovali nám stoosmiletého sedláka, který sedmdesát osm let chodí v ovčím kožichu. Před padesáti léty spadly mu poslední jeho gatě s těla a poslední jeho košile.

V tom kožichu spí a ze spodního prádla zbyl mu jen provázek kolem pasu, kterým si přivazoval podvlékačky. A muž ten kromě toho podpírá svou osobou ono sociální heslo: Špína cti netratí, neboť jest přes šedesát let starostou. Velice důležitým poznatkem na naší cestě ze Šoproně do Velké Kanidže, kde se nejdéle udržel pašalík turecký, bylo, že nejspokojenější lidé jsou právě ti, kterým násilím nebyla vnučena vzdělanost.

Ve stolici šoproňské, ve vážské až k Blatenskému jezeru a po celém Balatonu, v celém Bakoni jsou půdy velice úrodné, sedláci zámožní, ale škol jest tam velice málo. Neumějí číst ani psát a obchod s obilím a dobyt看em provozují tak chytře, že se ošidit nikým nedají. Na vzdělaného člověka dívají se tam s dávkou oprávněného podezření, že je to zloděj, a mají úplně pravdu. V Kiralyhegyi učitel ukradl obecní kasu. Nejslavnější zloděj koní ze všech tří komitátů Savanyi studoval teologii. Z toho je vidět, že vzdělanost často škodí, alespoň okolí. A když jsme přišli do Velké Kanidže, poměry tam byly úplně převráceny. V tomto nevelkém městě soustředila se všechna inteligence a jeden druhého tam okrádal.

Tamější vrchní soudce byl právě v disciplinárním vyšetřování, poněvadž vrchní župan rozdělil se s ním o nějaké peníze, které komitát věnoval na stavbu nemocnice. Nejlepší bylo, že vrchní župan sám vyšetřoval svého společníka. Farář tamější zakoupil si ze sbírek na opravu městského kostela velkou vinici směrem k Marakézu, kterou prodal se ziskem židovské společnosti vinařů. Když to viděl vrchní rabín, uznal za vhodné následovat příkladu svého katolického kolegy a uspořádal velkou sbírku mezi četnými a zámožnými souvěrci v Kanidži na vystavění nové synagogy. Když ty peníze měl pohromadě, tu s nimi utekl do Itálie. Vrchní policejní komisař měl pak nějakou ošklivou úplatkovou aféru, poněvadž za dosti velký obnos zastavil vyšetřování s bratry Zárky, kteří vynikli tím, že svého otce kvůli dědictví uškrtili.

Za takových poměrů přišli jsme do onoho nešťastného města s doporučením na sládku pana Znojemského, kteréžto doporučení bylo od Augustina Eugena Mužíka, osobního přítele tohoto muže z dob studií.

Když nás srdečně uvítal, rozhovořil se o poměrech a řekl: "Jo, tady je pěkná idyla. Aféra za aférou a ani já nemám čisté prsty. Já zas podplácím finančníky," a poté s velkým zájmem vyptával se nás na svého přítele Augustina Eugena Mužíka, básníka a spisovatele.

Vyprávěl jsem mu tedy o něm, jak ho znám. "A je pořád ještě takový bručoun?" tázal se pan Znojemský. "Ale to je, to je "

AUGUSTIN EUGEN MUŽÍK

Má první literární tvorba spjata jest dosti úzce s tímto vynikajícím básníkem a spisovatelem českým.

Dodnes vidím, jaký dojem na mne udělal u Ottů, v redakci Besed lidu a Světozoru, které tenkrát redigoval (dnes rediguje jen Světozor a Besedy lidu má Karel Vika). Napřed jsem musel jít po tmavých schodech starého domu nakladatelství Ottova. Nesl jsem pro Besedy lidu nějakou povídku ze Slovenska. Tenkrát byli Slováci v módě. Víím, že jsem tam šel s úmyslem při prvním spatření slavného redaktora hned ho požádat o zálohu, a požádat ho tedy, aby si práci laskavě ihned přečet a poukázal mi nějakou tu korunu. Tak jsem vstoupil do

prvních dveří a bylo to tam jako v audienčním sále nějakého panovníka. V první místnosti u stolu seděla hubená dáma, redaktorka nějakých ženských novin, naproti ní seděl nějaký mladík korektor, který se stále na ni uděšeně díval.

"Je prosím pan redaktor Augustin Eugen Mužík přítomen?" řekl jsem co možno uctivě s hlubokou poklonou.

"Je, jděte dál," odpověděla dáma.

Šel jsem do druhé místnosti, kde seděli dva páni. U jednoho stolu seděl pan Loukota, redaktor Pražských hospodářských novin, tomu jsem se uklonil a řekl: "Je prosím přítomen pan redaktor Mužík?"

"Jděte dál," řekl pan Loukota.

Tak jsem šel k tomu druhému pánovi na konci místnosti, poněvadž jsem osobně doposud Mužíka neznal. Ten stůl s tím pánem, to byla Zlatá Praha, a ten pán, to byl Oliva. Jak jsem k němu přišel a řekl: "Mohl bych mluvit s panem redaktorem Mužíkem?" "Jděte dál," zvolala Zlatá Praha. Teprve jsem si všiml, že na konci jsou malá dvířka v tapetové stěně, která mně připadala jako nějaký tajný vchod do mučírny. Tak jsem zaklepal jednou, nic. Podruhé zas nic, a když ani počtvrté se neozvalo vstupte, vzal jsem za kliku a vstoupil.

Od stolu u okna pohlédl na mne zuřivě nějaký zarostlý obličej se skřípcem a se zlatou obrubou a hluboký hlas řekl: "Nemůžete zaklepat?"

"Já jsem, prosím, klepal."

"Ale neklepal jste, neklepal, to bych to musil slyšet, to není žádný způsob, takhle přijít do redakce. A co vlastně chcete?"

Mluvil se mnou tak, jako se mluví v kanceláři obecního úřadu s nějakým nepříjemným strážníkem z obecní pastoušky.

"Dovolil jsem si, pane redaktore, zde přinést takový obrázek ze Slovenska, kdybyste ho snad ráčil uveřejnit po přečtení v Besedách lidu."

A položil jsem mu rukopis na stůl, kde byla halda rozházených papírů, a zůstal jsem stát pokorně, s nejponížejším výrazem v obličejí, a díval jsem se úpěnlivě na toho muže, o kterém jsem věděl jen tolik, že je z českého jihu.

"Pane redaktore," řekl jsem, "vy ráčíte být můj krajan. Já jsem z Mydlovar, tam je několik Mužíků." - Nebvla to pravda, ale... "Hostinský František Mužík. to je, pane redaktore, můj strýc a jeho bratr, ten se přiženil do..." (kdybych si byl tak mohl teď vzpomenout to místo, kde se Mužík narodil).

"Nebylo to do Svinar?" řekl Augustin Eugen Mužík. "Tam mám tetu."

"Františku, že ano, prosím."

"Ne Františku, Annu, Annu. Teta Františka, ta je v Kozovarech."

"Ano, pane redaktore, v Kozovarech, to je tak tři hodiny cesty od Mydlovar a má mého bratrance."

"Tak to je ten kulhavý Volešňák, no jo, teď už vím, teď už se pamatuju," zvolal Augustin Eugen Mužík, vytahuje z kapsy pouzdro na viržinka, podal mi jedno a řekl: "Tak si zakuřte. No, to je hezké od vás, to je hezké. Kolikpak má Volešňák dětí, kolik?"

Nevěděl jsem, co říci, tak jsem vyhrkl: "Osmnáct."

"Cože, osmnáct?"

"Ale ne, pane redaktore, osmnáctého minulý měsíc se mu narodilo třetí."

"Ale vždyť já vím sám o pěti."

"Ovšem, pane redaktore, ale tohle se mu narodilo třetí živé. Ostatních pět bylo mrtvých. On má vůbec neštěstí. On přišel o krávu, pane redaktore."

"Tak on tedy má vedle kupectví ještě hospodářství."

"Jenom docela malinké, pane redaktore."

"No, to jsem rád, to jsem rád. Vy se tedy jmenujete Mužík, že jo?"

"Ne, prosím, já se jmenuji Hašek. Moje nevlastní matka se jmenuje Mužíkova. A já jsem z druhého manželství s panem Haškem."

"To je dobře, to je dobře. No, a jak tady v Praze, to vy studujete, že jo?"

"Velice pilně, velice pilně, pane redaktore, ale bohužel moje peněžní prostředky nejsou veliké a já se tak protloukám, taky trochu píšu."

"No, jen pište, hochu, pište. Já si to hned přečtu a uvidím, jestli se to hodí."

Podíval se do toho, rychle to přelétl a řekl: "No, tak já vám to dám do nejbližšího čísla. A vy byste chtěl nějakou zálohu, že jo? No, tak víte co, poukážu vám tedy deset korun a ostatek dostanete vyplaceno, až to vyjde."

Tak jsem tedy pomocí toho Volešňáka z Kozovar navázal styky s Besedami lidu a Světózorem. Děkuji mu tímto vše.

POKRAČOVÁNÍ IDYLY NAGYKANIDŽSKÉ

Vím byly kdysi ve středověku kláštery, tím dnes jsou pro cestovatele pivovary. Tam utíkají se všichni, kteří touží po duševní i tělesné potravě, a jest význačné, že takovými pravými duchovními pastýři lidí znavených jsou čeští sládkové. Českého sládka najdete všude. Když Kollár pěl, že Slované jsou od Šumavy k Tatrám, od Krkonoš k Uralu, byl na omylu. To jsou

čeští sládkové tak rozšířeni. A daleko za Ural na východ všechny pivovary v Číně mají čeští sládkové v rukou. V Kantoně žije sládek Veverka, v Pekině Hrazdíra a všichni ti sládkové Češi vynikají svou pohostinností měrou neobyčejnou. A nyní si představte, že k takovému sládkovi v cizině přijde Čech. Každý český sládek má dobré srdce i vůči cizímu. Jakpak by ho neměl k Čechům, ku svým krajanům, kteří nelitujícě několika tisíc kilometrů, přicházejí k němu, aby viděli jeho milou tvář, aby si s ním pohovořili a pověděli mu co možná podrobně, co je v Čechách nového.

Když tedy pan sládek Znojemský ve Velké Kanidži vypověděl nám osudy toho nešťastného města, otázel se nás, jak se lidem v Čechách daří, co je nového v Praze, a tu Kubín odpověděl, že než jsme vyjeli z Prahy, spadl na Žižkově kominík Vavroušek ze střechy do dvora, ale že zranění jeho není tak vážné, že bude zachován při životě, potom že, jestli pan Znojemský ví, kde je novoměstská záložna v Praze, tak tam že ta firma Marie Šponarová upadla do konkursu. Ale že to není také nic vážného, že bude také zachována při životě. Pak jsem já řekl, že Petřín ještě stojí, ale že ho asi budou bourat a že rozhlednu chtějí přenést na vrch Žižkov. Tak v příjemném hovoru ubíhal nám čas do oběda a po výtečném obědě šel s námi pan Znojemský do okolí města prohlédnout si jeho památnosti. Dovedu si představit radost takového Čecha v cizině, který může ukázat krajanům něco nového, co ještě neviděli. Tak nám ukázal za městem na kopci zcela dobře zachovanou a opravenou šibenici. Ta šibenice je prý z časů, kdy Turci byli ještě pány pašalíku velkokanidžského. Po jejich vypuzení učinil tehdejší starosta města slavný slib Panně Marii, že každého roku bude město pečovat o udržení šibenice, a bylo to také zapsáno do análů městských s tím slavnostním prohlášením, potvrzeným tenkrát císařovnou Marií Terezií, že město má na věčné časy právo každého Turka, který přijde do Velké Kanidže, na té šibenici pověsit. Toto privilegium bylo s jinými privilegii potvrzeno i císařem Leopoldem a jest tedy dosud v platnosti. Asi před deseti lety přišel do Kanidže jeden Turek. Sotva se to rozhlásilo, zmocnili se ho strážníci městští a přečetli mu ono právo městské, každého Turka pověsit. Ve slavnostním shromáždění městského zastupitelstva byl nad Turkem vynesen rozsudek trestu smrti provazem, který mu byl změněn na vypovězení z města na věčné časy. Turek si to nedal líbit, a když přijel do Pešti, stěžoval si na tureckém vyslanectví. Ministr spravedlnosti nařídil nejpřísnější vyšetřování celé události. Do Velké Kanidže přijela komise, aby záležitost vyšetřila, a současně přijel též turecký vyslanec. V městě nastalo pravé pobouření, neboť vláda sáhla městu na jeho privilegia, a také dopustila se té chyby, že připustila, aby druhý Turek už přišel do města.

Vypukly vážné nepokoje, lid se srocoval a vytloukl okna v hotelu, ve kterém bydlel turecký vyslanec s komisí. Bylo to právě před volbami do uherského sněmu a tak se stalo, že zatímco komise tu věc vyšetřovala a turecký vyslanec umíral čtrnáct dní strachy, že komise uzná ono privilegium městské, město volilo opozičně první den, neboť volby v Uhrách konají se po tři dny, a tato opoziční volba měla dokumentovat, že město nedá si své právo vzít ani vládní komisí. Vláda potřebovala tenkrát každý mandát, aby udržela ve sněmu většinu, a proto ministr spravedlnosti hleděl zachránit, co se dalo. Telegrafoval tedy státní komisi stručně: "Uznat všechno, ať jde Turek ke všem čertům." A tak Turka pověsili a vládní kandidát volbu vyhrál.

DALŠÍ DOPIS Z MISIONÁŘSKÉ CESTY

Slavnému výboru stran v mírného pokroku v mezích zákona u Zlatého litru

Na chorvatských hranicích . . .

Dlouho již jsem Vám nepsal, jak se nám dařilo poslední dobou. Posledně Vám psal Hašek z Velké Kanidže, kde jsme byli hosty sládka Znojemského, který jest, jak známo, přítel Augustina E. Mužika. Mohu Vám nyní oznámit, že mezi mnou a Wágnerem z jedné a Haškem z druhé strany panuje jakýsi napjatý poměr. Příčinu toho sluší hledat v tom, že Hašek dbá velice na dobrý takt, čímž způsobil velké nedorozumění mezi námi a panem sládkem Znojemským a uspíšil náš odchod z tohoto pohostinného místa. Věc se zběhla takto: Na naši počest byl uspořádán v salóne pana Znojemského večírek, ku kterému se dostavila celá zdejší česká kolonie, asi deset pánů, pět dam starších s šesti dceruškami, již odrostlejšími. Pak sládek Znojemský mne upozornil, že jsou to dámy velice mladé, ale již vyspělé, načež Wágner vyslovil všem těm matinkám své potěšení nad tím, že tady všechno tak rychle roste. Bavili jsme se tedy s oněmi slečnami velmi nenuceně, takže Hašek nás vzal stranou a žádal nás, abychom se chovali slušně, jinak že nás zfackuje. Pak se tedy večerelo, večere byla velice bohatá, Wágner jedl s velkou chutí, ale jeho ústrojí má tu velkou vadu, že plyny mu občas vycházejí z těla, což bývá dosti nepříjemné lidskému sluchu. Wágner říká, že se zdržet nemůže a že to je velmi nezdravé zadržovat plyny, že však může svůj plynoměr regulovat a pouštět plyny ústy za melodického krkání, čili říhání. Před večerí měli jsme důležitou poradu o tom a Hašek mluvil velice mnoho o slušnosti, aby pamatoval, že jsou tam dámy, že se všichni na nás dívají jako na pánybohy, aby tedy, když už si nemůže pomoci, pouštěl plyny ústy a hleděl ještě počet těch krků co nejvíce omezit. Počet ovšem nestanovil, takže Wágner počal při večerí v pravém slova smyslu hýřit tím ukrkáváním čili uříháváním se. Napřed se domnívali, že je to snad výraz jakéhosi zadržného kýchnutí, a vždy mu zprvu říkali: pozdravpámbu. Teprve když se to opakovalo, tu Hašek, dívaje se opovržlivě na Wágnera, projevil hlasitě svůj názor a pojmenoval to pravým, přiléhavým názvem českým. Byl tam jeden inženýr z továrny na umělá hnojiva a ten počal mluvit o tom beze všech ostychů, že tím trpíval též, a pojmenoval to za velkého rdění dam napěchovanými větry, ale že je jeden výborný prostředek, který se vždy osvědčí v tom případě, když se vypije rychle za sebou šest čtvrtlitrových odlivek vína.

Wágner s tím souhlasil a byl ochoten tomu léčení se podrobit, ačkoliv Hašek mu dával pod stolem kopáním najevo, aby to nedělal, neboť předtím již se hodně pilo jak pivo, tak víno, ale sládek Znojemský počal ihned lít do Wágnera, který otvíral hubu jako kapr, jeden čtvrtlitr vína za druhým. Wágner už nemoh, ale nutil se, a když vypil všech šest půllitrů vína, zůstal náhle sedět na židli s očima vypoulenýma a díval se tupě před sebe. Jak nám později řekl, zdálo se mu, že sedí hlavou na židli a že chtějí ty plyny ústy ven. Ale on seděl docela správně a vtom se právě stalo, že zahřímalo.

Nastalo zděšení celé společnosti, milostivá paní Znojemská šla k oknu, otevřela ho a bylo slyšet její pláč. Sládek Znojemský seděl na židli jako přimrazen, inženýr, který Wágnera léčil, křičel: "Vždyť jsem říkal, že to jsou větry, to je dědičné!"

Jedna ze slečen plna rozpaků koktala: "V neděli bude ve Fördö velká slavnost." Všechno se rdělo, i zahřímalo podruhé. Snad právě po té zmínce o slavnosti Hašek vyletěl ze židle, chytil Wágnera za krk a dal mu takový políček, až Wágnerovi počala kapat z nosu krev na vestu a Wágner seděl strnule dál na židli, volaje: "Je to dědičné, pane inženýre. Milostivá paní, je to dědičné!"

Pan sládek Znojemský vyskočil, chytil Wágnera a vynesl ho v pravém slova smyslu na chodbu, odkud bylo slyšet úpěnlivý hlas Wágnerův: "Já vím, pane sládku, že vy za to

nemůžete!" Pak se vrátil pro mne, vyvlekl mne též na chodbu a šel pro Haška, který se však nedal, takže se v salóne rozpoutal urputný zápas, při kterém byly převrženy stoly, a nakonec objevil se na chodbě Hašek, máje v ruce límeček pana sládky, a křičel zuřivě do salónu, odkud byl vyhozen: "Fuj, styďte se, tak jednáte s hosty?"

Tak skončil onen večírek, pořádaný na naši počest.

Jaroslav Kubín

HUDEBNÍ SKLADATEL CHLANDA

Jest málo hudebních skladatelů, kteří by s takovým krásným a nadšeným gestem hrábli si do vlasů, když usedají za piano, aby provázeli svou hrou strašidelné děje, vraždy, zlodějská dobrodružství, drama v kinematografech, jako to činí pianista, hudební skladatel Chlanda.

Když hrábne si do dlouhých vlasů, ihned zpozorujete, že musíte mít před sebou geniálního muže, hudebníka a skladatele. Často jsem si na své cestě do Uher vzpomněl na něho, jak sedí u Litru za pianem a vyluzuje na něm vřiskavé tóny, neboť, jak tvrdil, musí, než začne komponovat, něco si zahrát falešně. Právě z té falše přenáší na notový papír své vlastní nové hudební syžety, a když několik takových studijních pokusů sestaví dohromady, pak z toho vznikne buď balada, nebo veselá píseň, dle toho, jak je piano naladěno a jak on je naložen. Není-li piano vůbec naladěno, nekomponuje nic. Stejně nekomponuje, je-li sám špatně naložen; poněvadž pak málokde jsou naladěná piana a málokdy on naložen, komponuje velice zřídka. Je-li však obojí v dobrém pořádku, potřebuje ku své práci naprostého ticha a klidu. Ale jakýpak je to klid a jaképak ticho, když se ozývá piano, které tak nutně potřebuje ku svým kompozicím! To přece člověka dopálí! A tak nechá všeho a uteče od toho nešťastného piana, které mu působí jen samé trampoty v jeho skladatelské činnosti.

A přece chce Chlanda složit operu. To ho přivádí do takových rozpaků, že nevidí z nich vyvážnutí než tím, že napřed skládá text ku své opeře, aby se vžil do slovního obsahu a přizpůsobil ho ihned svým hudebním myšlenkám. Říkal vždy: "Každý rým ve mně vzbuzuje určitou melodii. Tak já si někdy říkám kráva, sláva, tráva, a už mám na celé jednání melodii."

Jednou přišel k Litru, nesl s sebou velké desky, na kterých stálo na štítku:

MODRÉ OČI - OPERA OD CHLANDY

Text složil Chlanda, hudbu komponoval Chlanda

Když to otevřel, byl tam půlarch papíru, na kterém byl text k prvnímu výstupu. Pak tam byl arch notového papíru, prozatím prázdný. Text zněl:

Scénu tvoří modrá obloha nad zelenou loukou s pažity. Vzadu velká houština. Vystoupí z pravé strany absolvent lesnického učiliště Hořčák. Zatroubí na lesní roh a z mlází vyběhne dívka v selském kroji, Anička, dcera lesmistra, a zpívá:

*Já pláču nyní v lese,
můj pláč se v dálku nese.*

Horák:
Jde se, jde se . . . Přistoupí k Aničce a zpívá:
Modré oči, proč pláčete, vždyť vy moje nebudete.
Nebudete a nesmíte, darmo si na mne myslíte.

Anička:
Že myslím darmo, cože, cože,

měj slitování, velký bože. Vdali za kulisami slyšet zpěv dřevorubců, pracujících v lese:

My tady stromy kácíme,

tak nám mládí utíká,

umřem-li dnes, to nevíme,

toť obtíž jistě veliká..

Hlas lesníka:

Jen mlčte již, dál kácejte tu jedle,

já vykouřím si dýmku tady vedle.

Anička:

Slyš otcův hlas, jak přísně lidi soudí,

že i v mé srdce zármutek se vloudí,

neb licí ten z českého je také rodu

a bojoval kdys statně za svobodu.

Horák:

Má Aničko, vždyť víte, ze jsem Němec,

já Němec jsem, já jsem Němec, Němec.

Anička:

Ach, vy cizé/ho jste tedy rodu? (Padá na zem.)

Horák:

Vodu, vodu! Dřevorubci vzadu zpívají: Kde domov můj?...

"No," řekl Chlanda, když nám tento slibný počátek přečetl, "to se to bude krásně komponovat, jinému bych udělat text nesvěřil než sobě. Uvidíte, co já z toho udělám. Některé kompozice už mám v hlavě." A jda k pianu, zahrál: Modré oči, proč pláčete?

"Co se smějete," vykřikl od piana.

"Ale vždyť hraješ tu starou národní píseň Modré oči."

"Kriste na nebi," vykřikl Chlanda. "Teď to teprve poznávám, a já jsem si na tom tolik zakládal!"

INTRIKÁN HEREC PÍSECKÝ A JEHO DRAMA

Když se nás sládek Znojemský ve Velké Kanidži ptal, co je s českou moderní dramatickou tvorbou, odpověděl jsem tenkrát, že nejslavnějším dramatickým spisovatelem bude bez odporu herec Písecký. Vzpomněl jsem si totiž na jiné naše středisko, a to na hostinec U Bláhů na Vinohradech, kam chodívali nejslavnější český architekt Josef Mayer, nyní v Dejvicích, a jeho bratr Vratislav Mayer, akademický malíř, jehož sgrafita jsou dnes nejlepšími v českém výtvarném umění. Do této hospody k Bláhům, do jakési politické odbočky organizační, chodil také nezapomenutelný pianista Honza Riedl, jehož bratr Antonín poučoval právě tenkrát paní Olgu Fastrovou, jak se mužští mají šatit. To jsou ovšem doby! Dnes, kdo si přečte paní Yvonny některý referát o pánské módě, nedovede si ovšem představit v tomto elegánu Toníka Riedlovic, sochaře. Neboť týž má stroj, jak říkali staří Češi, bez všech hříšných hambalkův a frejovitých zákolkův, asi jako autor tohoto spisu. Možná, že přece chodí trochu lepší nežli pan spisovatel, ale na frej to absolutně nevypadá.

Do této hospody na rohu Růžových sadů a Blanické ulice chodíval též synovec pražského starosty Groše, který se rodu Grošů naprosto nevyved. - Zatímco Honza Riedlů hrával na piano maďarské písně, vykládal synovec Grošův, že nemá groše v kapse, a plácaje Honzovi na rameno, křičel: "Ty to dál přivedeš než já!" Celkem měl pravdu, neboť kdežto on sedí dnes jako pecka u magistrátu, hraje Riedl někde v Hamburku a hází zamilovaným okem po Americe.

Do tohoto střediska zabloudil občas i vejvoda makedonský Klimeš a velice nerad slyšel, že Písecký je intrikán. Ve šlechtě duši tohoto velkého revolucionáře nedalo se dobře srovnat, že mezi nás může chodit intrikán.

Intrikán, toť zrádce, muž, který jest jistě ochoten zradit vše, co mu svaté, muž, který přijde, činí zápletky, který neostýchá se zradit své vlastní bojovníky.

"Já ti ukážu," pomyslel si velký vejvoda Klimeš, "podívám se, zač ty, holoubku, chceš zradit své vlastní lidi."

A čekali jsme tak na příchod Píseckého. Muž ten naprosto nevypadá na první pohled jako intrikán; teprve když s ním sedíte po delší dobu v hospodě, přestane se vám líbit jeho fyziognomie.

Podívá se najednou zachmuřeně před sebe a řekne: "Teď už jdu domů." A jak se přitom na vás dívá! Jako by vás chtěl probodnout. Jemu není dle všeho nic svatého. Ani váš klid, když tak spokojeně sedíte, nic, vůbec nic. Jste tak zničen těmi pohledy, a tu teprve on přistoupí k vám a řekne: "Příteli . . ." Řekne to tak, že vám zamrazí v zádech ... "Příteli, půjčte mně

zlatku!" Ledová tvář se skeptickým úsměvem dívá se přitom na vás. Intrikán, mající krev v sobě všech intrikánů, všech, všech, toť Písecký.

Toho tedy Klimeš očekával. Snad myslel, že Písecký zradí komity, zatím ale Písecký přišel a přinesl s sebou své vlastní nejnovější drama - Otec a syn.

"Tak jsem," povídá Písecký, "napsal nové drama. Je výborné. Syn svými intrikami donutí otce, aby se oběsil."

Sotva to dořekl, ležel. Na něm klečel Klimeš a hrozivě křičel: "Já tě naučím, ty Turku jeden, já tě naučím být intrikánem! Když tohle jako syn provedeš svému otci, co bys byl nám udělal, kdybys s námi táhl na horu Garvan, k té hrozné bitvě, kdy jsme obléhali Monastýr!"

Dodnes Písecký, intrikán, neví, proč byl tenkrát bit.

ARCHITEKT PEPA MAYER

(Kapitola, kterou psala moje paní)

Architekt Pepa Mayer, člen Mánesu, nestal se sice příslušníkem strany mírného pokroku v mezích zákona. Snad si ani nevšiml, že naše schůzky u Bláhů byly rázu politického, neboť jako pravý umělec nejenže se o veřejné otázky nestará - on dokonce opovrhne vším, co jen dost málo zavání politikou, a urazil by ho zajisté každý smrtelně, kdo by se odvážil předpokládat, že četl někdy v životě politický úvodník, ale přece jeho zásluhy o stranu jsou nepopíratelné, a proto jest mou povinností historika zmíniti se o něm v tomto politickém spise, ačkoliv vím, že bude mu na nejvyšší míru nepříjemné býti takto proti své vůli bezbranný a bezmocný zavlečen až do jakéhosi zdánlivého účastenství na poli politickém. - Avšak pravdě musí být dán průchod a veřejnost nesmí býti klamána v tomto ohledu. I architekt Mayer, opakujeme to znovu a výslovně, napomáhal silně vzrůstu naší strany. Seděl za stolem, usmíval se, popotahoval si manžety, škulb čas od času horním rtem, nekouřil a pil jako nevěsta. Vzdor tomu byl na jeho tácku pokaždé celý věneček. Kdyby byl přišel cizinec mezi nás a uviděl tu hromadu čárek, byl by sprásk ruce nad hlavou a zvolal: "Tohleto musí být ale ochlasta!"

Architekt Mayer je totiž výborný člověk. Neznáte ho třeba, on nezná vás a vy přijdete k němu a řeknete: "Mohu si to dát napsat na váš tácek?" - "Ale jo, jo, pročpak ne, prosím." A když ho znáte, řeknete bez ptaní: "Napište to támhle na ten tácek." A ukážete na tácek architekta Mayera. On o tom nepřemýšlí, on to zaplatí, a revanžovat se mu nikdy nemusíte. Stanete se mu však sympatičtí, začne vám tedy tykat, cení si vás vysoko a říká vám člověče. Dozví-li se, že jste v životě provedl nějakou skopičinu, miluje vás. Vypravováním o rvačce přivedete ho do vytržení. Jste flamendr, kterého odvázejí každou chvíli obecní truhlou? Ale pak je vámi zajisté nadšen! - Neboť on nevyvádí skopičiny, nepere se a neflámuje. Vážné řeči nemá rád, sám nikdy vážně nemluví, zato ocení každý vtip a neslyšeli jste nikdy nikoho smát se upřímněji nežli Pepu Mayera a nikdo nedovede říci tak dobře jako on: "Ježíšmarjá, člověče, tohle je psina." -

A přece i tento napohled tak spokojený a šťastný mladý muž, štíhlý a elegantní, má svoje starosti.

"Poslouchej, co myslíš, neměl jsem dneska chuť k jídlu. Není to nic nebezpečného?" A vypadá zasmušile, bledý a unavený. Aha, pomyslíte si, kreslil do půlnoci, brzo vstával, kreslil doma v ateliéru, šel do kanceláře k architektu Bendmayerovi, kreslil tam do dvou, šel domů, něco rychle snědl, šel do ateliéru a kreslil doted'ka. A teď přijde, vzpomíná, co kde jedl, co pil, jde brzy domů, pije mléko, aby měl stolicí, a červené víno, aby nedostal diaré, ale přitom kreslí a kreslí.

Kromě chuti k jídlu má ještě jinou, velikou starost. Láme si hlavu nad tím, jaké budou dámy nosit klobouky, neboť kdyby Paříž zavrhla dámské širáky, tisíc žen by pro ně tolik neplakalo jako jediný architekt Mayer. Kromě širáků miluje také krajky a pštroší péra, prolamované punčochy a francouzské střevíčky. - Žena, která se neumí obléci, budí v něm hrůzu. A je-li k tomu všemu ještě maličká, cítí k ní opovržení. Neboť on žádá od ženy velice málo, ale z toho mála nesleví ani chlup. Musí být velká, hezká a umět se ustrojit. Zvláštní sympatie cítí k mladým židovkám. Pokud se týče inteligence, žádá od ženy jenom, aby neuměla zpívat a nehrála piano. Dělá-li dáma pravopisné chyby, netrpí tím v jeho očích nikterak. Neboť hezkému děvčeti nedají prý muži tolik času, aby se to mohlo naučit.

Architekt Mayer je také sportsmanem. Mírným sportsmanem, řekli bychom my, příslušníci strany mírného pokroku v mezích zákona.

Kdo viděl některý z jeho směhlých projektů architektonických, neubrání se zajisté domněnce, že kreslil to muž plný síly, ctíždosti a energie, která neopouští ho nikdy v životě. Chyba lávky. Není energický a není ctíždostivý. Aspoň jako sportsman nikdy. Jsou-li jeho náměty architektonické výkony plnými mohutnosti a velebného klidu, nejsou jimi zajisté jeho výkony v oboru sportu. Ale o tom raději pomlčme, neboť bylo by třeba věnovati tomu celou novou kapitolu, ale byla by to kapitola smutná a ubohá.

DR. H.

V jednom čísle starého, již hezky dlouho zaniklého časopisu Šotek bylo na zadní straně natištěno silnými literami asi toto:

Dr. H.

Vaše poslední původní humoreska byla kdysi uveřejněna známým německým spisovatelem vojenských humoresek Reichenbergem. Z tohoto jistě usoudíte sám, že přestáváte býti naším přispívatelem, a na četné dotazy našich čtenářů sdělujeme, že ten pán, který dopustil se takového do očí bijícího plagiátu, jmenuje se dr. Hrdina.

Dr. Hrdina vystoupil tedy již v Šotku a Palečku na veřejnosti jako český spisovatel a humorista. A co vlastně provedl tento pán? Stalo se mu to, co se stává někdy i jiným spisovatelům, třeba i Vrchlickému. Najednou napíše takový spisovatel, kterému se lepší smůla na péro, něco, co má podivuhodnou podobnost s výtvary jiných, cizích, u nás málo známých spisovatelů. Ta celá věc je vlastně pro legraci, a když dr. Hrdina je spisovatel humoristický, není to nic divného, chce-li takovým způsobem rozesmát své čtenáře. Dr. Hrdina jest však muž, jehož osud takovými drobnými smůlami zrovna pronásleduje. Dr. H. napíše něco a najednou se objeví, že už to před ním napsal někdo jiný, a dokonce že to ten jiný napsal lepší. On si ale nezoufá. A to je právě ta jeho dobrá stránka. Němci mají víc autorů

humoristických - Reclams Bibliothek stojí svazeček pár feniků a doma má Rankův slovník. Pak se ovšem velice snadno píše původní humoresky. A s těmito humoreskami dovede krásně Hrdina šetřit.

Jeho humoresky jsou pravými cennými papíry. Putují z jedné redakce do druhé. Otištěny v jednom listě objeví se za dva tři roky v druhém.

Dr. Hrdina zná své humoresky ocenit. Měl-li jednou otištěnu již nějakou svou humoresku, zamiluje se do ní, z tištěného přepíše ji opět na papír a pošle do redakce po nějakém muži z kanceláře.

V redakci však zpozorují, že tu práci již někde četli, napřed třeba v cizím listě a pak v Národní politice.

Oznámí se to dr. Hrdinovi a ten prohlásí, že nějaký darebák se za něho vydává a že chtěl asi vylákat tak na redakci honorář.

Tak děláte, že mu to věříte, a když vidíte jeho rukopis - podotýkáte, že ten zločinec musí být velice rafinovaný, když tak umí napodobit rukopis dr. Hrdiny.

V redakci denních listů pak dostanou jeho návštěvu.

Dr. Hrdina přinese totiž lokálku: Výstraha před podvodníkem. Po Praze i po venkově potuluje se člověk, který se vydává za dr. Hrdinu, známého a oblíbeného spisovatele, ačkoliv dr. Hrdina není.

Stejně jako s humoreskami, tak se to má s jeho fejetony.

Neruda u nás stvořil fejeton a dr. Hrdinovi se podařilo fejeton znetvořit a udělat z fejetonu strašlivou snůšku pitomostí, prošpikovanou výkřiky: "Tak Kiliánku, co děláš!"

Prvně fejeton zabil dr. Hrdina v Národní politice a teď ho dotlouká v Českém slovu, kde jsou jeho fejetony již v posledním tažení. A dr. Hrdina nechce již na svět přinést nového mrzáčka, proto přivléká pod čáru své fejetony z Národní politiky, čistě přepsané na čtvrtky. A vy čtete podruhé též fejeton, a když řeknete šéfredaktorovi Českého slova Pichlovi: "Poslyš, tenhle fejeton už měl Hrdina v Politice," tu řekne Pichl: "Ale co na tom, kde by taky Hrdina nabral nové myšlenky."

A on dovede tak krásně myšlenkami šetřit, že kdyby se někdo i za něho vydával, dělal by si jen a jen mimořádnou ostudu, takže jest to opravdu velká náhoda, že by někdo právě vybral si ze všech českých spisovatelů jen toho bezvýznamného Hrdinu.

Jak si to vlastně ten dobrý muž představuje? Myslí snad, že kdyby někdo na venkově řekl: "Já jsem spisovatel Hrdina," že hned bude celá obec vzhůru, že mu budou stavět slavobránu, učitel že k němu přivede nevinné děti, čistě umyté, které ho ověncí věnci uvitými drobnou ručkou.

Já bych skutečně rád věděl, jak si to dr. Hrdina představuje. Jaké výhody by to mělo pro toho nešťastníka.

Kdyby to udělal v Praze, tak by od něho utekli, poněvadž by se báli, aby je nepumpnul, neboť jeho vzor, skutečný dr. Hrdina, napíše humoresku jednu a chce hned na redakci zálohu 200 korun, půjčku, výpomoc, že nutně potřebuje, že si nemůže pomoci, ale že právě těch 200 korun mu udělá moc dobře.

Jak by se tedy vedlo tomu nešťastníkovi, který by v Praze prohlásil: Já jsem dr. Hrdina. Nežli by mohl říct první vetu, už by slyšel: "Mne těší, ale lituji, není možno . . ."

MAYER VRATISLAV, SLAVNÝ MALÍŘ SGRAFIT

Akademický malíř Vratislav Mayer není sice, jak můžeme tvrdit s čistým svědomím, žádnou politickou veličinou, avšak uznali-li jsme za nutné promluvit o architektu Josefu Mayeru, nemůžeme jinak nežli zmínit se též o Vratislavovi, byť by i tento vysoce nadaný muž neměl nic společného se stranou mírného pokroku v mezích zákona, aniž s jakoukoliv stranou politickou vůbec. Neboť, pohybovali-li jste se kdy v kruzích umělců, neslyšeli jste nikdy mluvit o panu Mayerovi, tom či onom. Zeptejte se: "Znáte pana Mayera?" Pokrčí se rameny. Ale optáte-li se: "Znáte bratry Mayery?", odpoví vám každý: "Jakpak bych je neznal!" Nebyli bychom věrnými historiky, kdybychom přezírali ty, kdož zdánlivě nepatří do politického rámce tohoto spisu, a před zraky čtenářů nerozvinul by se správný obraz vývoje této nejmladší politické strany, kdybychom nezařadili sem osoby, které sice ani přímo, ani nepřímo nezasáhly do dějin politických, ale které stály blízko těm, kdož jakýmkoliv způsobem stali se strůjci či podílníky na různých závažných momentech našeho života politického.

A ježto jsme vylíčili, jak důležitou roli hrál architekt Pepa Mayeru v organizační odbočce u Bláhů, jest třeba věnovati jednu kapitolu též Mayerovic Slávovi, neboť, poznáte-li Mayera jednoho, jest nutno, abyste poznali i druhého, popřípadě třetího a čtvrtého, neboť ačkoliv každý z nich jednotlivě reprezentuje se jako umělec, jeho osobní vlastnosti vyniknou teprve a zazáří vám prudce do očí, postavíte-li ho vedle některého bratra. Proto mluví se všude o bratřích Mayerech, a proto i my zavděčíme se jistě veřejnosti, zařadíme-li vedle portrétu architekta Josefa Mayera některého z jeho tří bratrů - Vratislava, akademického malíře, jak již bylo řečeno, či architekta Jaroslava Mayera nebo Mayera Vladimíra. Vyvolili jsme Vratislava jako nejstaršího z těchto tří. O jeho zásluhách a kvalitách uměleckých nebudeme se tuto šířiti, neboť učinil tak v jednom z letošních čísel umělecké publikace Dílo malíř Alois Kalvoda a učinil tak svým povoláním perem jistě věcněji a výstižněji, nežli by mohl autor tohoto spisu. A prohlašujeme, že praví-li mistr Kalvoda, že Vratislav Mayer vyšinul se poslední velkou prací na rodinném domě v Dejvicích rázem mezi nejpřednější umělce svého druhu, že nevíme, co bychom proti tomu mohli namítat. Jako příslušníkům strany mírného pokroku bylo by nám sice příjemnější, kdyby se byl nevyšinul tak "rázem", nýbrž kdyby byl pokračoval jen mírně, krůček za krůčkem, k vytouženým metám, avšak vzdor svému pospěchu je nám tento mladý umělec velice sympatickým a ostatně neshledali jsme v této ukvapenosti nic vybočujícího z mezí zákona.

Charakterizující Josefa Mayera, nezmínili jsme se ani slovem o jeho půvabech osobních. Nechávali jsme si to schválně pro tuto kapitolu. Neboť chcete-li popsat některého Mayera, učiníte nejlépe, popíšete-li všechny čtyři. Tito čtvři bratří Mayerové nejsou si tuze podobní. Stejně jako charakterů různí se i jejich tváře, jen jistá pružnost a svižnost, snědá barva pleti a jakýsi zvlášť u Pepy a Slávy nápadný rys semitský jest vlastní všem. Avšak kdežto Pepa se svým černým knírkem a kovově černým vlasem činí dojem Pařížana, má černý Sláva se svým

divokým obočím vzhled Slovana z jihu, hnědovlasý Jaroslav vypadá jako trochu temperamentnější Němec a nejmladší, osmnáctiletý Vladimír jest hrdým, že má v sobě cosi anglického. Tedy rozuměj dobře: žid z Paříže, žid z jihu, žid z Anglie a žid z Pruska. Nejlepší na věci je, že tito čtyři židé jsou nejen čistokrevní Češi, ale i čistokrevní katolíci. Netvrdíme ovšem, že by si na této své čistokrevnosti nějak zakládali. Jsou kosmopolitáni, vyhýbají se politice a jsou neteční k otázkám víry. Nejmladší Vladimír pěstoval sice kdysi politiku a byl sociálním demokratem. Ale to bylo v těch zlatých dobách, kdy jako utiskovaný sekundán musil se cítiti proletářem. Tehdy si opsal, či dokonce snad napsal i báseň:

*"Kladivo, péro ve znaku
červenobílých bidáků "*

pokračování není nám známo. Avšak i tento mladý muž, když přestal býti utiskovaným realistou, rozvinul se v povahu uměleckou, a tudíž nepolitizující.

Pokud se týče Mayera Vratislava, nezabýval se politikou nikdy. Je to vážný mladý muž, který chodíval na plesy, aby tam netančil, a do hospody, aby tam nepil. Jako Pepa, tak ani Sláva nekouří. Ale kdežto Pepa nekouří a nepije prostě proto, že to pro něj není, Sláva nepije a nekouří zásadně. Je to muž zásad, je to muž kázně. Je starším bratrem svého staršího bratra. A tím je snad řečeno všecko.

JAROSLAV HAŠEK MÁ VE VELKÉ KANIDŽI PŘEDNÁŠKU

Šifrovaný dopis

Karel Tesařík pocházel z velice dobré rodiny a dostalo se mu pečlivého vychování. Řízením osudu se však stalo, že dobré pedagogické zásady učitelů nešly mu nijak k duhu, a tak když dospěl v muže, zabýval se Tesařík nejraději svatokrádežemi. Jako někdo věnuje celý svůj život, všechny své myšlenky, veškeré své snahy umění, tak Tesařík věnoval své schopnosti a své neobyčejně velké vlohy svatokrádežím. Ba můžeme říci směle, že celá existence Tesaříkova záležela právě ve vylupování chrámů Páně a kaplí. Tesařík jaksi srostl s kostely a často bylo vidět v chrámech státi před oltářem muže, zbožně dívajícího se na sochy svatých, a to byl právě Tesařík, ten zbožný muž. On věděl o každé Panence Marii, jaké má klenoty na sobě, znal všechny snad monstrance v Čechách, a to bylo jeho jediné neštěstí. Neboť on šel ve své zbožnosti dokonce tak daleko, že si ty monstrance nosíval domů, z čehož měl, jak přirozeno, nebezpečná oplétání s úřady.

Byl také pod policejní dohlídkou a jeden detektiv občas pozoroval, jak se Tesaříkovi vede. Tak se stávalo, že v kostelích před oltářem klečival Tesařík a vedle klečel jiný zbožný muž, detektiv Klička. Tesařík se díval na oltář a Klička se díval na Tesaříka. Pak že máme svobodu náboženskou v Rakousku! Po takové návštěvě kostela obyčejně vykonali u Tesaříka domovní prohlídku a pátrali zejména po dopisech od známých pana Tesaříka, kteří vesměs byli odchovanci Pankráce, Kartouz, Borů, Mírová, donucovací pracovny a jiných vzdělávacích ústavů tohoto druhu pro lid

Tesařík byl tedy dobře zapsán ve čtvrtém departementu bezpečnostní policie a jednoho dne nastal opět onen významný okamžik v životě pana Tesaříka, totiž domovní prohlídka jeho bytu. Dva policejní úředníci se třemi detektivy prohledali u Tesaříka kdejaký kout a nenašli tam nic podezřelého nežli tento dopis, s datem od minulého dne:

Milý Karle!

Za tři neděle jsem v Neveklově. Mohli bychom při té příležitosti udělat svatého Jakuba. Dostal předešlou neděli novou mučednickou korunu a má prý cenu 2000 korun, poněvadž je ze stříbra a posázená rubíny. Do kostela můžeme snadno vlézt sakristií. Počkáme přes požeňání, a až lidi odejdou, tak si vlezeme do kazatelny, necháme se zavřít na noc v chrámu Páně, a ne aby Tě zas potom napadlo v noci chtít hrát na varhany jako tenkrát v Táboře. Mučednickou korunu prodáme tomu židovi Vernerovi v Drážďanech, vis, tomu šilhavému dědkovi, co má už od Lojzika Traplů dvě. Taky můžeme vzít s sebou pokladničku, ale ono tam asi moc nebude. Tak se chystej na opravu kostelíčka.

Tonda Hromada

Policejní komisař, když toto psaní přečetl, hluboce se zamyslel. "To je jen taková nevinná legrace, pane komisaři," řekl dobrácky Tesařík.

"No, to uvidíme," pravil policejní komisař. A věren své metodě ponechat zloděje do posledního okamžiku na svobodě, aby mu byla dána příležitost ještě víc se zaplést do něčeho, odešel se svými muži na policejní ředitelství, nařídív jednomu detektivu, aby nenápadně sledoval všude Tesaříka.

Na policejním ředitelství měli z toho dopisu velkou radost, ale ne nadlouho, neboť najednou vrchní policejní komisař zbledl a zvolal zoufale:

"Pánové, my jsme ještě nevyhráli! My nevíme, co v tom dopise stojí!"

"Jak to, vždyť je to velice jasné, vždyť jsou tam podrobnosti, vždyť je to krásný dopis, lepší už ani nemůže být."

"Pánové, to jste na omylu!" řekl vrchní policejní komisař. "Není přece myslitelné, že by takový známý a rafinovaný svatokrádce, jako je Tesařík, dal si dopisovat tak jasné a otevřeně, abych tak řekl programově, od druhého zloděje a lupiče, který je neméně rafinovaný než Tesařík. Pánové, tento dopis je šifrován. V tomto dopisu, jak vidět, jsou věty sestaveny hodně nuceně. Jako odborný znalec kryptografie mohu vás ubezpečit, že postupovali asi takto: S Hromadou znají mřížku, do vyřezaných mřížek dle svého systému vepíší to, co si chtějí říci, a kolem těchto osamocených písmen doplní slova a věty obsahu zcela nevinného. Nám záleží nyní jedině na tom, abychom rozluštili tento kryptogram, a pak s nimi zatočíme. Jisto je, že oba dva kují něco velice vážného." - Tu jsem se odmlčel.

Zvláštní konec přednášky

"Jest velice vážné sahati k šifrovanému psaní. Mám zde několik mřížek a můžeme to hned zkusit."

Položili tedy mřížku jednu a četli toto: "Neklej doma. Cesta k nám. Řeka, železo je chytré. Dodr chjap."

"Ti lumpové!" vykřikl vrchní komisař. "Neříkal jsem vám to? Ono v tom něco bude. Zkusíme druhou mřížku od anarchisty Klementa. Tamta byla od toho zloděje Mareše. Ti všichni držejí dohromady. Tak podívejte se. Teď čtème."

Nklbljbrndzřčkzdyťnmnmmtttžvn tomu, kláda, obd. č. -"

"No, ono to půjde," zamnul si spokojeně ruce policejní komisař. "Už jsme na pravé stopě. Máme zde v policejním muzeu na 150 mřížek, některá se jistě na to hodí, a když by se nehodila žádná, tak tady z toho, co si sestavíme dohromady, zas budeme zkoumat pomocí mřížek něco vynajít. Vždyť ono to půjde, ono to půjde! Nejlepší je dosud ta mřížka od toho Mareše!"

Uplynulo čtrnáct dní a dosud se nepodařilo jim vypátrat klíč k rozluštění tohoto šifrovaného dopisu. Tak si tedy došli pro Tesaříka a na policejním komisařství podrobili ho důkladnému výslechu.

"Podívejte se, Tesaříku," řekli mu tam, "řekněte nám, nebo nám vysvětlíte obsah tohoto šifrovaného psaní. Nebo tu mřížku chceme od vás, nebo to heslo. Nezapírejte, my už víme všecko."

"Ale pánové," řekl Tesařík, "jak je to tam napsaný v tom dopise, tak to má bejt. Co bych zapíral? Dopis máte; já už jsem taky psal tomu Hromadovi, aby nechal takových hříšných myšlének s tím svatým Jakubem, a v táboře jsem nikdy nebyl."

"Tesaříku, nelžete. Vy v tom psaní něco před námi skrýváte. Dejte nám tu mřížku, nic se vám nestane."

Marně Tesařík přísahal, že to ten Hromada myslel doopravdy, ale on že s tím nemá co dělat, že je nevinný, nevěřili mu a pustili ho s výhrůzkou, že už na to přišli, aby si dal pozor. A s novým úsilím vrhli se všichni na policejním komisařství znova na luštění Hromadova dopisu, aby našli to, co skryto jest tak rafinovaně pod tímto nevinným rouchem. Vrchní policejní komisař stával se již doopravdy nervózním, neboť jeden jeho přítel matematik mu vypočetl, že má-li čeština, užívaná v dopisech a v mluvě, asi 2000 slov a abeceda česká dvaatřicet písmen, a odpovídají-li písmena v dopise mřížce o sto políčkách, že je tu přes 129 miliónů miliard možností. Tím byl vrchní policejní komisař zdrcen a nařídil všem praktikantům policejního ředitelství, aby prozkoumali do čtrnácti dnů těch 129 miliónů miliard možností, čtyři z nich se hned na místě zastřelili a pátý oběsil. Vrchní policejní komisař chodil jako bez duše po kancelářích, maje dopis v ruce a v každé kapse balík mřížek, které jednu za druhou přikládal na dopis, mumlaje: hn krp srč alk persn, a detektiv Klička tajně sledoval Tesaříkovo počínání s takovou svědomitostí, že mohl telegrafovat z Nevekiova na policejní ředitelství toto:

"Tesařík s Hromadou vyloupili dnes v noci chrám v Neveklově. Svatý Jakub bez mučednické koruny, monstrance pryč, pokladnička pryč, Tesařík pryč, Hromada pryč. Čekám na rozkaz."

Když vrchní policejní komisař dostal tento telegram, zvolal: "V tom je poznávám! To udělali jen proto, aby nás spletli!"

Stal se z něho tichý blázen a dodnes luští ještě onen záhadný dopis Hromadův, bruče si: "Tak to by bylo asi: Dr man alkhp hom blhldl varr yo ia č tr br," a přitom je teprve u prvního miliónu možností, ale zato postoupil do sedmé hodnostní třídy.

SLEČNA MÁŇA BUBELOVÁ

Když jsem byl ještě docela malinký, věřival jsem ve strážného andělíčka. Víra má mne ale opustila, když mne andělíček můj strážníček nechal viset za plavky pod vorama. Jsou ale lidé, jež jejich anděl strážce nikdy neopustí, ale zachrání je vždycky v pravý čas. Takového anděla měla moje paní v dobách, kdy rozkvetla naše láska, a tím andělem byla slečna Máňa Bubelová. Než jsem poznal slečnu Máňu, věřil jsem, že andělé obcházejí se zrakem sklopeným a lilií v ruce; vynese-li mi však literatura tolik, abych si mohl dovolit takový luxus, nechám přemalovat všechny anděly. Neboť vím, že anděl má v jedné ruce kabelku, ve druhé učebnici, a oči neklopí. Nemá, zač by se styděl.

Tak přicházela slečna Máňa s ruštinou pod paží a vedla mi Jarmilku, kterou jí paní Mayerová svěřila bez obav. Neboť ačkoliv tato dáma podezřívala všechny Jarmilčiny přítelkyně ze spiklenectví se mnou, na slečnu Máňu nikdy stín podezření nepadl. Nemožno podezřívát anděly. I šli jsme na židovský hřbitov, aby je nikdo se mnou neviděl, a tam jsem je učil ruštině na hrobě některého Árona. A moje láska vybíjela se větami, které jsem dával překládat Jarmilce: "Učitel miluje pilného žáka," a hleděl jsem jí přitom pevně do očí, čekaje, jestli se začervená. Jarmilka ale byla chudokrevná a tedy se nerděla. Nevěděl jsem proto, na čem jsem, neboť její hlas zněl až hrůza lhostejně, když překládala: Učitel Ijubit příležitostně učenika. Ještě lhostejněji hleděla slečna Máňa, neboť andělé mají takt a nesmějí se nevhod. Netvrdím, že by nedovedli špičkovat. Myslím dokonce, že špičkovala mne, když se mi kdysi svěřila, že píše verše, a hned mi citovala kratší věc, která končila:

*Pozor, páni géniové, jenom
ještě kapánek a na vašich
moudrých hlavách naroste vám
copánek.*

Nebylo jí tehdy ještě šestnáct let, ale psala už nějaké realistické verše, které jí uveřejnily Besedy Času. Hleděla proto hezky z kopce na moji literární kariéru, poněvadž já dodnes jsem ještě netiskl básně v Besedách Času. Jednou mi řekla, "I u máte, doneste mi tohle do Švandy dudáka." Řekl jsem, že se věc lépe doporučí, odnese-li to sama. "To máte také pravdu. Třeba by mi to nevzali jen proto, že jste to přines vy. Kam s tím mám jít?"

"K Herrmannovi, na Václavské náměstí. Ale musíte jít hezky s kuráží a trochu se pochválit."

Šla tam a chválila se půl hodiny. Když přišla, pravila: "Je to takový příjemný dědoušek."

V příštím čísle její příspěvek vyšel. Nevím, byl-li by pan Herrmann slečně Maně její verše tiskl, kdyby byl věděl, že jej považuje za dědouška. Neboť on chlubí se ještě dnes v Národních listech, že je mladík. - A to se stalo před pěti lety, když jsem byl ještě redaktorem Komuny, orgánu českých anarchistů. Snažil jsem se poctivě získat obě mladé dámy pro naše hnutí. Nosil jsem jim Komunu, anarchistické brožury, dal jsem jim Kropotkina, koupil jsem jim Satanovy děti. Ale koneckonců poznal jsem, že jsem se minul cíle. Slečna Máňa chytila se

realismu a Jarmilka hájila přede mnou věc mladočechů právě tak horlivě, jako doma propagovala anarchismus. Její duše rozdělila se na dvě půle; zpívala si sice: Milión paží v tmách se vzpalo, červený kohout v střechy vliť, oč tisíc let nás okrádalo, my dnes si jdeme nazpět vzít. Na cestu sviť krvavé nebe . . . , ale hned nato zaznělo z jejích úst jásavě: Nač máme plné arzenály, snad aby buržoa se bál? - A to mne bolelo. Stalo se pak, že jednou mi pravila: "Víte co, Gryšo, já už mám těch anarchistů až po krk. Buďte sociálním demokratem. Pak můžete se stát národním socialistou a konečně mladočechem a třeba poslancem. A kdyby z vás byla Excelence . . ." "Tak byste si mne vzala?" "Kdopak by si nevzal Excelenci." - Vystoupil jsem tedy z Komuny. Excelencí ještě nejsem, ale Jarmilka je už mojí ženou. Ona ale posud doufá, že co není, může ještě být. Neboť byl jsem už národním socialistou, stanu se, jak doufám, sociálním demokratem, a změniv pak definitivně politické přesvědčení, dosáhnu jako mladočech ministerského fraku. Zatímco já jsem se protloukal bahnem politiky, Jarmilka šila si výbavu, vdala se a učila se vařit, slečna Máňa udělala svoji kariéru. Stala se úřednicí Obchodní a živnostenské komory s velmi slušnými příjmy, vystoupila z církve, pracovala pro Volnou myšlenku, psala verše, navštěvovala politický seminář, byla zvolena do předsednictva pokrokové mládeže, navštěvovala univerzitní extenze, chodila do divadla, přečetla všecko, co stálo za čtení, stála při založení časopisu Ruský obzor, a všude, kde se objevila, uplatnila okamžitě své nadání a svou úžasnou píli. Při všem tom našla dost času, aby se naučila dobře německy, polsky, rusky, anglicky, francouzsky. Učila se i latině a esperantu. Možná, že umí ještě pár řečí, o kterých já nevím. Rozhodně ale je umělkyní ve využitkování času. V té spoustě povinností, přednášek a hodin zbyla jí vždycky ještě nějaká prázdná chvíle. A protože je to něco strašného pro slečnu Máňu, nebýt zapražena od rána do večera, našla si honem učitele a hrála housle. A tu jednou zrána v létě přišla na to, že od 6 - 7 ráno nemá čemu se učit. Chytla se za hlavu a běžela na plovárnu pod Vyšehrad a učila se plovat pilně od 6 - 7 hodin ráno za každého počasí. - Kdo by si však představoval slečnu Máňu mrzutou a vyčerpanou, jak bývají dámy duševně pracující, zmýlil by se v ní velice. Najde vždycky dost času, aby se vkusně oblékla, dost času, aby zůstala roztomilou, dost času, aby se vytančila a navštívila své známé. - Jediné, k čemu čas absolutně nemá, je jídlo a spánek. Ale takové maličkosti dovedla výborně vyškrtnout z programu dne.

JAN RIEDL, SLAVNÝ PIANISTA

Do Velké Kanidži dosel mne pohlední lístek, podepsaný Dacany od Bláhů. Jak v jedné z předcházejících kapitol bylo již poznamenáno, u Bláhů scházívala se odbočka strany mírného pokroku v mezích zákona, která pojmenovala své členy Dacany.

Politické organizace různých stran mají jiné vnitřní tužby v Čechách, jiné na Moravě. Celkový program jest ovšem stejný, ale život v organizacích jest jiný v Čechách i na Moravě. Na společném programu založeny vyvíjejí se sice stejně, ale způsobem vlastním svému prostředí.

Tak žily různý život i organizace naší strany u Zlatého litru, u Svíčky, ve Slovanské kavárně a u Bláhů.

Politicky byly ovšem jedno těleso, ale v soukromí se značně od sebe lišily. Zejména velké rozdíly byly mezi oním způsobem života, jakému jsme my zvykli u Zlatého litru, a jaký vedli Dacani od Bláhů, ale dohromady měli jsme všichni tytéž šlechetné snahy a tentýž politický program, na kterém budovali nejlepší mužové té doby, o kterých byla již řeč.

Mezi podpisy dacanskými upoutal mne na první pohled podpis: Honza Riedlů, u kterého skromně poznamenal: "Mám svůj tejden." Když jsem ten podpis přečetl, jakýsi hřejivý pocit rozlil se mně v těle.

A kdo byl tedy ten Honza Riedlů, že již jeho podpis působil tak kouzelně? Psali jsme již o něm, že toť nejslavnější pianista své doby, že toť muž, na kterého architekt Josef Mayer pohlížel vždy s obzvláštní úctou od mládí.

Každý člověk má mládí, ale Honza Riedlů prožil to mládí nejkrásněji. Odvrhl občas zastaralé názory, že otcovský dům jest nejlepším strážným andělem, že matky mají ochranná křídla, děti že jsou kuřata, kterým je dobře u slepice. Hloubavá hlava Honzy Riedla dospěla k tomu názoru, že lepší než otec jsou šance a než pod křídly matky že se žije lépe ve Folimance a nežli doma si hrát na kněze že jest mnohem krásnější hrát si na raubíře.

A mizel z domova, stal se volným ptákem, chytal salamandry, kradl ovoce v zahradách, házel kamením po hodných dětičkách, jedl mrkev, kterou si někde vyhrabal v poli, pekl si kobylinky, užíval zkrátka krásy života plnými doušky, takže jeho mládí bylo nejpůvabnější a nejideálnější. Jedině toto mládí mohlo učinit z Jana Riedla muže neohroženého, který nebál se nikdy a v nejstrašnějších chvílích života zachoval podivuhodnou chladnokrevnost, které se právě tolik obdivuje Josef Mayer.

Tak vypravuje kupříkladu, že v Košicích, kde sloužil jako voják u hudby, pádil přes něj, ležícího na zemi, celý pluk husarů a on, když husaři odjeli, vstal prý se země, poněvadž měl toho právě dost, a ježto se blížila děla. A což když vyprávěl o těch rvačkách po košických krčmách, kdy proti němu stálo dvacet Maďarů, které on vždy vyházal oknem na ulici. A tam právě naučil se Honza Riedlů maďarsky a dokázal také mluvit maďarsky před celou společností třeba půl hodiny.

A tak ho nejraději poslouchal architekt Josef Mayer, který z maďarštiny nezná ani slova. "Mluv, Honzo, maďarsky," říkal mu často, a Honza maďarsky mluvil, vyrážeje ze sebe různé příšerné zvuky, a skončilo to vždy teprve tenkrát, když jsem přišel já, o kterém bylo známo, že maďarsky znám aspoň tolik, aby mně Honza nerozuměl. Jednou vzal mne stranou a řekl: "Človče, oni myslí, že umím maďarsky. Tak je nech při tom." Ve skutečnosti mělo se to s jeho maďarštinou tak, že znal zpívat maďarsky několik necudných písniček, ale slova se mu už tak vytratila z paměti, že tu zbyla jenom melodie, takže je mohl směle zpívat i před maďarskou dámskou společností, která by se byla divila, že české národní písně mají stejné melodie s maďarskými. Uměl také klít maďarsky, a to tak, že kdyby všechny své nejstrašnější nadávky shrnul na hlavu nějakého Maďara, ten by se usmál a řekl by: Nem tudom, nerozumím. Nebylo také divno, že nevníkl hluboko do tajností tohoto jazyka, neboť při posádce v Košicích v Uhrách vojenská kapela skládá se jedině z Čechů a s Maďary mluvil jen tenkrát, když se s nimi pral, a to ještě mluvil česky a ještě při tom moc řečí nenadělal. A tak, když se vrátil z Košic, žil v Praze v samých vzpomínkách na onu hrdinnou periodu svého života, kdy troubil po košických vrchách honvéd husarům k pochodu a kdy třikrát rozbil erární trumpetu o hlavu lidem různé národnosti a různého povolání jedině proto, že na něho, jak říkal, tak nějak divně mluvili maďarsky. Měl tam pětáosmdesát známostí s dívkami různého věku, kterým kupoval prstýnky, a když se měl odebrat do otčiny, navštívil jednu po druhé a zase si ty prstýnky vzal. To byl jeho kapitál, s kterým se vracel domů. Prodal je všechny v Pešti jednomu zlatníkovi, až na třicet, které rozdál ve vlaku různým slečnám.

Jeho schopnosti na vojně byly náležitě odměňovány. Byl třikrát povýšen a třikrát degradován. Býval zavřen vždy jen na krátkou dobu, poněvadž bez jeho trumpety nemohli vytáhnout, tak mu raději vždycky párali hvězdičky. Jednou dezertoval, a když se mu konečně zastesklo po spokojeném životě u vojenské kapely, poslal jednoho cikána do kasáren s lístkem, ve kterém prosil pana šikovatele o čistou halsbindu. To provedl stejně jako v dobách útlého mládí, kdy opustil jednoho rána otcovský dům a někde blízko Prahy žil v nějaké sluji a pak ve špeditérském voze jako divoký muž po čtrnáct dní, zatímco matka ho oplakávala a otec nechal po něm pátrat policií. Tenkrát po čtrnácti dnech dostavil se k zarmouceným rodičům ušpiněný kluk a řekl: "Paní domácí, máte poslat Honzovi čistý límeček, on na něj čeká na šancích." - A jako tenkrát matka hned pro něj běžela, aby ho uvedla k rodinnému krbu, tak tenkrát v Košicích poslali pro Honzu Riedlovic patrolu a Honza dostal čistou halsbindu a čtrnáct dní arestu. Byli by ho tenkrát zavřeli na pevnost, ale on nějakým způsobem do vězení propašoval trumpetu a hrál na ni tak truchlivé a bolné kousky, mezi jinými i Hrob na pustě, že se zželelo Honzy Riedla plukovníkovi a Riedla pustili, aby dál mohl se věnovat na svobodě muzice. -

A není tedy divu, že když jsem si na všechno toto vzpomněl při pohledu na jeho podpis, rozlilo se v mém nitru teplo přátelských vzpomínek, zejména když přečetl jsem jeho poznámku: "Mám svůj tejden."

ŽIVOT MEZI DACANY

Ona poznámka, kterou napsal na pohlední lístek Honza Riedlů, že má svůj tejden, znamenala tolik, že má svůj tejden mezi Dacany. Bylo to jakési heslo, které označovalo, že týden bude většina Dacanů pohromadě, že se neopustí a po celý týden druh druhu že bude pomáhat, pečovat druh o druhu, když snad během týdne některý člen již ochabl, nedovedl dobře stát na nohou, a že po celý týden všichni složí své peníze pro ten krásný účel, aby mohli strávit celý týden v radovánkách po hostincích a nočních kavárnách, za bouřlivého rokování při rozkošnickém životě. A tak naskýtá se nám nyní příležitost poukázat na to, jaký život kulturní i hospodářský vedl se v této odbočce strany mírného pokroku v mezích zákona u Bláhů. Byl jsem sám svědkem jednoho takového programu ušlechtilé zábavy, při níž všichni byli jsme vlastně jedno tělo a jedna duše. Byl krásný podzimní večer, když sešli jsme se u Bláhů, abychom porokovali o různých událostech a občerstvili se duševně v našem úzkém kroužku. Bylo asi 11 hodin v noci, když Písecký kýchl a spadl přitom ze židle. "Ten málo vydrží," řekl Honza Riedl, "to já jsem jiný chlapík, tak se mně zdá dneska, že začínám mít svůj tejden." Tím bylo heslo vrženo celému shromáždění a Groš vstal, šel ke kalendáři a řekl: "Dneska máme 20. října, tak si slibme, že se do 27. od sebe nehnem." Předně jsme zprostili Píseckého povinnost, aby měl tejden s námi, ačkoliv se všemožně ve šlechetném zápalu přátelství tomu bránil, ale nebylo to nic platné, neboť jakmile jsme ho posadili na židli, kýchl a byl dole. Písecký však udatně trval na tom, že celý týden by to ještě vydržel, což řekl tímto způsobem: "Jja, jja mmoc snessu." Prohlásili jsme, že to nejde, když však trval stále na tom, že nás opustit nemůže, vypůjčili jsme si od Bláhy ruční vozík, přivázali gurtama na něj Píseckého, který plačtivým hlasem volal: "Jja jja vás neneneopustím," a tak jsme ho vezli do noční kavárny U krvavého Tondy. Byla to kavárna i hostinec na Palackého třídě na Vinohradech, kde vládl pan Vaňha, kterému se říkalo všeobecně ,krvavý Tonda. Byl to chlap jako hora, nesmírně tlustý a svalnatý, chodící stále po lokále s vykasanými rukávy a bedlivě pozorující hosty. Jakmile někdo nedojedl jeho polévku, kterou předkládal hostům v noci, jeho obličej vzal na se děsný výraz. Šel k nešťastnému hostovi a pravil k němu vlídně: "Ty mamlase, tobě to nechutná? Tak proč sem lezeš?" A chytil ho a vynesl ven na ulici. Tvrdil o sobě, že se ho

všichni bojí a že kdyby někdo takhle z hostů (když se tak vypravovalo) sáh mu na jeho majetek, že by toho darebáka odvedl do sklepa a tam by ho oběsil. Když jsme tedy přitáhli vozík s Píseckým před jeho hostinec, nechali jsme Píseckého ležet na vozíku, až vystřízliví, a vešli dovnitř. Zatím Písecký dělal strašlivý rámus. Stále venku před hostincem křičel na vozíku, že nás neopustí, pak ale křik jeho umlkl, a když Honza Riedlů za půl hodiny vyšel se sklenicí, aby Píseckého napojil, vrátil se vyděšen a křičel: "Někdo nám Píseckého ukrad!" Jak jsme později zjistili, provedli tento malý žertík dva chodci, kteří v růžové náladě šli z Vinohrad na Pankrác. Dovezli Píseckého až na silnici mezi Krčí a Braníkem a tam ho nechali na poli. Písecký prý hrůzou na vozíku usnul a k ránu ho našli jízdní strážníci, kterým Písecký, když se pomalu na všecko rozpomněl, ohlásil, že se sem dovez sám. Věc se jim zdála velice podezřelou a tak ho ani nerozvázali, ale dali odvézt tak svázaného na vozíku na policejní ředitelství do Prahy, prokázavše mu tu laskavost, že mu hlavu zabalili, když se jelo přes Prahu, do Národní politiky, aby mu do obličeje nikdo neviděl. Tak jsou přísné zákony. Na policejním ředitelství ho odvázali, a když tvrdil, že to je všechno jen žert, že jde o sázku, řekli mu: "Dobrá, věc se vyšetří, ale musíte s těmito dvěma strážníky a vozíkem jet k panu Bláhovi, aby se zjistilo, jestli mu ten vozík skutečně patří." Tak se naskytla chodcům na Václavském náměstí tato podívaná: Po Václavském náměstí kráčeli dva strážníci, majíce mezi sebou muže s cylindrem hluboko do čela vtlačeným, který namáhavě táhl ruční vozík. Věc se stala ale tím komplikovanější, poněvadž zatím my jsme již Píseckého hledali, a ti dva páni z Pankráce, kteří Píseckého ukradli, byli vážení občané z Pankráce, jeden z nich byl učitelem, a těm se do rána rozleželo, co vlastně provedli. V mysli měli nejstrašnější představy o osudu toho ubožáka, poněvadž v noci byl mrazík. A tak ho hledali také, když předtím na pankrácké policii poslali pana učitele domů, aby se uklidnil, že to je takový malý záchvat, který přejde, neboť si nemohli vysvětlit, jak takový vážný pán mluví takový nesmysl, že ukrad vozík se svázaným pánem. - S oběma nešťastníky setkali jsme se tedy ráno u Krče, kam nás dovedl Pluto, skotský ovčák Píseckého, který, zatímco jeho pán ležel na vozíku před hospodou, seděl v našem kruhu a lízal pivo z talíře.

DACANI DRŽÍ DÁL SVŮJ TÝDEN

Jakmile jsme tedy objevili ony dva zarmoucené pány, kteří nám ukradli našeho Píseckého, přinutili jsme je hrozbami, aby nám ukázali ono místo, kam v noci zavezli ubožáka. Podotýkám ještě, že od onoho okamžiku, kdy pes Píseckého uvedl nás na stopu svého pána, pojali jsme do programu strany mírného pokroku v mezích zákona též tuto větu: "Vláda ať se postará o rehabilitaci zvířat vůbec a psů zvláště. Nechť zrušeny jsou poplatky z chovu psů a antouškové postavení pod dohled poslanců."

Toto připomínám proto, abych poukázal, že program naší strany není jen nahodilou snůškou nějakých tezí, nýbrž že sestaven jest na základě velice důležitých pozorování ze života veřejného.

Pamatuji se, že oba páni chtěli dát psovi přítele Píseckého uzenku, kterou koupili v hostinci, ale pes zavrčel a nevezal ji.

Ani oko nezůstalo suché, když toto jsme viděli, jak nedal se podplatiti od těch, kteří mu unesli pána.

Řekl jsem k nim: "Není vám teď líto toho, co jste provedli? - Není vám zde tohoto tvora líto, zde toho tvora s očima tak smutnými, kterému jste vzali, ukradli jeho poslední naději a podporu ve stáří?" Oba pánové hleděli smutně před sebe. "A co budete mít z toho ostudy, co vyšetřování, jeť to zločin únosu, zločin obmezování osobní svobody, jest to pak ke všemu zločin kradení lidí, kterého jste se dopustili, a jestli ubožák někde na vozíku spadl do potoka a utopil se, pak budete mít na svědomí zločin vraždy, a když v nejlepším případě jen zmrzl, pak je to zanedbávání povinné péče o mládež."

Ten starší, který byl učitelem na Pankráci, jedovatě prohodil: "A nyní mně laskavě, pánové, vysvětlíte, jak to přijde, že jsme ho našli přivázaného na vozík, to přece nebylo jen náhodou."

"Ovšemže ne, ctěný pane," pravil jsem, "to nebyla náhoda, stejně jako vy jste našeho ubohého přítele jen tak náhodou někam nezašantročili. Jenže my jsme učinili skutek šlechtný a dobrý, kdežto vy jste prostě ukradli věc, která vám nepatří, totiž pana Píseckého. Abych vám to tedy vysvětlil, musíte se vžít do poměrů panujících v Palackého třídě na Vinohradech v blízkosti restaurace U krvavého Tondy. Tam se totiž ztrácejí lidi. Dle všeho je někdo krade. Asi před týdnem zmizel nám v té ulici tajemně pan poslanec Klofáč. Šel s námi, a než jsme přišli na roh, byl pryč. Od té doby neví o něm ani voliči, ani parlament. Věc se však dosud tají. Pak zmizel tam jeden právník. Ta věc se netají, poněvadž ten právník se vrátil domů za čtyry dny a rodičům nechtěl říci, co se s ním stalo. Jen když otec řekl: „Tak tě naposled ukradli, kývnul hlavou a zvolal: „Ukradli, ano, toť to pravé slovo!“ Více z něho dosud nedostali. Jest patrně vázán nějakou strašlivou přísahou. Abychom tedy vypátrali ono tajemství, kdo vlastně lidi krade, použili jsme stalého osvědčeného prostředku maharádžů v Indii. Ti totiž, aby vypátrali a ulovili tygry, dají v džungli přivázat nějakého politického vězně na noc ke stromu. Jak se rozumí samo sebou, tygr přijde a vnadidlo sežere. Druhý den přiváží jiného politického vězně a to opakují tak dlouho, pokud si tygr nezvykne chodit si pravidelně pro večeři a pokud mají zásobu politických vězňů. Pak jednu noc přijde na místo výprava a ta tygra zastřelí, když si jde ke stromu pro politického vězně. Někdy se však stává, že politici vězňové tam přiváží ke stromu maharádžů a tygr ho ukradne. Na tom nám ovšem nezáleží."

A Dacani obklopivše oba pány zapěli na silnici ke Krči:

*"Nám na tom honby záleží,
hodiny bijou na věži."*

"Tak vidíte, pánové," pravil jsem, "princip jest to zajisté velice dobrý. My jsme tedy přivázali Píseckého na ruční vozík a vevnitř v restauraci čekali, až nám ho někdo ukradne. Co tomu říkáte, jste jistě inteligentní mužové, máte rodinu, požíváte snad vážnosti, a teď si představte, že napíšete o tom článek do novin. V novinách najednou se bude číst, co jste provedli, ta hanba, pánové, lidé na vás budou prstem ukazovat, budou se vám vyhýbat, neboť se budou bát, abyste je někam nezašantročili. Nato přijde soud, budete změření, fotografováni, octnete se v Kurýru, a pak budete zavřeni a nakonec se v cele pověsíte na vlastních podvlíkačkách a vaše rodina zahyne v bahnu velkoměsta; to není krásná perspektiva do budoucnosti, není-liž pravda? Hle, jak dnes slunce krásně svítí, ale tam do kriminálu nepříjde ani jeho paprsek, všechny vaše naděje ztraceny, pohřbeny, vy zaživa mrtvoly bez občanských práv."

Dacani kolem těch dvou skleslých postav počali zpívat. "Dies irae, dies illa, testis virgo cum Sybilla." A pak jsme je za hrozného proklínání vlekli k místu, kam v noci zatáhli Píseckého. "On už tady není!" zvolali s úžasem.

"Pak je v márnici," vykřikl Honza Riedlů a my jsme je oba vlekli ke hřbitovu branického.

Ted' už naříkali a plakali, zatímco jsme jim líčili zase pěkné popořadě: kriminál, šibenici, zničenou rodinu.

U hřbitova našli jsme hrobníka. "Ti páni," řekli jsme, "by rádi viděli Píseckého."

"Pojďte, pánové," pravil hrobník. V tom okamžiku přešel nám mráz po zádech a ti páni počali už ne plakat, ale řvát

"Tak tady to je," řekl hrobník, ukazuje na hrob u zdi, u kterého stál prostý dřevěný kříž s plechovou tabulkou: "Zde v Pánu odpočívá Vojtěch Písecký, zednický mistr z Bráníka. Zemřel roku 1879."

Poručili jsme jim, aby se za nebožtíka pomodlili, a když vykonali bez zdráhání pobožnost, vlekli jsme je do blanického pivovaru, úplně zpitomělé tím vším. Zatím už je hledaly manželky

OKUSTE BRANICKÉ PIVO

Dacani se mstí

Tak jsme se tedy octli v restauraci branického pivovaru se svými zajatci. Většina Pražanů zná ono heslo, kterým ozdobeny jsou oba břehy Vltavy od Vyšehradu přes Zlíchov, Podol, až po samý Braník, heslo, které psáno jest po zdích dornů i zahrad velkými, ba obrovskými bílými písmeny, tak jako by obr, ovládající latinku, vracel se v povznesené náladě z branického pivovaru a z vděčnosti všude čmáral, kam se dalo: Okuste branické pivo. - A zejména když žhavé letní slunce svítí na ty bílé plochy, které déšť nesmyje, poněvadž jsou namalovány olejovými barvami, tu heslo to působí neodolatelně na ty bodré Pražany, kteří v prachu silnice a v žáru kotlů parníků vyplazují jazyk, v duchu přesvědčení, že jedou se zotavit na venkov.

Znal jsem jednoho muže, který pravil, že nezná krásnějšího místa v celé Evropě nad Braník. Modrá obloha klene se nad čistě vystavenou obcí, vlnky Vltavy pohrávají si kolem stromořadí starých stromů, sta lodiček brázdí vodní hladinu, břehule vznášejí se nad řekou, bílí rackové vzduchem prorážejí svou dráhu v půvabných kruzích až na zelenou stráň chuchelskou, na jejímž temeni v majestátním háji kostelík vysílá k nebesům prosbu, aby chránila tento půvabný kout před zkázou. "Ovšem," pravil dále, "tím vším bych nebyl ještě nadšen. Toť jen malá a nepatrná část z toho, co mně tak v Bránice k srdci přirostlo. Ba, nejsou to ani ony půvabné zpěvy převozníků, ani klid večera, kdy zvuky harmoniky nesou se Vltavou a mládež kdy zpívá velebnou hymnu lodníků z Bráníka: Já mám doma veverku ... To není to. Ba, nenadchne mne ani harmonický zvuk pravidelných úderů koulí do kuželek v četných restauracích branických, kdy ozve se ona věta, která tak krásně mluví o staré, bohatýrské slávě české: ,všech devět, to vše není nic proti onomu pohledu, který sleduji často se zraky zarosenými z protějších břehů chuchelských, kdy náhle z oblaků prachu po silnici, zviřené automobily, vynoří se jako luzná fata morgána hrdé obrysy obrovských budov blanického pivovaru - a utíkám se do toho chrámu, tak jako dítě spěje k domovu pod ochrannou ruku matky."

Nemusím ani podotknout, že tento hovor vedl se právě v branickém pivovaře na počátku onoho památného týdne Dacanů. A že kdo tak mluvil, byl Kiesbauer, jeden člen naší společnosti, obdařený obdivuhodnou poetickou náladou při jakékoliv příležitosti, kde se mohl zadarmo napít. Oba dva páni, kteří nám ukradli Píseckého, seděli strnule, a ten pan učitel najednou řekl: "Ano, Braník má už 5000 obyvatelů." Groš to chtěl vědět lépe a křičel, že Braník má 6000 obyvatelů. Jak vidět, přicházela zábava do prvního stadia a dalo se také Čekat, že za půl hodiny se to všechno musí změnit a zábava začít zcela jiným tónem. Během té půlhodiny bylo nám již všem jasno, že oni dva páni velmi silně okoušejí branické pivo, a to z naprostého smutku a zoufalství. Ten pan učitel seděl nějak divně na židli a stále říkal s blbým úsměvem: "My jsme upadli mezi piráty, my jsme upadli mezi piráty," a ten druhý pán jen kýval hlavou a říkal: "Tak je to dobře." Pak se nám oba dva představovali, a když jsem se zeptal pana učitele, zdali vychodil obecnou Školu, dal se do usedavého pláče, kdežto ten druhý křičel: "Já mám techniku, já jsem inženýr z Krče." Honza Riedlů s Grošem mu to vymlouvali, ale on si lehl na kulečnick, rozepjal ruce a volal: "Tak si mě ukřižujte, jen mne ukřižujte."

Pan učitel vymotal se ze skupiny převržených židlí a do-klopýtav k panu inženýrovi, ležícímu s rozepjatýma rukama na biliáru, objal ho křečovitě a bylo mu rozumět jen tolik: "Vid', Pepičku, že to bude dobrý! Vždyť je Sedmihradsko daleko! A víš, jak my jsme tenkrát seděli v Londýnce? Tak neplač, Pepičku"...

Trvalo to hodně dlouho, než jsme oba sundali z kulečnicku, a oni, držíce se kolem krku, posadili se na stůl naproti a zpívali: "Už mou milou od oltáře vezou." Pak odešli ven, ale za chvíli se vrátili a šli vedle do místnosti, kde byl nějaký vzdělávací spolek, pak učitel otevřel dvířka u jedné prázdné skříně, a dívaje se do temného prostoru, počal rozmlouvat: "Hle, už je noc. Tma. Úplná tma. Kdepak je asi žena? Co dělá moje drahá žena? Musím jít ven, ven, musím k ní." A vlezl si do skříně, aby odešel do té tmavé noci. Uhodil se přitom o zadní stěnu skříně do nosu a křičel: "Fanyňko, nech mne, nech mne!", zatímco ten druhý pán vrhl se za ním do skříně s vyzdvíženými rukama, křiče: "Nechtě ho, milostivá paní, nechtě ho, já jsem tím vším vinen." V tom okamžiku zavřeli jsme velkou skřín a nyní bylo slyšet šťouchání, soplění a tlumený křik: "Nech mne, Fanyňko, nech mne, Fanyňko!", a druhý hlas: "Že vás praštím, milostivá paní!" - Tak to trvalo chvíli, pak jsme skřín otevřeli, vytáhli je na boží světlo. Pan učitel i ten druhý měli utržené límečky, z nosů jim kapala krev a oba dva křičeli najednou, když byli na denním světle a viděli pikolíka: "Co jste nám to udělal, pane hostinský!" -

Tak jsme je odtáhli na zahradu k pumpě, kdež, zatímco pana učitele drželi, přinutili jsme pana inženýra, aby klekl, což on považoval za přípravy k popravě, a aniž by se vzpíral, klekl, volaje jenom: "V ruce tvé poroučím, Pane, ducha svého. Já jsem nevinný! Do roka a do dne!"

Ostatní jeho slova zmizela v pleskotu vody, kterou jsme mu pumpovali na hlavu. Pak jsme ho odvěkli nehýbajícího se, poněvadž myslel, že umřel, opět do lokálu a pod pumpu přišel pan učitel. Ten byl v náladě velice elegické. Utrhl si z vesty knoflík a zvolal: "Odevzdejte toto mé ženě! A zavažte mně oči!" Když jsme jeho poslední přání vyplnili, sklonil pokorně hlavu a vykřikl: "Sláva vlasti!", a zase proud vody přehlušil jeho slova. - Na tohoto přece jen voda účinkovala, poněvadž dělal rukama jako když plave, a když jsme ho po důkladné sprše zvedli, polykal vodu, tekoucí mu v potůčcích z vlasů, a volal: "Moji dobrodinci, moji zlatí dobrodinci!" - Pak jsme je šli sušit na slunce, kde zmocnila se obou úplná otupělost. Nato jsme zaplatili a vedli jsme je na parník, který právě jel na Zbraslav a do Davle. Tam jsme je posadili ke kotlů, kdež oba usnuli. Mezi Zbraslaví a Davlí se oba probudili a ptali se nás, kteří

jsme jeli s nimi, ve stavu ovšem ještě mráкотném, kam je vezeme. Honza Riedlů řek, že do Austrálie a že už jsou čtyři neděle na moři. Tak si padli kolem krku a za chvíli usnuli zas jako dvě opice.

Když jsme přijeli do Davle, vyvedli jsme je na pevnou půdu; to však bylo už kvečeru. - Po celé cestě v pravém slova smyslu při chůzi spali. V davelské myslivně, kam jsme za šera dorazili, položili jsme je v restaurační místnosti na lavici a požádali jsme hajného a současně restaurátéra, aby ty dva pány tam nechal přespat do rána. Že je to jeden pan učitel a jeden pan inženýr, a v jeho přítomnosti učinili jsme soupis všech peněz a cenných předmětů, které jsme u obou pánů našli a dali do uschování hajnému, který nám to potvrdil. - A zatímco oba chrápali, vypili jsme každý láhev piva a odešli na Zbraslav, kde jsme ještě našli otevřený hotel U slunce. Předtím však jsme každému z obou pánů dali do klobouku čtvrtku papíru s těmito řádky: "Okuste branické pivo. Váš Písecký."

JAROSLAV HAŠEK PŘEDNÁŠÍ U ZVĚŘINŮ O MRTVOLE NA TISE

Na hořejší Tise chytili dva Šikulové medvěda, kterého odřeli, tlapky mu usekali, hodili trup do řeky a tak plul dál směrem k rovinám, zatímco oba Šikulové kůži odnesli na Nagy Banyi, kdež ji zpeněžili a vybrali si kromě toho odměnu za chycení medvěda. Odřený trup medvěda, krvavý, bez kůže a bez tlap plul dál po řece, pak zůstal vězet tam, kde řeka vchází do roviny, v rákosinách, kde nabubřel a praskl, když voda vyprala mu podkožku, takže maso bylo bílé jako lidská kůže.

Tak se stalo, když v horách přšelo, že proudy vody vyplavily trup z úkrytu a místo medvěda pluje po řece utopenec. Jeden sedlák z Bečkere díval se právě, jak voda Tisy opadáva; Tisa se valila po rovinách s velkou vážností, ale ještě vážněji šel sedlák z Bečkere do vsi, neboť co viděl, bylo do jisté míry velice vážné. Tak přišel vedle k svému sousedovi Bátorymu a pravil: "Tak vidíš, byly deště a jsou už pryč. Kukuřice to ostatně potřebovala. Představ si, kdyby nebylo kukuřice. S čím bys jel do města na trh, řekni mně, s čím? A potom, když bys dostal peníze a jel do Nagy Banyi nahoru, kdyby tě obrali a hodili do vody. Ano, bože, bože. To jsou těžké věci. No, ale kukuřice se urodí. No, a voda už opadáva, tak ho přece někde vytáhnou."

"O kom mluvíš?"

"O kom mluvím? O nebožtíkovi. Je nafouklý, pluje po řece, jak obrázek je hezký. Jako husar. Tak jdu tedy k řece podívat se, jestli klesá, a vidím ho plout, ubohého utopence, uprostřed proudu. Volám, zdali chce, aby se mu pomohlo, poněvadž hned jsem nevěděl, jestli je to utopenec. Ale teď najednou vlny ho převalí a objeví se břicho nahoře. Takové bělounké břicho. Jako když máš prase na pekáči." Bátory zamlaskl. "Ale silný chlap to musel být, Bátory. Ještě mrtvý se ti tak rozvaloval po řece, až radost se podívat. Poněvadž vypadá zcela jako křesťan, bude ho třeba vytáhnout a pochovat." Zapálil si dýmku a pomalu mluvil dál: "Ovšem pro Bečkere byla by to svízeľ, znamenitá svízeľ, a bude nutno nechat ho uplavat do Kis Vagányi, ať mají zlost, až budou s ním mít oplétání. Tam jim neunikne, poněvadž je tam splav a pod splavem staví nový jez a on jim chudák hezky vklouzne pod prkna a budou mu muset vystrojit pohřeb, darebáci."

Slovo darebáci vyslovil s jakýmsi zadostiučiněním, neboť mezi Beckerem a Kis Vagányim panovaly spory odpradávná, jejichž příčina byla zcela odůvodněna. Kis Vagányi ležel totiž doleji na řece a Bečkerští správně hádali, že jsou okradeni o všechny ryby, které nachytají Kisvagánští.

Bátory podíval se oknem do roviny. "Ještě tam nebude, rád bych viděl, až ho budou tahat, Solvéši. Ale oni si řeknou, co s chudákem, máme mít oplétání, tahanice, odkud připlul, znáte ho, neznáte ho, viděli jste ho zaživa, neviděli jste ho zaživa, kdo ho vytáhl, co se o tom povídá, pak pohřeb mu vystrojít a čert ví ještě co všechno. Pěkně ho chudáka hodí zas do proudu, ať pluje na Póuztek."

"To se zmátli," řekl Solvéš a šel domů, kde si vzal v ohradě u statku koně a klusal na Kis Vagányi. Letěl na koni podél Tisy, a když spatřil utopence, rozvalujícího se ve vlnách řeky půl hodiny od Bečkere, zvolal: "Ne tak rychle, příteli!" Za čtvrt hodiny byl u Kis Vagányi na četnické stanici. "Mrtvola na Tise," s těmito slovy vkročil před Četnického strážmistra, který hověl si u včelína. "Dobrá," řekl strážmistr a natáhl se ještě pohodlněji pod rozsochatou stinnou škumpinu, "jestli je to mrtvola, tak se ten člověk utopil. To není nic divného. Třebas se to hovado opilo a sklouzlo do vody, nebo se pitomec šel koupat a schválně pokoušel pánaboha, který ho nenaučil plovat, nebo ho hlupáka někdo do vody hodil. A co má z toho ze všeho. Je nabubřelý, není-liž pravda?"

"Právě jak má být."

"Tak se utopil, a nemůžeme nic dělat než ho nechat vytáhnout, zatracený chlap, právě se mně chtělo dřímat."

Strážmistr vstal a šel ke starostovi. "Pane," pravil, "máte v rajónu utopeného, pošlete obecního pandura s hrobníkem pod splav."

"Pane strážmistře, nebylo by lépe poslat ho dál? Měli bychom mnoho psaní k úřadům. Já bych musel psát, vy byste psal, a v Póuzteku nemají co dělat. Pošleme ho, chudáka, na Póuztek. Jen ho bidlem trochu odstrčí pandur do proudu. Proč si ho nechytli u Bečkere, co my tady s ním máme co dělat? Když už jsi připlul až sem, pluj si až do Póuztek, a jak se bude ten starosta čertit, vždyť ho znáte, jak vám nemůže přijít na jméno, že jste tady zavřel jeho syna pro rvačku. On vždy říká, že račte být buvol, pane strážmistře. A vidíte, najednou budou mít mrtvolu v obci. Bude muset dopisovat sem, dopisovat tam, přijdou komise a on se z toho zblázní, víte, jak je nervózní. Ono se mu bude zdát o samých utopencích a ten pes bídná bude schnout a schnout."

Solvéš, který se šel podívat na nepříjemné postavení Kisvagánských, vrátil se zarmouceně do Bečkere, kde řekl k Bátorymu: "Pustili ho přece dál na Póuztek!"

Pod Póuztekem je obec Regény. U pilotového mostu utopencem dostal se pod pilot a byl by málem vytažen, ale strážník dobře věděl, co Regénští provedli Póuzteckým před třemi léty. Poslali jim na krk cikánské tři rodiny i s padělanými dokumenty, že patří na Póuztek.

Tak mrtvolu odstrčili a utopencem, obraceje se ve vlnách jako utonulý skot, plul na Regén. V Regénu ho uviděli tři malí hoši, a když každý to chtěl první hlásit na obecním úřadě, servali se, a než bylo po rvačce, už plula mrtvola na Szilagy. Tam právě čekali na mostě vrchního župana, městys byl ozdoben královskými barvami a utopencem připlul k mostu v plné slávě za

hřímání dvou hmoždýřů a za zpěvu školních dětí: "Isten almeg a Magyar. Bože, ochraň Magyary!"

Současně vjížděl na most fóišpán. Doba tedy nebyla naprosto příznivá k tahání utopence na břeh, také to nebylo na programu slavnostního dne.

Fóišpán si toho utopence však všiml z kočáru.

"Jest to pouhé prase, velkomožný pane," odpověděl starosta na otázku vrchního župana, co to pluje po řece, "dokonalý vepř, kterého stihlo neštěstí. Nebylo možno zabránit, aby se neutopil před příjezdem nejvelkomožnějšího pana vrchního královského nadžupana stoličního."

Utopený plul tedy dál na Halmágy, kam připlul v noci, takže nebyl pozorován. A plul dále, na Hajdú Bószermény, v kterémžto městě s 20 000 obyvateli aspoň 1000 lidí vidělo tu mrtvolu ve vlnách řeky. V takovém městě jest z těch tisíce lidí aspoň 500 hotovo vytáhnout jakoukoliv mrtvolu z vody, poněvadž dostávají po šesti korunách za každého utopence, podivnou náhodou podle znění zákona o dobytčím moru Kromě toho, jaká to radost, když v hajdúbószerményských novinách bude se čísti: Jánoš Melek, nebo Ištván Keryld či Lájoš Pučár, nebo podobně, vytáhli z Tisy mrtvolu utopeného člověka. Tak se stalo, že padesát lidí tahalo ho u městského mlýna. Když ho vytáhli na břeh, s úděsem pozorovali, že se tu stala vražda, neboť z nohou a rukou zbyly nebožákovi jen pahýly. Na lebce byly též stopy příšerného zločinu, jedině nos byl pěkně zachován, takže každý viděl na první pohled, že to je žid. Nad nosem pak dívaly se dvě vypoulené, nezatačené oči nebožtíkovy, kterému na bradě zbyl kus chlupů, takže to vypadalo, jako by násilná smrt byla stihla nebožtíka právě při nedokončeném holení. Ostatně máme tu dobrozdání městského fyzika, doktora Sóra, který prohlásil, že nalezená mrtvola náleží sešlému individuu, kteréž dle všeho bylo stíženo jakýmsi druhem šílenství a dle tvaru nosu a dle jistých známek na přirození jest původu židovského (kurvy), mužského pohlaví, a dle zkaženého chrupu a jistých známek ve stáří mezi 40 - 50 léty. Toto sešlé individuum musilo se v záchvatu šílenství dlouho potloukat po lese, nebo zavražděný byl podivínem, neboť v jeho žaludku bylo nalezeno mnoho lesní trávy, sežvýkané na chuchvalce, dále mech a lesní kořínky, které se dostaly do žaludku nebožtíkova ještě za jeho života. Nešťastník byl podle úsudku městského fyzika usmrčen způsobem velice ukrutným. Byl střelen do boku z ručnice, takzvané medvědovky, velkého kalibru, pak mu byla kůže z hlavy sedřena a končetiny usekány. -

Bylo tedy nařízeno soudní vyšetřování a nebylo nijaké pochybnosti o tom, že ona vražda stala se v lesích nad Nagy Banyiou, v oněch nebezpečných hvozdech. Byla též vyslovena domněnka, že ubohý žid stal se obětí pohlavně zvrhlého individua. Pak byl konán pohřeb, kterého účastnila se celá židovská obec, a nad hrobem medvěda promluvil rabín pěknou, dojemnou řeč o tom, že každý prach jest a v prach se obrátí: "Kdo ale izraelskou duši zahubí, tomu se to tak přičítá, jako by byl zahubil celý svět." -

Za deset let po této události přiznal se na smrtelné posteli ve vsi Akna Sugotáty starý Sikul Jorró, že zabil před deseti léty v lese žida a hodil ho do řeky. Tak u soudu v Hajdú Bószermény napsali na akta o smrti neznámého jméno Jorró a pod to připsal vrchní soudce: fécít - udělal. Nato připojil křížek, že už je Jorró mrtev, a zastavil vyšetřování.

VYZVĚDAČSKÉ AFÉRY STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA

JEDEN DEN V REDAKCI ČESKÉHO SLOVA

Přiznávám se tímto veřejně, že jsem byl vlastně vyslán výkonným výborem strany mírného pokroku v mezích zákona, abych jako vyzvědač vstoupil do redakce Českého slova a tam vypátral, jak to vlastně strana národně sociální dělá, že má tolik přívrženců. Musel jsem tedy vstoupit do redakce zcela nenápadně a zaujati tam postavení takové, abych sám nehradil zásady strany mírného pokroku v mezích zákona a nezúčastnil se politiky národně sociální. Nejvhodnější místo v každé redakci politického časopisu, odkud může člověk sledovat jako z úkrytu všechny politické tahy a triky, jest místo lokálního zpravodaje. Ty děláš jako lokální zpravodaj do vražd a do zlámaných noh a do jiného pěkného neštěstí, ale přitom můžeš pěkně pozorovat, co se kolem tebe děje.

A přiznávám se, že zprvu věnoval jsem se čistě jen lokálnímu zpravodajství. Není-li za den dostatečný počet nějakých pokusů sebevražedných, úrazů a podobně, jest třeba vymyslet si různé věci, které by zajímaly čtenáře. Jsou to hlavně meteory, dále vzácné úkazy na nebi, kterých není možno kontrolovat, zdali se skutečně udaly.

Pamatuji se, že jsem kupříkladu napsal tuto lokálku:

OBROVSKÝ METEOR

objevil se včera v noci na severozápadní obloze, jádro bylo barvy světle bílé, okraje fialové, a celý zjev, který trval takřka pět minut, byl provázen dunivými výbuchy. Jest domněnka, že meteor spadl někde v Bavořích.

Takovéto lokálky velice čtenáře poutají a hned druhý den po uveřejnění této lokálky dostali jsme od profesora D. z Třeboně delší dopis, ve kterém vykládá, že když šel ve dvě hodiny v noci domů, uviděl taky něco na obloze, což bylo velikosti vlasatice třetího řádu. Ubohý pan profesor, jehož jméno jsme uvedli v plném znění a zprávu otiskli, si nepomyslel, že tisíce čtenářů v Čechách si pomyslí o něm, že je flamendr, který chodí na takovém malém městě až ve dvě hodiny v noci domů. Také si to chudák rozmyslel a telegrafoval nám, abychom jeho pozorování neuveřejnili, ale bylo již pozdě, už to bylo vysazeno.

Člověk tedy svými velice dobře míněnými lokálkami velice často způsobil nepříjemnosti různým osobám. Napsal jsem kupříkladu lokálku: „Adamité na Loučensku“, veden jsa šlechetnou snahou zpestřit obsah denních zpráv. Napsal jsem, že v lesích u Loučeně objevili se naháči, patřící k sektě adamitů, vyhubené Žižkou a Prokopem Holým. Z okolních vesnic že bojí se jít děvčata a ženy do kostela. Končil jsem: „Jest na četnictvu a lesním personálu, aby co nejdříve vypátrali sídlo nebo členy oné fantastické sekty adamitů.“

Nevěděl jsem, že z této nevinné lokálky bude mít velkou nepříjemnost jeden vážený sedlák z okolní vesnice. Jsou totiž momenty v lidském životě, kdy člověk hledí dostat se do ústraní vedle silnice, aby se částečně svlékl a vykonal velkou tělesnou potřebu.

Nesmí tak ale Činit v době, kdy četnictvo pátrá po adamitech. I našel ho jeden četník v houštině a přirozeně se domníval, že když si rozepíná kalhoty, že se chce svléci celý a běžat nahý po lese a zúčastnit se adamských pobožností. Věc se sice vysvětlila, ale ubohý sedlák přece je jen v celém okolí v podezření, že je tajný adamita a ne veřejný, zejména když jeho čeledín vykládá, že jeho pantáta v létě, když je horko, spí úplně nahý.

ŠÉFREDAKTOR ČESKÉHO SLOVA JIŘÍ PÍCHL

Když byla nyní již řeč o Českém slově a straně národně sociální, kde jsem pozoroval poměry, jaké v té straně panují, musím předvésti veřejnosti Jiřího Pichla, šéfredaktora Českého slova.

Tedy rače přistoupit blíže, právě začíná krmení.

Jest uzavřen v přední místnosti redakční. Sedí za redakčním stolem, za kterým se ztrácí jeho malá postava, tahá si knír do délky, protahuje si mušku pod pyskem, povytahuje nozdry a čenichá. Podívá se přitom ku dveřím, skřípec si očistí a jeho malý, červený jazyk počne mu nedočkavostí rejdit po rtech. Jiří Pichl se olizuje. Tak to právě dělají dravci, když čekají kořist. Tito ježí přitom srst a protahují kůži na hřbetě ve vlnitých záchvěvech. Pichl by chtěl taky ježit srst, ale sáhne si na hlavu a zklamaně zas dá ruku dolů. Zbývá mu tedy jedině možnost protáhnouti se. Učiní tak elegantním pohybem, pak vyskočí ze židle a počne capat drobnými krůčky hezky dokolečka po šéfredaktorské místnosti.

Jeho situace je čím dál tím zoufalejší, ušní boltce se mu vztyčují, Pichl větrí. Ne, zas to nebyl Šefrna. Kroky utichly v přízemí a Šefrna nejde. Jest to vskutku hrozné, když Šefrna, fen dokonalý sluha redakční, nepřichází s večeří. A přece mu tak důrazně Pichl říkal: "Bratře Šefrno, půjdeš mně k Chmelovi pro něco, tady máš korunu a kup něco zvláštního, co - no, vyber sám, víš . . ."

A Šefrna zmizel s ujištěním, že učiní vše podle rozkazu. Do dveří z druhé místnosti redakční nakoukne bratr Hanzlíček, redaktor hlídky odborových organizací a organizačních zpráv, a táže se: "Poslouchej, Pichle, mám to napsat o tom cihlářském mistrovi hodně sprostě?"

"Jen to napiš, Hanzlíčku, jak chceš!" odpovídá Pichl a zas už cape kolem dokola. Kdepak má on teď myšlenky na to, jestli se má něco napsat sprostě nebo slušně. V tomto posvátném okamžiku, kdy očekává večeři, není mu nic do listu, zcela nic mu nezáleží na straně národně sociální, jeho myšlenky toulají se za sluhou Šefrnou. Provází ho v duchu a vidí, jak maličký Šefrna prochází bazarem U zlaté husy a jak se staví ve výčepu v bazaru a vypije si malé pivo, přičemž starostlivě dodává: "Ale rychle, já jdu bratru Pichlovi pro večeři!" - Sleduje ho v duchu dál, když Šefrna opatrně přechází jízdní dráhu Václavského náměstí a na druhé straně jak vpadá do výčepu, co je Ilusion, a jak tam svědomitě prohlašuje: "Natočte mně rychle to malé pivo, já jdu bratru Pichlovi pro večeři."

Jde za ním v duchu zase dál, zří ho přecházet opět na druhou stranu Václavského náměstí, pak přejít do Jindřišské k jasně osvětlenému krámu, z něhož dveřmi vystupuje vonná pára, která

stoupajíc k nebesům, zachovává formu věnců z buřtů a v té podobě jako gloriola vznáší se nad firmou Chmel - uzenářství. A vidí Šefrnu vstupovat dovnitř.

Jeho maličká postavička zmizí v klubku lidí před pulty a Šefrna již zas vychází ven. s balíčkem, na jehož hnědém papíru zřít mastné skvrny. A zas to jde nyní po pořádku, napřed výčep Ilusion, pak výčep v bazaru U zlaté husy, kde všude s bezpříkladnou svědomitostí říká: "Ale natočte mi to malé pivo rychle, nesu večeři a bratr Pichl už má hlad!"

A nyní již vyběhne po schodech, otevře dveře a již stojí před bratrem Pichlem . . . Vtom přízrak zmizel. Jiří Pichl je ve svém pokoji opět sám. Ticho panuje na chodbě, jen k Pichlovi zaznívá z vedlejších místností monotónní zvuk sázecích strojů. Jiří Pichl usedá opět ke stolu a čelo uloží do dlaní.

Jiří Pichl přemýšlí. To bývá tak jednou za den. Nemyslí ovšem na státoprávní stanovisko národně sociální, ani na kompromis s mladočechy, ani na sociální demokracii. Pro tuto dobu jsou mu všechny zápasy a ideje věci vedlejší. On myslí jedině na to, co mu Šefrna přinese k té večeři, když mu přece řekl: "Víš, bratře Šefrno, tak mi přines něco zvláštního, co tam uvidíš."

A konečně je Šefrna tu a Pichl jde mu vstříc s očima zářícíma: "Tak copak jsi mi zvláštního přines, bratře Šefrnko?" A Šefrna postaví se hapták před Jiřího Pichla a pevným, tichým hlasem pronese: "Vuřty, bratře Pichle!"

REDAKČNÍ SLUHA ŠEFRNA

Tuto zvláštní zkušenost získal jsem jako vyzvědač strany mírného pokroku v mezích zákona za svého pobytu v Českém slově, že i strana, mající na programu rovnoprávnost všech lidí, heslo rovnost, volnost, bratrství, má své sluhy. Výkonný výbor strany národně sociální má za sluhu Svobodu a redakce Českého slova jako strany má sluhou Šefrnu.

Kdyby byl Šefrna jen o půl hlavy menší, byl by mohl směle vystupovat jako lilipután. Přesto však dovede stranu reprezentovat náležitě, spíš než nějaký hromotluk, a kdekoliv se objeví jeho maličká postava s vousem pěstěným a la Napoleon III., černým jak uhel, a kdekoliv také zablýsknou se jeho malé, černé oči, tam všude jest jisto, že tam vstupuje duch národně sociální. Neboť tam ozývá se slovo bratře. - Bratr Šefrna zná jen jedno oslovení, nejvyšší a nejkrásnější, a to onen velkolepý pátý pád bratře. Toto slovo srostlo tak s celou jeho bytostí, že i když se rozhorlí, nezapomene na ně a vykřikne: "Bratře, ty jsi hovado!" A kdokoliv přijde do redakce Českého slova, ať tam žádá cokoliv, kdyby tam přišel třeba i policejní komisař pátrat po konfiskovaných výtiscích, tu Šefrna obrátí se ke každému s uctivou otázkou: "Přeješ si něco, bratře?"

Pamatuji se, že jednou přišel exministr Prášek do redakce Českého slova, a tu Šefrna přišel k němu, ukázal na židli a řekl: "Posad' se, bratře Prášku!"

V době, kdy se vyjednávalo o kompromis s mladočechy, byl poslán k doktoru Kramářovi s nějakým přípisem, a když tam všude se ptal v Národních listech každého redaktora: "Bratře, kdepak je bratr Kramář?" - konečně ho přece našel, a odevzdávaje mu připiš, řekl přátelsky: "Tady ti nesu, bratře Kramáři, něco od bratrů z Českého slova."

Jednou byl zatčen při nějakých demonstracích proti Němcům, a když byl mu diktován policejním komisařem trest tří dnů, uklonil se a řekl: "Děkuji ti, bratře."

Celkem se tato poslední událost dobře hodí na to, co se říká o straně národně sociální, která má stoupence ve všech společenských vrstvách, a to: "Bratr tě chytí, bratr tě odsoudí a bratr tě pověsí." Pomocníci kata Wohlschlägra jsou totiž upřímnými stoupenci strany národně sociální.

Tedy slovo bratr hraje velkou roli v životě Šefrnově. On všude propaguje toto vznešené slovo, neboť neznám upřímnějšího národního socialistu nad bratra Šefrna. Kdo kdy v hostinci nebo v restauraci sledoval jeho rozhovory politické, ten jistě se podivil, když z úst jeho zaslechl onu mužnou větu, že Kristus Pán byl národní socialista. Jinak však až na Pána Krista nemá židy rád, poněvadž dosud neviděl, aby nějaký žid nosil červenobílý karafiát, kromě v době, kdy mu chce mládež národně sociální vytlouci okna.

Mimo národní socialisty, Krista Pána, kterého miluje dvojnásobně, poněvadž je starokatolík a národní socialista (ačkoliv tvrdí, že se stal starokatolíkem kvůli vínu, poněvadž přijímají podobojí), má nejvíce rád Srby. Ba tak rád, že dokonce jednou zradil svou národnost a hrál na výstavě v srbském kroji se srbskou kapelou, která sestávala z osmi Čechů a z jednoho skutečného Srba, kapelníka.

Říká také, že nejkrásnější doba v jeho životě byla, když dělal Srba. A vysvětluje to blíže hrozným počtem sklenic piva, neboť pivo jest jeho druhým ideálem. Prvním ideálem jest český stát s českým králem.

"A jak to přišlo, že obecnost nepoznalo na vás, že nejste Srbové?" tázal jsem se ho jednou.

"Ale to my jsme mluvili srbsky mezi sebou."

"Vždyť jste neuměli."

"To se ví, že neuměli, bratře," odpověděl Šefrna. "My jsme tu Češtinu jen tak vyráželi ze sebe a dávali jiný přízvuk a místo -h- říkali všude -g-. A to jsi měl vidět na Zbraslavi, na okresní výstavě, co dělali veteráni. Když chtěli na nás, jestli neumíme nějakou českou písničku, zahráli jsme: Goro, goro, vysoká jsi, a oni plakali radostí a pivo teklo potokem a vidíš, na Zbraslav nás jelo ten den koncertovat devět Srbů, a nazpátek už nás jelo devět Čechů. Neboť ten jediný Srb mezi námi, ten se tak opil, že mluvil také česky."

Jinak tedy, až na to, že se vydával za Srba, jest Šefrna povahy velice skromné a jest také vděčným. Vzal jsem ho dvakrát za sebou do Národního domu, a poněvadž Šefrna rád užívá přirovnání z dějin českých, říkal potom, že mu to tak připadá, když my dva jdeme do Národního domu, jako král Václav a jeho kat.

ŽENSKÝ PSEUDONYM

Mezi nás chodil ženský pseudonym. Nikdo neměl ani zdání o tom, že muž ten je ženská nebo tak něco podobného, nebo že ta ženská je mužský. Je to tak obdivuhodně popleteno, že se v tom nevyznají v žádné redakci. Jisto je tolik, že existuje tajemná bytost, která píše různé věci,

většinou hloupá žvanění, a bytost druhá, skutečná, reální, že to roznáší po redakcích. V redakcích objeví se tedy dáma vysokého vzrůstu, elegantní, svůdných tvarů, jiskrných očí, a přijde k redaktorovi s oním půvabným úsměvem, který by byl s to snad rozehřáti i Augustina Eugena Mužíka. Takový nešťastný redaktor vrtí sebou na židli a je celý blažen, rozehřívá se, říká: "Čím mohu, prosím, sloužit, milostivá?" Vůbec k hezkým dámám jsou v každé redakci velice přívětiví, mile to působí na redaktory, taková návštěva, takový redaktor zrovna poskakuje kolem, mne si ruce, obejde tu dámu, aby ji viděl celou, a usmívá se, tak jako voják, když mu předložíte talíř jelit... Tak si vždy počíná kupříkladu šéfredaktor Českého slova Pichl; poskakuje, hopsá, jeho drobná postavička jenjen září, z úst mu plyne samé račte, jen račte, milostivá, jsem vskutku rád, mne velice těší, ovšem, zajisté, já se přičiním, já se vynasnažím, buďte zabezpečena, milostivá, ó prosím, prosím, budu neskonale šťasten, hned to dáme sázet, jsem velice rád, velice rád, bylo mně potěšením atd., - řítí se mu to z úst jako lavina, takže kdyby takhle mluvil na nějaké schůzi lidu, už mohl být dávno poslancem, tam však koktá jako podřezaný - ovšem voliči nejsou krásnou dámou, přinášející příspěvky pro list - ale když ona milostivá je taková kulatoučká, vid', Jiří Pichle, to ti svítí očička pod skřipcem jako kocourovi, to sebou vrtíš a házíš jako ryba v keseru!

A jako Jiří Pichl i ten dobrý Mužík, tak se chová většina redaktorů k dámám elegantním, hezkým a usměvavým. A nyní si představte, že opravdu velmi hezká dáma po těch redakcích se potlouká a jedná přitom s jistou dávkou přímosti, která jest jemně obalena do takové koketérie, prostě přijde, usměje se a odevzdá panu redaktorovi své rukopisy a praví: "Ovšem používám, poněvadž mé práce se mi zdají býti na ženu trochu silné, mužského pseudonymu." - Jak to dovede tak hezky říci: příliš silné - jsou slabší nežli cokoliv jiného, silné jsou jenom úsměvy, které provázejí odevzdání těchto prací do rukou redaktora.

Nezůstane ovšem jen při úsměvu, taková ženská potřásá zcela kamarádsky ruku redaktorovi a je s to nabídnout se mu docela, že mu zreviduje příspěvky, které přišly do redakce, a že mu řekne, co se hodí a co se vyhodí. Že si to vezme domů a tam že to probere. Přitom lže, až se jí od huby práší, že je svobodná, právě že žíví se tou prací literární, a můj bože, je tak mladá a má takovou starou maminku - a léta přejdou a ona je pořád ještě tak mladá a maminka jí přirozeně stárne a ona Čím dál tím více nosí rukopisů, čím dál tím stávají se její práce pod mužským pseudonymem šablonovitějšími, počíná se vracet ku svým starším povídkám, které byly psány před léty cizími autory, a najednou sáhne ke kancelářským obrázkům, ačkoliv každý ví, že ta dáma není v kanceláři, a jsou tam podrobnosti, odpovídající skutečnosti a pravdě; a najednou se objeví, že po léta lhala a že to všechno psal její muž - a takovému zjevu se říká ženský pseudonym.

A jeden takový exemplář znala strana mírného pokroku v mezích zákona, asi tak, jako ruští revolucionáři znali Gaponu. Aby tedy nikdo nebyl v pochybnosti, koho se týká tato kapitola, jsem nucen prohlásit, že tato kapitola netýká se nijak Jóži Kratochvílové.

SKLENICE ČERNÉ KÁVY

Poutavé drama kabaretu strany mírného pokroku v mezích zákona

Na scénu přijde kapucín a posadí se za kavárenský stůl. Tříminutové ticho. Konečně zvolá kapucín směrem ke kavárenské kuchyni, když se podíval na hodinky a shledal, že už tři minuty ticha jsou pryč:

Mně dejte sklenici té kávy černé, jen proboha, já kapucína nechci, neb kvality on bývá prachmizerné, no, bude to, či nebude . . . ?

Po chvíli:

Takhle už dál to nepude. Už sedím tu já hezkou chvíli, myšlének hříšných sta už mám, v takové kavárně bývají holky, odpusť mně, bože, že to znám. Chci Černou kávu prozatím, co ale dále, to až potom já oklikami prozradím. No bude to, či nebude?

Po chvíli:

Takhle dál už to nepude. Já počkám, neboť trpělivost je jednou z velkých cností přece, a dá-li ti kdo přes hubu,

tu dobrý křest'an toto vece: Prosím tě, počkej, až se zvednu, pak dáš mne potom ještě jednu. No to je hrůza, nikdo nejde, už deset minut tady civím a moc se tomu, věřte, divím . . .

Jde ku dveřím kuchyně a volá: S tou kávou, prosím, copak je?

Sedne si opět (po chvíli):

Není s ní nic, to dobře vidím,

víc hulákat se věru stydím,

neb sluha boží nesmí řvát,

ať žízeň má či ať má hlad,

ať kávu chce buď černou nebo bílou,

na všechna zklamání já musím

vždy s tváří hledět klidnou, roztomilou.

(Křičí):

No bude to, či nebude? Takhle dál už to nepude!

Zas ani noha tam se nehnula, snad tam ta holka usnula, tak půjdu dál, snad kavárna přec jiná vlídněji přijme mnicha kapucína.

(Odstrčí židli a odejde východem z kavárny. Po jeho odchodu objeví se ospalý číšník.

Číšník:

Hle, židle odstrčena jest,

a na mou čest,

tu někdo byl, snad něco chtěl,

a jestli chtěl, tak volat měl.

I stůl je trochu odstrčen,

už je to tak, zde někdo byl,

a šel pak zase potom ven,

a člověk po něm ukliditi musí,

ba, chudý číšník mnoho zkusí.

Mně se hned zdálo, když jsem dřímал,

že nějaký sem přišel host,

ve snu jsem slyšel, jak jsem klímal,

že čekání už má on dost.

Ba, je to život, klidu člověk nemá

a dít se musí jak tvář nemá,

ba hůř než kráva, kuň či vůl,

on si nic nedal, odšoup stůl,

a člověk po něm ukliditi musí,

ba, chudý číšník mnoho zkusí.

Teď pěkně hezky ke kamnům si sednu,

až někdo přijde, pak se ovšem zvednu.

(Jde do kuchyně)

(Z ulice vejde do kavárny mladé, nezkušené děvče, položí kytičku lilií na stůl a posadí se):

Jsem unavena, neboť chtěl mne svést,

jmenuje se Hynek a je z Kolína

a já Hromádková a jsem nevinná,

byl dle všeho smilník,

vyhlížel jak vlník,
chtěl mně vzít mou čest,
neb řekl: „Smím vás doprovodit,
vy nesmíte tak sama chodit,
a přitom na mne hleděl tak,
že musila jsem sklopit zrak,
až zbledla jsem jak bílá sádra,
neb pozoroval moje ňadra,
a řekl, že je Hynek a je z Kolína,
což na mně neviděl, že jsem nevinná?
že venkovské jsem nezkušené dítě,
jež jede do Prahy si službu najít,
a čestnou známost navázat,
s tím nemusím se tajit.

Jsem přesvědčena, kdyby mne i svedl,
že by mne k oltáři on neodvedl.

Teď si dám kávu, černou kávu dám si,
by vzpružila mé unavené údy,
mám korunu jen všehovšudy.

(Volá):

Dejte mně černou kávu!

(Po chvíli):

Tu ticho jako v kostele
a nikdo nejde s kávou ...

Jsem sirotek, má matka v hrobě dřímá,

nemají tu kamna, proto je zde zima,
a otce neznám, ten mamince utek,
po obou musím nosit smutek ...

(Pláče) - (Plačtivě):

Och! dejte mně kávu, ať se osvěžím
a ať už odtud poběžím,
bych ještě dnes si našla službu
a matčinu tak vyplnila tužbu,
když umírajíc, zašeptala tiše:
Modli se, děvče, a také pracuj,
hříšnými vášněmi si život neukracuj.

(Volá):

Co jest s tou kávou, já nemám času, já už tu čekám, to je hodina -

(Pro sebe):

Ten záletník byl z Kolína.

(Pauza. Volá do dveří):

Tak prosím vás, co vlastně s kávou bude,
myslíte, že když děvče jsem jen chudé,
že nemám naspěch, až se vám snad zráčí,
že je dost času, když jsem sirotek,
no to je věru k pláči,
či snad že nejsem městská nějaká dáma,
pak bych si kafe uvařila sama,
a nemusela čekat, až se vám snad zlíbí...

(Zvedne se a křičí): Co je s tou kávou?

(Sedne si)

Tak tedy mně ji nenesete dosud, ach, sirotek má smutný osud, což ale já tu čekat musím, odejdu pryč a jinde štěstí zkusím.

(Odstrčí stůl a židli a odchází, zapomene na stolku lilie. Po jejím odchodu objeví se číšník, promne si oči):

Že jsem se nemylil a někdo že tu byl, na první pohled vidět, ten nezdvořák však mohl by se stydět. Když slušný člověk někam přijde, tak z lokálu zas slušně vyjde,

dá do pořádku stůl a židli přistaví,

tomu se říká slušný pán,

však odstrčit židli, nechat to tak být,

to dovede jen mezulán.

A po všivém hostu, který nic si nedá,

abych uklízel ještě snad,

ani mne nenapadne,

mám se přece rád.

Nechám to tak, a snad se nepřetřnu,

to aby člověk lítal jako pták,

každého lumpa obsluhoval,

každého chrapouna obskakoval,

a on si tady zapomene kytku,

a bude mne obtěžovat, jestliže se vrátí,

ty trampoty mně nikdo nezaplátí.

Tak hezky dřímám - co s tou kytkou,

já vyhodím ji klidně ven

a zas si zdřímnu u kamen.

Jde ke dveřím na ulici a vyhodí lilie a vrátí se do kuchyně. Po jeho odchodu přijde profesor Masaryk. Klobouk pověsí na věšák a sejme z něho Čas a posadí se ke stolu. Tise ke dveřím kuchyně:

Černou kávu, prosím, jednu sklenici, ale bez cukru, prosím.

(Hlasitěji):

Ba, bez cukru! Vždyť v českém životě je příliš sladkostí, jak Machar zpívá, a proto bez cukru, toť pravda jistá, jen černou kávu smí pít realista a bez rumu, neb opojení škodí, a na svět třeba střízlivě přec hledět, to také musí realista vědět.

(Dívá se do novin a podívá se za chvíli na prázdný stůl):

Když jsem to dopil, nemusím dál sedět.

(Volá):

Platím!

(Čeká chvíli)

Když nikdo nejde, na stůl peníze já položím a půjdu dál, že v kávě bylo mnoho cikorie, na to bych věru přísahal.

(Položí peníze na stůl a odejde. Po něm přijde číšník):

Toť kupodivu, zase tu byl někdo,

peníze nechal na stole,

toť kupodivu nevysvětlitelně,

zač a nač a proč?

Já ve snu slyšel slovo: Platím,

a než se proberu a sem se vrátím,

host zase pryč, co chtěl a co si přál,

nebo se mně jen takový sen zdál.

Nač platil, zač a nač a proč,

kdož věděti to může,

samá jen starost, běhání a trud,

vyskočit nejlíp z kůže.

A přec bych si tak rád já zdřím . . .

(Shrabuje peníze se stolu a oprašuje ho):

A rád bych měl už pokoj svatý, leč sotva odtud vytáhnu jen paty, hned někdo přijde; aby člověk skákal, a "račte si přát, a co je, račte, libo". Ba, na mou duši, aby člověk plakal. Teď na chvílku si půjdu zdřímnout,

mne oblaží snad luzný sen, schrupnu si hezky u kamen.

(Odejde)

(Přijde Quido Maria Vyskočil. Stojí u stolu):

Jsem Quido Maria a k tomu Vyskočil,

jsem z Příbrami a členem Máje,

jsem krásná pohádka, jsem pohádka já sám

jsem velký básník, romanciér lásky,

jsem Quido Maria a z Vyskočilů rodu,

a kávu chci, chci černou kávu,

slyšíte, kávu žádám teď. Tu kávu černou,

jako uhlí v dole, kdy skřítkové . . .

leč nač to roztahovat, přineste kávu.

Vy ji nenesete, když básník po ní touží?

Vy nespěcháte s luzným Mokky žárem

a z Arábie pouští s královnou a eunuchy,

či co to povídám, chci kávu, kávu chci.

Nu, bude to, či nebude to, proč nenesete

černé kávy sklenici, či spíte snad, či nevaříte?

Že odejdu, já Quido Maria,

jenž z Příbrami je básník z rodu Vyskočilů,

zde vizitka, tu na stůl kladu, a odcházím,

jdu hrdé pryč, zas k umění blíž ku

hvězdám, už jdu, už otvírám dveře,

už jsem venku.

(Za dveřmi):

Už jsem na ulici, už ...

Číšník:

Bodejt' by tu nebyl zase někdo, a navštívenku na stůl dal,

(trhá navštívenku):

tot' nějaký Ježíš Marjá,

aby ho čert spral.

Ted' ke kamnům si na lavici lehnu,

ať někdo přijde! Já se ani nehnu!

(Odchází) (Opona padá)

QUIDO MARIA VYSKOČIL, ZVANÝ TÉŽ JINAK JEŽÍŠ MARJÁ VYSKOČIL

Jest nyní již načase, poněvadž v kabaretu strany mírného pokroku v mezích zákona velice mnoho se často mluvilo a zpívalo a hrálo o Quido Mariovi Vyskočilovi, aby byl také představen. Tedy co jest to za muže, jaké má snahy a podobně.

Snahy má veskrz ušlechtilé. V Čechách totiž jsme postrádali dlouho nějakou spisovatelku nebo spisovatele, který by psal tak, jako v Německu píší ony ženské jemné bytosti, které stůj co stůj musí vždy do svých románek a novel vložit postavu princezny a pohádkově zabarvit celé své dílo, a právě tak, jako to jest při některém receptu v kuchařské knize: "Vraž do toho tři žloutky," tak musí jednat dle tohoto hesla: "Vraž do toho chudého, ale šlechetného, nešťastně zamilovaného mladíka." Tak psaly Schwarzová, Marlittová, Flygare-Carlénová, z kterýchžto spisovatelek si dělal už Neruda legraci, ale dnes u nás píše právě tak, jestli nepíše hůř, Quido Maria Vyskočil. On jest tedy prodchnut snahou podati českému národu práce podobné jakosti v původní formě a daří se mu to znamenitě. Jeho plačtivých historií vyjde vždy za rok celá řada, která má názvy vždy pohádkové, jako kupříkladu: Víla z hor, Skřítek v horách a jiné zábavné názvy. On též jedná podle onoho osvědčeného receptu: Vezmi pannu, prohlédni ji, jestli je hezká, a oznam čtenářům, jaká to je princezna, pak chyt' chudobného mladíka, prohlédni ho, jestli je šlechetný, a nech oba dva, tu bohatou pannu a chudého mladíka, tak dlouho vedle sebe na čtvrtkách papíru, až uvidíš, že je čas vrazit mezi ně zámožného šlechtice. Pak vezmi otce oné panny a matku a obal tím celou historii a nech mladíka nějakým způsobem se připálit, můžeš ho hodit do vody, pak vytáhni pannu ze zámku a pověš ji na břízu na slunce u zámečku.

Ovšem, že toto jest recept zcela jednoduchý. Možno také učinit z toho jiné povídání prostou záměnou osob. Místo šlechtice možno dát lesníka a lesníkovu dceru, nebo lesníkovu dceru a chudého vesnického synka, nebo zas může se synek lesníka, nebo ještě lépe hajného v tomto případě, který však studuje, seznámiti s dcerou majitele velkostatku, a když už tedy je člověk v dobré náladě, může to krásně skončit tím, že on se vrátí po létech z ciziny jako inženýr a majitel nějaké továrny, zatímco se objeví, že onen baron, který se uchází o dceru velkostatkáře, jest na mizině a sňatkem si chce pomoci.

To jsou asi tak šimly, podle nichž přesně pracuje Quido Maria Vyskočil, jehož skutečnou zásluhou jest, že nenapíná příliš zvědavost čtenářů a hlavně nerozčiluje nijak, neboť jakmile člověk přečte první pokračování prací Quido Maria Vyskočila, hned si řekne: "Jo, ti dva se vezmou," nebo: "Ten se oběsí," poněvadž už tam v prvním pokračování vidí větu: "Mladý muž podíval se na silnou větev dubu v zámeckém parku." Vůbec, kdo čte věci Quido Maria Vyskočila, tomu odpadá všechna starost hledati v těch románech nebo novelách a la Stříbrný páv (upozorňujeme pana Vyskočila, že si spletl stříbrného páva se stříbrným bažantem, či lépe s bažantem mongolským) nějakou myšlenku vůbec. Tím ovšem nechci říci, že snad Quido Maria Vyskočil nepřemýšlí, to není pravda, neboť kudy on chodí, pořád myslí na to, že jeho práce jsou ozdobou české literatury. Ale je to taková hodně smutná ozdoba, jako papírové růže na venku o posvícení v sále. Ty je také hodně vidět, stejně jako jméno Quido Maria Vyskočil.

Quido Maria sám o sobě tvrdí, že jest básník. To jest svatá pravda. Jednou jsem četl v jednom jeho románě tuto krásnou líčen přírody:

"Zelenými paprsky slunečního žáru vybídnuti, motýlové v barvách fialových do zlata usedali bzučíce na sytě červené květy v záhonu pampelišek, zatímco stříbrný hlas zvonku svými dunivými zvuky ohlašoval blízkost klekání. Polední slunce hrálo neúprosněji a neúprosněji a ledva již pronikalo tmavými, černými mraky, zatímco měsíc objevil se na východním nebi jako rudě modrá tlama rozhněvaného draka."

Vypravuje se, že když byl ve vyšším gymnáziu, že dostával Quido Maria Vyskočil z lícně přírody vždy nedostatečně. Ale tu si statečný Quido Maria Vyskočil řekl: "Cože, já že dostávám nedostatečně a že moje české úlohy nestojí za nic? Uvidíme!" A stal se českým spisovatelem. Ještě něco, co může osvětliti také přátelský poměr Vyskočila k národu. On se jmenuje původně křticím jménem Kleofáš. Quido Maria si dal sám, aby to národ neuráželo.

PELANTOVA AFÉRA

Zmínili jsme se již, že členem strany byl Karel Pelant Zeptejte se kterékoliv babičky, odebírající Svatého Vojtěcha, Kříž nebo Marii, na toto jméno Pelant, a tu i ona babička pokřičuje a vysmrká se a zvolá, že již se modlí dlouho za duši onoho lotra. Jest tedy Karel Pelant lotrem? Odpověď jest lehká. On nevěří v boha a v té době právě chystal se na cestu do Ameriky, aby pokřtěné Indiány zas přemluvil, aby v toho těžce nabytého pánaboha nevěřili. Na takovou věc dostal peníze od Volné myšlenky, která tenkrát právě byla ve velké vážnosti, poněvadž zde byl sjezd Volné myšlenky, spojený s onou krásnou érou procesí volnomyšlenkářského, v jehož čele šel Pelant, Loskot, Bartošek a Julius Myslík. A tak v těchto dobách lid katolický český vytáhl ve velkém průvodu na Hradčany, aby vzdal hold arcibiskupovi. Bylo to procesí starých bab a dědků, ministrantů a kostelníků, a huhňavými

hlasy zpívali Tě Bože chválíme. Celé procesí provázelo tenkrát 400 strážníků. Viděl jsem jednoho strážníka, který, jda vedle průvodu, ve své dobrotě se zapomněl a zpíval Tě Bože chválíme; také šlo ale asi 30 000 jiného lidu, který zpíval socialistické písně a křičel: "Sláva nebeským kozám!" a statečné katolické staré baby hrozily deštníky pod ochranou policie, až na rohu Ferdinandovy třídy jeden mladý policejní úředník, který se domníval, že baby hrozí jemu, dal průvod rozehnat. Toto použili odpůrci pánaboha a vmísili se mezi zbožné duše a bouřlivě protestovali proti jednání policie a křičeli: "Průvod k arcibiskupskému paláci je povolen."

A tak průvod se zas srazil dohromady. Jenže nešli už věřící a nevěřící odděleně, nýbrž nevěřící vzali pod paži staré báby a dědky a za zpěvu Rudého praporu táhli k arcibiskupskému paláci na Hradčany. Já sám vlekl jsem kostelníka od Svatého Štěpána. Dědek se modlil hlasitě otčenáš, a kdvž jsme přicházeli ke Karlovu mostu v tom ječícím davu, z něhož ozývaly se výkřiky: "Pryč s církví", myslel, že udeřila jeho poslední hodina a třásl se jako osika, neboť myslel, že teď to naházíme všechno do řeky za svatým Janem Nepomuckým. Pelant zavěsil si jednu starou pannu s obrovským křížem na prsou, terciářku řádu Růže dominikánské, a přemlouval ji, aby vystoupila z církve, a terciářka písklavě křičela: "Lidičky, tenhle nevěrec na mne pořád sahá!" - Pak tento pustý dav za hrozného řevu protináboženských písní protáhl Nerudovou ulicí, rozestoupil se v šíř i dál před arcibiskupským palácem a náhle ztichl, neboť dav bývá někdy humoristou. A tu staré babky, kostelníci a členové kongregace mariánské, rozptýlení mezi těmi ohavnými lidmi jako lekníny na smrduté vodě rybníka, pozvedli své hlavy k oknu arcibiskupského paláce a náměstím Hradu rozlehl se zpěv papežské hymny. Tak to bylo na programu. A tento zpěv měl být znamením arcibiskupovi, aby vylezl ze svého úkrytu za záclonou a vstoupil na balkón. A také tak učinil; ale sotva se ten dobrý pastýř na balkóně objevil, ozvalo se hromové hanba, a arcibiskup žehnal tomu davu, který náhle spustil Rudý prapor. A do toho chaosu zazněl písklavý hlas ubohé panny terciářky, která s usazenými očima zadívala se na jasnou postavu Eminence a zvolala: "Milostpane, voň mě štípe!" A současně ozval se Pelantův hlas: "Občané, to není pravda!" - Pak do toho vrazili jízdni strážníci a počali to rozhánět. Bez milosti pronásledovali každého, ať v boha věřil či nevěřil, a podivným řízením osudu bylo zatčeno patnáct lidí, šmahem členové mariánské kongregace, a tklivé bylo vidět, jak ti mučedníci kráčejí, obklopeni strážníky, odevzdaně na policejní strážnici. A začátek toho průvodu mučedníků tvořil muž, který celý svůj život věnoval boji za záchranu katolické víry a jehož dva strážníci museli držet za límec, třebaže zpíval: Tě Bože chválíme, a strážníci mu říkali: "Toho pánaboha si chvalte až doma, ale ne tady, tady neřvete." Pak se dole zas pod Hradčany průvod srazil, Pelant ztratil svou dámu ve všeobecném zmatku a část věřících ve své zbožné duši po tom hrozném utrpení přitáhla do chrámu Týnského na Staroměstském náměstí a tam dlela na modlitbách, když tam rozšířil se chrámem strašlivý puch. Pobožnosti byly přerušeny, neboť někdo rozházel mezi zbožným davem smradlavé kuličky. Cech napsal, že to udělal Pelant. To byla aféra Pelantova.

JAK SE STAL PAN KAR AUS ALKOHOLIKEM

Pan Karaus byl vrchním inspektorem jedné pojišťovny na život a na smrt. S velikou rozkoší mluvil mezi naší společností o tom, jak by bylo krásné, kdyby vypukla nějaká epidemie nebo válka. Přitom pil sodovou vodu, neboť byl činným členem sdružení abstinentů, odbíral časopis Přítel přírody od Krofty a jeho největší rozkoší bylo, když mohl vyprávět o tom, že jsou celé národy, které živí se stravou čistě rostlinnou, pijí vodu, a že jednotlivci z nich dožijí se tak vysokého věku, že například na Novém Zélande našli Angličané jednu stařenu, která

dosáhla věku 180 let a žije dodnes, a to už je hezkých pár roků, co ji našli. Také nabízel nám, abychom požívali sušených banánů, které prý Palacký nazval „pokrmem budoucnosti, ačkoli věc se má ve skutečnosti takto:

Vydavatel Přítele přírody Krofta na Smíchově skoupil kdysi lacino velkou zásobu banánů částečně již nahnilých, upražil je, dal za výkladní skříň svého obchodu a nad to postavil tento nápis: „Toť jsou sušené banány, o nichž Palacký, otec národa, řekl, že se stanou pokrmem budoucnosti. Neřekl to tedy Palacký, nýbrž řekl to pan Krofta, ale pan Karaus se toho držel.

Popíjel mezi námi u Zlatého litru jednu sodovku za druhou a vykládal o škodlivosti alkoholu. Jednou tam dokonce přinesl velkou laternu magiku a promítal na bílé stěně játra a žaludek alkoholika. K tomu měl přednášku o tom, jak působí alkohol na mozek a na celou lidskou společnost.

"Představte si," řekl, "že většina smilníků, vražedníků, chlípníků, lhářů, zlodějů, otcovrahů, lupičů a žhářů, mezinárodních podvodníků, vyzvědačů, padouchů, penězokazů pila denně průměrně víc než tři sklenice piva. Kromě toho všichni tyto lidé, vyvrhelové to lidské společnosti, pili občas koňalku, popíjeli alaš, koňak nebo kmínku, opíjeli se vínem a skončili na šibenici nebo v žaláři. Praví již svatý Jan Zlatoústý: Komu, ach, komu, ouvé, komu hoře? Tomu, kdo u vína sedí a s pijany obecenství má. A proto já piji jen sodovou vodu."

Tuto poslední přednášku měl v pátek, a když jsme se v sobotu sešli a když přišel mezi nás pan Karaus a dal si jako obvykle sodovou vodu, povstal přítel Mahen a řekl hostinskému: "Pane Pergler, odnese tu vodu a dejte tomu pánovi pivo!"

"Nikdy!" zvolal pan inspektor Karaus.

"Pak jste do tří měsíců na prkně," řekl studeně MUDr. Škarda.

"Dovolte, pánové!"

"Žádné dovolte," pravil doktor Škarda, "copak jste to nečetl v novinách?"

"Já noviny nečtu."

"Pak jste ztracen, člověče," poznamenal Mahen.

"Jak dlouho pijete sodovku?" tázal se doktor Škarda.

"Patnáct let," odvětil pan Karaus vážně.

"To není ještě vše ztraceno, pane inspektore, neboť jak je zjištěno vědecky před několika dny, obsahuje sodová voda arzén, který přichází do sodovky kyselinou uhličitou, vyráběnou z vápence, jehož každý druh obsahuje v sobě arzén. A víte, co je to volný arzén? Víte, co je to utrejch?"

"Ježíšmarjá!" zvolal pan inspektor.

"Neříkejte Ježíšmarjá, dokud jste nepřeskočil! Toho arzénu, toho utrejchu není ovšem mnoho v jedné sodovce, ale když se pije pravidelně, nastane znenáhla vleklá otrava arzámem, činnost

srdeční se zastaví a vy se udusíte. Teprve pitvou zjistí se, že to nebyla mrtvice, nýbrž otrava arzénem. Podobná smrt udušením nastane při otravách jedem zvířecím, například když vás uštkne zmije, a jedinou záchranou jest okamžitě velké požití alkoholu. Obyčejnou předepsanou dávkou jest v takovém případě požití půl litru koňaku."

"Dejte sem půl litru koňaku!" zvolal pan inspektor Karaus.

Doktor Škarda zadržel mu ruku. "To nejde najednou," zvolal, "pro začátek nesmíte pít koňak, nýbrž jen mírné dávky alkoholu ve formě piva, a to první sklenici najednou, druhou za deset minut a třetí až za čtvrt hodiny." Do dvou hodin měl jich pan Karaus patnáct.

Tak se stal pan Karaus alkoholikem a od té doby věrným přívržencem strany mírného pokroku v mezích zákona.

PERZEKUCE ČLENA NOVÉ STRANY KARLA PELANTA

Každá strana politická musí prodělati perzekuci. Tato perzekuce jest pro každou stranu velice zdravou lekcí a dělá jí to reklamu. Tak i strana mírného pokroku v mezích zákona, respektive její členové museli prodělat určité fáze perzekuční. Třetího dne po onom velkém manifestačním průvodu katolíků na Hradčany přišel do našeho střediska Pelant náramně přepadlý a bledý v obličeji a posadiv se pravil:

"Já se budu asi ženit." Vzdychl a spustil: "Já jsem nevinný jako beránek, vždyť já jsem se přece té staré panny, kterou jsem ved na Hradčany, musel galantně ujet, přeci ji nemohu nechat v tom zpustlém davu, ale dneska najednou ráno někdo zaklepá, a ani jsem neřek vstupte, vstoupil do pokoje františkánský mnich s jedním starým pánem a zčistajasna spustil, že on je páter Alois, zpovědník slečny Karolíny Křišťálové, a ten pán, to že je strýc té dámy, a že musím vrátit slečně Karolíně Křišťálové ztracenou Čest. Ta padesátiletá holka se totiž nikdy s žádným mužem nevedla a s mužským pohlavím žádných styků neměla. Abych tedy to hleděl urovnat po dobrém, jinak že podají na mne žalobu pro nedodržení manželského slibu, případně však že mohu se z toho vysvobodit, když věnuji K 200,- Spolku pro pokřtění čínských nemluvnátek.

Vykřikl jsem, že Čiňany nikdy křtít nebudu, to že si ji radši vezmu. Dnes večer je schůze výboru Volné myšlenky, tam celou věc předložím a uvidím, co se dá dělat. Já jsem nešťastný, nešťastný člověk." Dopil pivo a odešel do schůze.

Vrátil se ke dvanácté hodině s tváří vyjasněnou a pravil: "Tak už je to urovnáno. Volná myšlenka mne pošle do Ameriky." Toto tedy uveřejňuji z toho důvodu, aby veřejnost poznala, proč Pelant jel do Ameriky, neboť doposud to nikdo nevěděl. Musel ujet, poněvadž štípál před arcibiskupem starou pannu terciářku. - Toho dne se zdálo, že tedy asi perzekuce Karla Pelanta jest ukončena. Ale čekala na něho perzekuce nová, v jiné formě.

Příští neděli, když jsme se večer sešli u Litru, pravil náhle Opočenský: "Potkal jsem dnes odpůldne na Staroměstském náměstí Pelanta, právě pod podloubím chrámu Sva-totýnského."

"Aha," řekl inženýr Kún. Opočenský tiše pokračoval: "A přátelé, to vám mohu říci zcela diskrétně, Pelant strašně páchl"

"Aha," zvolali jsme všichni. "Tak to přeci bylo pravda, co napsal Čech, že Pelant házel na zem v chrámu U svaté Matky boží před Týnem smradlavé kuličky." Téhož mínění byla i policie. A kdo viděl ještě Pelanta jít po Staroměstském náměstí v době, kdy chodí nejvíce lidí do chrámu na požehnání? Detektiv Špaček. Pudem hnán, prostým pudem schopného detektiva, šel za Pelantem, popotáhl vzduch nozdrami a zpozoroval, že Pelant zapáchá. "To si asi sed na nějakou kuličku a rozmačkal ji v kapse," pomyslí si. "Tak tě máme." Šel ještě blíže k Pelantovi, a aby se důkladněji přesvědčil, z které asi kapsy ten zápach vychází, vytáhl cigaretu z kapsy, dal si ji do úst, přistoupil k Pelantovi a řekl: "Prosím vás, pane, neračte snad mít sirky?"

"Lituji," řekl Pelant, "já nekouřím."

"Tak," řekl detektiv, "vy tedy nekouříte. No, dobrá. Tak vás tedy ve jménu zákona zatýkám. Pojd'te se mnou."

"Ale dovolte, dovolte," zvolal Pelant, "tohle je možné jen v Rakousku! Někoho zatknout, že nekouří. To krásně dokumentuje byrokratismus vlády. Já půjdu s vámi, nebojte se!"

"Vždyť já vás nezatýkám snad proto, že nekouříte, nýbrž proto, že smrdíte, pane Pelante."

"Dovolte, občane," pln rozhořčení zvolal Pelant, "zatýkat někoho proto, že smrdí? Ale vždyť já nesmrdím! Kdybych byl zatčen proto, že nekouřím, tomu bych se přece tolik nedivil, poněvadž by se řeklo: je rakouský občan a nepodporuje nijak stát. Ale že smrdím?"

"Smrdět a smrdět je rozdíl. Vy, pane, smrdíte nebezpečně."

"No, tohle jsem už teprve blázen," prohlásil Pelant. "Aby někdo smrděl nebezpečně, to jsem ještě neviděl."

"Ale já to cítím," zvolal detektiv.

Za takové zábavy došli na policejní ředitelství, kde ve čtvrtém departementu byl s ním zaveden výslech. Předně byl očichán a jeden starší policejní úředník očichal Pelanta odzdoła až nahoru, zředu i zezadu, a řekl znalecky: "Čistý sirouhlík."

"Tak vám prohledáme teď kapsy."

A detektiv Špaček sáhl do objemné kapsy Pelantova kabátu a vytáhl odtud podlouhlý balíček, pečlivě zabalený papírem a obtočený deskami z posledního čísla Volné myšlenky.

"Nu, vidíte," řekl komisař, "že jsme to přece u vás našli. No, vy jste také nezapíral."

A vtom již před celým tím sborem bezpečnostní policie vybalila se z papíru řada měkounkých, namodralých, výborně prolezených olomouckých" syrečků, které zapomnětlivý Pelant nosil už po dva dny v kapse.

"Moje syrečky!" zvolal radostně Pelant.

Tak mu je zas zabalili a pustili ho domů s důtklivým napomenutím, aby takové žerty si podruhé nechal zajít.

O PANU JOSEFU VALENTOVÍ

Pan Josef Valenta byl již starší člověk, nebyl ani spisovatel, ani malíř, ani hudebník, ani básník, vůbec nebyl nijak veřejně činný, takže jistě je podivno, proč o něm píší, proč stavím ho do řady lidí vynikajících v českém životě. Že snad byl věrný přívrženec strany mírného pokroku v mezích zákona? To bylo jich jistě víc a nebudou zde jmenováni. O panu Valentovi nutno však psát jako o velice zajímavém zjevu. Když jsme chodili ke Svíčce, již tam sedával pan Valenta s námi. U Zlatého litru, ve Slovanské kavárně byl stále s námi.

Držel se nás jako klíště, šel s námi, když jsme se přestěhovali k Zvěřinovým, nikdy nás neopustil a stále dovedl nám vyprávět něco nového. Jeho oděv byl hodně ošumělý. Nosil promaštěnou bouřku, podivnou kravatu a jeho boty, ty podobaly se pravým korábům. Nosil plášť tak podivně sešívaný, že se zdálo, že je rozdělen na pole jako šachovnice, ale přesto dovedl s celou svou garderobou imponovat, neboť o každé části svého šatstva uměl vykládat tak pozoruhodné věci, že jsme jistotně i my s velikou zálibou dívali se na jeho stroj, jak říkali staří Češi. Jeho boty, jak nám vykládal, ty jeho hrozné boty nejsou z obyčejné kůže, není to ani ševró, ani oskarka, ani hovězina, je to kůže z tapíra. Privil vždy, že získal ty boty za ohromné peníze od jednoho afrického cestovatele, s kterým se setkal ve Vídni a kterého hostil ve svém vídeňském letohrádku celý měsíc. Africký cestovatel byl tak šlechetný, že se mu odměnil při svém odchodu obnošenou obuví. A přecasto nám také ukazoval ty své hrozné boty se sešmaňhanými podpatky, vyspravované nespočtukráte, s popraskanou kůží na předkách, kdy na nás dívaly se strašlivé díry, o kterých on tvrdil, že jsou schválně tak umístěny, aby v tropickém vedru nohy se důkladně větraly a nepotily.

Při této demonstraci bot, které často vyplňovaly program večera, zpozorovali jsme, že na štruplích je vytištěno: "Antonín Šimek, obuvník, Praha - Smečka." Řekli jsme mu to, a tu on se usmál a prvil:

"Opět jedna epizoda z mého života. Tento obuvník, Šimek, jest mi zavázán vděčností, neboť jsem mu zachránil život, když z bídy a z hladu skočil do Vltavy. Chuďas, neměl docela nic, čím by mne odměnil, nežli jen tento pár štruplí, které mi přišel do bot, zatímco mu slzy jako hrachy kapaly na mou nohu."

Jeho kalhoty byly vzadu záplatované, neznámé barvy. Kolikrát jsme se hádali, jak tu barvu nazvat. Bylo to tak něco mezi skořicí a sazemi. Kdyby se člověk dlouho díval na ty kalhoty, tak by se stal daltonistou. A přece byly to vzácné kalhoty. "Jsou jen troje na celém světě," říkal pan Valenta, "podobné měl strýc ruského cara, druhé má milionář Carneggie, a ty třetí, to jsou tyto. Jsou šity nejlepším pařížským krejčím a stály mne tenkrát 800 franků." To říkal s takovým přesvědčením, že jsme nepochybovali, že tomu sám věří. Samo sebou se rozumí, že ty záplaty byly od nejlepšího krejčího, kterého nám doporučoval. Tuším, že se jmenoval Waltner. - Nyní si můžeme všimnout jeho vesty. Vesta ta byla původně bílá, piková. Během těch let, co ji nosil, zhnědla zprvu, pak úplně zčernala. Ale nebyla to taková sytá černá černého sukna, byla asi tak černá jako mouřenín. Tak čokoládově černá.

"Tato vesta," říkal pan Valenta, "jest, pánové, pravým uměleckým kouskem tkalcovské dovednosti Peršanů. Kdybych ji svlékl, tak byste viděli, že i na druhé straně jest právě taková. Ku zhotovení této vesty bylo třeba přes 120 km hedvábných nití, a to hedvábí nejlepšího, které výskytu je se v okolí Arabadsu. Karavana, která se vypravila pro toto hedvábí, byla takřka úplně potřena loupeživými Kurdy, takže jedině tři sluhové s tímto vzácným hedvábím se zachránili. Mohu říci směle, že na této vestě lpí krev mnoha a mnoha lidí, a proto je mi tak milá a drahá."

Jindy opět přišla řeč na kravaty a tu on, ukazuje na ušpiněný cár, který měl kolem krku, prohlásil, že dnešní mládež neumí si kupovat kravaty. Za jeho dob že se dovedli lidé vkusně a pěkně oblékat. Dneska že, vzdor tomu, že se o tom píše v novinách, že o tom píše Yvonna atd., nikdo se oblékat nedovede. Jeho kravata jest mistrovským výrobkem a na této kravatě jest nejlépe vidět dokonalost kravatářského umění. Privil dále, že jeho kravata může směle konkurovati s kravatou krále Eduarda anglického, který byl přece tak znamenitý kravatár. Ovšemže, jak on si uvazuje tu kravatu, tak ji uvazovali na celém světě ještě jen dva, a to Gladstone, nejslavnější anglický státník, a nebožtík italský král. Kravaty tyto lze obdržeti v Mnichově, Humboldtstrasse, Krawattenhandlung, a prohlašoval asi tak čtrnáct dní, že tam dopsal a objednal nám odtamtud kravaty, ovšemže na svůj vlastní náklad, a když kravaty nepřicházely, velmi si stěžoval, jak ho napálili a jak přišel o peníze.

Pak se přešlo na jiný předmět. To byl jeho ušpiněný, zamaštěný kabát, barvy stejně záhadné jako jeho kalhoty.

"Jen jednou," pravil, "jsem se v životě napálil při nákupu šatstva. Za tento kabát jsem dal ve Vídni 250 zlatých, ačkoliv jeho cena přiměřená jest jen asi 150. To se ví, že mne tenkrát napálili proto, protože jsem do onoho obchodu přijel v ekypáži, livrejovaný sluha mi otevřel dvířka, já jsem vyskočil, opět jiný sluha můj mne odnesl do krámu, no a tak se samo sebou rozumí, klaněli se, klaněli a odřeli mne. Za mnou přišel do obchodu kníže Liechtenstein a kupoval si právě takový kabát, jako je můj, poněvadž se mu neobyčejně líbil. A víte, že ten platil za něj jen 180 zlatých a já 250? Když jsem se potom za nějaký čas setkal s Liechtensteinem na honu v Uhrách a když jsme si vyprávěli o svých kabátech, víte, že Liechtenstein řekl: Ty tě ale vohnuli, kolego!"

Takový byl dobrý pan Valenta. Historii jeho převlečnicku neznám, ale jistěže je také znamenitá.

Jednou se stalo, že za námi do hostince nepřišel, a dozvěděli jsme se asi třetího dne, že s panem Valentou je to velmi zlé. Dostal prudký zánět plic, který při jeho stáří byl velice nebezpečný. Usnesli jsme se, že ho půjdeme navštívit, a našli jsme ho na Malé Straně v jednom špinavém starém domě v druhém poschodí, v maličké světničce, kde nebylo nic jiného nežli prastará postel, konev vody, židle u postele s nějakými léky a plechová lžice, do zdi bylo zaraženo několik skob, na nichž visela chudičká garderoba pana Valenty. Nějaká sousedka nám předtím řekla na chodbě zcela nevládně: "Ten starý partyka nevydrží do rána."

To byl tedy ten šestipokojový, nádherně zařízený byt -

Když nás viděl, pravil, těžce oddychuje, sípavým hlasem: "Divím se tomu lékaři, že mne dal z mé ložnice přenést sem do čeledníku, odkud notabene ještě všechn nábytek vynesli, abych měl víc volného vzduchu a klidu. Neviděli jste na schodech mého sluhu?"

Řekli jsme, že neviděli.

"Tak!" zvolal sípavě pan Valenta. "Podívejte se laskavě, pánové, do mého kabátu, který jsem dal sem též přenést. Mám tam spořitelní knížky na 100 000 K."

Dělali jsme tedy, že saháme do kabátu, a řekli, že tam nic není.

"To jsem věděl," šeptal pan Valenta. "Ten darebák utekl mně s mými knížkami."

"Nu, a jak je vám, jak je vám, pane Valenta?"

"No, ale střelil mne příliš dobře." Trochu se vztyčil a šeptal: "Není to slyšet ven, není to slyšet ven? No, já sám to tedy nějak stručně naznačím. Kněžna Schwarzenbergová a já. Rozumíte? No, kníže nás překvapil. To je píchání, to je

píchání. Takové píchání měli jen dva. Napoleon, když umíral na ostrově Heleně, a potom polní maršálek Radecký.

No, ale byl zde notář už u mne, tak jsem na celou vaši

společnost nezapomněl." - Vztyčil se a dosti zřetelným

hlasem řekl: "Odkázal jsem vám celý tento dům a letohrádek v ..."

A nedořekl to a skonal.

Dům patří obci pražské a tak asi se budeme s ní soudit. Pokud se týče letohrádku, nevíme, který to je. Měl jich několik . . .

REVOLUCIONÁŘ ZIEGLOSER

V té době nového politického rozvoje stýkali jsme se my, první členové nové strany, s revolucionářem Ziegloserem. Byl to muž velice pohyblivý, který přicházel pravidelně do Slovanské kavárny a tam s velkým zájmem sledoval naše hovory a končil slovy: "Ano, když jsem já byl v Omladině." Elegantně nastrojen, s pečlivě navoskovaným knírem, v elegantních botkách, v kalhotách posledního střihu, v šatech z nejmodernější látky, dovedl uhlazeným chováním, kdy na slovo kamaráde kladl jemný přízvuk velké přátelské oddanosti, podmaniti si mnohého, zejména když o něm se říkalo: "Ten byl v Omladině!" Pamatuji se, že před léty, kdy moje strana ještě neexistovala, přítel Stanislav Minařík, právě tenkrát vyhozený z obchodní akademie, seděl v Tůmově kavárně se mnou a s přítelem Hájkem Domažlickým a díval se upřeně na jeden bod. Bodem tím byl revolucionář Ziegloser. Tu Minařík, dívající se na toho muže, který si utíral skřípec, zvolal: "Tamhle je Ziegloser z Omladiny. Být více takových lidí v Čechách, tak by bylo po obchodní akademii." A Ziegloser zatím klidně dopíjel svou černou kávu a jeho revoluční duch právě přemýšlel, ku které firmě má se odebrat, aby jí nabídl koňak, neboť ač v duchu zůstal revolucionářem, měl jiné zaměstnání v životě praktickém: agenturu koňaku, agenturu vinětek na zboží všeho druhu a pak časopis Ženský obzor.

Historie, jak k tomu časopisu přišel, jest velmi pochmurná, ale není revoluční. A on sám, Ziegloser, ví nejlépe, jaký provedl trik tenkrát, když získával z ruky původního majitele Ženského obzoru tento časopis. Tak stal se majitelem časopisu Ženský obzor, tento starý revolucionář, a kolem tohoto časopisu seskupil několik paniček a učitelek, které právě neměly co dělat jiného nežli luštit ženskou otázku, což jest velice komické, poněvadž o mužské otázce se vůbec nemluví. A přitom dobře Ziegloser počítal, že postaví se tímto časopisem do těch kruhů, které hlásají právo a spravedlnost, a přitom, obcházaje jako zástupce firem různé obchody, v českých obchodech, kde znali ještě tu historii Omladiny, vyžádal si rozmluvu se šéfem a k neobyčejnému překvapení bodrého muže začal: "Odpusťte, že jsem tak smělý, ale rád bych se zeptal, co se stalo s vaším bratrancem Karlem Vaňhou. Vy že jste neráčil mít žádného Karla Vaňhu bratrancem? Vždyť to přece není tak dávno, co jsme spolu stáli jako členové Omladiny před soudem. To by bylo zvláštní, abych se mýlil. Vždyť my jsme oba dva (já se jmenuji Ziegloser) staří omladinisté. Tenkrát byla doba mladistvého nadšení, ale bohužel, mnozí z těch mladých, nadšených lidí si to trpce odpykali. Chmurné zdi žalářů způsobily přerozmanité nemoce a nebylo tu dostatečně postaráno, aby ti mladí lidé dostávali nejen sílící stravu, nýbrž nebylo tu ani o to postaráno, aby měli náležité lékařské ošetření.

Z nás všech nejlépe však na tom jen byl přítel Karel Vaňha. Bledý, mladý muž s vysokým čelem získal si sympatie vězeňského lékaře na Borech a ten mu předepsal každodenně litr mléka s koňakem. Dobrá, dávali mu ho, ale jednoho dne přišel ředitel věznice s vězeňským lékařem na inspekci a dodnes nezapomenu, jak vězeňský lékař počal čichat, čichat a povídá: Tady je cítit nějaká prachspřstá koňalka. A jde blíž ke stolku, kde stálo mléko s koňakem, určené pro přítele Karla, čichne si k němu, zavolá ředitele a ředitel ochutná a v naší přítomnosti docela veřejně vytkl vrchnímu vězeňskému inspektorovi, že to je prachobyčejný uherský koňak, který není žádný destilát z vína, ať je od jakékoliv firmy, nýbrž že se do toho přimíchává čistý líc.

Tenkrát jsem poprvé slyšel, že nejlepší koňaky jsou francouzské, a také jsem se o celé věci náležitě informoval, když jsem vyšel z Borů. Měl jsem mnoho známých, kteří seznámili mne v té době s vrchním zástupcem velké francouzské firmy Monchon-Frères, a jak v té době poměry se utvářely, byl jsem nucen alespoň pro začátek přijati jeho nabídku, abych s ním pracoval společně za účelem propagace francouzského koňaku v Čechách. Neboť nedovedete si představit, ctěný pane, jak tenkrát se na nás pohlíželo, když jsme po dlouhém utrpení vyšli z vězení. Během času zvykl jsem si ovšem na to své nové zaměstnání a konám ho nyní spíše z piety k onomu bývalému nadšení, z piety k těm předchůdcům onoho zdravého politického hnutí, které se dnes jeví v jakékoliv politické straně, neboť tenkrát vlastně nastalo znovuzrození české politiky. A vím též bezpečně z vlastní zkušenosti, že dnes koňak od firmy Monchon-Frères jest nejlepší a cenami svými může konkurovat i těm nejlacinějším uherským koňakům. Z těchto důvodů dovoluji si vám, jako zkušenému odborníku, nabídnouti tyto vzorky: dvacetiletý koňak, litr K 4,20 franko ambaláž, desetiletý čtyři koruny, pětiletý dvě koruny osmdesát, franko Praha. Za sudy počítá se půl procenta: Splatno a žalovatelné v Praze." - A upíraje své dobré oči na obchodníka, pravil tento starý revolucionář a omladinista: "Tedy napíšeme prozatím na zkoušku každého druhu po padesáti litrech, že ano?" A s podepsanou objednávkou vycházival z těch krámů, hvízdaje si Marseillaisu.

STRANA JDE DO VOLEB

MANIFEST STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA K POSLEDNÍM VOLBÁM

Jakmile byla rozpuštěna říšská rada, usnesl se náš výkonný výbor, sídlem v Kravíně na Královských Vinohradech, účastníci se pilně volebního ruchu samostatnou kandidaturou; i byl nalepen v Kravíně tento manifest:

Lide český!

Bylo to roku 1492, když Kolumbus vyplul z Janova za tím účelem, aby objevil Ameriku. Od té doby uplynulo několik století a my zcela právem musíme souditi, vidíme-li dnes onen pokrok v zemi Kolumbem objevené, že pokrok ten nemohl vzniknouti náhle cestou snad násilnou, nýbrž že pokrok ten od onoho historického děje, kdy nejslavnější Cech, Kolumbus, Ameriku objevil a vyplul z Janovic, postupoval cestou mírnou v mezích zákona a že by rozhodně dnes Amerika nestála na takovém stupni vzdělanosti, kdyby byl Kolumbus ji neobjevil. Kolumbus však se nebál, a veden jsa již tenkrát zásadou, 'mírný pokrok v mezích zákona', dovolil se slavných úřadů a příplul na kraj Ameriky, aby věc nepřepínal do krajnosti. Teprve po něm jeden Američan objevil celou vlastní pevninu a jmenuje se po něm Amerikou. Potom bylo třeba teprve vyhubit Indiány, zavést otroctví, a tak zavádět všude pokrok, poznenáhlu, pomalu, až konečně vidíme, že za řadu století podařilo se Edisonovi vynalézt fonograf. Kdyby byl býval Kolumbus do Ameriky nejel, nepokusil se vůbec o svou turistickou výpravu, rvali by se dále Indiáni mezi sebou a neměli bychom ani fonografu, a tento stát nemel by zdroj svých příjmů, tabákový monopol, prostý lid na venkove nemel by své škrabanky, nebyly by známy brambory a kořalka z nich, bylo by zkrátka po blahobytu. Kolumbus tedy zkusil a Ameriku objevil, znaje již ono krásné, staročeské heslo: 'Zkusil a udělal trakář.'

A tak i my předstupujeme před tebe, český lide, s novým piktogramem. Zkusili jsme založit novou stranu politickou a jsme přesvědčeni, že půjde to tak, jak praví polské přísloví: 'Z malinké jiskérky velký oheň bývá.'

Český lide! Čechové! Rodáci! - Kolumbus také nevěděl, jaké ovoce přinese jednou jeho cesta do Ameriky, co vzejde z jeho podniku a jak tento podnik bude provázen nakonec světodějnými událostmi a jak vyvrcholí jeho cesta k neznámým břehům Ameriky miliardovým odkazem šlechtného Carneggieho pro americké univerzity.

A tak ani my, založivše novou stranu politickou, nemáme ani a nemůžeme mít tušení, co dobrého strana ta vykoná pro lidstvo, zejména však pro tebe, drahý lide český!

A vy všichni jistě otážete se po názoru strany, po jejím programu. Který název může být však krásnější než ono heslo, které si strana nová napsala na svůj štít - 'mírný pokrok v mezích zákona'?

Občané, Čechové!

Majíce na paměti, že zákon chrání každého člověka před znásilňováním, vložili jsme svůj program pod ochranná křídla zákona, a poněvadž pak všechny zákony u nás během času se

reformují, čili jdou ruku v ruce s mírným pokrokem, i tento pokrok mírný vložili jsme do svého programu. Neboť není jisté myslitelné, aby nemluvné nějakým násilným způsobem dospělo v muže, nýbrž může se tak stát jedině přirozeným vývojem den po dni, rok od roku.

Lide český!

Nežli jsi se ocitl pod vládou Habsburku, museli se napřed narodit Přemyslovci, Jagejlovci, Luxemburkové, a teprve po staletích jsi pod vládou Habsburků. A stejně tak most Svatopluka Čecha nebyl vystaven přes noc, napřed se teprve musel narodit Svatopluk Čech, stát se slavným, umřít, nato provedli asanaci a pale teprve postavili most Svatopluka Čecha.

Lide český! V českém národe jest mnoho stran, které ti budou tvrdit, že to všechno jde udělat najednou, naráz! Jiné shany opět ti poví, že to vůbec nejde! Komu tedy uvěříš? Zajisté všem tem, kteří tě upozorňují na to, že toto vše dalo se cestou mírného pokroku v mezích zákona.

V Praze v měsíci dubnu 1911 Za výkonný výbor strany mírného pokroku v mezích zákona:

Eduard Drobílek Dreischuh Jaroslav Hašek

Josef Skružný Josef Lada Dr. Boh. Šmeral

Inž. Kún Dr. Novák JUDr. Slabý

policejní komisař

Emanuel Škatula

PŘEDNÁŠKA O FALŠOVANÝCH A ZKAŽENÝCH POTRAVINÁCH, KTEROU JSEM PRONESL V KRAVÍNĚ VE VOLEBNÍ KAMPANI 1911

Čtení přátelé!

Zajisté že dovolíte, abych v této pohnuté politické době, kdy třeba jest vyslati do parlamentu lidi, bojující za nejsvětější statky lidstva, promluvil k vám několik slov o tom, co jest nám světější než všechno ostatní, o tom, co plní nitro všech voličů i kandidátů poslanectví a což tak krásně bylo již vyjádřeno ve starém Římě nápisem nade dveřmi městských krčem slovy: Nacpi se. Podíváte-li se však kolem sebe, tu spatříte kormutlivý zjev, že se dnes vše, co patří k životním potřebám, falšuje, takže v jednom zasedání minulého parlamentu musel zvolati dalmatský poslanec páter Biankini při debatě o vojenském rozpočtu zčistajasna: "Okuste pravé dalmatské víno!"

Tento dobrý muž zvolal tak ze spaní, neboť, jak později se vyjádřil zcela upřímně, zdálo se mu o vínu padělaném. A jest to jisté zcela přirozené, že měl ve sněmovně tento neklidný sen, neboť jako zástupce lidu musel se zabývatí oním existenčním minimem svého voličstva, kteráž jest vyjádřeno slovy: "Člověk nemusí jísti moc, ale co jí, ať jest dobré a pravé!"

Bohužel však jakýkoliv předmět, který patří k poživatinám, málokdy vyskytne se v pravé jakosti, spíše bývá nahrazen různými surogáty méně cennými.

Obchodníci mají ďábelskou rozkoš, když mohou do potravin něco namíchat.

Znal jsem jednoho hokynáře, který nevěda si už rady, poněvadž všechno již falšoval kromě hrachu, přimíchal do něho kaprlata, aby alespoň tak oklamal kupující.

Jiný obchodník veden touto vášní skončil tragicky. Zprvu prodával mouku. Do mouky míchal sádru, poněvadž byl to předně ustálený zvyk a za druhé sádra je desetkrát lacinější než mouka.

Jednou mu na to úřady přišly, a když se to opakovalo, ztratil koncesi na provozování obchodu s potravinami. Poněvadž jaksi srdcem přirostl k sádře, zařídil si velkoobchod se sádrou. Obchod šel dobře, ale celoroční bilance vykazovaly stále menší a menší výtěžek, nakonec pracoval se ztrátou. A proč? Protože ze zvyku míchal nyní do sádry mouku. Nemohl si pomoci a musel falšovat alespoň sádru. Obchod šel čím dál tím hůř a konečně se ubohý obchodník se sádrou zastřelil, když naposled do sádry namíchal pět pytlů kávy.

Tento neblahý zvyk přenesl se tedy i na voliče. Touha po falšování potravin způsobila onen smutný zjev, že jsou falešní voličové a falešné voličské seznamy.

Znám jednoho kupce, který, když zfalšoval všechny potraviny ve svém krámě a už nevěděl, co má ještě falšovat, šel falešně odvolit

Z těchto důvodů třeba zakročiti vždy a všude proti tomuto klamání obecnstva, již v zájmu čistoty voleb.

Pamatuji se, že jednou doma zadělali na knedlíky, a když jsme je dali vařit, vytáhli jsme za půl hodiny z hrnce jedno sádrové poprsí Heyduka, sošku Havlíčka a hlavu Beethovenovu.

Paprika se, jak známo, falšuje práškem z cihel.

Jednou jsme dělali papriku: když jsme ji odstranili z ohně, byl kastrol plný kotvové stavebnice.

Pepř padělají oříšky z lípy. Služka u dědečka jednou rozlila na zahradě, kde jsme obědvali, polévku, a přitom na zem bylo vylito zrníčko pepře. Nikdo tomu nevěnoval pozornost, ale dnes stojí na místě, kde do země byl pepř zašlápnut, malá pěkná lípa.

Takových případů mohl bych vám uvést více. Co byste například tomu řekli, kdybyste najednou zpozorovali, že vám z kávy v kávové schránce vyrostly za vaší nepřítomnosti fazole.

O upravených jídlech v hostincích již ani nemluvím.

Na malém venkovském městečku dal jsem si zajíce, jak stálo na jídelním lístku. Dlouho ho nenesli, a tu jsem se optal malé dcerušky hostinského, co je s tím zajícem.

"Utekla nám do sklepa," odpovědělo děvčátko.

Z těchto důvodů jest, velectěné shromáždění, nutností, aby budoucí parlament chránil žaludky voličů, a běda tomu národu, který do parlamentu vyšle hokynáře . . .

ŘEČ O PROTİKANDIDÁTECH

Milí voličové!

O svých protikandidátech nemohu říci nic dobrého. Jest mi to velice trapné, tím trapnější, poněvadž bych tak rád řekl vše nejlepší, abych dokumentoval, jak nejkrásnější pomstou může být, neohlížeje se napravo ani nalevo, podvrátiti činnost svých protikandidátů, abych jim jaksi tímto skutkem vyrazil z ruky zbraně proti sobě. Bohužel však není mi to možné, chci-li promluvit k voličstvu úplnou pravdu. Každý člověk má chyby, řeknu spíše malé chybičky, jichž v lidském životě vyskytuje se celá řada, kteréžto slabůstky však sloučeny v jeden celek jsou s to učinit z každého jednotlivce v očích interesentů neobyčejného lotra. Podle toho musel bych použít i o svých protikandidátech tohoto slova ‚neobyčejného‘, ale veden správnou zásadou, že jest lépe omluviti nebo zmenšiti viny svých bližních v očích voličů, používám jen slova obyčejný. I toto slovo zdá se mi však být ještě ne dosti zjemnělé a vypadalo by to opět, jako bych se chtěl stejnými zbraněmi mstít svým protikandidátům, i užívám slova lotr beze všech příkras čili epiteton ornans.

Bohužel však ani slovo ‚lotr*‘ nevystihuje dobře soukromou i veřejnou činnost mých pánů protikandidátů, i snažím se vystihnouti lépe jejich charakter, aniž bych je urážel slovem ‚padouchť‘.

Ovšem ten, kdo je zná, ví pozitivně, že slova lotr nebo padouch jsou přespříliš mírná a naprosto nedostačitelná ke správnému vyjádření se o jejich charakteru.

Tanou mi na mysli různé nadávky, které by se výborně hodily k charakteristice těchto pánů, kterých si ostatně velice vážím a ctím, ale jsem na rozpacích užití slov tak silných ve slušné společnosti, za jakou vás, velectěné shromáždění, doposud považuji.

Jedno jméno horší než druhé svrbí mne na jazyku, ale nemohu, doopravdy nemohu, velectěné shromáždění, těmito přiléhavými tituly odhaliti vám celou tu mravní nahotu, s kterou nestydí se předstoupiti před vás, dle přísloví Drzé čelo lepší než poplužní dvůr.

Nerad bych vám podrobně vyličoval jich život soukromý i činnost veřejnou, za kterou skrývají se největší zločiny a nejhnusnější povahy. Připadá mně to trapné a nechutné dotýkati se této morální Špíny a toho bahna, ve kterém se brodí moji velectění páni protikandidáti až po krk.

I kdybych nekandidoval, nemohl bych docela mlčet, ale tím méně mohu mlčet teď, kdy ucházím se o vaši důvěru a kdy i jiní o vaši důvěru se ucházejí, kteří ovšem by udělali nejlépe, kdyby vzhledem k svojí odporné minulosti zůstali pěkně doma a nelezli s máslem na hlavě na slunce. To máslo se začíná tak pěkně rozehřívat, že topí se až po krk v hnusu, špíně a kalu. Když však přece odvážili se na slunce veřejné kritiky, konám tímto milou povinnost, že odkrývám mizernou anonymitu jejich minulosti a od případu k případu dovolím si rozebrati každého jednotlivého chvastouna, který by jistě nejlépe udělal, kdyby se šel sám udat k soudu a prosil úřady, aby ho udělaly neškodným.

Vezměte si prvního, kterého vy jistě znáte, stejně jako znáte druhého i třetího, ale ten první stojí za osmnáct, ten druhý za dvacet bez dvou a ten třetí za čtyřadvacet bez šesti. Jaká krásná trojice sešla se na tomto okrese. První zprzil vlastní babičku, druhý tchyni a ten třetí cizího dědečka, když šel do lesa na roští! S takovou průpravou pro další život nemohli ovšem nic lepšího dělat, nežli že kradli, kde se dalo a kam měli přístup. A když už kradli, také loupili. Ten první přepadl mlíkařku, ten druhý chudého horníka, vracejícího se po výplatě domů, a ten třetí jednoho stařečka špitálního, když ten nesl do města všechny své úspory, určené na svůj pohřeb. Tak krásně pokračoval celý jejich život; karty hráli, fixlovali, dávali se pojistit, pak si to sami zapálili, nic nedbajíce, že jim výminkáři na půdě uhořeli, neboť tak odstranili svědky svých zločinů. A s jakou dojemnou shodou oni tři, ačkoliv náleží do různých táborů politických, scházeli se na nádraží! Jeden dělal prstýnkáře, druhý kapsáře a třetí kuplíře. Na jednu věc však nemám důkazy, a to, kdo to z nich zabil toho trafikanta, jestli to byl ten první, nebo ten druhý, nebo ten třetí, pak by ovšem ten dotyčný měl na svědomí tři vraždy, tedy o jednu víc nežli ti ostatní.

A nyní, oklamáný lide, zanedlouho přistoupíš k volebním urnám, abys svými hlasy dal průchod svému smýšlení a najevo dal, koho z těch tří lotrů, pravím to opět bez příkras, chtěl bys mít ve Vídni v parlamentě.

Zvolením některého z těch tří vykonáte ten záslužný skutek, že si aspoň pro sebe vymůže ve Vídni amnestii, neboť jinak každého z nich čeká káznice.

PŘEDNÁŠKA O REHABILITOVÁNÍ ZVÍŘAT

Čtěné shromáždění, přátelé, Čechové, rodáci!

Jest jistě pozoruhodným zjevem, že vyskytla se v Čechách strana, která dodala si odvahy vystoupiti s novým programem, jehož jeden paragraf zní: "Zvířata buďtež konečně rehabilitována!" Jak se dosud na zvířata pohlíželo, mělo každé zvíře obyčejně špatnou pověst.

Vezměme si kupříkladu jen prase. Prasata odjakživa těšila se pověsti čuňat. Když se řeklo ty jsi čuně, znamenalo to ty jsi prase a naopak. Vyskytly se dokonce celé národy, které prasata bojkotovaly. Tak kupříkladu Židé. Mojžíš dokazoval, že požívání vepřového masa může mít za následek onemocnění pohlavními chorobami. Také se za Časů Mojžíšových mnozí Židé na to vymlouvali. Teprve vlivem křesťanství, které rušilo všechny židovské zákony, rozmohlo se požívání vepřového masa tak, že církev katolická nakonec zavedla i vepřové hody, aby dokázala, že Mojžíš pravdu nemluvil.

Přesto však brav považován jest všeobecně za něco nečistého, poněvadž válí se v bahně, což však balneologové doporučují i lidem. Vezměme si Píšťany a píšťanské bahno. V tomto válí se z důvodů zdravotních i aristokracie, a přece žádnému snad nenapadne, aby takového aristokrata nazval prasetem, a dr. Kučera, který tento způsob léčby doporučuje, není také žádné čuně. Přesto však prasata, která dala tak zářný příklad trpícímu lidstvu, jsou v opovržení a jejich jméno slouží zejména nyní v době voleb k nadávkám, kterými hledí protivník označiti svého nepřítele za nečestného tvora. A viděli jste, ctění voličové, někdy nečestné prase? Nevypadá opařený vepř za výkladní skříň řeznického krámu jako vyložený charakter, který se i po smrti usmívá na ty, kteří ho snědí? Rád bych věděl, co byste vy dělali, být na jeho místě!

A jako s vepří, tak je tomu též se všemi zvířaty, která slouží lidem k užítku a kandidátům poslanectví k nadávkám. Vy, kteří navštěvujete často voličské schůze v této době, zajisté jste již slyšeli výkřik: "Mlčte, vy vole!" Výkřik takový opět znehodnocuje určitý druh zvířat, kterýmžto názvem nemíním ovšem kandidáty poslanectví, podotýkám jen tolik, že onen výkřik vlastně chválí toho kandidáta poslanectví, na kterého byl adresován, neboť takový vůl má mnohem větší cenu než takový kandidát. Takový vůl váží 700 kg, kdežto kandidát neváží ani 80 kg, a když prodáte vola, dostanete za něj čtyři stovky, a za kandidáta ani zlatník

Také jsem slyšel, že bylo na politické schůzi voláno na kandidáta ty pse! Kdyby se mně to stalo, poděkoval bych ještě tomu muži, že mne poctil názvem nejslechetnějšího tvora, a slíbil bych jim, že jim ve šlépějích onoho zvířete jejich požadavky budu aportovat z Vídně. Veřejnost nedovede tedy nežli zvířata soustavně urážet, skromného a hodného psa nazývá jmény různých monarchů. Mlíkařského psa, který trpělivě a oddaně táhne vozík s potravinou, nazývá Neronem. Malého ratlíčka, který nikomu neublížil a nikoho netyranizuje, nazývá Césarem.

O psech se mluví s největším opovržením, poněvadž jich jménem nadává se tak lidem. A přece vidíme, že psi v zájmu bezpečnostní služby pod titulem policejní psi konají dnes tak výborné služby celému lidstvu. Bylo by tedy zá-hodno, aby zvířata byla rehabilitována alespoň v těchto nejmoudřejších zástupcích celé říše živočišstva. Bude dobře, když ti, kteří urazí policejního psa, budou stíháni pro urážku úřední osoby. Půčiníme se tedy všichni, aby zvířata byla považována v budoucnosti za tvory, ku kterým každá politická strana má se dívat s jistou dávkou úcty, a nikoliv aby jejich jmen užívaly politické strany k nezřízené agitaci v této volební kampani.

PŘEDNÁŠKA O DR. ZÁHOŘOVI,

*kteřou jsem pronesl na veřejné schůzi
strany mírného pokroku v mezích zákona
v květnu 1911*

Velectěné shromáždění!

Jsem velmi povděčen tomu, že popřáno jest mi dnes promluvíti k vybraným řadám inteligence, z nichž každý, jak doufám pevně, nejenže mne nebude přerušovati v mých vývodech, nýbrž vyslechne celou moji přednášku s pozorností a napětím.

Zatímco jiné politické strany ve svých přednáškách pro lid opakují stále totéž téma, buď o mistru Janu Husovi, nebo o Havlíčkovi či o Svatopluku Čechovi, jak to činí zejména strana národně sociální, takže není dnes národního socialisty v Čechách, který by se nedomníval, že mistr Jan Hus, Svatopluk Čech a Havlíček byli národními sociály - přicházím k vám s novou osobou, a to s dr. Záhořem, bývalým fyzikem královského hlavního města Prahy.

Vize mne k tomu jistá povinnost, ba mohu spíše říci vděčnost k onomu muži zasloužilému, který u nás oživil historickou tradici z dob mistra Jana Husi, že každý pořádný člověk má se dát upálit. Toť jest ten pravý plamen osvěty, který rozdmýchali plápolajícími hranicemi Giordano Bruno, mistr Jan Hus, Jeroným Pražský a celá řada jiných reformátorů církevních, svobodných myslitelů a čarodějnic, kteří s veselou i neveselou myslí dali se upálit zaživa pro

své přesvědčení, hlásající světu, že ono obyčejné pohřbívání do země jest naprosto nehygienické a nezdravé. A tuto pochodeň osvěty uchopil po staletích náš dr. Zahoř, jda ve šlépějích oněch reformátorů pohřbů, a podařilo se mu také po delších studiích pozměniti onen systém středověký v ten smysl, že pro moderního člověka plně dostačí, dá-li se upálit až po smrti. Proti dr. Záhořovi stojí ovšem dnes v jednom táboře celá oficiální církev katolická, poněvadž nemůže se dosud zhostiti starého zvyku upalovat lid zaživa, proti čemuž v Písmě svatém nelze najíti ani jedné věty zakazovací, kdežto spalovat lidi již mrtvé přičí se dle jejího názoru duchu náboženství katolického, kteréž vyjadřuje se slovy Písma prach jsi a v prach se obrátíš a nikoliv popel jsi a v popel se obrátíš nebo „dáš se obrátit“, takže církvi katolické jde v první řadě jen o prach, nebo lépe řečeno jen o prachy..

Málokdo na celém světě dovede s takovou láskou zajímati se o osud člověka po smrti jako právě pan dr. Zahoř. Slyšel jsem ho promluvit kdysi na jedné schůzi, svolané Jednotou pro spalování mrtvol, a nemohu nikdy zapomenouti jeho slov, pronesených s takovým nadšením, jakého schopni jsou jistě jen lidé, cítící upřímně se svým snažením. Řekl, přičemž mu oči plály posvátným ohněm: "Ó, věřte, ctění přátelé, že nejkrásnějším okamžikem v lidském životě je ten moment, kdy se dáváme upálit. Jak lehce a spokojeně leží se každému nebožtíkovi v rakvi, když si pomyslí: „Nyní jedu do Gothy, nebo do Žitavy, mám elegantní, vkusnou rakev, jedu první třídou po smrti, a nyní beze všech ceremonií budu nejmodernějšími stroji vstrčen do pece a upálen beze všeho smradu a zápach. Ten pocit bych vám přál, pánové! Jaká to musí být rozkoš, když si pomyslíte: „Nyní se spaluji bez kouře. Ta radost, ctěné shromáždění, když takový nebožtík v rakvi si to všechno dobře promyslí a řekne si: Moje kosti se nebudou válet po hřbitově, já budu hezky doma v popelnici, ze mne bude popel, přátelé, tu takový nebožtík je tak rád, že vstoupil do spolku Krematorium a platil ročně jen K 20, -, kterýžto spolek má tu výhodu, že za pouhých 20,- K vás upálíme třeba za rok nebo za dva roky, jak si kdo přeje . "

Na tuto schůzi dostavili se tenkrát také nepřátelé spalování mrtvol z kruhů kněžských a jejich mluvčí, páter Jemelka, pronesl tuto obžalobu proti spalování mrtvol.

"Ctěné shromáždění!" řekl, "nemám nic proti osobě pana dr. Zahoře. Jest to jistě velice zasloužilý pán, který má své vlastní názory na osud člověka po smrti. Ale proti jeho názorům stavím svůj vlastní názor, který musí přesně souhlasiti s církevními zákony. Dovolím si tudíž navázati na ona slova Písma svatého, ve kterých jest řeč o posledním soudu. Tam stojí přesně psáno, že nastane zmrtvýchvstání, až anděl svou troubou dá znamení, a tu mrtví budou vstávat ze hrobů. Ctěné shromáždění, pravím ze hrobů! Nikoliv z krematorií! Představte si tedy. Představte si tedy, že jste nebožtíci, že vás vezou do Gothy. Co si můžete myslet na takové cestě? Vy umíráte strachy, třesete se ve svém rubáši v té zaletované rakvi hrůzou před tím, co bude následovat, až vás spálí a váš popel přijde do urny a bude postaven někde v kuchyni a přijde třeba milenec vaší ovdovělé manželky a vyklepá do vaší popelnice popel z dýmky. Netřesete se rozčilením, když si pomyslíte, až potom anděl zavolá vás troubou k poslednímu soudu, že vy objevíte se před tváří rozhněvaného Hospodina ve způsobě fajfky, z níž potom budou ďáblové kouřit síru a smůlu? Jak vám bude potom, draží křesťané?"

Posadil se. Přihlásil jsem se ke slovu a promluvil toto: "Na vývody veledůstojného pana pátera Jemelky dovolím si odpovědět takto: Takovej fajfce bude moc špatně. Proč? Povím vám to hned. Jak známo, bylo blíž Havany pobito vzbouřenými černochoy roku 1850 dvě stě sedmdesát dva knězi. Mrtvoly jejich byly zahrabány poblíže města, tedy pohřbeny podle katolického ritu. Maso sežrali červi a zbyly jen kosti. Jeden farmář, velice podnikavý muž (už je také v pekle, tuším v papinském hrnci), kosti kněží sebral, roztloukl na prášek a udělal z

nich umělé hnojivo, které rozhodil po své tabákové plantáži. I urodil se a rodí se tam dosud výtečný tabák. A nyní si představte, až trouba anděla zazní o posledním soudě, před usmívající se tváří Hospodina objeví se oni knězi ve způsobě balíčků tabáku! A tu bůh rozkáže, aby ony svaté balíčky byly nacpány do hříšných dýmek, aby tyto měly stále na mysli, jak se prohřešily proti bohu, když se daly po smrti upálit. A proto odpovídám na otázku veledůstojného pátera Jemelky: Draží křesťané, jak bude těm fajfkám?

Draží křesťané, moc špatně, setsakramentsky špatně." Když jsem skončil, přistoupil ke mně pln radosti pan dr. Zahoř se zářícíma očima, poklepal mně na rameno a zvolal: "Zde jest ruka na to, milý příteli, že vás dáme upálit zadarmo!"

A proto používám nyní tohoto okamžiku, abych tímto vzdal veřejné díky panu dr. Záhořovi za jeho velikou lásku k bližnímu.

PŘEDNÁŠKA O ZESTÁTNĚNÍ DOMOVNÍKŮ,

kteřou se rozvíjí vlastně program stran mírného pokroku v mezích zákona

Velectění pánové!

V tomto předvolebním boji jest třeba vzít rozum do hrsti a všimati si oněch zjevů, které jsou tak velice důležitými v celém českém životě, ačkoliv ostatní politické strany nedbají jich náležitou měrou. V prvé řadě sluší zmíniti se o lidech, spíše abych tak řekl o zvláštní kastě národa, nejvíce utiskované a utlačené. Ostatní politické strany všímají si hlavně jiných vrstev, ale ptám se vás všech, ať patříte do tábora jakéhokoliv, zdali si někdo z vůdčích politických předáků všiml domovníků? Odpovídám: Ano! Ale jak? Jak si jich všímali? Tvrdím to veřejně, že političtí předáci všímali si domovníků jen s proklínáním. Konám tímto jen milou povinnost, mohu-li pronésti strašlivé obvinění proti zde nepřítomnému protikandidátu Václavu Chocovi. Zajisté slyšeli jste jeho řeči volební, v nichž zcela střízlivým způsobem žádá zavedení lepších životních poměrů ve vrstvách nezámožných, které nazývá nemajetnými. Slyšeli jste však ho někdy, aby mluvil o domovníkách? Nechá vždy stranou tyto šlechtetné lidi, ignoruje naprosto i jejich manželky, a proč? Přátelé, nyní právě přijde ono strašlivé odhalení. Bývalý národně sociální říšský poslanec Václav Choc, kandidující nyní v témže okrese jako já, jest dlužen za otvírání dveří domovních v Budečské ulici č. 12 I K 60 h, a na Zbraslavi, kde původně bydlel a vydával se za spisovatele, není dlužen ani haléře, prostě z toho důvodu, že tam ani domovníka neměli. Představte si nyní, přátelé, že by v domě, kde můj protikandidát bydlel, domovník byl! K jakým odhalením by nyní došlo? K jistě strašlivému odkrytí mého protikandidáta v plné nahotě, ba co dím, nejen v plné nahotě, nýbrž v nahotě největší, kterou si můžete jen, ctění pánové, představit! Totéž ovšem mohu směle prohlásit o všech jiných protikandidátech. Kolik zůstal dlužen domovníkům soudruh Škatula? Mám vám, ctění přátelé, vyprávět celou historii o tom, jak kandidát strany státoprávní, Viktor Dyk, vylákal na domovníku klíč od domu a dosud ho nezaplatil? Tam až vede politický fanatism. Mám vám vyprávět o tom, že bývalý národně sociální poslanec Václav Choc rozkřikl se na domovníci: "Mlčte, vy jedna babo!" A co vlastně chtěla ona dáma, mající dvanáct dětí? Jedině tolik, aby dostala jednu korunu šedesát haléřů za otvírání domu, přičemž, poněvadž se to stalo před několika dny, žádala pana kandidáta Choce, aby, když se vrací domů z volebních schůzí, nečmáral po chodbách na stěny Volte Václava Choce!. V stejné nenávisti chová domovníky i Viktor Dyk, který by nejraději viděl, aby se mohl stát

domovníkem v královském hradě na Hradčanech. A občan Škatula, víte, co ten řekl domovníku, který ho žádal, aby mu konečně zaplatil za otvírání domu? "Dokud nebudete organizován ve straně sociálně demokratické, nedostanete ani vindry." V tom je vidět celou taktiku ve straně sociálně demokratické, velectěné shromáždění! Neboť když zoufalý domovník, aby přišel k třem korunám dvaceti haléřům, dal se do sociálně demokratické organizace a znovu žádal na Škatulovi zaplacení tohoto obnosu za otevírání domovních vrat, zvolal k němu Škatula: "Ale soudruhu, snad nebudeš chtít, aby tvůj předák-soudruh platil za takové maličkosti!" Z toho vidíte, že o domovníky žádná strana politická se dosud nepostarala, že pohlíží na domovníky jako na nutné zlo. Jedině my dovoluujeme si nyní přijít s částí svého programu, kde přesně vytčen jest tento bod. Nechť slavná vláda postará se cestou zákonodárnou o zestátnění domovníků, jako je tomu v Rusku. Tím jistě odpadnou ony ošklivé. V carském Rusku byli domovníci přímo ve službách policie. -

známka vydavatele (Rudé právo 1937).

zjevy, aby si někdo troufal domovníkovi nebo domovnici odpovídat, neboť jinak by na něho čekal kriminál. Zestátněním domovníků bude chráněna před různými zlořády z kruhů laických velice důležitá složka národa a zároveň odpadne domovnicím ono běhání po partajích, že v prvním poschodí se ta a ta rodina hádala zas mezi sebou, že oficiálovic zas berou na dluh u řezníka a že paní učitelová v druhém patře má zas nové šaty a kde na to bere. Po svém zestátnění oznámí tyto věci domovník nebo domovnice prostě na policii, která učiní již pak případná vyhledávání, proč se tomu truhláři z třetího patra připálilo mléko a je tolik smradu na chodbě. Po svém zestátnění nebude se domovník nebo domovnice muset hádat s nájemníky; kdo se jim nebude líbit, s tím se zavede krátký proces, zavolá se obecní truhla a dotyčná partaj odveze se na policejní ředitelství, kde bude potrestána na základě prügelpatentu. Tytéž tresty stihnou i všechny služebné v domě, které rozlejí vodu po schodech. Přísnější tresty nechť jsou ovšem vyměřeny těm, kteří dají si dům otevřít, aniž by zaplatili. S takovým člověkem budiž naloženo jako s revertentem a jmění jeho zabaveno.

Doufám, velectěné shromáždění, že zestátněním domovníků bude konečně odčiněna křivda po staletí páchaná na těchto ubohých tvorech, kteří doposud jsou mylně pokládáni za vyvrhele člověčenstva.

PŘEDNÁŠKA O VOLEBNÍM PRÁVU ŽEN

Velectění přátelé!

Co nejvíce mne těší v dnešní schůzi, jest to, že není zde ani jedné ženy, takže mohu bez obalu promluvit i o tomto choulostivém předmětu, aniž bych byl snad přerušován, jako se to stává na schůzích jiných politických stran, kdykoliv se mluví o volebním právu žen. Do těch schůzí dostávají se dámy a nestačí jim ani, že jiné politické strany jsou nakloněny volebnímu právu žen do zemského sněmu i do říšské rady, ony chtějí mít i volební právo do zákonodárných sborů, do městské rady, a nakonec spustí, ačkoliv jejich snahy ony politické strany podporují, takový povyk, že jest třeba schůzi rozpustit. Je to samý křik, nadávání, štěbetání, oči by vyškřábaly všem těm, kdož tvrdí, že to najednou tak rychle nejde, aby snad nějaká paní inženýrova stala se ministerským předsedou, nebo ta paní radová, co tam v koutě plivá na nějakého mladíka, stala se zčistajasna starostou královského hlavního města Prahy. Ony však si myslí, že tomu tak bude hned, že po té schůzi se to rázem změní, a na pořadatele schůze,

kteří jim vlastně konají to dobrodiní, že přetřásají tuto otázku, pouští se, jako by už vládly celou českou politikou.

V Anglii sufražetky zpolíčkovaly ministerského předsedu Asquetha, poněvadž sice se snažil zavést hlasovací právo pro ženy, ale přitom se zmínil též, že jakmile ženy budou to právo mít, on okamžitě opustí Anglii a odjede do Ameriky.

Strana mírného pokroku v mezích zákona uznává všechny hlasy žen, volajících po všeobecném právu hlasovacím pro ženu, ale v dohledné době si dobře rozmyslí, zdali zavedení všeobecného práva hlasovacího pro ženy neznamenaloby nežli rozmnožit ohromnou řadu mučedníků z kruhů mužského pohlaví.

Ctěné shromáždění ví zajisté dobře, jak to dopadá, když má ženská pravdu. Jak zuří, nadává jak špaček, proklíná, škrábe, kouše, štípá, kope, skřípá zuby, zatíná pěstě, zkrátka počíná si tak jako ti nejnebezpečnější ošetřovanci z koridorů blázinců!

A když ženská nemá pravdu, tak to dopadá ještě hůř. - Teď si představte, že by takový nebezpečný tvor měl všeobecné právo hlasovací!

Zákon o volebním právu pro muže stanoví, že voličem může se stát jen člověk úplně duševně příčetný. A nyní si pomyslete, že by ženy měly právo hlasovací. Kdyby se jim kandidát nelíbil, jak by sebou škubaly, křičely, mlátily, dupaly, kopaly a hulákaly: "Já vás volit nebudu, vy jste šilhávej!", třeba by ten šilhoun byl nejšlechetnější muž v českém národě!

Teď si ale představte, kdyby kandidát byl krasavec. Tak by propad taky, poněvadž by každá volička říkala: "Tak vida, já vím, že ta sousedka se pořád na něho dívá a on se taky směje, já jim to zkazím! Mají jistě spolu nějaké pecht-lemechtle a ona by se chlubila, že má známost s poslancem!"

A to by tak myslela každá a krasavce by poházely blátem.

Rozhodně by se však ženy při právu hlasovacím velice nudily, pokud by šlo o mužské kandidáty. Takový kandidát začal by mluvit jako anděl o vodních cestách, probíral by vodocestnou otázku a vykřikl by: "Velectěné dámy, slibuji vám splavnění Vltavy od Prahy přes Štěchovice, Kamýk až na České Budějovice!"

Ctění pánové! Když vy jste něco chtěli od žen, jistěže jste jim neslibovali, že potom bude stát doprava jednoho pytle brambor o 20 haléřů míň z jižních Čech do Prahy po vodě nežli po dráze.

Slibovali jste jim spíš náramky, kožešiny nebo vůbec něco, co činí ženy hezkými, půvabnými - ale žádný z vás zajisté neslibil své milence průplav. Neboť průplav nenosí se ani pro doma, neřkuli do společnosti. Takový průplav nemůže působit na ženu nic jinak než rozšmaťchaná bačkora. - Dále upozorňuji vás, velectění pánové, že jistě by žádná žena nic na vaše sliby nedala, a vy jste teprve potom těšili se její přízni, když jste jí dar přinesli. Já kupříkladu dám svým voličům paklík tabáku a slíbím jim půl litru kořalky. Ale slibte to takové svobodné učitelce! - Té byste museli dát alespoň piano a posmrtnou masku Beethovena a slíbit manželství, pak teprve by se jí uráčilo vyplnit svůj hlasovací lístek jménem, které se značně podobá vašemu, neboť ženy jsou tak pozorné v tomto ohledu, tak důkladně se starají o

politiku, ačkoliv se do ní cpou, že by ani vaše jméno dobře nevěděly. Možná, že by z nedostatku informací napsaly jméno vašeho protikandidáta.

Z těchto důvodů, které jsem pronesl, nestavíme my se však proti všeobecnému hlasovacímu právu žen. Náš důvod je závažnější, a to tento: Kdyby ženy kandidovaly, nebyl by žádný volič jist svým životem, neboť ženský kandidát, který by se dozvěděl, že ten a ten pán ho nevolil, polil by toho voliče vitriolem. Kromě toho nastala by taková nadprodukce kandidátů z ženských řad, že by rozhodně docházelo k nejsprostším scénám, neboť každá žena, dosáhnuvší třiceti let, postavila by svou vlastní kandidaturu. Ovšemže by každá, i čtyřicetiletá, tvrdila, že je nejmladší kandidátkou. Nejvíce by kandidovaly však staré panny, které by aspoň touto cestou navazovaly styky s pány, neboť chytati voliče na ulici a přepadali v bytech nepovažuje se za nemravné.

DEN VOLEB

Žádná politická strana nerozvinula takovou agitaci jako my. Přednášky a schůze volební konaly se každý den, až konečně nastal onen památný den, kdy vinohradské voličstvo mělo dokumentovati odevzdáním hlasů kandidátu strany mírného pokroku v mezích zákona svou politickou vyspělost. Bohužel vsak ti, kteří naoko sympatizovali s novou stranou, v poslední chvíli zbaběle opustili prapor, ku kterému se hlásili v Kravíně, a volili proti nám. Jedině osmatřicet statečných mužů vytrvalo a nedalo se zlákati na našem volebním okrese kandidáty národně sociálními, sociálně demokratickými a státoprávními a volilo kandidáta strany mírného pokroku v mezích zákona, kteroužto čestnou funkci byl jsem já pověřen.

O tomto malém počtu svých voličů nemohu nikdy mluvit než s nejvyšší úctou a prohlašovat o nich vždy a všude, že jednali tak, jak se sluší na pravé muže a stoupence strany. Proti těmto osmatřiceti bojovníkům nepodplatitelným stálo dva tisíce devět set dvaasedesát fanaticů, patřících do oněch výše zmíněných tří politických táborů. A oni šli hrdě s nadšením k volební urně, aby dali průchod svému přesvědčení prese všechny útisky.

Mohu říci o nich, že byli prvními průkopníky nových myšlenek a že byli krásní jako Apollónové a hrdí - jako už nevím kdo. Dějiny lidstva nedozví se snad nikdy jejich jména, a přece by to bylo tolik záhodno, aby pomník vystavělo lidstvo těm hrdinům, kteří již předem věděli, že zůstanou na Bojišti i s jejich vůdcem. Porážka naše při posledních volbách jest vsak jen předzvěstí budoucích vítězství. My jsme sice dostali výprask, ale slavili jsme morální vítězství - jak říkají realisti. Byli jsme biti jako žito, ale bylo to předzvěstí šťastnější budoucnosti - jak říkají mladočeši. Jen osmatřicet volilo kandidáta strany mírného pokroku v mezích zákona, ale zvolati mohu tak, jak volá strana klerikální, když někdo dostane výprask, že těch osmatřicet hlasů svědčilo o mohutném rozmachu strany. My jsme byli v Kravíně v takové pozici jako krotitel mezi šelmami. Naproti v Korunní třídě zírala na nás okna volební kanceláře strany státoprávní, kde bylo plno nápisů: „Volte Viktora Dyka! A proti zadnímu bloku naší volební kanceláře v Kravíně šklebila se výhružně okna volební kanceláře strany národně sociální s pošetilými nápisy: „Volte Václava Choce! Volte nejlepšího muže na Královských Vinohradech! Byli jsme jako hlas volajícího na poušti, kde kolem něho řvou lvi, byli jsme jako vonná květina, kterou ze všech stran duší plevel. Stáli jsme tak jako nevinné dítě na střeše zatopeného domku, kolem kterého burácí přívál špinavých a kalných vod. Připadali jsme si jako nevinná panna zavlčená do brlohu hanby, obklopená kuplíři. Bylo nám asi tak jako člověku, který nešťastnou náhodou sedne si s holými kalhotami na ježka. A kolem

nás v naší pevnůstce hučelo to rozvášněnými politickými zpátečníky, kteří dali se zlákat velkopopovickým pivem a volili Choce, či smíchovským pivem u Líbalů, volíce Viktora Dyka. Nešťastnou shodou okolností stalo se, že v naší volební kanceláři čepovalo se pivo vinohradské, naši agitátoři museli pořád jenom běhat na záchod, a to byla jejich celá ta volební agitace. Neblahou shodou okolností se naše volební kancelář jmenovala V Kravíně, a nyní to všecko si představte dohromady: záchod, kravín, strana mírného pokroku v mezích zákona, kandidát s narvanou hubou, nezvyklý program politický, a tak to nemohlo dopadnout jinak, než jak lze vyjádřiti oním krásným francouzským slovem: débâcle, zkáza.

Marný byly všechny naše nápisy, vyvěšené a nalepené na všech oknech volební místnosti: Voličové, protestujte hlasovacím lístkem proti zemětřesení v Mexiku! ,Rozdáme mezi své voliče tri sta srbských státních losů s nadějí na výhru v obnosu patnácti miliónů franků ve zlatě. Každý nás volič obdrží kapesní akvárium. Nevolte buršáka! Voličové! Co čekáte od Vídně, dostanete ode mne taky!

Bylo to vše marné. Zástupy před Kravínem se sice tísnily do volební kanceláře, přicházeli jednotliví voličové, dali si jedno pivo, běželi na záchod a místo ujištění, že mne budou volit, zanechali nám ve volební kanceláři jen trochu smradu. A současně přicházely zprávy z protivných volebních kanceláří, že protivné strany provádějí zuřivou agitaci. Vyvěsili jsme plakát tohoto znění: ,Zde se přijme mravný hoch na pomlouvání protikandidátů.'

Bylo to k polednímu. Za okny objevil se velký arch papíru s tímto obsahem: Dnešní menu, sestavené výhradně pro naše pány voliče! Polévka: Královská. Šery. Losos s majonézou. Chotka: Sloní rypák v rosolu. Bodega: Pečená velbloudí oháňka s mořskými racky. Smažený mořský koník s pečenými chaluhami. Nadívané břicho klokana. Žraloci játra. Zajíc namodro. Paštika ze slavičích jazýčků. Hnízdo salangánino. Pravé ruské pirohy. Švestkové knedlíky s čokoládovou omáčkou. Tatarský sýr z kobyliho mléka. Vína rakouská a uherská. Vinohradské pivo.

V jednu hodinu přišel jeden volič a dal si syreček. To bylo špatné znamení. A v šest hodin prohráli jsme to obrovskou většinou dvou tisíc devíti set dvaadvadesáti hlasů. A místo aby nás přinesli na štítě, odvezli našeho jednoho voliče obecní truhlou.